

Täysistunto

Tiistai 1.6.2021 klo 13.30—23.05

Täysistunto alkoi klo 13.30. Täysistunto päättyi klo 23.05.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (13.30—15.58), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.58—17.58 ja 19.57—21.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.58—19.57 ja 21.59—23.05).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on 27.5.2021 lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 26-28/2021 vp.

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2020 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta (K 16/2021 vp).

3. Ensimmäisen varapuhemiehen vaali

Vaali VAA 19/2021 vp

Vaaleja

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt seuraa ensimmäisen varapuhemiehen vaali, joka toimitetaan noudattamalla Suomen perustuslain 34 §:n 2 momentin ja eduskunnan vaalisäännön 5 ja 6 §:n säännöksiä. Vaali toimitetaan siis umpilipuin. Edustajat tuovat äänestyslippunsa uurnaan aakkosjärjestyksessä toimitettavan nimenhuudon mukaan.

Ehdokkaan nimi on yksilöitävä riittävällä tarkkuudella tarvittaessa myös etunimeä käyttäen.

Avustajiksi äänestyslippujen tarkastamiseen ja äänten laskemiseen vaalissa pyydän seuraavat edustajat: Ilmari Nurminen, Lulu Ranne, Mari-Leena Talvitie ja Ari Torniainen.

Totean, että annettuja ääniä ei julkilueta.

Totean myös, että koronarajoitusten vuoksi vaali toimitetaan suppeassa kokoonpanossa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Vaalitoimitus alkoi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Äänestyksen tulos luetaan.

Sihteeri luki:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet: Antti Rinne 50 ääntä. Seuraavat edustajat ovat saaneet kukin yhden äänen: Harry Harkimo, Timo Heinonen, Krista Kiuru, Ilmari Nurminen ja Paula Risikko. Tämän lisäksi on annettu yksi tyhjä äänestyslippu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kun Antti Rinne on saanut vaalissa enemmän kuin puolet annetuista hyväksytyistä äänistä, on hänet valittu eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi vuoden 2021 valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi.

Eduskunta valitsi eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi kansanedustaja, oikeustieteen kandidaatti Antti Rinteen.

4. Muut ilmoitukset

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän ensimmäistä varapuhemiestä antamaan eduskunnalle työjärjestyksen 4 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisa puhemies! Minä Antti Rinne vakuutan, että minä puhemiehenä voimieni mukaan puolustan Suomen kansan ja eduskunnan oikeutta valtiosäännön mukaan.

Jag Antti Rinne försäkrar att jag som talman efter all min förmåga skall försvara finska folkets och riksdagens rättigheter enligt konstitutionen.

5. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 20/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan jäseneksi edustaja Johanna Ojala-Niemelän.

6. Välikysymys sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksesta

Välikysymys VK 3/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt annetaan vastaus Anna-Kaisa Iksen ym. välikysymykseen VK 3/2021 vp sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksesta.

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiurun vastauksen ja edustaja Anna-Kaisa Iksen puheenvuoron jälkeen välikysymyskeskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

enintään 5 minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Myönnän lisäksi harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta on tehty Suomessa Paras-uudistuksesta alkaen eli vuodesta 2007. Toisin sanoen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmämme on ollut väliaikaisten rakenteiden varassa vuodesta 2007. Koska sote-uudistusta on tehty Suomessa pitkään ja hartaasti, haluaisimme varmistaa, että aikaisempien kausien sote-valmistelu otetaan huomioon ja saadaan aikaan perustuslakivaliokunnan kannanottoihin perustuva uusi esitys. Koronakriisin keskellä on siis pystytty valmistelemaan ensimmäistä kertaa sellainen esitys sote-uudistukseksi, jonka perusratkaisut eivät ole ongelmallisia perustuslain kannalta. [Sari Sarkomaa: Mutta ihmisten kannalta ovat!]

Yhteinen näkemys sote-uudistuksen tarpeesta ja nykyisen järjestelmän heikkouksista on varsin laaja. Yhä useammat kunnat ovat asukasluvultaan liian pieniä ja kantokyvyltään liian heikkoja huolehtimaan yksinään sosiaali- ja terveyspalveluista tilanteessa, jossa väestö vanhenee ja palveluiden tarve kasvaa. Perustusvaliokunta on vuodesta 2014 lukien todennut, että sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamiselle on olemassa perusoikeusjärjestelmään pohjautuvia painavia perusteita, jotka puoltavat sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtämistä yksittäisiä kuntia suurempien toimijoiden hoidettavaksi. Perustuslakivaliokunta on myös painottanut, että uudistukselle on akuutti tarve.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavoitteina on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta ja hallita kustannusten kasvua. Aikaisemmista valmisteluista viisastuneina me emme esitä rahoituksen tason tarkistamiseen mekaanista rajoitusta tai leikkausta, jotta riittävät palvelut voidaan turvata. Tarkoituksena on varmistaa hoitoonpääsy ja samalla hallita julkisen talouden kustannusten kasvua etenkin pitkällä aikavälillä.

Keskeisenä keinona uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erikoissairaanhoidon järjestämisvastuun integroiminen yhden järjestäjän, yhden johdon ja yhden rahoituksen alaiseksi. Näin järjestäjä voisi suunnata voimavaroja väestön tarpeiden mukaisesti ja vahvistaa erityisesti perustason palveluita, tarjota nykyaikaisia digitaalisia palveluita ja täten parantaa saatavuutta ja vähentää eriarvoisuutta.

Sote-uudistuksen tavoitteisiin vastataan niin järjestämisrakenteiden kuin palveluiden sisällön uudistuksella. Sisältöuudistus on siis myös hyvässä vauhdissa. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmassa on vuonna 2020 myönnetty yhteensä 70 miljoonaa euroa valtionavustuksina tulevien hyvinvointialueiden mukaisten alueiden hankkeille, joissa parannetaan hoitoonpääsyä ja perustason palveluita, kuten lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuutta. Ohjelman täydennyshaku, 95 miljoonaa euroa, on tarkoitus avata lähiaikoina. Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa toteutuva kehittämissuunnitelma laajenee ja jatkuu vuoden 2023 loppuun.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan hallitusohjelman mukaista terveydenhuollon hoitotakuun tiukentamista perustasolla ja sitä koskevaa hallituksen esitystä. Hoitotakuu koskee hoitoonpääsyä sekä fyysisten että psyykkisten vaivojen vuoksi. Lisäksi on linjattu, että myös suun terveydenhuollossa tiukennetaan hoitoonpääsyn määräaikaa nykyisestä. [Sari Sarkomaa: Minkä hallituksen toimesta?]

EU-rahoitteisella Suomen kestävä kasvun ohjelmalla on tarkoitus rahoittaa vuosina 2021—2023 palveluiden saatavuuden vahvistamista ja hoitoonpääsyä yhteensä 400 miljoonalla eurolla, josta 100 miljoonaa kohdennetaan uusiin digitaalisiin palveluihin.

Sote-uudistuksella edistetään osaavan henkilöstön saatavuutta. Hyvinvointialue on suurempana järjestäjänä myös houkuttelevampi työnantaja.

Arvoisa puhemies! Toisin kuin välikysymyksessä väitetään, yksityisesti tuotetut palvelut olisivat edelleen merkittävässä roolissa sote-palveluiden kokonaisuudessa. Monituottajamalli siis jatkuu ja ostopalvelut sekä palvelusetelit ovat jatkossakin osa palvelujärjestelmää. Perusoikeuksien turvaaminen ei voi kuitenkaan jäädä vain sopimusten varaan, vaan ne on turvattava lailla.

Hyvinvointialueella riittävän oman palvelutuotannon pohjalta varmistettaisiin julkiselle järjestäjälle kyky vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuseen liittyvistä tehtävistä sekä palvelujen turvaaminen kaikissa tilanteissa mukaan lukien poikkeukselliset tilanteet. Hyvinvointialue määrittelee itse paikallisten olosuhteidensa mukaisen riittävän oman palvelutuotannon rakenteen ja tason ottaen huomioon laissa säädetyt reunaehdot. Riittävän oman palvelutuotannon vaatimus ei edellyttäisi ylikapasiteetin ylläpitoa.

Sote-palveluiden tuottaminen yhtiömuodossa ja palveluiden yhtiöittäminen olisi edelleen mahdollista, mutta hyvinvointialueen riittäväksi omaksi tuotannoksi ei luettaisi hyvinvointialueen omistaman yhtiön tuotantoa. Hallituksen esityksen valmisteluun ovat tältä osin vaikuttaneet perustuslakivaliokunnan viime kauden kannanotot. Hallituksen esityksen mukaan yhtiöissä voidaan siis edelleenkin tuottaa lääketieteellisiä tukipalveluita. Sotejärjestämislakia olemme ehdottaneet vielä tarkennettavaksi siten, että hyvinvointialueiden olisi mahdollista hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta, myös hyvinvointialueen yhtiöltä, kokonaisuudessaan lääketieteelliset ja hammaslääketieteelliset tukipalvelut, kuten laboratorio- ja kuvantamispalvelut. Toisin kuin kysymyksessä väitetään, niitä voitaisiin jatkossakin tuottaa muun muassa Fimlabissa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut julkisomisteisiin yhtiöihin liittyvän ehdotetun sääntelyratkaisun perustuslain mukaiseksi. Perustuslakivaliokunta otti kantaa myös julkisomisteisten yhtiöiden mahdolliseen erilaiseen asemaan. Valiokunnan kannan pohjalta hallitus on jo päättänyt aloittaa lainsäädännön selvitystyön, jossa arvioitaisiin mahdollisten säännösmuutosten reunaehdot ja sääntelyvaihtoehdot. [Ben Zyskowitz: Miksei muuteta tässä samassa yhteydessä?]

Toisin kuin on väitetty, ostopalvelujen hankkiminen yksityisiltä, mukaan lukien järjestöiltä, olisi edelleenkin laajasti mahdollista. Lisäksi hyvinvointialueiden palveluissa voidaan jatkossakin käyttää laajasti työvoimaksi hankittua tai vuokrattua työvoimaa. Palveluiden ja työvoiman hankkimista rajattaisiin ennen kaikkea niissä palveluissa, jotka sisältävät julkisen vallan käyttöä tai jotka liittyvät olennaisesti hyvinvointialueen järjestämistehtävään. Ostopalveluiden ulkopuolelle rajattaisiin terveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys, joka on kriittisenä ja elintärkeänä toimintona vahvasti sidoksissa myös hyvinvointialueen valmiuteen ja varautumiseen liittyviin tehtäviin. Ympärivuorokautiseen päivystykseen olisi kuitenkin edelleen mahdollista hankkia tai vuokrata työvoimaa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Yksityisen palveluntuottajan alihankinta olisi mahdollista jatkossakin ja sen osuus voisi olla lähes puolet niistä palveluista, jotka yksityinen palveluntuottaja tuottaa hyvinvointialueelle. Viime hallituskaudella perustuslakivaliokunta katsoi sote-uudistusta koskevilla lausunnoissaan, että yksityisen palveluntuottajan alihankinta oli rajattava koskemaan tosiasiasta, täydentävää palvelutuotantoa ja -toimintaa. Nyt ehdotettu sääntely on siis tätä väljempää.

Olemme lisäksi esittäneet sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että esityksessä ehdotettua virkalääkärivaatimusta erikoissairaanhoidon hoidon tarpeen arvioinnin osalta väljennettäisiin siten, että myös yksityisen ostopalveluntuottajan tehtäväksi voitaisiin antaa erikoissairaanhoidon otetun potilaan hoidon tarpeen arviointi ja hoitoratkaisujen tekeminen. Viimeisin vastuu säilyisi kuitenkin hyvinvointialueen virkalääkärillä varmistaa, että erikoissairaanhoidon pääsy tapahtuisi yhtenäisin kriteerein. [Ben Zyskowitz: Se on hyvä! Miksi alun perin esitettiin muuta?]

Myös esityksen vaikutuksia nykyisiin ulkoistamissopimuksiin on julkisuudessa liioiteltu. STM:n arvion mukaan suuri osa nykyisistä ostopimuksista jäisi voimaan, osaa muutettaisiin ja vain hyvin pieni osa sopimuksista irtanotettaisiin osittain tai kokonaan. [Ben Zyskowitz: Miksi alun perin esititte virkalääkärijärjestelyä?]

Arvoisa puhemies! Nykyisin sosiaali- ja terveydenhuolto järjestetään laajasti kuntayhtymien ja muiden yhteistoimintajärjestelyjen toimesta, joissa demokratia on välillistä. Sote-uudistus ei keskitä eikä vie päätöksentekovaltaa alueen ihmisiltä, päinvastoin. [Välihuutoja oikealta] Kansanvaltaisuus lisääntyy, kun perustettavat hyvinvointialueet olisivat perustuslain 121 §:n 4 momentin tarkoittamia kuntaa suurempia itsehallintoalueita ja sote-palveluista päättäminen tulisi välittömän demokratian piiriin, sillä ylin päättävä elin eli aluevaltuusto valittaisiin vaaleilla. Vaaleilla valitut valtuutetut edustavat vaaleissa saamansa mandaatin perusteella oikeasti heitä äänestäneitä alueen asukkaita. [Ben Zyskowitz: Totta kai se keskittää kunnilta alueille! Mitä sitä kiistämään?]

Myös tarve sosiaali- ja terveydenhuollon valtion ohjauksen uudistamiselle ja vahvistamiselle on tunnistettu jo aikaisempien vaalikausien sote-uudistusesityksissä, joihin on sisältynyt monelta osaltaan saman luonteisia valtion ohjausmekanismeja. Sote-uudistus perustuu valtion rahoitukseen, joten julkisen talouden kestävyys näkökulmasta valtion yhdenvertainen ohjaus on välttämätöntä. Myös perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan valtion ohjausta koskevan sääntelyn perustelluksi perusoikeuksien turvaamiseksi.

Välikysymyksessä todetaan, että hallituksen esityksestä puuttuu kokonaan aikaisemmissa laeissa ollut määritelmä viidestä yliopistosairaalasta ja niitä koskevista säädöksistä, ja väitetään, että niiden rahoitus puuttuu. Tämä ei pidä paikkaansa. Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi nykytilaa vastaavasti viidestä yliopistollisesta sairaalasta, ja kuten on jo aikaisemmin todettu, näihin kysymyksiin palataan substanssilakien päivittämisen yhteydessä.

Arvoisat kansanedustajat, ministeri Paatero vastaa vielä omassa puheenvuorossaan tarkemmin tähän rahoituksen kokonaisuuteen.

Totean loppuun, hyvä puhemies, että sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta on tehty vuodesta 2007. Eduskunnalla on nyt ensimmäistä kertaa — ensimmäistä kertaa — käsiteltävänä perustuslain mukainen esitys sote-uudistukseksi. Sen hyväksyminen mahdollistaisi sen, että pääsisimme vihdoinkin rakenteiden uudistamisen sijasta keskittymään sisältöjen uudistamiseen ja palveluiden laadun merkittävään parantamiseen. [Sari Sarkomaa: Ei sanaakaan ihmisistä, jotka odottavat jonoissa!]

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ennen kuin mennään eteenpäin, niin muistutan edustajia edustajan vakaasta ja arvokkaasta käytöksestä. Tällä tarkoitan sitä, että silloin, kun meillä on täällä puhujakorokkeella puhuja, niin kuunnellaan, mitä puhujalla on sanottavaa. — Seuraavaksi edustaja Ikonen, olkaa hyvä.

14.15 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallituksen sote-uudistus ei vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin. Se ei nopeuta ihmisten hoitoon pääsyä eikä hillitse sote-kustannusten nopeaa kasvua. Päinvastoin: palveluiden laatu ja saatavuus ovat heikentymässä ja kustannukset räjähtämässä käsiin, jos hallituksen malli runnotaan kesäkuussa läpi eduskunnasta.

Hallituksen hallintouudistus ei tuo yhtään uutta hoitajaa, sosiaalityöntekijää tai lääkäriä. Uudistukseen ei sisälly riittävästi toimenpiteitä, joilla henkilöstön saatavuus voidaan varmistaa koko maassa. Ilman riittävää henkilöstöä hoitajamitoituksen ja hoitotakuun lupauksiin vastaaminen ei onnistu. Hallituksen sote-uudistus jättää tuhannet suomalaiset — eläkeläiset, työttömät, lapsiperheet ja pitkäaikaissairaat — jonoihin ja vaille tarvitsemaansa hoitoa.

Hallituksen esityksessä rajoitetaan julkishallintouskovaisesti mahdollisuuksia hankkia palveluita yksityiseltä tai kolmannelta sektorilta, ja toisin kuin hallitus täällä nyt väittää, sitä rajoitetaan useammin eri tavoin. Nämä rajoitukset osuvat suoraan hoitoon pääsyyn, palveluiden laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen. Se, mitä rajauksella saavutetaan, on poliittiset päämäärät — eivät kansanterveydelliset tavoitteet. Esimerkiksi Pirkanmaalla hallitus on purkamassa huippuluokan hoitoa tarjoavan Sydänsairaalan nykymuotoisen toiminnan, vaikka ministerit täällä eduskunnassa kovasti muuta väittävät. [Timo Heinonen: Aivan järjetöntä!] Hallituksen omassa esityksessä lukee selvällä suomen kielellä, että näin on. Palveluita tarvitseva ihminen ei ole kiinnostunut organisaatiomuodosta tai siitä, tuottaako jonkun palvelun julkisen, yksityisen vai kolmannen sektorin toimija. Ihmiset ovat kiinnostuneita siitä, onko palveluita tarjolla ja onko ne tuotettu laadukkaasti. Hallituksen hallintolähtöisen maakuntauudistuksen sijaan me kokoomuksessa olisimme lähteneet liikkeelle asiakkaiden ja potilaiden tarpeista.

Sekin päivä on nyt nähty, että vasemmistohallitus ajaa Suomeen yksityisiin vakuutuksiin perustuvaa mallia, jossa hyvä- ja keskituloiset hakevat palvelunsa kasvavien jonojen ohi yksityiseltä palveluntuottajalta. Samaan aikaan vähävaraiset ja pienituloiset suomalaiset joutuvat tyytymään heikkeneviin julkisiin palveluihin, kun hallitus purkaa yritysten mahdollisuuksia tuottaa palveluita koko kansalle. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Fari-sealaista puhetta!] Hallitus on nyt romuttamassa hyvinvointiyhteiskunnan perusajatusta siitä, että palvelut tuotetaan jokaiselle tasavertaisesti, lompakon paksuudesta riippumatta. Ideologia ajaa ihmisten tarpeiden edelle.

Arvoisa puhemies! Heikkenevistä palveluista huolimatta hallituksen sote-mallin seurauksena menot kasvaisivat voimakkaasti. Uudistus syventäisi julkisen talouden kestävyysvajetta entisestään. Perintö tuleville sukupolville olisi siis heikentyvät palvelut ja kasvava velka- ja verorasitus. Tätäkö hallitus todella haluaa? Tätäkö on sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus? [Paavo Arhinmäki: Vastaus on "ei" kaikkiin näihin!]

Hallituksen esityksestä puuttuvat kannustimet laadukkaiden ja tehokkaiden palveluiden tuottamiseen. Hyvinvointialueelle tuleva rahoitus perustuisi toteutuneisiin kustannuksiin, mikä kannustaisi kuluttamaan mahdollisimman paljon rahaa ja resursseja riippumatta hoi-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

don tarpeesta tai laadusta. Hyvinvointialueen ei kannattaisi hallituksen mallissa alittaa sille määrättyä budjettia.

Maakuntamallin aiheuttamat muutuskustannukset lisäisivät sote-palveluiden menoja vähintään vuoteen 2031 asti eli ainakin seuraavat kymmenen vuotta. Pelkästään tietojärjestelmien rakentaminen ja palkkojen harmonisointi aiheuttaisivat miljardiluokan menolisäykset, mikä vaarantaisi sote-uudistuksen ja tulevien hyvinvointialueiden rahoituksen. [Maria Guzenina: Palkankorotukset hoitajille!] Ja toisin kuin täällä nyt väitetään, niin kyllä sieltä valitettavasti puuttuu myöskin yliopistosairaaloiden rahoitus, tutkimuksen ja koulutuksen rahoitus.

Hallituksen sote-mallissa säästökohteita etsittäisiin todennäköisesti pelastustoimesta. [Aki Lindénin välihuuto] Vaikutukset pelastuspalveluiden tasoon voisivat siten olla kohalokkaat.

Hallituspuolueet havittelevat maakuntaverosta paikkaajaa hallintomallinsa ongelmiin. Tätä me kokoomuksessa vastustamme jyrkästi. Veronkiristykset kohdistuisivat jo ennestään kireään ansiotuloverotukseen. Palkansaajalle, yrittäjälle ja eläkeläiselle jäisi entistä vähemmän käteen omasta työstään. Työn verotuksen kiristäminen olisi isku työllisyydelle ja talouden kasvulle sekä jo entisestään tiukoilla olevien suomalaisten ostovoimalle.

Arvoisa puhemies! Hallituksen sote-mallin myötä edessä olisivat myös kuntien hiljaiset hautajaiset. Uudistus romuttaisi kaupunkien ja kuntien talouden, kun puolet kaupunkien ja kuntien tuloista siirtyisi perustettaville hyvinvointialueille, mutta velat jäisivät pääosin kuntien vastuulle. Niiden suhteellinen velkaantuneisuus peräti kaksinkertaistuisi. [Eduskunnasta: Mitenkäs menot?]

Kaupunkien toimintamahdollisuuksia rajoitettaisiin heikentämällä rajusti niiden tulorahoitusta ja investointikykyä. Uudistuksessa ei siksi olekaan kyse pelkästään sotesta, vaan sillä on suorat vaikutukset myös kuntien elinvoimaan ja sivistyspalveluihin. Jatkossa kaupunkien ainoa merkittävä sopeutuskeino olisi leikkaukset opetuksesta, kulttuurista tai infra-
rasta. Rahoitusmalli johtaisi kestävämpään tilanteeseen alueilla, joilla väkiluku kasvaa. Samalla hallituksen esitys johtaisi siihen, että pienistä kunnista lähtee ensin päätösvalta ja nopeasti sen jälkeen palvelut. Palveluiden ulkoistamisen rajoitukset osuisivat voimakkaasti pieniin kuntiin, joissa palveluiden ulkoistaminen on ollut keino tarjota palveluita lähempänä kunnan asukkaita.

Sote-uudistuksen rahoitusratkaisun myötä kunnista tulisi riippuvaisempia valtionosuuksista. Paitsi että uudistuksella on kielteisiä vaikutuksia kuntien rahoitusasemaan ja investointikykyyn, uudistus myös synnyttäisi uusia katkoskohtia palveluihin. Erityisen huolestuttavia uudet katkoskohdat olisivat lasten ja nuorten palveluissa. Kuntien selviäminen jäljelle jäävistä tehtävistä on merkittävä huoli.

Sote-malliin liittyvä leikkaus kuntien kunnallisveroprosentteihin ei huomioi riittävästi kuntien nykyisiä kustannusrakenteen eroja. Esimerkiksi kasvavien kaupunkien erityisiä kustannustekijöitä, kuten muuta maata suurempaa maahanmuuttoa ja eriarvoistumiseen liittyviä haasteita, ei ole kunnolla otettu huomioon.

Kaikkiaan uudistus siis heikentää kuntien tuloja, vaarantaa palvelutuotannon ja vähentää työpaikkoja sekä johtaa suhteellisen velkaantuneisuuden merkittävään kasvuun ja investointikyvyn heikkenemiseen. [Ben Zyskowicz: Saarikko luulee, että kaupungissa kaikki ovat rikkaita!] Huolestuttava näkymä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikalle on olemassa vaihtoehto. Me kokoomuksessa haluamme ihmiset jonoista hoitoon. Tähän ei tarvita maakuntahallintoa tai maakuntave-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

roa. Me nopeuttaisimme ihmisten hoitoon pääsyä ja antaisimme ihmisten vaikuttaa omiin palveluihinsa. [Aki Lindén: Ei ole näkynyt!] Me pitäisimme huolta sote-ammattilaisten osaamisesta ja hyvinvoinnista. Me turvaisimme sote-palveluille kestävän rahoitusmallin. Jokaisen suomalaisen on voitava luottaa siihen, että hoitoa, hoivaa ja apua saa silloin, kun sitä tarvitsee. Koko suomalainen hyvinvointiyhteiskunta perustuu sille ajatukselle, että maksettujen verojen vastineeksi saa toimivat ja laadukkaat palvelut. [Sari Sarkomaa: Myös Helsingissä.] — Kyllä. — Yksi sote-uudistuksen päättävöitteista on hoitoon pääsyn parantaminen ja yhdenvertaisuuden lisääminen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tällä esityksellä se ei valitettavasti toteudu. Kokoomuksen mielestä hallituksen maakuntamalli rikkoo enemmän kuin se rakentaa. Monilla alueilla on jo toteutettu merkittäviä paikallisen tason sote-uudistuksia. Olisi viisautta tukea alueita tässä omaehtoisessa kehityksessä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on runnomassa uudistusta läpi kuuntelematta asiantuntijoita. Viimeksi eilen hallituspuolueiden edustajat äänestivät sitä vastaan, että esityksen keskeisimmät ongelmakohdat ratkaistaisiin alan parhaita asiantuntijoita ja eduskunnan muita valiokuntia hyödyntäen. [Timo Heinonen: Kuka puolustaisi demokratiaa?] Uudistusta, joka ei vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin ja joka heikentää palveluita suhteessa nykytilaan, ei kerta kaikkiaan kannata tehdä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole pystynyt vastauksessaan esittämään perusteluja sille, [Paavo Arhinmäki: Mitä perussuomalaiset edellä, sitä kokoomus perässä!] miksi se runnoo eteenpäin uudistusta, joka ei vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin eli paranna hoitoon pääsyä ja hillitse sote-kustannusten nopeaa kasvua. Siksi esitän, että eduskunta toteaa, ettei hallitus enää nauti eduskunnan luottamusta. [Jukka Gustafsson: Olipa synkkä puhe! — Leena Meri: Oli erinomainen puhe!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Lindén.

14.24 Aki Lindén sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Miksi teemme sote-uudistuksen? Emme hallinnon takia vaan asiakkaiden ja potilaiden paremman palvelun ja hoidon takia.

Den här reformen respekterar språkliga rättigheter och görs för den konkreta vården, inte för de administrativa strukturerna. Byråkratin minskar och finansieringen ökar.

Haluamme, että päihdehuollossa kuntoutusjakson pituus perustuisi asiakkaan tarpeeseen eikä hänen asuinkuntansa kulloiseenkin rahatilanteeseen. Haluamme, että kehitysvammaiset saisivat osaamiskeskuksissa yliopistosairaaloista tuekseen monipuolisesti eri erikoisalojen osaamista. Haluamme, että lastenlääkäri ottaisi vastaan terveyskeskuksessa. Haluamme, että lastensuojelutyön tiimissä olisi mukana yli kuntarajojen parhaat asiantuntijat. Haluamme, että erikoishammaslääkärit työskentelisivät koko hyvinvointialueella, eivät vain yhdessä kunnassa.

Kyse on hienosti sanottuna integraatiosta.

On vahva näyttö siitä, että yhdistämällä erikoispalvelut ja peruspalvelut saamme paitsi paremmat palvelut myös kustannustehokkaamman järjestelmän. Pystymme myös irrottamaan sote-alueen 20 miljardin euron kokonaisuudesta sen vajaan 1 prosenttia, 150 miljoonaa euroa, jolla pystymme järjestämään Suomessa jonottoman perusterveydenhuollon lääkäriin pääsyn. Nythän näin ei ole kunnissa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Sote-uudistus on myös mittava byrokratian poistamisen uudistus. Kunnista poistuu valtava määrä hallinnollista työtä: yli 150 kuntayhtymää ja vastaavaa poistuu ja kaikkien näiden työläs keskinäinen byrokratia.

Arvoisa puhemies! Meillä on Suomessa 22 pelastuslaitosta ja 20 keskussairaala, 5 niistä on yliopistollisia sairaaloita. Nämä huolehtivat 24 tuntia vuorokaudessa siitä, että pysymme elossa ja terveinä. Nämä ovat julkisia palveluita. En ole koskaan kuullut sellaista kritiikkiä, että pelastuslaitosten tai keskussairaaloiden tulisi olla yksityisiä ollakseen taloudellisempia tai laadultaan parempia.

Nämä ovat myös maakunnallisia. Tulevaisuudessa näiden elintärkeiden julkisten palveluiden päättäjät valitaan suorilla vaaleilla. Tämä lisää demokratiaa. [Jukka Gustafsson: Oikein!] Nykyisen palvelujärjestelmän ongelmat ovatkin niissä palveluissa, joista kunnat huolehtivat yksin. Lääkärille ja hammaslääkärille pääsy, vanhustenhuolto, lastensuojelu ja perheiden auttaminen toimivat joissakin kunnissa tyydyttävästi, joissakin jopa hyvin, mutta aivan liian monessa kunnassa palvelut ovat riittämättömät tai heikot.

Tämä on vakava puute perusoikeuksien toteutumisessa. Missään muussa kehittyneessä valtiossa ei sellainen peruspalvelu kuin yleislääkärin vastaanotolle pääsy ole asuinkunnan rahoituksesta tai osaamisesta riippuvaista.

Vapaaehtoiset sote-kuntayhtymät ovat toiminnallisesti mallina nyt tehtävälle uudistukselle. Niiden yhteinen väestöpohja on kuitenkin jäänyt kymmenessä vuodessa alle viidennekseen maamme koko väestöstä. Nyt meillä on ensimmäistä kertaa käsillä uudistusehdotus, joka on läpäissyt perustuslakivaliokunnan arvioinnin, ja näköala toteuttamiseen on realistinen.

Kokoomus katsoo 12 hallitusvuoden jälkeen tätä oppositiosta. Se lieneekin päällimmäinen syy siihen raivoisaan hyökkäykseen, jonka kokoomus on nyt käynnistänyt tätä uudistusta vastaan. Toinen, olennainen syy on, että tämä uudistus ei avaa julkista rahoitusta vapaasti terveysbisneksen käyttöön.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä välikysymys on asiasisällöltään heikoin koskaan näkemäni. [Välihuutoja] Löysin siitä 45 virheellistä väitettä tai tulkintaa. Niihin palataan tänään useasti. Välikysymyksessä jää epäselväksi, onko sen laatijoiden mielestä rahaa varattu sote-palveluihin liikaa vai liian vähän, onko kuntaa laajempi väestöpohja hyvä vai huono asia ja tuleeko verovaroilla rahoitetun yksityisen terveysliiketoiminnan olla säänneltyä vai rajoittamatonta.

Sote-palveluiden rahoituksesta on esitetty eniten virheellisiä väittämiä ja tulkintoja. Jokaikaisen hyvinvointialueen rahoitus lisääntyy, sekä kokonaisuudessaan että asukasta kohti. Tämä on kiistaton tosiasia. Valtiovarainministeriön verkkosivuilla on tästä selkeät taulukot.

Arvoisa rouva puhemies! Virheellisiin väitteisiin perustuva välikysymys on päättäväisesti hylättävä ja sote-uudistus vietävä maaliin. Näin voimme rakentaa turvallisen ja taloudellisesti kestävä tulevaisuuden ja parantaa ihmisten hyvinvointia. [Jukka Gustafsson: Kuulitteko? 45 virhettä! — Ben Zyskowitz: Edustaja Lindén ei ole ilmeisesti kovin monta välikysymystä lukenut!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

14.29 Arja Juvonen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus yrittää viedä sote-uudistuksen läpi väkisin ja vauhdilla. Lukuisat asiantuntijat ovat esittäneet huo-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

lensa sote-uudistusta koskevan hallituksen esityksen ongelmista. Soten valmistelun sijaan olisittepa laittaneet terapiapalvelut kuntoon kuluneen vuoden aikana.

Olen saanut henkilökohtaisesti useita yhteydenottoja kansalaisilta. Nykytilassa ei ole hurraamista, mutta paremmaksi ei tilanne muutu Sanna Marinin hallituksen sote-uudistuksella. Toimet puuttuvat. Sain viestin: ”Meidät vanhukset on unohdettu. Ei ole palvelutaltoa, mihin mennä, kun ei jaksa kotihommia ikänsä takia tehdä. Me olemme 86- ja 90-vuotiaita. Terveyspalvelut on ajettu alas, lääkärille ei saa aikoja.”

On selvää, että tässä tilanteessa emme voi ummistaa silmiämme ja korviamme katastrofilta, joka pääministeri Marinin hallituksen sote-uudistuksen muodossa uhkaa Suomea. Tästä syystä koko oppositio on tehnyt yhteisen välikysymyksen. Sote-uudistus keskittää ja uhkaa lähipalveluja. Ei ole palvelutaltoa vanhukselle.

Arvoisa puhemies! Sote-palvelut ovat monilla tavoin yhteiskunnan tärkeimpiä palveluita. Toimivien sote-palveluiden merkitys korostuu hädän, sairauden ja vanhuuden hetkellä, kun emme kykene itse huolehtimaan itsestämme. Nyt kuitenkin näiden palveluiden tulevaisuus on uhattuna. Hallitus tukee hyvinvointierojen kasvua, sillä uudistus ei nopeuta hoitoon ja lääkärille pääsyä. Näin on nähtävä, sillä sote-esitys ei tuo yhtä ainoatakaan keinoa tuoda lisää lääkäreitä tai hoitajia. Kuinka hallitus voi toimia näin? Tehän lupasitte pääsyä viikossa lääkärille.

Suomessa väestön terveys- ja hyvinvointierot kuuluvat länsimaiden suurimpiin. Ne uhkaavat kasvaa entisestään alueellisen eriarvoistumisen seurauksena: työt ja hyvinvointi keskittyvät kasvukeskuksiin, kun taas Itä- ja Pohjois-Suomesta lakkautetaan tehtaita. Kokonaiset kunnat ovat vaarassa, kun palveluihin ei riitä rahaa. Päivystyssairaaloiden ja lähipalveluiden lakkauttaminen lisää kurjistumisen kierrettä. Hallituksen aluepolitiikka ei käännä tätä kehitystä, vaan kiilusilmäinen ilmastopolitiikka on pikemminkin kiihdyttänyt suomalaisen maaseudun alasajoa.

Tämä sote-uudistus ei pelasta haja-asutusalueiden lähipalveluita tai ratkaise rahoitukseen liittyviä ongelmia, vaan rahat uhkaavat huveta muutostalouksien ja äänivallan keskittyessä maakuntien keskuskaupungeille palveluiden alasajo muualla helpottuu entisestään. Kun viedään tehdas, työt ja terveyskeskus, mitä jäljelle jää?

Aluevaaleissa pienet kunnat häviävät oman äänensä. Ne eivät saa edustusta aluevaltuustoon, vaikka kunnan kaikki äänestäjät äänestäisivät yhtä ehdokasta. Suurimmilta, yli 100 000 asukkaan kaupungeilta taas viedään rahat. Erityisesti heikennetään Uudenmaan asemaa, ja samalla on väläytetty Kela-korvausten leikkauksia. Uudenmaan asukkaat, hoitakaa itsenne yksityisellä ja maksakaa aivan kaikki. Hoidon saatavuus riippuvaiseksi varallisuudesta — tätäkö keskusta haluaa?

Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen sote-uudistus ei täytä edes itse itselleen määritelmiään tavoitteita. Uudistuksen piti turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville sekä parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Uskooko hallitus tähän itsekään, kun yksi uudistuksen keskeisistä pohdinnoista liittyy siihen, mitä kunnissa tehdään tyhjilleen jääville sote-kiinteistöille?

Yhdeksi uudistuksen tavoitteeksi on asetettu ammattitaitoisen työvoiman saanti. Tämä esitys ei kuitenkaan sisällä yhden yhtä ratkaisua ongelmaan, vaan henkilöstö nähdään pelkkänä kustannuksena, ja sekin jätetään perustettavien hyvinvointialueiden ongelmaksi. Yhteiskuntamme rahallinen panostus sote-palveluihin on ollut ja säilyy myös tämän uudistuksen myötä Pohjoismaiden alhaisimpana. Hoitotyötä tekeville ei riitä lisää rahaa, eikä uu-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

distus mahdollista lisäkäsiparien palkkaamista. Palvelutarpeen kasvua ei huomioida rahoituksessa täysimääräisenä.

Perussuomalaiset eivät pidä muutosta itseisarvona. Jos uudistus johtaa huonompaan tilaan kuin lähtötilanne, se pitää jättää tekemättä. Kun uudistus ei paranna palveluihin pääsyä, kyseessä on liian kallis harjoitus. Kun jopa perustuslakivaliokunnan yksimielisen lausunnon mukaan aikataulu vaikuttaa uudistuksen merkitys ja mittavuus huomioiden kireältä, miksi hallitus ei ota lusikkaa kauniiseen käteen ja ota aikalisää näiden virheiden korjaamiseksi? Asiat tulisi laittaa tärkeysjärjestykseen.

Arvoisa puhemies! Koska hallitus ei näytä näin tekevän, kannatamme opposition yhteistä epäluottamusesitystä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

14.34 **Mia Laiho kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomeen on tehty sote-uudistusta kahdesta syystä: siksi, että rahat riittäisivät harmaantuvan Suomen palveluihin, ja siksi, että hoitoon pääsisi kohtuullisessa ajassa. Tämä uudistus ei vastaa niistä kumpaankaan. Sote-uudistus kasvattaa valtion velkaantumista ainakin kymmenen vuotta, eikä uudistuksessa ole yhtään keinoa, joka lyhentäisi terveyskeskusjonoja. Päinvastoin: ne pitenevät.

Arvoisa puhemies! On mahdotonta ymmärtää, miksi vihreät tukevat tätä uudistusta. Yksi uudistuksen keskeisimpiä ongelmia on se, että sen rahoitusmalli on täysin kestävämmän suurille kaupungeille. Jatkossa puolta pienemmällä budjetilla pitäisi rakentaa entinen määrä kouluja, teitä, liikuntapaikkoja tai päiväkoteja. Ei tule onnistumaan.

Erityisen hankala rahoitusmalli on Helsingille ja Uudellemaalle. Yksin Helsingin, Länsi-Uudenmaan ja Keski-Uudenmaan sosiaali- ja terveystalouden rahoitusta leikataan 100 euroa asukasta kohden, tarkoittaen yhteensä yli 130 miljoonan euron leikkauksia. Vihreiden eduskuntaryhmän kansanedustajista puolet on valittu Helsingistä ja Espoosta, ja ne alueet ovat koko mallin suurimmat häviäjät. Ei vaikuta siltä, että on hoidettu asioita.

On myös käsittämätöntä, että vihreiden ajama uudistus tulee lukuisissa kunnissa johtamaan koulutusleikkauksiin. Tulevaisuudessa kunnan budjetista valtaosa olisi koulutuksen menoja. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Osa kunnista menettää rahoitusmallissa enemmän rahaa kuin ne ovat sosiaali- ja terveystalouteensa käyttäneet. Nämä rahat joudutaan ottamaan pois koulutuksesta. Entä mitä tehdään sitten, kun talous seuraavan kerran syöksyy alas ja vyötä joudutaan kiristämään? Valitettavasti säästöt kohdistuvat taas koulutukseen.

Arvoisa puhemies, SDP on yrittänyt viime vuosina profiloitua puolueena, joka laittaa vanhusten palvelut kuntoon. Minä haluaisinkin kysyä teiltä, mitä te vastaatte mikkeliäiselle, kouvolaalaiselle tai tuusulalaiselle ikäihmiselle, jonka palvelut tulevat heikkenemään rahoituksen uusjaon vuoksi? Jo aikaisemmin hyväksytty hoitajamitoitus on jo nyt ajamassa kotihoitoa ahtaalle, mutta kuinka käy, kun asiakaskohtaiset resurssit — rahat — laskevat entisestään? [Maria Guzeninan välihuuto]

Jos tämän uudistuksen pitäisi rakentaa palveluita, miksi hoitotakuu ei ole osana tätä uudistusta, vaan se on erillinen, irrallinen palanen, jota ei näy eikä kuulu? Te olette ajamassa läpi maakuntamallia ilman mitään palveluiden laatua parantavia esityksiä. Esityksestä puuttuu myös yliopistosairaaloiden aseman turvaaminen ja niihin vaadittava rahoitus. Miten te voitte ajaa läpi uudistusta, joka esityksessä olisi merkittäväällä tavalla heikentämässä korkeatasoista erikoissairaanhoitoa, opetusta ja tutkimusta?

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Arvoisa puhemies! Ei käy kateeksi myöskään keskusta, jota vasemmistoliitto ja Kiuru ovat vieneet kuin litran mittaa. Suomessa on 18 200 sosiaali- ja terveystalouden yritystä, joissa työskentelee 80 000 ammattilaista. Jatkossa yritysten ja järjestöjen mahdollisuuksia tuottaa palveluita kavennetaan merkittävästi. Monituottajamallia ajetaan alas. [Välihuutoja vasemmalta] Ostopalveluita, ulkoistuksia ja alihankintoja rajoitetaan, ja ihmisten valinnanmahdollisuuksia heikennetään. [Maria Guzenina: Ei heikennetä! — Timo Heinonen: Aivan järjetöntä!]

Mitä te vastaatte niille potilaille, joiden kuntoutus tutun terapeutin kanssa päättyy, kun jatkossa alihankintakielto tämän estää? Tai niille pienyrittäjille, joilta hyvinvointialue ei enää jatkossa voi hankkia laadukkaita palveluita? Entä niille pienille kunnille, jotka ovat pystyneet pitämään palvelut kunnassa ulkoistuksella, mutta eivät ilman sitä?

Arvoisat keskustalaiset, tämäkö todella on sitä politiikkaa, jolla Suomi saadaan nousuun? Koko sote-esityksen yleinen henki on se, että yrittäjä on paha, julkinen hyvä. Sillä asenteella ei pitkälle pötkitä. [Paavo Arhinmäki: Höpö höpö!]

Arvoisa puhemies! Tämä sote-uudistus ei ole mikään uudistus. Se ei paranna hoitoon pääsyä eikä auta siinä, että rahat riittäisivät paremmin. Uudistusta, joka ei vie asioita eteen- vaan taaksepäin, ei pidä tehdä. [Vasemmalta: No mitä pitäisi tehdä? — Jukka Gustafsson: Voi tätä pelottelun määrää!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pylväs.

14.39 Juha Pylväs kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle itseisarvo tässä työssä on hoitaa ihmisten asioita, ei muiden lyttääminen. Joskus pitää kuitenkin sanoa vähän lujempaa — kun on asialliset syyt. Tänäpä on. Pitää sanoa, mistä tässä välikysymyksessä on oikeasti kyse. Ei tässä ole kyse ihmisten palveluista. [Sari Sarkomaa välihuuto] Kyse on kokoomuksen vaali- ja valtapelistä.

Arvoisa puhemies! Nyt pelataan todella vakavilla asioilla, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] sillä, saavatko suomalaiset tasa-arvoisesti hoitoa ja palveluja. [Toimi Kankaanniemi: Hallitus pelaa!] Kokoomus vaatii perussuomalaisten tukemana soten kaatamista. Vaatia saa. Silloin pitää kuitenkin myös kertoa, mitä siitä kaatamisesta seuraa. Kun kokoomus ei kerro, minäpä kerron: Amerikan malli, se soten kaatamisesta seuraa. Lompakon paksuus ratkaisee. Rikas saa hoitoa, köyhä saa pärjätä omillaan. [Ben Zyskowiec: Siihen tämä johtaa!] Kuntien pakkoliitokset, niitä soten kaatamisesta seuraa. Kunnissa joudutaan pakkorakoon, kun rahat loppuvat. [Ben Zyskowiec: Keskusta lähti pelottelun tielle!] Tässä salissa on paljon kunnan- ja kaupunginvaltuutettuja. Me kaikki tiedämme, että jo yksi ainoa vakavampi sairastapaus hoitoineen laittaa monen pienen kunnan talouden tiukoille. [Jukka Gustafsson: Totta! — Eduskunnasta: Kokemusta on!]

Arvoisa puhemies! Keskustan linja on toinen kuin kokoomuksella ja perussuomalaisilla. Meidän mielestämme jokaisen suomalaisen pitää saada hoitoa ja palveluja tasa-arvoisesti koko Suomessa. [Ben Zyskowiec: Sehän on meidän linjamme!] Lompakon paksuus ei saa ratkaista, ei myöskään postinumero. [Ben Zyskowiec: Just meidän linja! — Paavo Arhinmäki: No miksi te ette sellaista sotea tehneet? — Ben Zyskowiec: Guzenina kaatoi sen!] Meidän mielestämme suomalaisten kotikunnat pitää pelastaa. Emme hyväksy kuntien pakkoliitoksia. Siksi sote tarvitaan. Siksi se pitää toteuttaa. Meidät on valittu rakentamaan ihmisille hyvää elämää, pitämään toisistamme huolta.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen linja ei sinällään yllätä. Markkina-arvo menee tasa-arvon edelle. Esimerkkejä löytyy vuosien varrelta vaikka kuinka paljon. [Jussi Halla-aho: Ja Sipilän hallituksesta!] Se yllättää, miksi perussuomalaiset ovat tässä mukana. [Sosiaali-demokraattien ryhmästä: Nimenomaan!] Kuukausia ja kuukausia perussuomalaiset ovat kiertäneet maakunnissa lupaamassa ihmisille muutosta. Se muutos näköjään tarkoittaa tätä: huonontuvia palveluja ja kuntien pakkoliitoksia. Se on kovaa ja kansaa kahtia jakavaa politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Tässä maassa tarvittaisiin enemmän rakentamista ja yhdessä tekemistä, vähemmän repimistä. Sotessa, jos jossain, pitäisi nyt tehdä yhteistyötä. [Ben Zyskowitz: Sitähän te esitte äsken!] Lähes 15 vuotta tätä on vatkattu. Kokoomus itse on ollut vallassa pisimpään. Nyt se on etulinjassa kaatamassa sotea, vaikka itse sitä on ajanut pitkään. [Ben Zyskowitz: Parempaa sotea!] Uskon, että tavalliset, järkevät ihmiset kuitenkin näkevät tämän pelin läpi. He odottavat päätöksiä. He odottavat, että saamme soten viimein valmiiksi. [Ben Zyskowitz: Matkalla kelpaisi huonompikin eväs!]

Arvoisa puhemies! Sairaat tarvitsevat hoitoa, mummut ja papat hoivaa, perheet arjen turvaa ja hoitajat, lääkärit sekä muut ammattilaiset varmuutta, säälliset työolosuhteet. Siksi sote tarvitaan. Siksi se pitää toteuttaa. Suomalaisten palvelujen ja kotikuntien vuoksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virta.

14.44 **Sofia Virta vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä maassa ei kenenkään tulisi joutua katsomaan vierestä, kuinka oma läheinen ei saa apua silloin, kun sitä tarvitsee — jonossa oleminen kun ei auta ketään. Tässä maassa ei kenenkään tulisi joutua kiertämään luukulta tai vastaanotolta toiselle vain tullakseen kohdatuksi ja saadakseen riittävän avun. Eikä tässä maassa yhdenkään ammattilaisen tulisi uupua kohtuuttoman suuren työtaakan alla vain siksi, ettei ollut rahaa resursoida palveluihin riittävästi. Ja sen vuoksi me olemme nyt viimein toteuttamassa sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenneuudistuksen.

Nyt sujuvoitetaan palveluketjuja sekä tuodaan sosiaali- ja terveyspuoli lähemmäs toisiaan, jotta jokainen tässä maassa voisi luottaa siihen, että apua saa silloin kun sitä tarvitsee, riippumatta taloudellisesta tilanteesta tai siitä, missä sattuu asumaan. Nyt siirretään painopistettä ennaltaehkäisyyn, sinne perustasolle, jotta kyetään auttamaan ajoissa, välttämään ongelmien kasautumista sekä kustannusten kasvua. [Sari Sarkomaa: Tällaisia pykälä ei esityksessä ole, edustaja!] Nyt viedään järjestämisvastuu kuntia suuremmille harteille, jotta tulevana vuosina ja vuosikymmeninä tässä maassa kyetään turvaamaan palveluiden rahoitus ja järjestäminen väestömme ikääntyessä ja paineen kasvaessa sosiaali- ja terveydenhuollossa entisestään, sillä me tiedämme, että tämä uudistus tarvitaan. Nykymallilla tilanne muuttuu kestävämmäksi sekä inhimillisesti että taloudellisesti vuosi vuodelta.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on historiallinen suuri uudistus. On vastuullista, että siitä käydään nyt kriittistä keskustelua. On vastuullista myöntää, ettei tämäkään malli ole täydellinen. Mutta on silti hieman hämmentävää, kun kokoomus toteaa nyt aikaisempien vuosien kannastaan poiketen, ettei sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuuta tulisi siirtää — toteaa näin siitakin huolimatta, että perustuslakivaliokunta on nimenomaan todennut, että järjestäminen on siirrettävä yksittäisiä kuntia suuremmille tahoille. [Sari Sarkomaa: Nyt edustaja ei ole lukenut kokoomuksen mallia!] On myös hämmentävää kuulla, kuinka kokoomus nyt väittää, että tämän uudistuksen myötä eriarvoisuus tässä maassa kas-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

vaa, vaikka nyt viimein on onnistuttu rakentamaan perustuslakivaliokunnan seulan läpäisevä uudistus, sellainen, joka nimenomaan takaa juuri sitä, että sosiaali- ja terveyspalveluiden yhdenvertaisuus lisääntyy. Jos me kutsumme itseämme hyvinvointiyhteiskunnaksi, niin kyllä meidän tulee onnistua pitämään jokaisesta huolta, ja sen takia on äärettömän tärkeää, että itse asiassa tämä uudistus hyödyttää nimenomaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia, kuten pienituloista lapsiperhettä, mielenterveysongelmien kanssa kamppailevaa työtöntä henkilöä tai pitkään sairastanutta eläkeläistä. [Sari Sarkomaa: Entä helsinkiläisiä työttömiä, joilta rahaa leikataan?] Enkä voi olla ihmettelemättä sitä, että kokoomus on nyt huolissaan rahoituksesta, vaikka te itse olisitte viime kaudella leikanneet sotes-
ta 3 miljardia euroa. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!]

Eikä tällä mallilla ole tarkoitus tönä arvokasta työtä tekeviä yrityksiä, järjestöistä puhumattakaan, palvelukentän reunoille, vaan kyllä, monituottajuus jatkuu ja ostopalvelut sekä palvelusetelit ovat jatkossakin osa palvelujärjestelmäämme, [Sari Sarkomaa: Näin monta virhettä en ole kyllä pitkään aikaan puheessa kuullut!] totuus kun on, että me tarvitsemme yrityksiä, me tarvitsemme järjestöjä. Ja meidän on onnistuttava varmistamaan, että myös pienet ja keskisuuret yritykset pysyvät mukana, että järjestöjä kuullaan ja että eri sektoreilla olevaa asiantuntijuutta hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti, sillä yhtenäisempiä hoitopolkuja ja vaikuttavuutta me tarvitsemme, jotta kustannuskehitystä kyetään hillitsemään.

Ja on vielä pakko todeta, että on hieman erikoista kuulla, kuinka opposition suulla nyt puhutaan hätiköinnistä tai syytetään hallitusta uudistuksen väkisin läpi runnomisesta — tämän uudistuksen valmistelussa ja eduskuntatyössä kun on kuultu satoja asiantuntijatahoja, ja toisin kuin tässä salissa väitetään, on asiantuntijoiden näkemyksiä kyllä huomioitu ja muutoksia esitykseen tehty, mutta työ on yhä kesken.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, etteivät suuret muutokset tapahdu hetkessä eivätkä kerralla täydellisesti. Eduskuntakäsittelyssä uudistuksessa on kyllä löytynyt korjattavaa. On esimerkiksi varmistettava, että tulevilla hyvinvointialueilla päätöksenteossa toteutetaan lapsivaikutusten arviointia ja lapsibudjetointia. On varmistettava, että rahoitusmallin tarvekertoimia yhä tarkennetaan, jotta voidaan varmistaa sosiaalihuollon ja alueellisten kustannustekijöiden riittävä huomioiminen. Myös kasvukaupunkien investointikyky tulee kyllä onnistua turvaamaan. Me olemme vihreässä eduskuntaryhmässä sitoutuneet siihen, että maakuntaverot otetaan käyttöön sovitun aikataulun mukaisesti. Tämä lainsäädäntö on tarkoitus tuoda eduskuntaan myöhemmin tällä hallituskaudella. [Välihuutoja] Eikä tässä mallissa nyt kuitenkaan yritetä toteuttaa liikaa kerralla, vaan tässä rakennetaan vahvojen julkisten palveluiden varaan käyttäen pitkää siirtymäaikaa. Näin uudistus kyetään toteuttamaan sen kokoluokka huomioiden hallitulla tavalla.

Mielestäni on myös kiitoksen arvoinen paikka — moitteiden sijaan — että sote-uudistuksen virkamiesvalmistelu ja eduskuntakäsittely on edennyt suunnitellun aikataulun mukaisesti käsillä olleesta koronakriisistä huolimatta, sillä vihdoinkin tässä maassa ollaan nyt ottamassa ne ratkaisevat askeleet siihen suuntaan, että sosiaali- ja terveyspalvelut kyetään järjestämään niin, että joka ikinen suomalainen saa apua silloin, kun sitä tarvitsee, ja se jos jokin on inhimillisesti mutta myös taloudellisesti tarkasteltuna kestävä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkkinen.

14.49 Hanna Sarkkinen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa köyhä mies kuolee noin kymmenen vuotta rikasta aiemmin. Siksi tätä uudistusta tarvitaan.

Me vasemmistoliitossa haluamme vähentää köyhyyttä, ja me haluamme, että kaikki suomalaiset varallisuudesta riippumatta saavat laadukkaita, yhdenvertaisia ja oikea-aikaisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Se tarkoittaa, että jokaisesta vanhuksesta huolehditaan, terveyskeskukseen pääsee sujuvasti kaikkialla ja perheet saavat apua, jos voimavarat ehtyvät.

Arvoisa puhemies! Vaikka Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä on yksi maailman tehokkaimmista, on uudistamisen tarve tunnustettu jo yli vuosikymmen sitten. Järjestelmää on yritetty uudistaa jo monen eri hallituskokoonpanon ja kaikkien puolueiden voimin. Vaikka aiemmat uudistusyritykset ovat kaatuneet, on niiden myötä muodostunut kuva siitä, missä kulkevat perustuslain vaatimukset ja poliittiset realiteetit. Ja, arvoisat edustajat, tällä kertaa me onnistumme.

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä Suomen vajaasta 300 kunnasta vain noin neljäsosa kykenee järjestämään perustason sosiaali- ja terveyspalvelut itsenäisesti. Sen lisäksi erikoistason palvelut on koko maassa siirretty aluetasolle eri sairaanhoitopiireille. Myös pelastustoimi on jo organisoitu alueellisiin kuntayhtymiin.

Kokoomuksen raivokas hyvinvointialueiden vastustaminen on perin kummallista, sillä meillä on jo aluetasoja. Nyt palveluketjuista pyritään tekemään sujuvampia ja järjestelmästä tehdään yksinkertaisempi ja demokraattisempi. [Ben Zyskowitz: Ne ovat kuntapohjaisia, toisin kuin tämä!] Ja, hyvä kokoomus, ei kansanvaltaa kannata vastustaa.

Arvoisa puhemies! Julkisen vallan on kyettävä turvaamaan kansalaisten tarvitsemat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikissa tilanteissa. Meille vasemmistoliitossa on tärkeää, että ensimmäistä kertaa lailla säädetään sote-palveluiden riittävästä omasta palvelutuotannosta. Monituottajamalli säilyy, palveluita tullaan jatkossakin hankkimaan yksityisiltä yrityksiltä ja kolmannelta sektorilta, mutta hyvinvointialueilla tulee olla riittävä oma palvelutuotanto. Kaikkea ei voi ulkoistaa, ja hyvä niin.

Arvoisa puhemies! Kokoomus kirjoittaa välikysymyksessään ideologiasta. Jos elintärkeässä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannossa nojattaisiin kokoomuksen yksityistämisideologiaan, olisi riskinä, että jonain päivänä synnytyspoltoissa sairaalaan tulevaa äitiä olisikin vastassa vain lappu luukulla: suljettu konkurssin vuoksi. [Ben Zyskowitz: Ihanko totta? — Paavo Arhinmäki: Näin kävi Ruotsissa!] Julkisin varoin ylläpidetty laadukas ja tasa-arvoinen sosiaali- ja terveydenhuolto ja sen riittävä julkinen palvelutuotanto ovat yksi hyvinvointivaltioideologian kulmakivi.

Arvoisa puhemies! Terveyskeskukseen pitää päästä ja sosiaalityöntekijän pitää olla tavoitavissa niin Oulussa, Oulunkylässä kuin Outokummussakin. Palvelutarpeisiin perustuva valtakunnallinen rahoitusmalli takaa, että myös pihtiputaanmummosta voidaan pitää huolta.

Vähäväkisten alueiden lisäksi on kannettava huolta kasvukaupunkien ihmisten palveluista ja kyvystä vastata kaupunkiseuduille kasaantuviin sosiaalisiin ongelmiin. Vaikka tavoitteena on turvata palveluita väestöään menettäville alueille, niin kaupunkeja ei unohdeta.

Rahoitusmalli sisältää myös sosiaalisia palvelutarpeita kuvaavia tekijöitä. Esimerkiksi Uudenmaan hyvinvointialueiden kokonaisrahoitus tulee valtiovarainministeriön ennusteen mukaan kasvamaan vuodesta 2022 vuoteen 2030 yli 2 miljardia euroa eli noin 38 prosenttia. [Ben Zyskowitz: Eli väestömäärän kasvaessa!] Lisäksi kuntien valtionosuusjärjestelmään luodaan uusi nopeasti kasvavia kuntia tukeva elementti.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kuitenkin on selvää, että rahoitusmalli vaatii jatkuvaa kehittämistä. Täydellinen se ei ole.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus ei sisällä kaavamaisia kolmen miljardin leikkauksia, kuten oli kokoomuksen ajamassa sote-mallissa. Kuitenkin rahoitusmallissa on kustannustehokkuuteen ohjaavia elementtejä. Kustannuspaineet ovat ikääntyvässä Suomessa todellisia, ja tavoitteena on lisätä kustannustehokkuutta hallitusti palveluita vaarantamatta. Rahoituksen riittävyyttä on jatkuvasti arvioitava, ja lisärahoitusta on tarvittaessa saatava palveluiden turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tietenkään tämä uudistus ei ole täydellinen eikä yksistään autuaaksi tekevä. Iso uudistus vaatii kompromisseja, mutta vain yhdessä sopien voimme uudistaa ja vahvistaa suomalaisille tärkeää hyvinvointivaltiota. Näin Suomi voi tulevaisuudessakin olla hyvä kaikille, ei vain harvoille.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä antaa hallitukselle täyden tukensa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi.

14.55 Veronica Rehn-Kivi r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Mitä meille tulee mieleen viime kausien sote-uudistusten käsittelystä? [Ben Zyskowitz: Krista Kiuru!] Itselleni tulee mieleen lähinnä uutiset yöllisistä neuvotteluista, live-lähettykset eri ovien takana ja myllerrys perustuslakivaliokunnan lausuntojen jälkeen. Tällä kaudella käsittely on kuitenkin ollut erilainen. [Sari Sarkomaan välihuuto] Tiukkoja neuvotteluja on toki käyty, mutta mallia on saatu huomattavasti parannettua. Käsittely perustuslakivaliokunnassa on ollut ilmeisen sopuisaa. Näin olemme siis kaikessa hiljaisuudessa siinä tilanteessa, että meillä saattaa olla hyväksytty sote-paketti tänä kesänä.

Jag förstår mycket väl att oppositionen måste vara emot förslaget av princip. Men för att vi inte i onödan ska se bara hotfulla bilder ska jag, än en gång, gå igenom några saker som verkar glömmas bort.

Aloitetaan rahoitusmallista. Ensinnäkin lopullisia summia ei tässä vaiheessa ole kenelläkään, ja laskelmat muuttuvat jatkuvasti. [Toimi Kankaanniemi: Näin on!] Toiseksi, nykyinen rahoitusmalli on merkittävästi parempi kuin se, jota esimerkiksi kokoomus puolusti viime kaudella. Tässä mallissa leikkauksille on maksimikatto, niin kuntatasolla kuin hyvinvointialueella, ja kuntia kompensoidaan menetyksistä. Kunnilla on aito mahdollisuus jatkaa toimintaansa tärkeän koulutuksen ja aluesuunnittelun parissa, ja lisäksi kuntien edellytykset tehdä investointeja turvataan.

Men det är ingen hemlighet att finansieringsfrågan har varit svår för SFP. Finansieringsbasen är nu mångsidigare tack vare partiet. Modellen tar bättre hänsyn till utmaningarna i de växande regionerna, tvåspråkigheten, samerna och skärgårdens ställning. Till skillnad från förra valperioden sker också övergången till den nya finansieringen stegvis och långsamt.

Arvoisa puhemies! Haasteemme on edelleenkin siinä, että mittaamme polvileikkausten määrää, kun meidän pitäisi mitata, montako polvea ei tarvinnut leikata, koska ennaltaehkäisevä hoito oli hyvää. Rahoitus perustuu suurelta osin THL:n tekemiin tarvekertoimiin, ja onkin tärkeää, että sitä mallia yhä kehitetään.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Kylmä totuus on se, että nykyinen mallimme ei ole yhdenvertainen eikä kustannustehokas. Monet saavat hyvää hoitoa, mutta aivan liian suuri osa ei saa. Siksi itse hoitoa koskevaa uudistustyötä on tehty ministeriössä jo pitkään. Siihen kuuluvat esimerkiksi ilta- ja viikonloppuvastaanotot, sosiaalipalveluiden tuominen yhä enemmän osaksi terveydenhuoltoa ja tutkimus tehokkaista toimintatavoista. [Sari Sarkomaa: Eihän siihen maakuntamallia tarvita!] Rakenteilla on hyvin vaikea muuttaa arkikokemusta siitä, saako palvelua vai ei. Ihmiset kentällä tekevät muutoksen.

Genom samarbete kan man skapa under. Ett fint exempel är lösningen för Nyland, där områdets kommuner tillsammans sökte en modell för hur reformen borde förverkligas. Kommunernas gemensamma förslag är nu en del av reformen och den ger helt nya förutsättningar än förra periodens massiva landskap med 1,7 miljoner invånare.

Ett annat exempel på samarbete är de tvåspråkiga landskapens möjlighet att tillsammans planera och avtala om hur de svenskspråkiga tjänsterna borde erbjudas i framtiden. I denna modell har man utgått från hur strukturerna kan stödja förverkligandet av de svenskspråkiga tjänsterna i praktiken. Jämfört med den förra periodens modell har vi nu en genuin möjlighet att påverka beslutsfattandet och få vår röst hörd i välfärdsområdena.

Suomessa on yritetty tehdä sote-uudistusta aivan liian pitkään. Lähes kaikki puolueet täällä salissa ovat jossain vaiheessa olleet mukana tekemässä sitä. Me kaikki tiedämme sen vaikeuden. Mutta samanaikaisesti meidän täytyy kyetä tekemään muutoksia. Lähes kaikki kansainväliset luottoluokittajat pitävät rakenneuudistuksia välttämättöminä, jotta Suomen luottoluokitus säilyisi nykyisellään. Kehotus saada uudistus valmiiksi on myös lähes kaikissa talouspolitiikkaan liittyvissä suosituksissa. Esimerkiksi komission ja Euroopan neuvoston suosituksissa sote on säännöllisesti mukana.

Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen inser och erkänner att inte heller denna modell är perfekt och att det finns många öppna frågor. Så är det alltid när det handlar om en reform av denna omfattning.

Tässä tilanteessa on tärkeintä, että uudistuksen arvioidaan olevan tarpeeksi hyvä, sillä Suomi ja suomalaiset tarvitsevat uudistuksen. Näiden keskustelujen lomassa onkin syytä muistaa, että meillä on politiikkoina vastuu koko maasta, talouden kestävyyydestä ja politiikan uskottavuudesta. Halvat pisteet käyvät pitkällä tähtäimellä kalliiksi.

Hallituksella on ruotsalaisen eduskuntaryhmän tuki. [Sari Sarkomaa: Kuinka käy ruotsinkielisten vammaisten palvelujen? — Vasemmalta: Hyvin! — Sari Sarkomaa: Hoppas det!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

15.00 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistusta on tehty jo 15 vuotta. Hajanainen ja moniportainen sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenne sekä ikääntyvän väestön lisääntyvä palvelutarve muodostavat yhdistelmän, jonka vuoksi uudistusta tarvitaan, mutta vain sellaista, jolla kyetään turvaamaan tulevaisuuden palvelut käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Alkuperäinen tavoite oli, että sosiaali- ja terveyspalvelut integroidaan riittävän leveille harteille yhteiseen hallintoon ja budjettiin, jotta painopistettä kyetään siirtämään peruspalveluihin, varhaiseen puuttumiseen, ennaltaehkäisyyn. Mitä myöhemmin sosiaaliin ongelmiin tai sairauksiin puututaan, sitä suurempi tarve tulee kalliille erikoispalveluille, esimerkiksi vaativalle erikoissairaanhoidolle tai lasten huostaanotoille. Sote-uudistusta myös tarvittaisiin merkittävimpana rakenneuudistuksena kestävyysvajeen ratkaisuksi.

Kristillisdemokraattien päätös osallistua välikysymykseen nousi suuresta huolesta. Meillä ei ole luottamusta Marinin sote-mallin kykyyn saavuttaa uudistuksen alkuperäiset tavoitteet, ja malli uhkaa rikkoa nekin osat, jotka toimivat, kuten laajan kumppanuuden julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä. Ehdotus myös tuottaisi kunnille huomattavasti enemmän muutokustannuksia kuin hallitus on vaikutusarvioinnissaan laskenut.

Arvoisa puhemies! Tavoite palveluiden järjestäjien leveämmistä hartioista toteutuu, kun palveluiden järjestäjien määrä pienenee nykyisestä merkittävästi. Ongelmallista kuitenkin on, että osa hyvinvointialueista on väkimäärältään pienempiä kuin keskisuuret kaupunkimme, joilla ei katsota olevan rahkeita enää jatkossa vastata tehokkaasti harvenevan väestön palveluista. Lisäksi hallituksen mallissa kolmasosa väestöstä jää perus- ja erikoispalveluiden integraation ulkopuolelle.

Suurimpia ongelmia on koko hankkeen ajan ollut rahoitusmalli, joka ei tuo kestävyyttä turvaamaan tulevaisuuden tasavertaiset palvelut. Esitys ei sisällä riittäviä kannustimia hillitsemään kustannusten kasvua. Hallituksen piirissä näyttääkin olevan suuri kiusaus tarttua maakuntaveroon vastoin parlamentaarisen työryhmän päätelmiä. Maakuntaveron käyttöönotto johtaisi syvenevään eriarvoistumiseen kansalaisten välillä. Kahden verottajan, kunnan ja valtion, sijaan meillä on tämän hallituksen linjauksilla pian neljä verottajaa EU mukaan lukien. Kuka uskoo, ettei kokonaisverorasitus silloin kasvaisi?

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmämme katsoo, että päävastuun tulee jatkossakin olla julkisella toimijalla. Hyvinvointialueilla tulee kuitenkin olla vapaus päättää siitä, miten palvelut tuotetaan: omana tuotantona, ostopalveluina, palveluseteleillä tai henkilökohtaisin budjetein. Tällä hetkellä sote-palveluita tuottaa kaiken kaikkiaan yli 18 000 yritystä, joissa työskentelee 80 000 ihmistä. Monet näistä ovat paikallisia, naisvaltaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tätä potentiaalia ei tule ajaa alas. Uudistusta ei tule tehdä niin, että rikotaan sitä, mikä toimii hyvin.

Tuoreen selvityksen mukaan oikein kohdennetut sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisulkoistuksetkin ovat parantaneet palveluiden saatavuutta ja alentaneet kuntien kustannuksia. Yhteistyö yksityisen palveluntuottajan kanssa on tuottanut lähipalveluita, työpaikkoja, elinvoimaa ja kustannussäästöjä — ja hyviä tuloksia. Saatujen julkisten yhtiömuotoisten toimijoiden rooli on jatkossa epävarmalla pohjalla.

Sote-uudistuksen ohella hallitus on valmistelemassa useita palvelukokonaisuuteen vaikuttavia erillisiä lakeja. Yksityislääkäripalveluiden Kela-korvauksista luopuminen on ideologisesti motivoitu hanke, joka käytännössä vaikeuttaa lääkäripalveluiden saatavuutta etenkin pieni- ja keskituloisille ja lisää painetta terveyskeskuksiin. Esimerkiksi gynekologi- ja silmälääkäripalvelut haetaan pääosin yksityissektorilta, samoin merkittävä osa suun terveydenhuollosta.

Arvoisa puhemies! Pelkkä rakenteen uudistus ei takaa painopisteen siirtymistä kalliista erikoispalveluista peruspalveluihin, vaan tarvitaan toiminnallisia uudistuksia rinnalle: tarvitaan nopeampaa hoitoonpääsyä, mielenterveys- ja päihdepalveluiden terapiatakuun toteuttamista, kattavasti kuntoutusta parantamaan ikäihmisten toimintakykyä ja vähentä-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

mään laitospaikkojen tarvetta. Samalla osaavista lääkäreistä, hoitajista ja sosiaalityöntekijöistä tulee huolehtia.

Arvoisa puhemies! Kannatan edusta Ikosen esitystä epäluottamuslauseeksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harkimo.

15.06 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt nähdään, ovatko kepu ja Markus Lohi sanansa mittaisia. Lohi lupaa, että julkisten ja yksityisten tuottajien yhteistyötä ei kiristetä. Keskusta kyllä lupaili myös ennen kehysrihtiä, mutta tuli Säätytalolta ulos tyhjin käsin, eli keskusta lupaa paljon, mutta tekee vähän. Toivottavasti tämä ei toteudu myös soten kanssa.

Vasemmistohallituksen pitää tulla järkiinsä. Sote ei toimi mitenkään ilman yksityisten yritysten panostusta. Yksityistä, julkista ja kolmannen sektorin palvelua pitää kehittää rinnakkain ja yhteistyössä. [Maria Guzenina: Samaa mieltä!]

Suurin osa kunnista on jo vapaaehtoisesti mukana sairaanhoitopiirien yhtymissä, ja yhteistyö toimii hyvin. Miksi pitää väkisin korjata sellaista, mikä toimii? Esimerkiksi Helsinki on hallituksen lupauksista huolimatta joutumassa maksumieheksi.

Vastuiden ja rahojen pitäisi kulkea käsi kädessä. Nyt hyvin asiansa hoitaneelta otetaan pois ja huonosti hoitaneelle annetaan. Ei sen pitäisi näin mennä. Aina pitäisi olla porkkana hoitaa asiansa.

Hallitus runnoo sote-uudistusta läpi asiantuntijoiden mielipiteistä huolimatta, ja varsinaista asiaa ei olla ratkaisemassa. Nyt uudistetaan kuntien rooleja ja verotusta. Rahaa puuttuu ja lääkäreitä ja hoitajia. Näihin tämä uudistus ei ota mitään kantaa. Kunnille jäävät tyhjat kiinteistöt kustannuksineen ja mahdollisuus nostaa kiinteistövero. Rakenna siinä nyt sitten yrittäjyyttä ja elinvoimaa.

Sote-uudistus ei ratkaise varsinaista ongelmaa. Se ei nopeuta hoitoonpääsyä. Kysymys on arvovalinnasta. Hoidon saatavuus riippuu täysin rahoituksesta. Jos rahoitus on alhaisempi, on myös hoidon saatavuus alhaisempi. Tässä Suomi on jäljessä muita Pohjoismaita, ja tavoite olisi saavuttaa niiden rahoituksen taso. Sitä saa vähentämällä hallintoa ja byrokratiaa, ja tällä uudistuksella ei näin tapahdu. Tämä on aito arvokysymys. Meillä käytetään enemmän rahaa asumiseen ja liikenteeseen kuin terveyteen. Kansantaloutemme tulonjaossa terveys on vahvasti alisuoritettu, ja tähän ei nyt esillä oleva sote-uudistus auta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Minulla on suoraviivainen ehdotus lääkäripulan helpottamiseksi: houkutellaan erilaisilla porkkanoilla, esimerkiksi halvalla asumisella, vasta valmistuneet lääkärit vuodeksi töihin paikkakunnille, joilla on pulaa lääkäreistä. Tehdään tätä muillakin aloilla, eli miksi ei lääkäreitä? Tuoreet juristit istuvat käräjiä maaseudulla. Ilmavoimien koulutetut lentäjät eivät enää voi hypätä suoraan Finnairille parempien palkkojen perässä. Kaikkien näiden kouluttaminen maksaa meille paljon, eli eikö myös olisi voinut vaatia niiltä jotain takaisin?

Meillä on koulutettuja hoitajia muissa töissä sellainen määrä, jolla julkisen puolen tarve tulisi kuntoon. Työolot ovat sellaiset, etteivät he halua tulla sinne töihin. Eikö silloin pitäisi puuttua näihin työoloihin eikä vain lisätä hallintoa? Hoitavista ihmisistä meillä on pula.

Yksityisen ja julkisen palvelun erottaminen on haitallista. Hallituksella on hirveä into integroida julkiset palvelut keskenään, kun olisi pitänyt yrittää integroida julkista ja yksityistä puolta. Eivät edes Euroopan unioni ja siellä sovitut säännöt pidätele vasemmistohallitusta, kun se ajaa ideologiaansa uudistuksessa läpi. Julkista palvelua tulitaisiin uudistuk-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

sessä suosimaan niin roimasti, että hallitus joutuu varmistamaan sen EU:sta, ettei kilpailu-neutraliteettia rikota. Luulisi tämän olevan viimeinen herätys, että uudistusta pitää ratkaisevasti muuttaa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Eli hallitukselle oman ideologian läpivienti on tärkeämpää kuin EU:ssa yhdessä sovitut periaatteet. Alkuperäinen tavoite sote-uudistuksessa oli parantaa palvelua ja saada kestävyysvaje kuriin. Nyt voi jo sanoa, ettei palvelu parane eikä kestävyysvaje tule kuriin. Tulee lisää hallintoa, lisää kustannuksia ja lisää veroja. [Maria Guzenina: Juuri halusitte lisää rahaa!]

Demareiden ja kepun sote-liitto perustuu siihen, että Marin sosialisoi isojen kaupunkien rahat, keskittää valtaa valtiolle ja Saarikko jakaa ne maakuntiin. Meillä on Pohjoismaista eniten velkaa ja heikoin julkinen talous sekä matalin työllisyysaste ja suurimmat sosiaalikulut, ja mitään ei tarvitse tehdä. Lisätään vain julkisia menoja ja otetaan lisää velkaa. Vi-hervasemmiston käsi menee syvemmälle yrittäjän ja palkansaajan taskuun.

Tätä uudistusta ei missään tapauksessa pidä hyväksyä. Yhdyn kokoomuksen välikys-mykseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin olemme kuulleet ryhmäpuheenvuorokierroksen, ja tässä vaiheessa annan ministeri Paaterolle 5 minuutin puheenvuoron, koska hän on hallituksessa toinen vastuuministeri tässä uudistuksessa. — Olkaa hyvä.

15.11 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä mahdollisuudesta vastata myöskin omalta osaltani, ja toivottavasti pystyn myöskin kertomaan joistakin näistä sitkeistä väärinymmärryksistä oikean kannan.

Ensinnäkin, uudistuksessa pyritään hillitsemään kustannusten kasvua. Palveluiden järjestämistä vastuu kokoaminen laajemmille hartioille luo mahdollisuuden sote-palveluiden tuottavuuden kasvuun. Hyvinvointialueiden yhteistyötä koskeva sääntely ja investointisuunnitelman hyväksymismenettely ja rahoitukselle asetettavat ehdot sekä hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan muulla tavoin ohjaus valtion puolelta — näillä parannetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden ja niihin liittyvien investointien kustannusvaikuttavuutta.

Myös uudistuksen rahoitusmalliin sisältyy kustannusten kasvun hillitsemisen elementtejä, muun muassa se, että rahoitus tarkistetaan 80-prosenttisesti vastaamaan arvioitua palvelutarpeen kasvua vuodesta 25 lukien. [Maria Guzeninan välihuuto] Tämä loisi hyvinvointialueille kannustimen tehostaa toimintaansa ja siten hidastaa kustannusten kasvua. Vaikka rahoitus jälkikäteen tarkistettaisiin vuosittain vastaamaan näitä kustannuksia, tämä tehtäisiin koko maan tasolla, ei yksittäisen alueen tasolla. Hyvinvointialueen rahoitusali-jäämä ja lisärahoitukseen turvautuminen johtaisivat laissa säädettyyn hyvinvointialueen arviointimenettelyyn.

Valtiovarainministeriö on arvioinut, että kustannukset putoavat uudistuksen seurauksena nykyisen kasvu-uran alle 30-luvulla. 10—15 vuoden takaisinmaksuaikaa ei voida pitää kohtuuttoman pitkänä näin laajassa uudistuksessa, kun samalla on huolehdittava vanhenevan väestön palvelutarpeesta. Rahoituksen kohdentuminen uudistuksessa perustuu palvelutarpeeseen eri alueille. Samalla huomioidaan vieraskielisten määrä ja muita olosuhdekijöitä.

Rahoituksen palvelutarvekerroinmallia on kritisoitu, ja pitkälti aiheettomasti. Tämä palvelutarpeeseen perustuva malli ei ole uusi vaan tälläkin hetkellä käytössä oleva kuntien valtionosuusjärjestelmässä, jota nyt tarkennetaan. Uusi tutkimus vuodelle 20 perustuu pa-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

rempaan aineistoon ja kattaa laajemman joukon sairauksia ja muita olosuhteita. Tätä kehitetään edelleen, ja siitä saamme ensi syksynä uusimmat tiedot. Sellaisenaan sovellettuna tämä malli merkitsee joidenkin alueiden osalta merkittävää muutosta siirtyviin kustannuksiin. Tämän vuoksi on malliin otettu kokonaismuutosta rajoittavia ja sitä vaiheistavia tasausmenettelyjä. Muutos on porrastettu vuoteen 29 asti niin, että muutos hyvinvointialueilla on korkeintaan miinus 100 euroa tai plus 200 euroa per asukas. Näistä tasausmenettelyistä ja palvelutarpeen kasvusta seuraa, että vaikka alueiden välinen rahoitustasapaino muuttuu, jokaisen alueen rahoitus kasvaa joka vuosi myös uudistuksen voimaantulon jälkeen. Toistan: rahoitus, myös asukasperusteinen rahoitus, kasvaa jokaisella alueella joka vuosi myös uudistuksen voimaantulon jälkeen — joka vuosi. [Sari Sarkomaa: Sitä ennen tehdään iso leikkaus!] Voitaisiin siis lopettaa pelottelu sote-henkilöstön irtisanomisista. [Vasemmalla: Kyllä!] Rahoitusmalli huomioi myös asukasmäärän kasvun, toisin kuin muuta on väitetty. Itse asiassa asukasmäärän muutosta seurataan täysin samoilla mekanismeilla kuin nykyisin kuntien valtionosuuksissa.

Väläkysymyksessä on kysytty myös itsehallintoalueiden verotusoikeudesta. Hallitusohjelman mukaan maakuntien verotusoikeus valmistellaan parlamentaarisessa komiteassa. Tähän on sitouduttu. Parlamentaarinen työ on nyt tehty, ja verotukseen liittyen on tunnistettu potentiaalisia hyötyjä taloudellisten kannustimien, investointien ja rahoituksen osalta, mutta myös erityisesti itsehallinnon osalta, toisaalta myöskin riskejä verotuspaineen ja alueellisten erojen kasvun osalta. Riskit on tärkeä tunnistaa. Samalla pitää muistaa, että taloudellisen tehokkuuden kannustimet ovat erityisesti huomioituina muun muassa kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa itsehallinnolliseen verotusoikeuteen liitettynä. Maakuntaveron negatiivisia vaikutuksia yhdenvertaisuuteen voidaan rajoittaa tähän myöskin liitettävillä — tietysti — tasauselementeillä.

Hyvät edustajat! Muutama sana myöskin kuntien osalta. Tämä on iso muutos kunnille, ja kuntien osalta nämä kustannukset, jotka vaihtelevat vuosittain huomattavasti, siirtyvät nyt pois. Toisaalta, tässä esityksessä ei ollut tarkoitus samanaikaisesti tehdä kuntien epätasapainoista tilannetta, mutta kuntien tilanne säilytetään nykyisellään. Kasvavien kuntien investointikyvyn turvaamiseksi uudessa valtionosuusjärjestelmässä on esitetty uutena kriteerinä myöskin väestönkasvun lisäosaa.

Toisaalta valtiovarainministeriön [Ben Zyskowiec: Puhemies, aika!] tulevaisuustyö kunnille on lähtenyt jo käyntiin, ja tässä käymme läpi myöskin kuntien tulevaisuuden rahoituspohjan ja tehtävien tasapainon ja sen kestävyys sote-uudistuksen jälkeen. Olemme tämän työn jo aloittaneet. Kuntien rahoituspohja verotuksineen käydään läpi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä kohtaa haluan ilmoittaa, että edustajien toivomuksesta on käytetty sitä, että ryhmäpuhujia, joilla on tässä 5 minuuttia ollut, ei ole huomautettu, jos on mennyt yhtään yli, koska maski päällä voi olla vähän pidempi puhua, ja tätä käytäntöä olen tässä noudattanut. — Seuraavaksi ministeri Kiuru, 5 minuuttia, ja sen jälkeen siirrymme debattiin. [Ben Zyskowiec:in välihuuto]

15.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on käytetty erinomaisia puheenvuoroja sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuteen liittyen, ja kaikissa niissä puheenvuoroissa minusta kantava voima on ollut se, että näiden palveluiden tulevaisuus on turvattava ja on varmistettava myöskin riittävä rahoitus.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Me olemme tehneet todella paljon Suomessa töitä sen eteen, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä vastaisi tulevaisuuden tarpeisiin. Uskon, että tämä työ, joka on tehty, kantaa tässäkin salissa hedelmää juuri siksi, että näistä aikaisemmista vastoinkäymisistä on opittu, ja nyt on saatu tasapainoinen ehdotus tänne eduskuntaan, jotta me voimme lopulta-kin siirtyä rakenteiden uudistamisen sijasta sisällön uudistukseen.

Yhdyn siis siihen edustaja Harkimon esittämään huoleen, miten sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus pitkällä aikavälillä varmistetaan. Tässä ehdotuksessa on nimenomaan käytetty hyväksi sekä Euroopan unionin mutta myöskin Suomen omia laskelmia palvelutarpeen kasvusta, ja tässä pyritään siihen tarpeeseen vastaamaan. On kuitenkin varmasti syvästi jaettu yhteinen huoli siitä, että rahoituksen on oltava jatkossakin riittävää. Nyt meillä ensimmäistä kertaa on arvioitu perustuslakivaliokunnassa myöskin tätä esitystä riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden näkökulmasta, ja olen hyvin tyytyväinen tuohon tulokseen. Hyvin valmisteltu esitys kantaa myös tässä suhteessa.

Hyvä puhemies! Sitten keskusteltiin hyvin paljon siitä, mikä tässä sote-uudistuksessa on vialla. Pikemminkin minusta kysymys näissä meidän sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvissä keskusteluissa on siitä, annammeko me arvoa tosiasioille vai pidämmekö me kiinni siitä, mikä tuntuu itsestä hyvältä. Kyllä keskeistä on ollut koko ajan keskustelu tästä riittävästä rahoituksesta. Vaikka tässä salissa on moneen kertaan sanottu ihan kirjaimellisesti, että valtiovarainministeriö on tuottanut arvioita rahoituksen alueellisesta kasvusta vuosille 23–30, joiden mukaan rahoituksen niin sanotuissa painelaskelmissa todetaan, että minäkään alueen rahoitus ei laske tulevina vuosina, niin silti täällä jatkuvasti väitetään, että näin ei olisi. Tämä on minusta pysäyttävää. Joko me tiedämme, mitkä ovat tosiasiat, tai me väitämme itse tietävämmme tosiasioista jotain muuta kuin sen todellisen luonteen. Ja kyllä Suomessa pitää pystyä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta keskustelemaan niin, että tosiasioista pidetään sentään kiinni. Rahoituksesta en ota sen enempää kantoja tähän, kun ministeri Paatero on paikalla, mutta näin siis väitettiin myös tässä keskustelussa.

No, näitä vääriä väittämiä on sitten ollut monenlaisia. Yksi keskeinen väärä väittäminen on siitä, tarvitaanko isompia vai pienempiä alueita, lisääntykö kansanvaltaisuus vai väheneekö se. Kyllä tässä salissa on pitkät perinteet pitää kiinni siitä, että kansanvaltaa ei pidä vastustaa. Minusta tässä suhteessa edustaja Sarkkinen puki tämän pitkän kansanvaltaisen perinteen ja sen suojelemisen hyväksi sanoiksi ”ei kansanvaltaa kannata vastustaa”. Tässä nimenomaan toisen tason kuntayhtymistä luovutaan ja siirrytään suoraan vaaleilla valittujen päättäjien valtaan, ja täällä sitä vastustetaan. Se tuntuu minusta oudolta, koska viime hallituskaudella nimenomaan tällaista uudistusta täällä edistettiin.

Tässä keskustelussa pohdittiin myöskin yksityisten ja julkisten asemaa. Tältä osin pidän erittäin tärkeänä... Edustaja Pylväs täällä hyvin kiteytti sen: meneekö markkina-arvo ihmisarvon edelle? Tässä hallituspohjassa me olemme tehneet arvovalinnan. Ihmisarvo ei mene markkina-arvon edelle, ja tämä uudistus on valmisteltu nimenomaan tästä näkökulmasta.

Minusta on tärkeää vielä kerran todeta, että monituottajuus säilyy. Meidän palvelusetelilainsäädäntöön tai ostopalvelulainsäädäntöön ei ole tehty sellaisia muutoksia kuin on täällä annettu ymmärtää. Nimenomaan lähtökohtana on se, että isäntä, jolla on piuhat käsissään, hallitsee sote-palveluiden järjestämistä. Se tehdään monituottajamallilla, ja pidetään kiinni siitä, että käytetään parasta osaamista ja asiantuntemusta näiden palveluiden järjestämiseen ja laajasti käytetään avuksi myös koko sitä kenttää. Mutta markkina-arvo ei mene ihmisarvon edelle. [Ben Zyskowiec: Kukakohan semmoista on vaatinut?] Ei mene

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

myöskään yksityisten asema tai julkisen asema sen edelle, vaan lähtökohta on se, että meidän pitää pitää huolta siitä, että me teemme ihmislähtöistä uudistusta, jossa nimenomaan on varmistettu, että ihmisarvo ei mene markkina-arvon edelle, [Ben Zyskowicz: Eikö? Sano vielä kerran!] ja näin täällä haluttaisiin kovin paljon ja koko ajan toimia.

Minusta on tärkeää, että me haluamme säädellä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa myöskin yksityisen terveydenhuollon käyttöä lainsäädännöllä, [Puhemies koputtaa] emme pelkillä sopimuksilla. Minusta se on hyvää rahankäyttöä, julkisen talouden suojaamista, että me tiedämme myös, [Puhemies koputtaa] mikä on mahdollista ja mikä ei. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: No niin, ja nyt siirrymme debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painikkeella puheenvuoroa. — Ja debatin aloittaa edustaja Orpo, olkaa hyvä.

15.24 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos hallitus olisi esittänyt mallin, joka parantaisi ihmisten palveluita ja saisi rahat riittämään myöskin tulevana vuosina ja vuosikymmeninä, olisimme tätä voineet tukea. [Maria Guzeninan välihuuto] Mutta kun tämä ei ole kenellekään hyvä: pieniltä kunnilta viedään ensin valta ja sen jälkeen palvelut, isoilta kaupungeilta viedään kyky investoida tulevaisuuteen. Ritva Viljanen — vietetään kuntien hiljaisia hautajaisia. Eli tämä ei ole kenellekään hyvä.

Mitä tässä sitten tapahtuu? Keskusta saa maakuntahimmelinsä, ja SDP saa julkisen monopolin, joka tulee johtamaan pidempiin jonoihin, heikkeneviin julkisiin palveluihin ja siihen, että yksityinen vakuutusbisnes kukoistaa, markkinat menevät ihmisen edelle.

Tässä ollaan purkamassa universaalia järjestelmää, ja on käsittämätöntä, että vasemmistohallitus tekee tällaisen. [Sari Sarkomaa: Se on arvovalinta, ministeri Kiuru!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Halla-aho

15.25 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta on Suomessa yritetty toteuttaa hyvin pitkään ja hyvin erilaisista lähtökohdista. Usein kuuleekin sellaisen argumentin, että nyt on tultava valmista, koska tähän on kulunut niin kauan, ikään kuin mikä tahansa sote-uudistus olisi parempi kuin ei uudistusta lainkaan. Eihän se näin voi olla.

Uudistuksen tarve lähtee rahoitusongelmista. Sote-menot kasvavat muun muassa väestön ikääntymisen vuoksi. Ainoa järkevä tavoite mille tahansa uudistukselle on kustannusten leikkaaminen tai kasvun hillitseminen ja entistä parempi tehokkuus. Tämä uudistus ei kuitenkaan palvele näitä tavoitteita vaan on kustannuksia lisäävä hallintouudistus, ja tämä taas tarkoittaa entistä suurempia säästöpaineita sinne ruohonjuuritasolle, jolla on palveluja tarvitseva potilas — siis se, joka ei ole työterveyden piirissä ja jolla ei ole varaa mennä yksityiselle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.26 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraatit kuuluu niitten puolueitten joukkoon, jotka katsovat, että kyllä kuntia laajemmat harrat tarvitaan, mutta meidän mielestämme ei missään nimessä tarvittaisi pieneen Suomeen

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

21:tä hyvinvointialuetta ja sen lisäksi Uusimaa—Helsinki-ratkaisua, jossa tämä sosiaali- ja terveyspalveluitten integraatio ei tosiasiallisesti toteudu. Elikkä kolmannes Suomen kansalaisista jää tämän integraation, jota tällä uudistuksella tavoitellaan, ulkopuolelle. Lisäksi tässä on vakavia ongelmia tämän rahoituksen suhteen, ja sitä paikatakseen hallitus on lähtenyt sitten tuomaan maakuntaveroa tähän kylkeen ja tuntuu olevan keskenäänkin erimielinen siitä, pitäisikö se toteuttaa vaiko ei. Maakuntaveron tulisi entisestään eriyttämään Suomen alueita toisistaan ja lisäämään verorasitusta kansalaisille.

Mutta yksi ihan käytännön kysymys: Millä tavalla tullaan huomioimaan omaishoidon rahoitus tässä mallissa? Onko sitä otettu laskelmissa huomioon, [Puhemies koputtaa] ja mitä tapahtuu meidän tuhansille omaishoitajille, [Puhemies koputtaa] jotka tekevät 24/7 pyyteetöntä [Puhemies: Aika!] työtä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

15.27 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta on Suomessa tehty kohta 15 vuoden ajan yhdeksän pääministerin aikana, ja tähän mennessä koskaan ei olla saatu aikaiseksi esitystä, joka olisi saanut perustuslakivaliokunnalta vihreää valoa — milloin siihen on tuotu kuntauudistusta kylkeen, milloin siihen on tuotu markkinamallia kylkeen, ja aina jostain muusta syystä on todettu, että tämä sote-esitys on niin ongelmallinen, että sitä ei ole saatu aikaiseksi. Ja sen 14 vuoden aikana kokoomus on ollut niitä esityksiä tekemässä.

Nyt ne ongelmat näistä esityksistä on poistettu. Ensimmäistä kertaa lähes 15 vuoteen on malli, joka on saanut perustuslakivaliokunnalta vihreää valoa. 15 vuoden jälkeen nyt on käsillä malli, että tämä sote-uudistus saadaan vihdoinkin tehtyä. Mitä tekee kokoomus? [Puhemies koputtaa] Menee neliraajajarrutukseen: mikään ei käy, [Puhemies koputtaa] kaikkea kritisoidaan ilman omaa vaihtoehtoa. Teistä on tullut, [Puhemies: Aika!] Petteri Orpo, ei-puolue.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

15.28 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman, voi hyvin olla, että tässä on nyt löydetty tapa, joka on valtiosäännöllisesti helpompi saada läpi. Silloin on vain uhrattu kaksi tärkeää periaatetta ja tullut kaksi valuvikaa, joita edellisillä kausilla on vältetty.

Ensinnäkin tämä esitys uhkaa viedä sote-palveluiden luokkayhteiskuntaan. Pienituloiset kituuttavat pitenevissä jonoissa, parempituloiset yhä useammin kiertävät ne yksityisillä vakuutuksilla. Ja jos ette minua usko, niin otetaan muutama asiantuntijasitaatti. Terveystieteiden professori Lasse Lehtonen HUSista: ”Suomessa yksityisen rahoituksen osuus kaikesta sote-rahoituksesta tulee lisääntymään. Ero julkisen terveydenhuollon ja yksityisen terveydenhuollon palvelujen käyttäjien välillä syvenee, mikä on vastoin uudistuksen tavoitetta lisätä yhdenvertaisuutta ja vähentää terveyseroja.”

Tai uskokaa edes itseänne. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toukokuun lausunnossaan: ”Suomessa valintaoikeuden puute on johtanut siihen, että kansalaiset ovat alkaneet enenevässä määrin ostamaan sairauskulu- ja terveysvakuutuksia. [Puhemies koputtaa] Tämä vahvistaa kansalaisten eriarvoisuutta, kun vain ne, [Puhemies koputtaa] joilla on varaa, voivat valita.”

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohi.

15.30 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysuudistuksen käsittely valiokunnassa on vielä kesken. Olo on kuitenkin hieman epätodellinen. Nimittäin olemme kuulleet noin 300:aa asiantuntijatahoa ja kymmeniä kertoja asiaa valmistaneita virkamiehiä, ja nyt tämän perusteella en tunnista sitä uudistusta samaksi, josta kokoomus välikysymyksessä puhuu. Olo on kuin olisin toisten tahallisen väärinymmärtämisen MM-kisoissa, mutta olkaa huoletta, emme jaa mitaleja, koska kaikki häviävät, jos emme jaa samoja tosiasioita.

Tälle on myös vaihtoehto, ja se vaihtoehto on paljon valoisampi, kun kerrottaisiin kansalaisille, mistä tässä oikeasti on nyt kysymys. Kysymys on siitä, että jos emme toteuta sosiaali- ja terveysuudistusta, niin meidän kansalaistemme terveyspalvelut ovat uhattuina tulevaisuudessa. [Eduskunnasta: Miksi?] Tämän uudistuksen kautta me saamme postinumerosta riippumatta tasavertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut suomalaisille, ja sen takia tämä on toteutettava. [Välihuutoja]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

15.31 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos oikein ymmärsin ministeri Kiurun puheesta, niin hän vaikutti syyttävän oppositiota siitä, että täältä esitetään muunneltua totuutta. Kuitenkin ministeri Kiuru itse kiisti, että tämä keskitettävä uudistus keskittää päätösvaltaa. Niinhän te sanoitte, ja tarkistin sen vielä tuosta puheenne tekstimuodostakin. Siis maakuntavaltuustot, jotka nimenomaan keskittävät päätösvaltaa maakuntavaltuustoille, eivät mielestänne keskitä päätösvaltaa. Niissähän isot kaupungit käyttävät sitä määräysvaltaa, ja pienten kuntien lähipalvelut vaarantuvat.

Näistä uusista maakuntavaaleista tulee jo viidennet yleiset vaalit, joten itse ainakin olen huolissani, että äänestysaktiivisuus voi jäädä matalaksi. Vaikuttaa jokseenkin aika tyhjältä puheelta, että sosiaalidemokraatit puolustavat kovaaäänisesti nyt demokratiaa, kun ette kuitenkaan hyväksy suoria kansanäänestyksiä esimerkiksi EU-elvytyspaketissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pitko.

15.32 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositio väittää, että tämä esitetty sote-uudistus heikentää palveluita, mutta tälle väitteelle ei ole osoitettu todisteita eikä myöskään vaihtoehtoa. Mutta jos mitään ei tehtäisi — ja sekin on valinta — niin silloin on aivan selvää, että palvelut heikentyvät nykyisestään. Jonot ovat jo nyt liian pitkät. Ihmisen asuinpaikka vaikuttaa aivan liikaa siihen, minkälaista hoitoa saa. Tämä esitetty sote-rakennemuutos tehdään juuri siksi, että kaikille voidaan taata laadukas hoito, jota nykymallilla ei olisi tulevaisuudessa. Suuret kaupungit kyllä pärjäisivät tällä nykyisellä mallilla, se on aivan selvä, mutta entä kaikki muut suomalaiset? Eikö meillä lainsäätäjinä ole velvollisuus pitää kaikista huolta? Haluan ainakin itse ajatella, että jokaisella suomalaisella lapsella, jokaisella suomalaisella sairaalla lapsella, on omista lähtökohdistaan riippumatta mahdollisuus saada yhtä hyvää hoitoa kuin mitä me Suomessa pystymme antamaan [Puhemies koputtaa] riippumatta siitä, onko syntynyt varakkaaseen perheeseen tai mihin kaupunkiin tai kuntaan.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Arhinmäki.

15.33 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kokoomus ja perussuomalaiset tekivät välikysymyksen tästä sote-uudistuksesta, niin käytännössä he tekivät välikysymyksen itse itselleen. Tämä malli on kahta keskeistä asiaa lukuun ottamatta sama kuin viime kaudella, ja ne kaksi eri asiaa tässä ovat se, että tähän ei sisälly 3 miljardin euron leikkauksia meidän yhteisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin, ja tämä malli ei anna yksityisille, kansainvälisille sote-yrityksille mahdollisuutta rahastaa meidän palveluillamme. Eli välikysymys kokoomukselta ja perussuomalaisilta on siis se, miksi hallitus ei leikkaa sosiaali- ja terveyspalveluita ja miksi hallitus ei anna yksityisten sote-firmojen rahastaa meidän yhteisillä palveluillamme, ja tähän vastaus hallitukselta on: sen vuoksi, [Puhemies koputtaa] että se olisi epätasa-arvoinen malli, ja siihen ei pidä mennä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

15.35 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tehneet tämän välikysymyksen sen takia, että tämä sote-uudistus ei vastaa kumpaankaan soteen liittyvistä haasteista. Se ei saa potilaita nopeammin hoitoon... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt teillä ei ole mikrofoni päällä.

...eikä se myöskään ratkaise rahoitusongelmaa. Pelkästään muutostekijät vuoteen 2030 mennessä ovat 3—4 miljardia euroa. Te laitatte tämän hallintohimmeliin. Jos edes laittaisitte tämän rahan hoitaviin käsiin, niin sen jotenkin ymmärtäisi, mutta ei.

Mutta, arvoisa puhemies, eniten ihmettelen täällä espoolaisia kansanedustajia. Edustaja Guzenina, edustaja Hopsu, te hyväksytte sen, että espoolaisilta leikataan jopa 100 miljoonaa euroa vuoteen 2030 mennessä. Miten te selitätte kuntalaisille, että tämä käytännössä viedään koulutuksesta ja varhaiskasvatuksesta pois? Hyväksyttekö te tämän? [Timo Heinonen: Kyllä Guzenina hyväksyy kaikki leikkaukset espoolaisilta!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko, 2 minuuttia.

15.36 **Valtiovaraministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin sananen tästä sote-uudistuksen rahoituksesta. Tämän uudistuksen myötä minkään alueen rahoitus ei laske. Toinen fakta: kyllä, kaikilla sote-alueilla on oikeus tasavarvoisiin terveyspalveluihin. [Sari Sarkomaan välihuuto] Kun täällä on keskusteltu siitä, ehkä vähän erikoiseen sävyyn, että jonnekin maakuntiin lähetetään rahoja, niin hyvät kollegat, arvoisa eduskunta, niiden ihmisten palvelut ja oikeutus kunniallisiin ja hyviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ovat aivan yhtä tärkeitä kuin vaikkapa täällä pääkaupunkiseudulla.

Täällä on ruodittu perusteellisesti hallituksen mallia, ja siksi haluaisin arvioida ihan lyhyesti kokoomuksen sote-mallia — vaikkakin kyllä täytyy sanoa, että pistin erityisen tarkkaan merkkeille, että nyt te ette enää puhuneet laisinkaan tästä omasta vaihtoehdostanne. [Petteri Orpo pyytää vastauspuheenvuoroa] Te olette tavallaan oikealla tiellä, jos yhä ajattelee vapaaehtoista kuntayhtymää. Se on askel hyvään suuntaan, se on ollut toimiva väliaikaisratkaisu. Etelä- ja Pohjois-Karjalassa, Keski-Pohjanmaalla ja Päijät-Hämeessä yhty-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

mien myötä on tehostettu toimintaa. Mutta siitä ei ole pysyväksi ratkaisuksi. Se on vain hallintouudistus, joka ei auta kuntien talousahdinkoa, se ei vahvista kansanvaltaa, ei anna riittävästi myöskään vauhtia kustannusvaikuttaviin uudistuksiin. Ero hallituksen sote-malliin on se, että meidän hallituksen mallissa laskuja ei enää kierrätetä kuntien kautta. Sote-kustannukset rahoitetaan jatkossa valtion verotuksella eikä kuntaverotuksella.

Hyvä eduskunta, on aivan selvää, että sote-menot vääjäämättä kasvavat tulevan vuosikymmenen aikana, mutta maksavatko sen yksittäiset kunnat korottamalla veroprosenttia, vai jakautuvatko kustannukset laajemmalle veropohjalle? Siitähän on nyt kysymys. Kuntien veroprosenttien erot vielä nykyisestäään kasvaisivat, jos uudistusta ei tehdä. Valtiovarainministeri on nimittäin arvioinut, että koko maassa kuntaverotuksen nousupaine olisi kuntapohjaisessa mallissa 0,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin hallituksen mallissa. [Puhemies koputtaa] Edustaja Orpo, teidän mallissanne kiristyy kuntaverotus Varsinais-Suomessa, [Puhemies: Aika!] meidän kotimaakunnassamme 0,8 ilman sotea ja on 0,5:n nousupaine tämän soten kanssa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Aika. — Edustaja Orpo.

15.38 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän mallimme nimenomaan lähtee siitä, että me kannustamme ja parannamme niitä järjestelyjä, mitä on tehty maakunnissa eri puolilla, kuten te ihan oikein luettelitte: [Vasemmalta: Veroja korottamalla!] Eksote Etelä-Karjalassa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Päijät-Häme ja niin edelleen. Siellä on edetty, korjattu virheitä, tuottavuus on parantunut, hoitojonot ovat lyhentyneet, ja kyllä sitä kautta pystytään estämään veronkorotuksia. Me haluamme tätä tietä edetä. Me ei tarvita tätä maakuntamallia.

Olin SDP:n varapuheenjohtajan kanssa samassa paneelissa, ja hän sanoi, että me olemme jo tehneet Etelä-Karjalassa tämän sote-uudistuksen, eli tähän maakuntapohjaiseen kuntien väliseen yhteistyöhön perustuvan. Ei tarvita maakuntahallintoa, eikä tarvita sitä maakuntaveroa. Minä haluaisin nyt tietää: milloin se maakuntavero on tulossa, kun vihreät sanovat, että se tulee vielä tällä kaudella, ja kepulaiset kertovat, että ei tule? Siis maakuntavero on tulossa. Te olette vain sopineet, että sitä ei tuoda tähän vaiheeseen, jotta maakunnat pääsevät aloittamaan vuonna 23, koska jos se siirtyisi 24:ään, [Puhemies koputtaa] niin se olisi Suomen Keskustalle katastrofi. [Timo Heinonen: Onko silloin enää keskustaa?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

15.39 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Orpo, voisitteko te nyt päättää, haluatteko te koota nämä palvelut vahvemmitte harteille? [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt ei ole mikrofonit päällä. [Paavo Arhinmäki: Nyt kävi niin, että Orpo katkaisi puheen!]

Arvoisa puhemies! Te sanotte, että juuri näin pitää toimia niissä maakunnissa, esimerkiksi Eksotessa tai Pohjois-Karjalassa, joissa nämä palvelut on koottu siihen malliin, jota nyt hallitus on vienyt. Mutta alle joka viides suomalainen on näiden koottujen palveluiden piirissä — alle joka viides. Jos tämä kerran on niin hyvä malli, jota tekin olette tehneet vuo-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

sia, silloin kun tekin sotea yrititte tehdä, mutta teidän markkinamallienne vuoksi se kaatui perustuslakiin ja perustuslakivaliokuntaan, nyt kun ne on korjattu ja nyt palvelut kootaan vahvemmille harteille ilman sitä teidän ajamaanne kolmen miljardin julmaa leikkausta — edustaja Orpo, kolmen miljardin leikkausta vanhuspalveluihin, terveyspalveluihin, joita te ajatte, ilman sitä — niin nyt te iskette neliraajajarrutuksen päälle sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunta on näyttänyt vihreää valoa. [Maria Guzenina: Kummallista!] Kritisoitte, ette esitä mitään vaihtoehtoa ja jarrutatte, jarrutatte, jarrutatte. Mitä kokoomukselle on tapahtunut?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Häkkänen.

15.41 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän ihmetellen tätä keskustelua tietysti joutuu seuraamaan. [Vasemmalta: Kyllä!] Ensinnäkin sote-uudistusta on toki tehty pitkään, mutta ei tuolla kentällä ole seistyt paikallaan.

Täällä sanotaan: Kuntien pitää tehdä yhtä kuntaa suuremmat palvelujärjestäjät tai yhteistyötä — no, näin on 72 prosenttia kunnista jo tehnyt. Perus- ja erikoispalvelut pitää integroida — no, näin ovat jo tehneet sellaiset kunnat, joiden alueella asuu yhteensä yli miljoona asukasta. No, tapahtuuko Uudellamaalla ja Helsingissä tätä integraatiota, joka nyt on vasemmistohallituksen pääperuste? Ei tapahdu, eli 1,7 miljoonaa ihmistä jää ulos. Jos tätä nyt summaa, demarit ja keskusta, että tapahtuuko soten pääperuste eli integraatio, paranee se, niin minun laskujeni mukaan se ei parane 2,7 miljoonalla suomalaisista. Ja kun siihen ynnää vielä, [Puhemies koputtaa] että palvelujen saatavuus heikkenee ja — kuten professori Toivonen sanoo — menokasvu kiihtyy, [Puhemies koputtaa] niin voisiko ministeri vähän [Puhemies: Aika!] tähän yhtälöön vastata?

Puhemies Anu Vehviläinen: Muistutan edelleenkin minuutin puheenvuoroista. — Ja siten edustaja Juuso.

15.42 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meri-Lapista katsottaessa tämä uudistus näyttää kaikkea muuta kuin hyvältä. Sote-uudistuksen tärkein tavoite on yhdenvertaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden turvaaminen koko Suomessa. Lapissa me olemme tottuneet siihen, että palveluihin on pitkä matka ja lääkärille on vaikea päästä, joten odotuksena tietysti oli, että palveluiden saatavuus ja saavutettavuus paransivat uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Näinhän tässä ei ole kuitenkaan käymässä. Itse asiassa Meri-Lapin osalta on käymässä täysin päinvastoin. Sote-uudistus näyttäytyy meille vuosisadan suurimpana keskittämisenä, sillä siihen sisältyy ehto sairaalan lakkauttamisesta vuonna 2032. [Eduskunnasta: Oho!]

Arvoisa ministeri Kiuru, varmasti tiedätte sen, että suurin osa sote-kustannuksista on henkilöstökustannuksia, ja kun eivät ne mihinkään lakkaa niin kauan kun ihmiset sairastavat, niin ne kustannukset siirtyvät sitten Rovaniemelle. Varmaan ymmärrätte myöskin, että ensihoidon kapasiteettia täytyy merkittävästi nostaa, [Puhemies koputtaa] että pääsisimme edes jonkinlaisessa ajassa sinne sairaalaan, [Puhemies koputtaa] kun se sydänkohtaus iskee. Kysyn vain: oletteko miettinyt [Puhemies koputtaa] tämän ihan loppuun asti?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

15.44 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tätä on tosiaankin monta kertaa veivattu, ja välillä se on kaatunut perustuslainvastaisuuksiin, välillä poliittisiin erimielisyyksiin.

Nyt ollaan jatkettu tosiaankin kokoomuksen viime kauden mallia ja korjattu ne perustuslainvastaisuudet, ja nyt meillä on perustuslain mukainen ratkaisu — ja siinä ilmeisesti kulkee sitten kokoomuksen ja perussuomalaisen punainen viiva, perustuslainmukaisuudessa. [Naurua] Perustuslain vastainen kyllä kelpasi mutta tämä ei. [Välihuutoja] Integraation pirstaloivat ratkaisut kelpasivat, aikaisemmassa oli sote-keskuksen ja muun toiminnan välillä palomuuuri. Tämä, jossa integraatio toimii, ei kelpaa. Isot maakuntahallinnot kelpasivat, mutta tämä kevyempi versio ei kelpaa. Demokratiavaje kelpasi, mutta nyt, kun ollaan hoidettu erillISRatkaisu Uudellemaalle, saatu se korjattua, se ei enää kelpaa. Ja viime kauden mallissa [Puhemies koputtaa] erityisesti Helsinkiä ja Espoota kuritettiin kunnolla, [Puhemies koputtaa] nyt rahoitus on näitten osalta huomattavasti [Puhemies: Aika!] parempi — nyt tämä ei kelpaa. [Puhemies: Aika!] Joku tolkku näihin puheisiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Turtiainen, 2 minuuttia.

15.45 Ano Turtiainen at (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Onhan tämä taas aikamoista teatteria. Valitettavasti tämäkin sote-välikysymys siirtää taloudellisesti ahdinkoon ajetun kansan huomiota pois maanpetoksista. Juurihan eduskunta suuren enemmistön voimalla käveli perustuslakimme yli ja petti maamme EU-elpymisvälineasiassa, ja edelleen koko eduskunta oppositiota myöden yrittää feikkipandemiaa ylläpitämällä ajaa koko maan lopullisesti konkurssiin ja muiden määräysvallan alle. Arvoiset kollegat, ymmärrätekö te, mitä tästä kaikesta seuraa, kun harhaanjohdetulle kansalle paljastuu totuus? Tässä vielä joudutaan rakentamaan kaikki ihan uusiksi, ja siinä yhtälössä nyt puheena oleva sote on pikku juttu.

Arvoisa puhemies! Tähän maahan tarvitaan parlamentaarinen päätöksenteko, ja tällainen oppositio vastaan hallitus -teatteri joutaa haudata yhtä syvälle kuin tässä talossa elävä korruptiokin. Ja jälleen muistutan, että valta kuuluu kansalle eikä puolueille.

Arvoisa puhemies! Ilmaisen epäluottamukseni en pelkäästään hallitukselle vaan koko eduskunnalle. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

15.47 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nyt ristiriita. Tässä on ristiriita siitä, että te puhutte, että terveysasemat ovat tärkeitä. Kyllä ne ovat tärkeitä, mutta tässä uudistuksessa nyt tahtoo käydä sillä tavalla, että kun tämä uudistus tehdään, niin terveysasemat ehkä kolmeksi vuodeksi vuokrataan eteenpäin. Mitä tapahtuu sen jälkeen?

Kun pienistä kunnista päätöksenteko karkaa, se oma kuntapäätäjää ei enää päättä terveysasioista, vaan se siirtyy sinne isolle maakunnalle, hyvinvointialueelle. No, pienestä kunnasta ei välttämättä valita yhtään päätäjää puolustamaan omaa kuntaa ja sitä omaa terveysasemaa, ja jos terveysasemakiinteistö on vain kolme vuotta vuokrattu, niin kun sitten ruvetaan säästämään, todennäköisesti niitä säästöjä... Ei niitä byrokratiapaikkoja siitä vähennetä, vaan kyllä se säästö kohdistuu silloin sinne terveysasemiin, ja se on se vaaran paikka. Haluaisin kysyä: uskaltaako ministeri sanoa, [Puhemies koputtaa] että ovathan var-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

masti viiden vuoden päästä vielä hengissä kaikki terveysasemat, mitkä ovat nytkin? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Nurminen.

15.48 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tehneet tätä nyt erittäin huolella ja tarkasti, ja tämä on monella tavalla hyvä uudistus, ja tämä pitää nyt saada käyntiin.

Haluan muistuttaa siitä, että meillä alueella meidän tulevat päättäjät ja ihmiset rakentavat ja vievät tämän uudistuksen eteenpäin. Meillä pelkästään Pirkanmaalla 60 ihmistä on rakentanut tätä. Siellä on hyviä uusia toimintamalleja ja uudenlaista ajattelua, millä tavalla palveluita voidaan parantaa. He odottavat, joko te saisitte tämän lakipaketin eteenpäin, että he pystyvät lähtemään toimeenpanemaan näitä palveluita. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Meillä on nyt täällä lähes 15 vuoden jälkeen vastuu, että me pääsemme tästä eteenpäin ja alueilla sillä osaamisella, mitä siellä on kartoitettu, päästään rakentamaan näitä parempia palveluketjuja.

Mitä tulee esimerkiksi näihin pelkotiloihin: Täällä on paljon puhuttu julkisomisteisista yhtiöistä, Sydänsairaalasta, Coxasta. Hyvät toimintamuodot tulevat jatkumaan, ja se on täällä nyt moneen kertaan sanottu, ja haluan, että tässä keskustelussa tämä teroittuu nyt jokaiselle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

15.49 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin sanottu uponneiden kustannusten harha viittaa siihen, että vähän lisää investoimalla voidaan todella huonostakin saada vähän vähemmän huono. Meikin olemme täällä saaneet nyt tänään kuulla, että vaikka kysymyksessä ei olekaan aivan loistava uudistus, niin se tulisi siitä huolimatta hyväksyä ja siitä sitten vähitellen ehkä korjailla siinä ilmenneitä vikoja, tai tämä vielä yleisempi vaihtoehto on se, että se pitää hyväksyä siksi, että uudistusta on tehty niin kauan. No, kumpikaan näistä argumenteista ei ole kestävä.

Kuten viime kaudellakin, tähän sote-uudistukseen liittyy aika paljon poliittisia intressejä, lehmänkauppoja ja ideologiaa. Ensisijainen tavoite ei välttämättä olekaan saada kansalaisten hyvinvointia ja veronmaksajan etua parhaiten hyödyttävää järjestelmää, vaan ehkä tukea tiettyjen puolueiden omia aatteita. Juuri nyt pelkkä soten maaliin vieminen tuntuu riittävän hallituspuolueille, ja tässä varmasti vaaleilla ja omalla kannatuksellakin on paljon tekemistä. [Puhemies koputtaa] Mielestäni tämä on kansalaisten pettämistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

15.50 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että perussuomalaista puoluetta ei ainakaan voi linjattomuudesta syyttää tässä sotesa, nimittää linjoja on aika useita. Täällä edustaja Purra on aikaisemmin vastustanut maakuntamallia ja edustaja Kankaanniemi on pitkäaikainen maakuntamallin kannattaja — olisi se perussuomalaistenkin linja jossain vaiheessa mukava kuulla. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Mutta kyllä minä ymmärrän sen, että varsinkin kokoomusta nyt kovasti kismittää tämä, kun hallitus nyt viimein on saanut aikaiseksi sote-mallin, joka on perustuslain mukainen. Tämähän johtuu siitä, että kokoomus ei ole ollut hallituksessa hämmentämässä tätä asiaa omilla valinnanvapauksillaan tai pakkoliitoskuvioillaan, joihinka aikaisemmat sote-uudistukset ovat sitten ennen pitkää kaatuneet. Tosiasia on, että valtaosa Suomen kunnista näivetty sote-kustannusten kasvaessa joka vuosi. Kunta kunnan perään on leikannut kouluista, nuorisotyöstä, katujen kunnossapidosta ynnä muusta, kun sote-lasku on vain ollut pakko maksaa. On tosiasia, että tässä kokoomuksen kuntayhtymämallissa ja nykyisessä mallissa meillä on paljon kuntayhtymiä, yksittäinen kunta ei pysty vaikuttamaan juurikaan niihin omiin sote-palveluihinsa, ja sen takia tarvitaan ne vaalit, [Puhemies koputtaa] jotta demokratia oikeasti toteutuu. [Ben Zyskowicz: Pystyykö kunta jatkossa vaikuttamaan, edustaja Honkonen?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Valtonen.

15.51 Elina Valtonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos joku malli menee perustuslakivaliokunnasta läpi, niin sehän ei vielä tarkoita sitä, että se malli kannattaisi toteuttaa. Ministeri Kiuru sanoi, että tässä hallituksen mallissa markkina-arvo ei menisi ihmisarvon edelle. No, tosiasia tässä mallissa ihmisarvo jää kyllä aika heikoksi niin potilaana kuin asukkaana, koska ihminen jää edelleen jonoon, hoitojonot pitenevät, kuten asiantuntijat ovat lukuisissa lausunnoissa todenneet. Ihminen maksaa enemmän, erityisesti kaupungeissa, eikä lähidemokratiasta ole enää tietoa tämän mallin jälkeen. Mutta markkina-arvo kyllä kasvaa, koska siinä tilanteessa, kun ihmiset eivät pääse hoitoon, ne ihmiset, joilla on varaa tai joilla on vakuutus, kyllä hakeutuvat hoitoon, ja se toki sitten nostaa terveyspalveluyritysten liikevaihtoa ja sitä kautta tulosta. Joten siksi kysyisinkin hallitukselta, [Puhemies koputtaa] minkä ihmeen takia korotatte näiden yhtiöiden markkina-arvoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mattila.

15.53 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Monet meistä kansanedustajista ovat myös kuntapäättäjiä. Vuosi toisensa jälkeen olemme tottuneet kuittaamaan kotipaikkakunnillamme kasvavia sairaanhoitopiirin laskuja. Omalta osaltaan nämä hallitsemattomilta tuntuvat laskutukset ovat johtaneet jatkuviin veronkorotuksiin ja sitä kautta myös ottamaan pois muista peruspalveluista, kuten kouluista, päiväkodeista ja esimerkiksi teistä — puhumattakaan ei-lakisääteisistä liikunnan ja kulttuurin palveluista.

Me keskustalaiset kuntapäättäjät haluamme saada turvalliset ja leveät hartiat erikoissairaanhoidon kustannuksien kantamiselle. Monen pikkukunnan talous on heittänyt kuparkeikkaa esimerkiksi yksittäisen syöpähoidon kustannusten vuoksi. Tämän menon on nyt tultava tiensä päähän.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen Noora.

15.54 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ihmisarvo-keskustelu kyllä todella kummastuttaa. Kokoomus olisi viime kaudella leikannut sot-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

kustannusten kasvusta 3 miljardia euroa, ja heiluvatpa ne leikkauslistat sosiaali- ja terveyspalveluihin varsin huoletta kunnissa kokoomuksen toimesta parasta aikaakin. Edustaja Orpo, se on se, mikä ei ole kenellekään hyvä.

Olemme täysin samaa mieltä siitä, että uudistus on tehtävä reilusti myös kasvukaupunkien kannalta. Suurissa kaupungeissa on edelleen rakennettava uusia päiväkoteja, kouluja, puistoja ja kestäviä liikennejärjestelyjä. Siksi on tärkeää, että uudistuksen vaikutusta kuntien ja erityisesti suurten kasvukaupunkien tilanteeseen seurataan tarkasti uudistuksen alusta lähtien.

Haluan muistuttaa, että sote-uudistuksessa meidän tärkein tehtävämme on pitää huolta heikoimmasta ja siitä, että kaikki pärjäävät. Uudistuksen tavoitteena on tukea erityisesti niitä henkilöitä, jotka tarvitsevat paljon palveluita. Se on meille, hyvä oppositio, aivan ensisijaista. Kun palvelut kootaan yhteen, hoitoketjut on mahdollista muuttaa sujuvammiksi, ja se vähentää erikoissairaanhoidon tarvetta. [Puhemies koputtaa] Ja kyllä, me myös pidämme kiinni siitä, [Puhemies: Aika!] että maakuntaverototeutetaan, sillä se on olennainen osa kestävästä rahoituksesta ja vahvistaa alueiden itsehallintoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

15.55 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä, näissä palveluissa, meillä on parannettavaa, mutta, arvon ministerit, haluaisin kysyä: miksi te haluatte rikkoa yhteiskunnassa hyvin toimivia järjestelmiä?

Kysyn tätä nyt edelleen paljon puhutun Sydänsairaalan puolesta. Meillä on Pirkanmaalla Sydänsairaala, jonka toimintaa on kehitetty vuosien aikana niin, että potilaiden hoitopääsy ja hoitoprosessit ovat erinomaiset. Sekä potilaat, hoitohenkilökunta että kunnat, sairaanhoitopiirit, siis omistajat ja maksajat, ovat erittäin tyytyväisiä, koska toiminta on kustannustehokasta. Myös kansainvälisesti tämä sairaala on noteerattu niin, että se on ainoa sairaala Suomessa, joka on päässyt maailman 200 parhaan sairaalan joukkoon. Mitä teidän ministeriöstänne kuuluu? Siellä hallitusneuvos on tämän päivän Aamulehdessäkin todennut, että Pirkanmaalla ei ole riittävästi omaa osaamista ja palvelutuotantoa. [Puhemies koputtaa] Meillä on niin hyvää tuotantoa, että missään muualla Suomessa ei ole niin hyvää. [Puhemies koputtaa] Miksi te rikotte toimivia järjestelmiä? [Puhemies: Aika!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Berg.

15.56 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu sotien ympärillä on ollut hyvin hämmäntävää tässä jo pitkän aikaa, ja nyt kun tätä kokoomuksen välikysymystä lukee, niin ollaan laskettu, että siinä on yli 40 vääriä tai väärinymmärrettyjä väitettä ja myös ristiriitaa.

Me ollaan nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnassa edelleen käsittelemässä tätä asiaa, ja me pyritään näihin väärinymmärryksiin mietinnössä tuomaan selvennystä, jotta kaikille on selvää, mitä tällä sote-esityksellä ajetaan ja mikä on sen tarkoitus.

Se on myös hyvin hämmäntävää, että nytten tässä vaiheessa, kun perustuslakivaliokunta saa lausuntonsa valmiiksi ja antaa ensimmäistä kertaa vihreää valoa, niin tämän jälkeen kokoomus tekee sotesta välikysymyksen. Tässä vaiheessa, kun todetaan, että tämä esitys

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

on ensimmäistä kertaa Suomen historiassa perustuslain mukainen, niin sitten tehdään välikysymys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kankaanniemi.

15.57 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen malli merkitsee sitä, että kasvavat kunnat, kaupungit, esimerkkinä Vantaa, menettävät kykynsä investointeihin ja elinvoimansa vahvistamiseen. [Vasemmalta: Ei menetä!] Ihmettelen, että sosiaalidemokraatit ovat valmiit tällaista mallia Vantaalle ajamaan. [Päävo Arhinmäki: Kerava on voittaja tässä!] Maaseutukunnissa tämä malli merkitsee sitä, että ensin menee valta kunnilta ja sen jälkeen menevät palvelut. Tätäkö keskusta haluaa tällä uudistuksella? Aivan käsittämätöntä.

Me haluamme mallin, jossa turvataan kaikille palvelut ja sitten pyritään myös siihen, että kustannukset eivät kasva, niin kuin te täällä olette antaneet ymmärtää. Valtiovarainvaliokunnassa ilmeni aivan selvästi, että tämä teidän mallinne nostaa kustannuksia jopa 3 miljardia tämän vuosikymmenen aikana. Viime kaudella edes [Puhemies: Aika!] pyrittiin tekemään kustannustehokas malli.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.59 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedämme varmasti kaikki, että eihän suomalainen sosiaali- ja terveysjärjestelmä pärjää ilman monituottajamallia, sitä, että meillä on julkisten palveluiden lisäksi tuottamassa siellä myös eri kokoiset yksityiset yritykset ja järjestöt. Tämänkin malli on rakennettu sille pohjalle, että julkisella on vetovastuu, sillä on isännän ääni, mutta sitten siinä ollaan tuottamassa yhdessä niitä palveluita. Mutta sen haluan kuitenkin rehellisesti sanoa, että kun teemme historiallisen suurta uudistusta — siis 50 vuoteen ei ole tehty tämänkaltaista uudistusta, näin suurta — niin eihän voi olla niin, että mikään ei muuttuisi. Totta kai, kun tehdään iso rakenteellinen uudistus, muuttuu paljon, mutta haluaisin todeta myös sen, että ehkä teistä moni muistaa, kun Kataisen hallituksen aikana jo yritettiin tätä uudistusta. Silloinhan keskusta oli oppositiossa mutta lähti loppusuoralla tarjoamaan sovinnon kättä — viedään tämä yhdessä maaliin. Tällainenkin vaihtoehto olisi oppositiolla mahdollinen, ja vetoan teihin, perussuomalaiset: [Puhemies: Aika!] Tiedän, että moni teistä on maakuntamallin kannattaja. Irtaantukaa tästä välikysymyksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.00 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kysytty, mikä on kokoomuksen malli. Kokoomuksen malli on nimenomaan laajemmille harteille integroitu palvelujärjestelmä, nimenomaan niin, että saa perusterveydenhuollon ja niitä peruspalveluja, ja niin, että ne peruspalvelut säilyvät lähellä ihmistä. [Välihuutoja] Mitä tapahtuu tässä maassa? Tapahtuu niin, että palvelut keskittyvät, valta keskittyy — ja te ette voi sille mitään — ja kunnat näivettyvät. Tätäkö te haluatte?

Mutta nyt minä kysyn kaksi tärkeää kysymystä ministeri Kiurulta, ja niihin ymmärrettävä vastaus. Elikä kun meidän ongelma on nimenomaan se palvelujen saatavuus peruspalveluissa ja nimenomaan perusterveydenhuollossa — se on OECD:nkin tutkittu tulos —

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

niin mikä tässä hallintomallissa, mikä nyt tehdään, auttaa tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja tämän ongelman poistamiseksi? Ja toinen on sitten se kysymys, mikä liittyy tähän verotukseen: oletteko te tekemässä tähän oman verotusjärjestelmän vai ette? Sitten jos se tulee, niin samasta hoidosta eri ihmiset maksavat eri summan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.01 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastaanpa edustaja Risikolle: Vuodesta 2000 vuoteen 2016 erikoissairaanhoidon kustannukset kasvoivat Suomessa 50 prosenttia, työterveyshuollon kustannukset kasvoivat 70 prosenttia, yksityisten lääkäriasemien liikevaihdot kasvoivat 50 prosenttia, terveyskeskusten lääkärivastaanottotoiminnan kasvu oli 0 prosenttia. Kun me saamme nämä rahat yhteen kokonaisuuteen, me voimme siitä kokonaisuudesta irrottaa sen 150—200 miljoonaa euroa, jolla me saamme ne 3 miljoonaa lääkärikäyntiä. Kun meillä vuonna 2000 oli 10 miljoonaa terveyskeskuslääkärikäyntiä, meillä on niitä tällä hetkellä 7 miljoonaa. Tämä on se tilanne, mitä me nyt lähdemme korjaamaan. Olin aivan hämmästynyt, kun näin, että kokoomuksen välikysymyksessä väitettiin, että tämä meidän malli johtaa amerikkalaiseen malliin — nythän me olemme siinä amerikkalaismallissa, ja me korjaamme sen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

16.02 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu myöskin rahasta, ja tämä jäi kiinnostamaan kovasti, kun tiedämme, mikä valtion tilanne on viime vuosina ollut. Se on alijäämäinen 17 vuotta, kun otetaan nämä tulevat 5 vuotta mukaan, ja kunnat 24 vuotta, joista nyt viime vuonna tietysti tuli tämä miljardi kunnille, että saatiin nämä vaalit menemään sitten lävitse. Mutta se, mikä tässä kiinnostaa, on, että kun on kuunnellut hallitusta, niin täällä on kovasti sanottu, että kaikki saavat. Sitä mekin haluamme. Ja ministerit ovat luvanneet täällä, että jatkossakin on riittävä rahoitus kaikkialle. Mutta tämä jää nyt mietityttämään, miten tämä yhtälö toteutetaan tässä tilanteessa, kun valtio on velkainen, kunnat ovat velkaisia. Nyt siellä on se neljä miljardia tulossa teille. Sipilä oli leikkaamassa kolme miljardia, ja tämä hallitus laittaa neljä lisää. Kuka maksaa laskun? Nyt olisi kiva tietää näin ennen vaaleja. Kuulin tuossa ministeri Saarikolta ohimennen sivulauseessa, että nostetaan veroja. Onko se verojen nostaminen, vai lainataanko lapsiltamme? Mikä tässä yhtälössä nyt toimisi, koska näinhän tämä ei mätsää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.03 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On luonnollista, että isosta muutoksesta on olemassa erilaisia mielipiteitä. Toivoisin kritiikiltä kuitenkin totuudellisuutta ja toivoisin johdonmukaisuutta. Ei voi samaan aikaan sanoa, että uudistus maksaa ja säästää liikaa. Ja näinhän täällä koko ajan sanotaan, täysin ristiriitaista.

Arvoisa puhemies! Nämä vapaaehtoiset alue-sote-mallit ovat olleet hyviä, mutta vapaaehtoisessa aluemallissa ei uudistu rahoitus eikä näin päästä myöskään kaventamaan terveyseroja, eli se on vaillinaisen tapa uudistaa palveluita. Siksi tarvitaan valtakunnallinen sote-uudistus.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen yksi keskeinen tavoite on parantaa perustason hoitoon pääsyä ja lyhentää terveyskeskusjonoja. Uudistus luo rakenteen, jossa perustason palveluiden vahvistamiselle on nykyistä paremmat edellytykset. Kuitenkin tarvitaan myös ajureita hoitoonpääsyn nopeuttamiselle. Siksi näen, että hoitotakuulainsäädännön uudistamisen saaminen eduskuntaan on erittäin tärkeää, ja mielenterveyspalveluiden saannin nopeuttaminen sen osana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.05 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että joku malli menee perustuslakivaliokunnassa läpi, ei tee siitä mallista hyvää tai järkevää. Toimivia rakenteita ei pitäisi rikkoa, tietenkään, eikä huonoa uudistusta tehdä.

Tämä malli leikkaa ihmisten sote-palveluja suoraan, eli joudutaan tulemaan toimeen vähemmällä rahalla kuin mitä tällä hetkellä käytetään sote-palveluihin esimerkiksi Uudellamaalla ja monissa isoissa kaupungeissa. Se tulee aiheuttamaan opetusleikkauksia, eriarvoisuuden lisääntymistä, ja kyllä, me ollaan menossa kohti Amerikan mallia: terveysvakuutusten kysyntä tulee lisääntymään. Tämä malli ei paranna hoitoonpääsyä, se lisää eriarvoisuutta, eikä se lisää uskoa tulevaan eikä turvaa rahoitusta lakisääteisten palvelujen osalta. Tämä malli pitää yksinkertaisesti kuopata. [Puhemies: Aika!] Huonoa ei pidä tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

16.06 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia, jonka kokoomus ja perussuomalaiset tuntevat nyt täysin ohittavan, on se, että nykymenon jatkaminen eli sotien kaataminen ei kerta kaikkiaan ole ikääntyvässä Suomessa kestävä vaihtoehto. Se johtaisi palvelujen rapautumiseen, elinvoiman kuihtumiseen ja eriarvoisuuden kasvuun. Tuntuukin, että oppositio elää vahvasti irrallaan kuntien todellisuudesta.

Otetaanpa esimerkki kotimaakunnastani Satakunnasta, jossa kunnallisveron korotuspaineet ovat sotien toteutuessa keskimäärin 1,3 prosenttiyksikköä, kun sotien kaatuessa, jota oppositio nyt siis esittää, korotuspaine olisi jopa 2,1 prosenttiyksikköä vuoteen 25 mennessä. Sotien kaatamista esittävät kokoomus ja perussuomalaiset esittävät siis käytännössä rajuja veronkorotuksia esimerkiksi Euraan, Kokemäelle, Kankaanpähän ja Jämsjärkele vain muutamia mainitakseni. Ylipäätään voi todeta, että sotien kaataminen nostaisi veronkorotuspainetta erityisen rajusti siellä, missä kuntaveroprosentti on jo valmiiksi korkealla. Keskusta ei voi tätä hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, poissa. Edustaja Virolainen. [Ben Zyskowicz: Antakaa niille, jotka ovat paikalla!] — Eikö tämä käynäin? — Edustaja Ikonen, olkaa hyvä.

16.07 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri kaipasi sitä, että otetaan tosiasioista kiinni, ja täällä on esitetty vähän, että on tullut virheitä, niin korjaan muutamia virheellisiä väittämiä hallituspuolueitten puolelta.

On totta, että sotien uudistamiselle on tarve, mutta mikä tahansa uudistus ei ole tarpeellinen. Samoin se, että tämä on mennyt läpi perustuslakivaliokunnasta, ei vielä tee tästä hyvää.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Täällä on esitetty, että monituottajamalli jatkuu, mutta todellisuus on se, että sitä rajoitetaan tässä esityksessä hyvin monin eri tavoin sopimusten irtisanomisesta aina alihankinnan rajoittamiseen.

Täällä on väitetty, että kansanvaltaisuus lisääntyy, mutta samaan aikaan on tuotu esiin, että valta keskittyy paitsi keskuskaupunkien edustajille myös ministeriölle.

Täällä on esitetty, että luottoluokittajat vaativat sote-uudistusta. Kyllä, he vaativat selaista sote-uudistusta, joka hillitsee kustannusten kasvua.

Täällä on väitetty, että kokoomus leikkaisi 3 miljardia. Emme me leikkaa 3:a miljardia, vaan me haluamme hillitä niitten kustannusten kasvua, ja tämä on iso ero tähän edellisen kauden juttuun, [Maria Guzeninan välihuuto] ja myöskin se, että hoitoon pääsyyn silloin keskityimme. Te ette ole tuoneet hoitotakuuta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Vielä viimeiseksi maakuntaverosta. Sanotte, että se on tulossa vuonna 26...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

...ja te kuuntelette maakuntaverokomiteaa, mutta... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: No niin, edustaja Viljanen.

16.09 **Heidi Viljanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, että myös minä sain vihdoinkin puheenvuoron.

Kyllä tämä kokoomuksen ja muiden oppositiopuolueiden välikysymys kuulostaa muis-tokirjoitukselta kuopatulle kokoomuksen sote-mallille. Valtavaa pelottelua on kuultu. Sitä kuultiin jo lähetekeskustelussa joulukuussa, ja kyllä se pelottelu uppoaa semmoiseen ihmi-seen, joka ei tästä monimutkaisesta asiasta välttämättä kovasti tiedä. Asiaa tuntemattomal-lehan tämä kuulostaa siltä, että hoitoon ei pääse, tulipaloja ei enää palokunta tule sammut-tamaan ja henkilökuntaa sote-palveluista irtisanotaan sen minkä keretään. Tämä on liian vakava asia pelottelulle.

Ihmiset ovat hyvin eriarvoisessa asemassa Suomessa. Olen sen nähnyt karvaasti työskennellessäni eri puolilta Suomea olevien päihderiippuvaisten ihmisten kanssa. Jossain hoidetaan, jossain ei, ja kaikkea siltä väliltä. [Ben Zyskowiec: Ja tämäkö nyt muuttuu?] Nyt mennään yhdenvertaiseen suuntaan, puretaan hallintoa ja vähennetään ihmisten pompotte-lua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

16.10 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perus-sote on sellainen, jossa lähipalvelut on turvattu. Me haluamme perus-soten. [Välihuutoja] Me olemme esittäneet muun muassa, että vanhustenhoito säilyisi kunnissa, se pysyisi lähellä — se on sitä perus-sotea, ne ovat lähipalveluja.

Sen sijaan tässä on vaarana se, että vanhustenhoito ja vammaispalvelut siirtyvät kauem-maksi sieltä kotikunnasta. Onko tämä pelko aiheeton? Voitteko te luvata, että lähipalvelut kirjataan lakiin niin vahvasti, että ne oikeasti säilyvät ihmistä lähellä? Tulisi olla lähipal-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

velutakuu, takuu siitä, että kun olen 86-vuotias ja 90-vuotias, kuten se viestini pariskunta, niin oikeasti olisi se palvelutalopaikka. Lupaatteko te nyt, että vanhustenhoito paranee siltä osin, että ihmiset saavat sen ansaitsemansa hoidon ja pääsevät lääkärille? Lupaatteko te, että lääkärille pääsee nopeammin kuin tällä hetkellä? [Puhemies koputtaa] Ja mistä ne lääkärin tulevat? [Toimi Kankaanniemi: Ministeri Kiuru, vastauksia!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Rehn-Kivi, olkaa hyvä.

16.11 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Finland har försökt få till stånd en vårdreform redan länge. Alla försök har stupat på slutrakan eller på grund av grundlagsstridigheter. Vi behöver fortfarande en reform då befolkningens medelålder ökar och social- och hälsovårdskostnaderna stiger. Alla finländare har i dagens läge inte tillgång till en likvärdig vård. Det här är en rättvisefråga.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus tarvitaan, mutta se rahoitusmalli ei ole optimaalinen. Vaikka se iskee kovemmin kuntiin, jotka tähän asti ovat hoitaneet sote-asiansa kustannustehokkaasti, kuten oma kotikaupunkini, tässä mallissa kunnille kuitenkin hyvitetään suuri osa tulonmenetyksistä ja rahoitusmalliin siirrytään asteittain. Arvoisa ministeri, eikö ole niin, että kunnille jäävä toiminta sekä kuntien investointimahdollisuudet turvataan myös jatkossa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

16.12 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tarvitse mennä Amerikkaan asti etsimään varoittavia esimerkkejä, vaan riittää, että menee ihan tuonne Ruotsiin. Tämä sote-mallihan on vanhanaikainen Ruotsin maakuntamalli. Tiedätkö te, minkälainen palvelutilanne esimerkiksi Pohjois-Ruotsissa tällä hetkellä on? Olisi hyvä olla tietoinen siitä.

Hallituksen hankkeissa julistetaan kaikkia hienoja tavoitetiljoja, mutta niin kuin olemme kuulleet, täällä keskitetään hallintoa rahoitusrakenteisiin, jotka eivät ratkaise tätä tilannetta. Voidaan vetää sellaiset johtopäätökset, että varmoja asioita ovat ainoastaan, että kustannukset kasvavat, palvelut keskittyvät ja työnjako tulee suureen kaaokseen. Ja mitattavia vaikutuksia siihen meidän kansanterveyteen tai -talouteen, sellaisia te ette edes yritä asettaa. Tästä ei seuraa terveempää ja toimintakykyisempää Suomen kansaa, jonka pitäisi olla se pääasiallinen tavoite. Ettekö te ymmärrä, mitä tästä seuraa? Lisää menoja, lisää ongelmia, lisää byrokratiaa, vähemmän demokratiaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.13 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 2000-luvulla sote-kustannukset ovat lähes kaksinkertaistuneet, ja suunta on vain nousussa. Muutostarve on siis selvä. Kunnat eivät Suomessa todellakaan ole yhteismitallinen joukko. Monien pienten kuntien osalta sote-uudistus tuo tarvittavaa leveämpää asukas- ja tulopohjaa, mutta toisaalta suuret kaupungit ovat haasteissa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Julkista rahoitusta jakaessa pitäisi katsoa kokonaisuutta, ei vain sote-menoja tai vain koulutusta. Olisi tärkeää tunnistaa koulutuksen, kasvatuksen ja nuorten hyvinvointipalveluiden investointiluonne. Uudistus ei saa johtaa lopputulemaan, jossa kuntiin jäävät palvelut heikkenevät. Kaupunkien pitäisi vastata yli viidesosan suuruisen vieraskielisen väestön integraatiosta, pystyä saavuttamaan MAL-velvoitteet ja panostaa joukkoliikenteeseen. Rahoitusmallia toivon siis vielä sote-valiokunnassa tarkasteltavan. Esimerkiksi siihen tulisi lisätä väestö- ja kustannustason kasvua korjaavat indeksit.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

16.14 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te, ministeri Kiuru, rauhoittelitte, että yksityisen sektorin toiminta ei tässä vaarantuisi, mutta mitä te vastaatte niille tuhansille fysioterapian pienyrittäjille — hyvin naisvaltaiselle alalle — joilla on huoli tähän sote-uudistukseen sisältyvästä vaatimuksesta, jonka mukaan hyvinvointialueen oman tuotannon pitää olla riittävä? Noin 80 prosenttia fysioterapiasta toteutetaan tällä hetkellä yksityissektorilla, valtaosa ihan yksityisyritysten toimesta, ja julkisella tuotetaan vain noin 20 prosenttia. Ja kyllä tuolla fysioterapia-alalla kannetaan nyt huolta, että sote-uudistus antaa kuoliniskun useille fysioterapia-alan yrityksille, jotka paikallisesti tällä hetkellä tuottavat palveluja ja toimivat hyvässä yhteistyössä julkisen terveydenhuollon kanssa. Toivon, että vastaatte tähän kysymykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

16.15 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kansalaiset kuuntelevat tätä keskustelua, niin voin vain kuvitella, miten epäselvä mielikuva heille jää tästä keskustelusta. Itse olisin kyllä toivonut, kun kuuntelin noita ryhmäpuheenvuoroja, että oppositiolta olisi tullut myöskin selkeitä vaihtoehtoja, miten he aikovat toimittaa tämän ison sote-ratkaisun. [Ben Zyskowitz: Nykyluokituksen pohjalta!] Tätä sotea on valmisteltu niin kauan, että kyllä kansalaiset odottavat, että nyt jo vihdoinkin saadaan maaliin tämä asia. Kyse on ihmisten lääkäriin pääsystä, ihmisten palveluista ja siitä, että myöskin vanhuksat saavat hyvää hoitoa, arvokasta vanhuutta.

Edustaja Orpo, te otitte esimerkin Eksotesta. Eksote on todellakin toiminut jo vuosien ajan ja on myöskin parantanut toimintaansa jatkuvasti, mutta kyllä täytyy myöntää itse kuntapäätäjänä sieltä Kaakkois-Suomesta, että ei ole aina niin auvoista se Eksotenkaan toiminta. Kyllä kunnat ovat sielläkin rahoitusvaikeuksissa, [Puhemies: Aika! — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Maksajan roolissa!] ja myöskin siellä täytyy saada parannusta aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.16 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus haluaa turvata jokaiselle suomalaiselle yhdenvertaiset palvelut. Siksi me olemme tämän välikysymyksen tehneet. Valiokunnat, erityisesti valtiovarainvaliokunta, ovat kuulleet satoja asiantuntijoita, ja viesti on selvä: tämä uudistus ei paranna ihmisten palveluita, tämä li-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

sää eriarvoisuutta ja nostaa kustannuksia. Tämä yhtälö on tyly. Toivon, että te luette valiokuntien lausunnot, joita valiokunnat ovat antaneet. [Välihuutoja]

Te ilmeisesti ette ole perehtyneet tähän asiaan, kun täällä sanotaan, että kaikki saavat enemmän rahaa. — Ministeri Kiuru, HUSin oman arvion mukaan Uudeltamaalta leikataan 400 miljoonaa euroa kokonaisuudessaan, HUSilta 100 miljoonaa ja Helsingistä asukasta kohden 100 euroa. — Kysyinkin viime kyselytunnilla ministeri Saarikolta, miten te perustelette nämä jättileikkaukset esimerkiksi Helsingille, ja ministeri Saarikko sanoi, että pääkaupunkiseudulla on parhaiten toimeentuleva väestö, jolla on eniten mahdollisuuksia työterveyshuoltoon ja varallisuutta. [Puhemies: Kiitoksia, aika!] Olen saanut valtavasti palautetta ihmisiltä ja kysyn nyt: hyväksyttkö te tämän perustelun, että helsinkiläiset joutuvat maksamaan enemmän palveluistaan rangaistukseksi siitä, että siellä on varakkaita ihmisiä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

16.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt pitäisi pystyä rehellisesti myöntämään, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen tarvitaan kuntaa suuremmat hartiat. Yhä useammat Suomen kunnat ovat ymmärtäneet tämän tosiasian, ja meille onkin jo syntynyt... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — No niin. — Pohjois-Karjalassa on maakuntamallilla toimittu jo useampi vuosi, ja kyllä me odotamme siellä nyt kovasti tätä pysyvämpää ja demokraattisempaa ratkaisua. Täydellisenhän tämä malli ei toki ole mutta paras tähänastisista, emmekä me voi enää yhtään siirtää tätä päätöstä eteenpäin. Uudistusta on väännetty jo yli 12 vuotta, joten on kyllä käsittämätöntä, että kokoomus sanoo, että nyt ei sitten tehdä mitään.

Puhemies! Kun näin suurta uudistusta tehdään, niin varmasti löytyy korjattavaa. Minä ymmärtäisin täysin, jos puhuisimme täällä nyt siitä, miten lakiesitystä voisi vielä parantaa, mutta sitä en kyllä ymmärrä, että tässä vaiheessa, kun meillä on perustuslainmukainen malli käsittelyssä, ehdotetaan, että nyt luovuttaisiin koko uudistuksesta. Tämä on mielestäni todella erikoista ja jopa vastuutonta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.19 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pyytäisin käyttämään vähän arkijärkeä. Jos minulla on vaikka keittiössä kaapit rikki, niin enhän minä koko taloa pura, jotta minä voin tehdä sen keittiöremontin. Siltä tämä perustelu nyt kuulostaa, että tätä on tehty niin kauan, että tämä pitää nyt tehdä, ja kaikki pitää myllätä. Siitä ei ole kysymys. Edustaja Juvonen toi hyvin esille, että korjataan ne perusratkaisut, jotka ovat rikki, ei korjata niitä toimivia rakenteita. Meillä on myös henkilökunnalla paljon työtä, johtajilla paljon työtä. Siellähän menee kaikki aika tähän teidän mylläämiseenne. Perusteluna ei ole tuo, varsinkaan kun niitä tavoitteita ei ole saavutettu.

Haluaisin tuoda vielä esille — harmi, että oikeusministeri lähti: Tiedätkö te ministeriäitiossa, että te aiheutatte miljoonien lisäkuluja ja ruuhkaa jopa hallintotuomioistuimiin? Lakivaliokunta on yksimielisessä mietinnössään sosiaali- ja terveysvaliokunnalle todennut, että valiokunta pitää tätä huolestuttavana ottaen huomioon sote-uudistuksella tavoiteltavat säästötavoitteet, [Puhemies koputtaa] että tulee pysyviä rahoitustarpeita. Mieltikää, jopa lakivaliokunta on huolissaan. [Arja Juvonen: Kuunnelkaa lakivaliokunnan puheenjohtajaa!]

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

16.20 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta vaikuttaa, kun tätä keskustelua on seurannut, että kokoomusta itse asiassa vain harmittaa, että hallitus nyt on viemässä sotea eteenpäin ilman teitä. On tietenkin tärkeää, että tämä uudistus onnistuu, koska kokoomuskin on ollut sitä aina ajamassa.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin kysyä hallitukselta ja ministeri Kiurulta: Valitettavasti tuohon lakiesitykseen sisältyy kahden keskussairaalan osalta erikoinen 10 vuoden määräaika. Kun Suomessa ei ole yksikään keskussairaala määräaikainen, niin miksi ihmeessä nyt Kemin keskussairaallalle ja Savonlinnan keskussairaallalle, Länsi-Pohjan ja Itä-Savon sairaanhoitopiireihin, tällainen määräaika on siihen esitykseen tullut? [Ben Zyskiewicz: Mitä luulette?] Pitäisin hyvin tärkeänä, että sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta sen pystyy korjaamaan, tämän määräajan poistamaan. Hallituksella tuskin on mitään sitä vastaan — onhan näin? Kyseessä on alueiden ihmisten palvelut, ja jos siellä on määräaika, niin kyllä silloin, [Perussuomalaisen ryhmästä: Te olette siellä hallituksessa!] aivan kuten edustaja Juuso täällä sanoi, [Puhemies koputtaa] palvelut menevät kauemmas eivätkä parane. [Ben Zyskiewicz: Sehän on näin, eikä sitä korjata!] — Kyllä se korjataan. [Ben Zyskiewicz: Toivotaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rydman, olkaa hyvä.

16.21 **Wille Rydman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on sanottu, että perustuslakivaliokunta on näyttänyt tälle uudistukselle vihreää valoa. Se on aika paljon sanottu, kun perustuslakivaliokunta nimenomaisesti vaatii tähän aika mittavia uudistuksia ja korjauksia, ja siksi sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta nyt työskentelee. Niitä uudistustarpeita on toki vähemmän kuin monessa muussa tapauksessa, mutta ei se silti sitä poista, että paljon tekemistä tässä edelleen on.

Lisäksi on sitten vielä niinkin, että se, että perustuslaki mahdollistaa jotain, ei vielä tee uudistuksesta järkevää. Esimerkiksi tämä uudistus tekee sen kaltaisille julkisesti omistetuille mutta osakeyhtiömuotoisille toimijoille kuin vaikkapa Coxa tai Sydänsairaala heidän tulevaisuutensa hyvin vaikeaksi. Käytännössä tämä uudistus ajaa ne alas. Perustuslaki ei sitä estä, mutta ei se järkevää politiikkaa ole. Nyt hallitus joutuukin sitten katsomaan, kannattaisiko tässä ottaa pieni aikalisä, niin kuin perustuslakivaliokuntakin vähän vihjaa, ja korjata nämä puutteet, ja tästä mielelläni kuulisin myöskin ministereiden kannanottoja. [Leena Meri: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

16.22 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on viitattu perustuslakivaliokuntaan ja perustuslakivaliokunnan lausuntoon, ja täytyy nyt tässä kuitenkin todeta kaikille kokoomuslaisille, että perustuslakivaliokunnan lausunto oli yksimielinen. Perustuslakivaliokuntahan ei päästäisi läpi sellaista sote-mallia, joka ei palvelisi suomalaisia yhdenvertaisesti, koska tämä yhdenvertaisuus nimenomaan on yksi lähtökohta siihen, ja juuri tämän yhdenvertaisuuspuutteen vuoksi viime vaalikaudella tämä kokoomuksen markkinamalli törmäsi — ja lujaa — perustuslakiin. [Sari Sarkomaa: Se oli kyllä se maakuntamalli!] Siellä oli muuten edustaja Zyskiewiczkin juuri tätä käsittelemässä.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

[Petteri Orpo: Se oli maakuntamalli!] Kova oli teillä yritys saada vietyä tämä markkinamalli läpi, mutta se ei onnistunut.

Mitä tulee tähän kritiikkiin tätä perustettavaa hyvinvointialuemuuttamista kohtaan, niin viime vaalikaudella esimerkiksi te, edustaja Orpo, totesitte, että nyt sote-palveluiden järjestämistä vastuussa on vajaat 300 kuntaa, jatkossa 18 maakuntaa. [Puhemies: Kiitoksia, aika!] Mitään uutta hallintohimmeliä emme ole siis luomassa. [Ben Zyskiewicz: Puhemies, nimi mainittu!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.24 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käytän puheenvuoron ehkä enemmän kansanedustajana kuin opposition edustajana. Nimittäin, kuten täällä joku jo aiemminkin sanoi, minä ihmettelen, mitä kansalainen saa tästä meidän keskustelusta. Täällä puhutaan hallintojargonia, puhutaan puolueiden malleista, ikään kuin ne nyt ratkaisisivat näitä perusongelmia. Edelleen siellä ruohonjuuritasolla nyt — ja valitettavasti tämän uudistuksen jälkeenkin — osa ihmisistä käy työterveydessä, osa käy yksityisellä, heidän lapsillaan on vakuutukset, osa jonottaa terveyskeskuksessa, onpa niiden nimi sitten hyvinvointiasema tai joku muu, ja tämä on se tosiasia. Ja itse asiassa tätä ei täälläkään varmasti kukaan halua muuttaa. Tämä on se ominaisuus. Tietenkään sitä ei pidä purkaa. Meillä työterveyshuolto toimii hyvin. Se on meidän sosiaali- ja terveydenhuollossa yksi niistä osa-alueista, jotka toimivat. Mutta eikö meidän pitäisi ehkä tätä asiaa ainakin olla välttelemättä tähän tapaan? Nimittäin tämä on nimenomaan sitä, mistä te kaikki kuitenkin jollakin tavalla puhutte, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] vaikka ette siihen suoraan viittaakaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiuru Pauli, olkaa hyvä.

16.25 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan lausunto ei sinänsä Sydänsairaala ja Coxaa ja niiden tulevaisuutta turvaa. Se mahdollistaa, mutta tarvitaan tarkentava esitys hallitukselta.

Yritystoimintaan liittyy monia riskejä. On riskejä henkilöstöön, rahoitukseen, johtamiseen ja investointeihin, suhdanteet saattavat vaihdella — ja sitten tulee vielä yksi riski, joka on aivan itse aiheutettu. Se on lainsäädäntöriski. Eli hallitus on aiheuttanut itse omalla toiminnallaan lainsäädäntöriskin, joka on vaikeuttanut Sydänsairaalan ja Coxan toimintaa reilun vuoden ajan, ja nyt se itse aiheutettu ongelma on jollain tavalla ratkaistava. Kysyn ministeriltä: onko tähän tulossa ennen istuntotauon loppua, heinäkuun alkuun mennessä, tarkentava täydentävä esitys, jotta tämä Sydänsairaalan ja Coxan asia saadaan varmistettua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Gustafsson, olkaa hyvä.

16.26 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulun myöskin niihin, jotka ovat vähän hämmästelleet tätä mustavalkoasetelmaa tässä historiallisessa asiassa. Olisin toivonut sellaisia välittäviä kannanottoja tähän kysymykseen ja asiaan, koska itse kuitenkin näen sen, että tässä jos missään pitää katsoa Suomea kokonaisuutena, että

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

palvelut riittävät, toimivat, ne ovat oikeudenmukaisia, laadukkaita ja riittäviä. [Toimi Kankaanniemi: Kun olisivatkin!] Tähän pyritään.

Ja sitten lopuksi vielä, puhemies: Perustuslakivaliokuntahan otti julkisomisteisiin yhtiöihin uuden kannan aiemmasta poiketen, ja se tarkoittaa siis sitä, että niin Coxalla kuin Sydänsairaalallakin on mahdollisuus. Jopa professori Veli-Pekka Viljanen totesi kannanotossaan, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] että on mahdollista nähdä ne osana hyvinvointialueen omistamaa toimintaa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.27 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää] — Saisinko puheenvuoron?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat, nyt on puheenvuoro edustaja Juusolla — myös Zyskowicz. [Ben Zyskowicz: Kiitos, herra puhemies!]

Arvoisa puhemies! Saanko puhua nyt hieman pidempään, kun tässä muut mölisevät päälle?

Arvoisa puhemies! Vielä puutun tähän Meri-Lapin tilanteeseen. Olette varmasti tietoinen siitä, että sairaalan lakkauttaminen vie Meri-Lapista tuhat työpaikkaa. Kysyn: onko tässä tarkoituksena, että Meri-Lapin työvoimalla hoidettaisiin henkilöstöpulaa muissa sairaaloissa? Tässähän on muitakin sairaaloita lakkautuslistalla.

Oletteko te ymmärtänyt myöskin sen, että meidän sairaanhoitajaopiskelijat tarvitsevat harjoittelupaikkaa siellä Kemin keskussairaalassa? Meillähän valmistuu Lapin ammattikorkeakoulun kampukselta Kemistä noin 130 sairaanhoitajaa vuosittain. Jos sairaala lakkautetaan, niin heiltä menevät harjoittelupaikat. Jos se harjoittelupaikka menee Rovaniemelle tai Ouluun, niin se on ihan liian kaukana, ei sinne voi... Ja sitä paitsi siellä on omat sairaanhoitajakoulutukset, [Puhemies koputtaa] ja hekin tarvitsevat harjoittelupaikan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.28 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Juusolle haluan todeta, että olemme varmasti tässä samassa veneessä. Meri-Lapin sairaalaa ei lakkauteta, ja tämä esitys ei sellaista myöskään ole esittämässä. On täysin selvää, että meidän pitää turvata palvelut ja ne palvelut pitää turvata kaikkialla Suomessa, myös siellä Meri-Lapissa. Tässä asiassa meidän pitää tietenkin yhdistää voimamme, ja sen takia vetosinkin: irtaantukaa tästä välikysymyksestä, rakennetaan yhdessä hyvä sote.

Vetoan itse asiassa kaikkiin: Kannattaa mieluummin rakentaa sitä yhteistä sotea täällä. Tämä asiahan on vielä kesken eduskunnassa. Tehdään yhdessä riittävän hyvä. Kuten valtiovarainvaliokunta on todennut muun muassa rahoituksen osalta, tämä esitys on rahoituksen osalta riittävän hyvä, että se voi edetä. Ei siellä oteta sellaisia kantoja kuin edustaja Sarkomaa täällä on todennut. Eli tehdään tästä riittävän hyvä, turvataan ihmisille palvelut tätä kautta. [Arja Juvonen: Mikä on riittävä?] Ja ennen kaikkea myös, nyt kun ollaan kuntavaalien kynnyksellä, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] turvataan kuntien talous tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä. — Myönnän Zyskowiczin jälkeen vielä yhden puheenvuoron, sen jälkeen ministereille, ja sitten mennään puhujalistaan. — Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.30 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty puheenvuoroja, että kunnat eivät nyt pysty vaikuttamaan terveyspalveluihin riittävästi. Näin kunnallisvaalien alla on hyvä muistuttaa, että jos tämä uudistus menee läpi, niin kunnat eivät pysty lainkaan — siis eivät lainkaan — vaikuttamaan oman kuntansa sosiaali- ja terveyspalveluihin, [Välihuutoja] koska niiden järjestäminen siirtyy hyvinvointialueille.

Toiseksi: Se, että tätä on valmisteltu pitkään, ja se, että tässä ei ole nähty perustavaa laatua olevia perustuslaillisia ongelmia, ei tietystikään tee tästä vielä hyvää uudistusta. Valittavasti tämä ei ole hyvä uudistus. Tämä ei edistä hoitoonpääsyä. Sen sijaan se Sipilän hallituksen malli olisi merkinnyt sitä, että köyhäkin ihminen olisi voinut mennä yksityiselle halutessaan ja hinta olisi ollut sama, mutta sehän ei demareille kelvannut. [Maria Guzenina: Se ei käynyt perustuslaille!]

Viimeiseksi: Ministeri Kiuru, Coxan ja varsinkin Sydänsairaalan toiminnan turvaaminen vaatii lain muuttamista. [Puhemies koputtaa] Tuleeko tämä muutos tähän yhteyteen? [Puhemies: Kiitoksia, aika!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.31 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käydään nyt tämä Coxa ja Sydänsairaala läpi: Sosiaali- ja terveysvaliokunta käy tämän tarkkaan mietinnössä läpi, ja me tulemme antamaan vastauksia täällä, ja sen jälkeen kaikki ymmärtävät, mistä tässä on kyse. Coxa tulee säilymään — kun tätä virkalääkärijärjestelmää katsotaan, niin varmasti se hoituu — ja Sydänsairaalan päivystys tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan on ongelmallinen, mutta kyse on julkisomisteisesta yhteisöstä. Ne ovat samalla kampuksella, yhteinen omistaja, ja henkilöstöjärjestelyillä hallinnollisesti pystytään katsomaan, että se toiminta tulee jatkumaan normaalisti. Tämä lakiesitys on pyrkinyt turvaamaan ja turvaa näiden yhtiöiden aseman nykyisenkaltaisena. Yhtiöittäminen, in-house-toiminta, ja pystyy hakeutumaan sinne hoitoon. Se on päivänselvä.

Mutta se pihvi, puheenjohtaja: Nyt kun hallitus käynnistää tämän selvityksen, miten julkisomisteisille yhtiöille turvataan erillinen asema verrattuna yksityisiin, niin sitoutuuko kokoomus tukemaan tätä? [Puhemies koputtaa] EK:n kannanotto, Hyvinvointiala ja monet muut vastustavat tätä. [Puhemies: Kiitoksia, aika! — Ben Zyskowicz: Miksi sitä selvitystä käynnistetään, jos tämän laki turvaa?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Paatero, 3 minuuttia.

16.32 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Muutama sana tähän.

Ihan ensin rahoitukseen. Viime kaudella jäi kiinni rahoitusperustasta, elikkä silloin kun tehdään laki ja halutaan turvata ihmisten palvelut, siihen on myönnettävä riittävä rahoitus, ja tätä olemme nyt tässä tekemässä.

Täällä on kysytty myöskin näistä muutoskustannuksista. Mikä tahansa malli, missä kootaan laajemmiksi kokonaisuuksiksi, aiheuttaa muutoskustannuksia, palkkaharmonisointia,

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

hallinnon muutoksia, ja kaikki olemme varmaan samaa mieltä: meidän on saatava tässä maassa jonkunlainen yhtenäinen ict-järjestelmä. Se aiheuttaa kustannuksia riippumatta mallista, ja myöskin ne on sisällytetty tänne mukaan.

Kuntien investointikykyä turvataan sillä, että tänne on laitettu sisään tämä siirtymäjärjestelmä: minkään kunnan tulos ei muutu kuin sen 60 euroa per asukas viiden vuoden aikana eli 15 euroa per vuosi, ja toisaalta tulevaisuustyössä katsomme kuntien rahoituspohjaa myöskin, miten kuntien tulevaisuuden valtionosuudet ja miten kuntien verotus tulevat tulevaisuudessa muuttumaan.

Sitten tämä ideaaliajattelu siitä, että kuntayhtymämallit olisivat hyvät. Kannattaa katsoa nyt tilinpäätöstiedoista: kunnilla meni paremmin siitä syystä, että pystyimme antamaan sinne koronatukea, mutta katsokaa kuntayhtymien tilannetta. Kuntayhtymistä huomattavan suuri osa on alijäämäisiä tällä nykyisellä rahoitusmallilla, mikä tulee kunnista.

Kustannusten kasvun hillintään. Totesin jo tuossa puheessani, mutta toistan uudelleen: Tässä tulee olemaan palvelutarpeen kasvusta 80 prosentin määrä, eli kahden ensimmäisen vuoden jälkeen palvelutarpeen kasvua ei tule saman tien sataprosenttisesti, mitä arvioidaan, vaan 80-prosenttisesti. Toisaalta tässä kohtaa, kun olemme tässä valtion rahoituksessa, myöskin investoinnit, joita nyt on varsin monen miljardin euron edestä meneillään, katsotaan tulevaisuudessa ja arvioidaan yhdessä koko maan kattavasti, onko niihin mahdollisuutta, koska takaajana tulee olemaan sitten valtio.

Yksi asia, mikä ei ole tullut vielä tänään esille — nostan sen siitä syystä — on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Sain eilen mahdollisuuden keskustella nuoriso-, liikunta-, kulttuuri-, museo- ja kirjastoväen kanssa, ja he näkevät, että kunnille suunnattava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisärahoitus ja toisaalta arvostuksen nousu tässä muutoksessa tulee nostamaan sen merkitystä kokonaisuudessaan, kun nyt kunnat pystyvät saamaan tähän huomattavasti enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, 5 minuuttia.

16.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina esitti minusta hyvin tärkeän havainnon. Kun tässä salissa on käyty keskustelua siitä, mikä on nyt erilaista suhteessa aikaisempien kausien esitykseen, niin se on se, että nyt perustuslakivaliokunnassa on yksimielisesti todettu, että tämä hallituksen malli on yhdenvertainen malli. Siellä arvioidaan sekä perusoikeuksien että perustuslain näkökulmasta, toteutuvatko riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja ovatko kansalaiset yhdenvertaisessa asemassa, ja nyt ensimmäistä kertaa vuodesta 2007 tulos on selvä: ainakin yhdenvertaisuus toteutuu tässä mallissa. Ja nyt kun täällä kysytään, kannattaako viedä perustuslain mukainen malli läpi: ei täällä vaihtoehtoja ole muita kuin vain viedä läpi perustuslain mukainen malli, jossa yhdenvertaisuuden pitää toteutua. Mutta täällä kysytään rivien välistä, voisiko se olla joku muu malli. [Ben Zyskiewicz: Onko tämä ainoa malli, joka on perustuslain mukainen?] Mikä sellainen malli olisi, joka ei ole yhdenvertainen malli? Minusta kansanedustajien näkökulmasta tämän salin arvovallalle ei tee tämä keskustelu hyvää.

Toinen asia oli se, jatketaanko nykymallilla vai tarvitaanko muutos. Minusta perusteet kävivät hyvin ilmi tässä kokouksen eturivin kaartissa. Siinä edustaja Risikko totesi, että tarvitaan laajemmat hartiat. Se on teidän mallinne — ei tullut muita selityksiä, mikä se malli on muuta kuin laajemmat hartiat, ja siitä heti seuraavasta rivistä Guzenina lainasikin sen,

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

mikä oli se laajempi hartiamalli viime kaudella. No, nyt keskustellaan siitä, johtaako nykymalli amerikkalaiseen malliin vai onko se täällä jo. Sitä ei kannata enää miettiä. Tulokset puhuvat puolestaan. Jos meno ei tästä muutu, niin me tulemme johtamaan tämän mallin päin seinää siinä, että yhdenvertaisuus vähenee entisestään. Rahalla saa ja hevosella pääsee, ja sitä mallia kokoomus haluaisi jatkaa. Tämä on minusta huono tie, että nykymallilla mentäisiin. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Meidän alan keskeiset ryhmät odottavat jo, että päästään nyt lopulta saamaan nämä rakenteet kuntoon, niin että päästään sisältöjä kehittämään.

Täällä salissa keskusteltiin todella paljon hoitoon pääsystä. Tulkitsen sen myös opposition avuksi tukea ministeriä tässä vastuullisessa ja vaikeassa tehtävässä, puristaa myöskin hallituksesta sen verran rahaa ulos, että me saamme tehtyä hoitoon pääsyä koskevan ajurin, josta myöskin edustaja Sarkkinen täällä aikaisemmin puhui. Se tarvitaan ehdottomasti ajuriksi tälle sisältöuudistukselle. Mutta se on torso, jos täällä salissa ei löydy tukea sille, että perustasolle laitetaan painopiste tulevilla sote-järjestelmissä. On kestävämpiä, että meidän painopiste ei ole perustason hoitoon pääsyssä ja siinä, että siellä on niin paljon rahaa, että se hoitoon pääsy toteutuu. [Sari Sarkomaa: Miksi ette tuo esitystä?] Ja tästä te ette pysty mitään muuta tunnustamaan kuin tosiasiat. Se on juuri niin kuin edustaja Lindén täällä aikaisemmin totesi.

Täällä keskusteltiin myöskin sydäntä särkevästi siitä, muodostuuko Suomeen nyt tämän sote-uudistuksen myötä kahden tason väkeä. Minusta on käsittämätöntä, että hyvin vahvasti markkinamallia ajanut yksi oppositiopuolue täällä antaa ymmärtää, että tässä uudistuksessa nimenomaan näin kävisi. Me juuri yritämme saada suitsia sille, että isäntänä olisi julkinen terveydenhuolto, ettei se olisi renkinä. Ja siksi sellaiset mallit, joissa esimerkiksi edustaja Juuso tai joku muu voisi luottaa siihen, että kyllä yksityinen hoitaa hommat oman alueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista riittävällä tavalla kuntoon, eivät enää toimi, koska perustuslakivaliokunta nimenomaan totesi, että riittävä oma palvelutuotanto pitää olla. Se ei ole tämän hallituksen vaan se on koko eduskunnan yksimielisen perustuslakivaliokunnan lausunnon syvä pihvi, oli jo viime hallituskaudella. Ja olen täällä yrittänyt lainata perustuslakivaliokunnan lausuntoja ja todeta, että niiden pohjalta pitää valmistella esitys. Nyt se on täällä pöydässä, ja oman palvelutuotannon näkökulmasta totuus on, että perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan toteaa, että tämä oman, riittävän palvelutuotannon vaatimuskin siellä on olemassa. Tästä syystä me joudumme toteamaan, että eri puolilla Suomea näitä asioita tullaan nyt tekemään hieman eri tavalla. Mutta lähtökohtana on se, että me pyrimme nimenomaan säilyttämään tässä kaiken sen hyvän, joka meillä jo on, ja siksi on teiltä käsittämätöntä, että me täällä salissa väitämme koko ajan, että Coxa tai Sydänsairaala loppuisi. [Sari Sarkomaa: Entä yliopistolliset sairaanhoitopiirit? — Ben Zyskowicz: Kertokaa, miten te hoidatte!] Miksi te väitätte, että ne loppuvat, kun täällä on jo moneen kertaan sanottu, että me nimenomaan turvaamme? Vaikka onkin oman palvelutuotannon vaatimus, se turvataan. [Ben Zyskowicz: Miten turvaatte? — Jukka Gustafsson: Väärin sammutettu!]

Ja nyt kysynkin vielä lopulta kokoomukselta: oletteko te mukana tukemassa hyvän hallituksen tarkoitusta erottaa nämä voittoa tavoittelemat yleishyödylliset yhteisöt [Puhemies: Kiitoksia, aika!] näistä puhtaasti kilpailulle alttiista muista yhteisöistä? Sitä me nyt ajamme tässä. [Ben Zyskowicz: Miten te turvaatte? Vastatkaa! — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kokoomus on huono häviö!]

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

16.40 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Nykyisessä tilanteessa sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmat huomioiden kaikkein huonoin päätös olisi jättää tämä päätös tekemättä. Tämä merkitsisi edelleen sosiaali- ja terveyspalvelujen alueellisten erojen kasvua ja hoitoon pääsyn ongelmien jatkumista. Tähän meillä ei kerta kaikkiaan ole varaa. Suomalaiset ansaitsevat tasa-arvoiset hoitoon pääsyn edellytykset koko maassa.

Nyt eduskunnan käsittelyssä oleva malli mahdollistaa toimintoja... [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, hetki. — Nyt pyydän, että salin muut keskustelut mennään pitämään ulos täältä ja annetaan Mäkisalo-Ropposelle rauha puhua.

Kiitos, arvoisa puhemies! — Nyt eduskunnan käsittelyssä oleva malli mahdollistaa toimintojen kehittämisen ja asiakaskeskeisyyden ja sitä kautta paremmat ja yhdenvertaiset palvelut koko maassa. Kansalaisille on tärkeää, että he pääsevät vastaanotolle silloin, kun tarvitsevat. Hyvinvointialueilla on mahdollista myös organisoida ja kehittää työtä ja ammattilaisten työnjakoa järkeväksi.

On muistettava, että tämän lakipaketin avulla luodaan paremmat edellytykset myös sisällön uudistamiselle. Tämä ei ole sisältölaki, kuten esimerkiksi mielenterveyslaki tai terveydenhuoltolaki. Palvelujen parantamiseksi tarvitaan myös sisällön uudistusta, ja sekin on tällä hetkellä hyvässä vauhdissa. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa on vuonna 2020 myönnetty yhteensä 70 miljoonaa euroa, jolla parannetaan hoitoon pääsyä ja perustason palveluita, esimerkiksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuutta. Ohjelman täydennyshaku, eli 95 miljoonaa euroa, on tarkoitus avata lähiaikoina.

Arvoisa puhemies! Kuten debattipuheenvuorossani jo sanoin, tämäkään malli ei ole täydellinen, ja siksi toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tarkkana muutaman asian kohdalla. Uudistuksen tulee varmistaa esimerkiksi vammaisten oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen. Minkään ryhmän palvelut eivät saa heikentyä, ja tämä on syytä vielä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tarkistaa.

Uudistuksen tulee varmistaa, että terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä sekä ennalta ehkäisevässä toimissa kuntien, hyvinvointialueiden ja järjestöjen yhdessä tekemisestä tulee velvoite ja toimintaa koordinoidaan riittävällä vahvuudella. Pohjois-Karjalassa tämä ei ole täysin onnistunut, ja siksi olen varma, että yhdessä tekemiseen tulee voimakkaammin ohjata, ja siihen toivon myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mieltävän ratkaisuja.

Samoin tulevien hyvinvointialueiden rahoitus tulee varmistaa sille tasolle, että jokainen alue voi palvelut järjestää. Liian pitkä siirtymäaika ja siihen liittyvä leikkuri voivat uhata rahoitusta joillakin alueilla. 200 euron leikkuri sortaa alueita, joilla rahoitus ilman leikkuria kasvaisi tarvetekijöiden perusteella enemmän. Tämä koskee esimerkiksi omaa maakuntaani eli Pohjois-Karjalaa, ja tätäkin asiaa toivon vielä pohdittavan eduskuntakäsittelyn aikana. Toisaalta on tosiasia, että rahoitusmalli vaatii jatkuvaa kehittämistä tämän lakipaketin hyväksymisen jälkeenkin.

Samoin uudistuksessa tulee ottaa vahvasti huomioon eri sosiaali- ja terveysjärjestöt ja niiden toiminta yhdessä sekä kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden kanssa. Erityisesti nyt koronapandemia on tuonut meille kaikille näkyväksi sen äärettömän arvokkaan työn, jota

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

järjestökenttä tekee. Laaja yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on elintärkeää sote-uudistuksen onnistumiselle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä muistuttaa, että tämä hallitus on myös muilla päätöksillä varmistanut sen, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat kaikkien saatavilla. Erittäin tärkeä päätös on asiakasmaksulaki, joka astuu voimaan nyt heinäkuussa. Tässä laissa asiakasmaksuja kohtuullistetaan ja myös esimerkiksi sairaanhoitajien vastaanottokäynnit muuttuvat maksuttomiksi. Asiakasmaksulain uudistus on merkittävä hallituksen tasa-arvotyö. Monien tutkimusten mukaan asiakasmaksut osuvat kaikkein kipeimmin juuri pienituloisiin, ja pahimmillaan ne voivat olla jopa este ajoissa hoitoon hakeutumiselle, jolloin ongelmat pahenevat ja tulevaisuuden kustannukset kasvavat.

Toisin sanoen tämän lakipaketin rinnalla hallitus on parantanut ja parantaa asiakkaiden ja potilaiden asemaa lukuisilla muillakin lakiesityksillä, ja toiminnan vaikuttavuus onkin arvioitava kokonaisuutena. Kuten sanoin edellä, tämä ei siis ole sisältölaki, ja tämä on kylä tämänpäiväisessä keskustelussa osittain unohtunut. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.46 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistuksen tavoitteena on muun muassa kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen ja huoltosuhteen heikkenemiseen, sekä hillitää kustannusten liiallista kasvua. Nämä tavoitteet ovat tärkeitä ja kannatettavia, kuten mielestäni aiemmilla sote-kierroksilla, mutta kuten täällä on todettu, niitä ei aivan selvästi tulla uudistuksen myötä saavuttamaan, kuten totesivat myös monet valiokunnissa kuultavana olleet asiantuntijat.

Hallituspuolueet ovat varsin vaitonaisia uudistuksen huolestuttavista vaikutuksista kuntiin. Käytännössä kaikki uudistuksesta aiheutuvat talouden muutosvaikutukset kohdistuvat kuntiin, ja kuntatalous yksin toimii näiden vaikutusten tasaajana. Uudistus muuttaa kaikkien kuntien verotuloja ja valtionosuutta aiheuttaen suuria muutoksia kuntien talouden tasapainoon, rahoitusasemaan ja investointikykyyn. Koska kunnallisveroprosenttien tuotto sekä valtionosuudet vaihtelevat huomattavasti kunnittain, kaikkien kuntien kunnallisveroprosenttien alentaminen saman verran johtaa tilanteeseen, jossa uudistuksen vaikutukset vaihtelevat kunnittain. Toisilta vähennetään enemmän tuloja kuin niiltä siirtyy menoja, kun taas toisilta vähennetään vähemmän tuloja kuin niiltä siirtyy menoja. Ratkaisu, jossa kunnallisveroprosenttiin suhtaudutaan kaavamaisesti huomioimatta sitä, mikä osuus kunnallisveron tuotosta on käytetty sote- ja pelastuspalveluiden järjestämiseen, kohtelee kuntia epätasa-arvoisesti. Ja kyllä, uudistus tulee johtamaan siihen, että osa kunnista joutuu leikkaamaan varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, toisen asteen koulutuksesta, kulttuuri- ja liikuntapalveluista tai muista niiden vastuulle jäävistä palveluista. Ei silloin ole liioiteltua sanoa, että seurauksena on hyvinvoinnin heikkeneminen ja hyvinvointierojen kasvu, vaikka ei tulviin ja heinäsiirkkoihin haluaisikaan uskoa.

Vaikeudet rahoituksen ennakoinnissa heijastuvat myös kuntien investointikykyyn. Veropohjan pienentyessä kunnista tulee entistä riippuvaisempia valtionosuusjärjestelmästä. Valtionosuudet ovat tippuneet pitkään, eikä muutosta ole näkyvissä — päinvastoin, pois lukien yltäkylläiset niin sanotut koronatuet.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Uudistus on ongelmallinen suurille kaupungeille mutta myös pienille maaseutukunnille. Kasvat palvelutarpeet yhdistettynä siihen, että rahaa ei ole riittämiin käytössä, johtavat käytännössä palveluverkon karsimiseen. Kun vastuu palveluiden järjestämisestä ei jatkossa enää olisi kunnilla, hyvinvointialueiden on helppo karsia lähipalveluita ja keskittää palveluita. Varsinkin erityisosaamista edellyttävät palvelut joko siirtyvät kauemmaksi tai ovat ainakin nykyistä harvemmin tarjolla oman kunnan alueella. Kun asukkaiden tarvitsemia palveluja ei enää ole tarjolla, johtaa uudistus pienempien kuntien heikentymiseen. Samaan aikaan ne, joilla on mahdollisuus, käyttävät entistä enemmän yksityisiä työterveys- ja muita palveluja sekä hankkivat vakuutuksia. Eikä tämä ole mihinkään muuttumassa. Osa väestä myös maksaa ensin verot ja sitten vakuutus- ja yksityisen lääkäriaseman maksut. Ministeri Saarikon mukaan se on hyvä järjestely ainakin täällä Helsingissä.

Hallituksen uudistus ei ota riittävällä tavalla huomioon kaupungistumista, suurten kaupunkiseutujen erityispiirteitä eikä kaupunkien kasvavaa merkitystä. Rahoitusjärjestelmään liittyy suuri riski, että kaupunkien tulopohja ja kannusteet esimerkiksi oman elinkeinopolitiikan toteuttamiseen sekä kilpailukykyisen kaupungin rakentamiseen heikentyvät. Tehtävien ja vastuun pirstoutuessa mahdollisuudet vastata väestönkasvun ja esimerkiksi maahanmuuton ongelmiin sekä eriytymiskehitykseen ja näiden torjumiseen vaikeutuvat.

Arvoisa puhemies! Uponneiden kustannusten teoreema sanoo, että vähän lisää investoimalla voidaan huonosta tehdä vähemmän huono, ja niin me olemme tänään saaneet täällä kuulla. Sielläkin puolella monien mielestä uudistus ei ole aivan loistava mutta se tulisi siitä huolimatta hyväksyä, tai kuten vielä useammassa puheenvuorossa olemme kuulleet, uudistusta on tehty niin kauan, että se on pakko saada voimaan. Kuten jo sanoin, kumpikaan näistä argumenteista ei valitettavasti ole kestävä, mikäli katsomme sinne ruohonjuurelle. Ensisijainen tavoite tällä hetkellä ei näytä olevan se, että saadaan kansalaisten hyvinvointia ja veronmaksajan etua parhaalla mahdollisella tavalla edistävä järjestelmä. Pelkkä soten maaliin vieminen tuntuu olevan hallituspuolueille tällä hetkellä riittävä tavoite, tuli siitä sutta tai sekunda tai jotakin muuta. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, aika. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

16.51 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Marinin hallitus yrittää puhua mustaa valkoiseksi. Ministeri Kiuru väitti torstaina kyselytunnilla, että tamperelaisten Coxan ja Sydänsairaalan toiminta on nyt varmistunut hallituksen esityksellä. Todellisuudessa näin ei ole. Aamulehti uutisoi tänään, että ministeriö ei aio valmistella sote-esitykseen sellaisia muutoksia, jotka mahdollistaisivat Sydänsairaalan jatkamisen nykymuotoisena. [Perussuomalaisen ryhmästä: Juuri näin!] Marinin hallituksen malli siis vähintäänkin vaikeuttaisi Sydänsairaalan toimintaa. Kylmää kyytiä huippusairaallalle, jonka toimintaa ei saa vaikeuttaa — eihän, arvoisa hallitus? Kysyn hallitukselta: aiotteko todella viedä sote-uudistusta eteenpäin ja jättää nämä huippusairaalat raastavaan epävarmuuteen nykymuotoisen toiminnan jatkumisen osalta?

Arvoisa ministeri Kiuru, te kerrotte täällä, että te turvaatte Sydänsairaalan nykymuotoisen toiminnan jatkon, ja toisaalta te kerrotte täällä, että te vasta selvitätte, onko se turvaaminen ylipäättään mahdollista, voidaanko turvata. Huolestuneet pirkanmaalaiset ja tamperelaiset haluavat tietää, ja kertokaa nyt heille, miten te turvaatte Sydänsairaalan nykymuo-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

toisen toiminnan jatkumisen. Jos te ette pysty kertomaan, miten te turvaatte Sydänsairaalan nykymuotoisen toiminnan jatkumisen, niin alkää viekö tätä uudistusta eteenpäin. Pysäyttää sen edistäminen niin kauaksi aikaa, kunnes teillä on kertoa, miten te turvaatte Sydänsairaalan nykymuotoisen toiminnan edistämisen. Sydänsairaalan ja Coxan toiminnan turvaaminen ei saa jäädä myöhemmin tehtäväksi. Se on tehtävä tässä uudistuksen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Ihmiset on saatava jonoista hoitoon. Sosiaali- ja terveystalvet on saatava toimimaan nykyistä paremmin. Tärkeintä on, että jokainen suomalainen saa tarvitsemansa avun, voi hyvin ja pystyy vaikuttamaan elämäänsä. Siihen liittyy myös se, että nämä huippuluokan sairaalat on pelastettava ja ihmisten palveluita huonontava ja kustannuksia kasvattava sote-esitys kuopattava. Näitä sairaaloitakaan ei pelasteta puheilla vaan teoilla, joten kertokaa nyt, miten te turvaatte nykymuotoisen toiminnan jatkumisen. [Ben Zyskowiez: Kuulittehan kysymyksen, ministeri Kiuru?] — Ja vastaattehan siihen? [Jukka Gustafsson: On vastannut monta kertaa, joka viikko! — Ben Zyskowiez: Eihän ole!]

Me kokoomuksessa haluamme parantaa hoitoonpääsyä ja lisätä valinnanvapautta ottamalla käyttöön nykyistä laajemman ja pakollisen palvelusetelin ja vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen budjetin. Tärkeintä ei ole se, tuottaako palvelut julkinen järjestö vai yritys, vaan se, että palveluihin pääsee. Meidän on otettava aktiivisesti käyttöön digitaalisia palveluita ja kunnissa löydettyjä hyviä käytäntöjä, joilla palveluiden tuottavuus paraneekin niin, että samalla rahalla saadaan enemmän ja parempaa palvelua. Uudistuksessa ei pidä mennä byrokratia ja hallinto edellä vaan ihmisten terveys edellä. Sote-uudistusta tarvitaan, koska väestön ikääntyminen lisää palvelujen tarvetta. Ilman uudistusta on aito uhka siitä, että kustannukset kasvavat, hoitoonpääsy vaikeutuu ja alueelliset hyvinvointi- ja terveyserot kasvavat.

Hallituksen mallia ei pidä kuitenkaan hyväksyä, sillä se ei tuo parannusta nykytilaan. Hallituksen maakuntien varaan perustuva sote-malli ei vastaa uudistuksen kahteen keskeisimpään tavoitteeseen: hoitoonpääsy ei parane, eikä kustannusten kasvua saada hillittyä. Päinvastoin: hallituksen malli lisää asiantuntija-arvioiden mukaan kustannuksia ja voi heikentää palveluiden saatavuutta.

Esimerkiksi Tampereen kaupunginvaltuusto on omassa lausunnossaan yksimielisesti ilmaissut huolensa siitä, että tamperelaisten sote-palvelut uhkaavat uudistuksen myötä heikentyä. Marinin malli jopa uhkaa rikkoa nekin terveydenhuoltomme osat, jotka nyt toimivat hyvin, kuten laaja kumppanuus julkisen, yksityisen [Puhemies koputtaa] ja kolmannen sektorin välillä, [Puhemies: Aika!] puhumattakaan sitten Sydänsairaalan ja Coxan tilanteesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohi, olkaa hyvä. [Ben Zyskowiez: Ministeri Kiurulle vastauspuheenvuoro!] — Puhemies on täällä, kiitos.

16.56 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee tätä keskustelua, tulee valitettavasti mieleen, kuinka paljon helpompaa on luoda uhkakuvia, esittää erilaisia kauhuskenaarioita, kuin kantaa vastuuta ja luoda ihmisille toivoa paremmasta.

Itse asiassa, kun kuuntelin tuon välikysymyksen ja myös siihen liittyvän puheenvuoron, niin tuli mieleen vanha tarina siitä kaupunginvaltuutetusta, joka tuli valtuuston kokouksesta kotiin, ja puoliso kysyi, että mitä te päätitte. Hän kertoi, että en muista, mutta kaikkia vastustin. Vähän samanlainen tunne tuli tuossa, että eikö löytynyt mitään hyvää. Varmasti

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

kansalaiset, jotka kuuntelevat, ymmärtävät, että eihän tämä voi olla se tosiasia. Kun vedetään näin överiksi, niin uskottavuus kyllä kärsii aika paljon.

Miksi tämä minua harmittaa? Se harmittaa sen takia, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on paitsi saanut seitsemältä lausuntovaliokunnalta lausunnon niin myös kerta kerran, päivä päivän ja kuukausi kuukauden jälkeen on kuunnellut asiantuntijoita, yli 300:aa asiantuntijatahoa tässä, ja kymmeniä kertoja valmistelevia virkamiehiä, ja se käsitys siitä uudistuksesta ja ne tosiasiat, joita meille on tarjottu hallituksen esityksen muodossa, eivät vastaa sitä kuvaa, mikä täällä on maalattu tästä uudistuksesta. [Leena Meri: Ovatko ne asiakirjat julkisia?] Ne eivät vastaa sitä kuvaa, ja sen takia on hankala keskustella, jos esitetään väitteitä, jotka eivät vastaa niitä tosiasioita, jotka valiokunnan edessä ovat, kun me olemme tätä käsittelemässä.

Haluan sanoa, että valiokunnan käsittely on vielä kesken. Me emme yksityiskohtia tietenkään tiedä, että mikä on se mietintö ja minkälaisia muutoksia siihen tehdään, kunnes se tulee sitten meidän kaikkien päätettäväksi tähän saliin. Siitä huolimatta haluan todeta, että tämänkin uudistuksen äärellä on muistettava erottaa isot ja pienet asiat. [Leena Meren välihuuto] — Kukaan ei runno tätä eteenpäin. Me olemme neljä kuukautta siellä käsitelleet asiaa, edustaja Meri. Julkisuudessa on väitetty, että tätä runnetaan eteenpäin, ja arvosteltu, että miksi tätä ei palautettu oppositiopuolueitten esityksen johdosta takaisin uudelle lausuntokierrokselle hallintovaliokuntaan ja lakivaliokuntaan. Ei eduskunta ole ennenkään toiminut niin, että kun saamme valiokunnalta lausunnon, niin pyydämme uusia lausuntoja. Ei näin ruukata toimia.

Toinen juttu: Miksi ei kutsuttu lisää asiantuntijoita? Emme ole kuulleet kolmea asiantuntijaa tai 30:tä asiantuntijaa vaan 300:aa asiantuntijaa. Voiko joku kertoa, onko täällä ollut semmoista uudistusta, jossa on enemmän kuultu asiantuntijoita kuin tässä uudistuksessa? Ei varmasti ole sellaista uudistusta, jossa olisi enempää kuunneltu. Me ollaan kuunneltu valtavasti asiantuntijoita tästä uudistuksesta, ja varmasti jokainen ymmärtää, että jos kuukausien asiantuntijakuulemisten jälkeen, joissa on saatu vastaukset, ei kyetä esittämään mitään yksittäistä kysymystä, mihin tarvitaan vielä lisätietoa, niin sellainen asiantuntijakuulemisen esittäminen tarkoittaa vain tahallista asian viivyttämistä. [Leena Meri: Ei ole todellista, valiokunnan puheenjohtajalta!] Valiokuntaoppaassakin sanotaan, että valiokunnan on käsiteltävä sille tuodut hallituksen esitykset ja muut asiat asianmukaisesti ja riipeästi eduskunnassa, ei sillä tavalla, että yritetään viivyttää. Sen takia haluan sanoa tämän, että kun tällaisesta kritiikistä on esitetty julkisuudessa, se kritiikki on minusta perusteetonta, koska me olemme tähän saakka kuulleet kaikki ne asiantuntijat, joita oppositiopuolueittenkin edustajat ovat alun perin esittäneet kuultavaksi. Heidät on kuultu, on pyydetty osa kirjallisena, mutta pitkälle toistasataa, noin 150 tahoa on kuultu suullisestikin. Kertaakaan ei ole kokouksia keskeytetty sen takia, että ei olisi ollut mahdollista esittää asiantuntijoille riittävästi kysymyksiä, vaan päivä päivän jälkeen on jatkettu kuulemisia. Se siitä kritiikistä, mutta halusin tämän sanoa, kun välihuudoissa täällä arvostellaan myös tätä.

Haluan todeta vielä, miksi edelleenkin hallitus esittää sosiaali- ja terveysuudistusta, vaikka tätä on 14 vuotta yritetty ja pääministerikausilla mitattuna nyt on menossa yhdeksäs tuotantokausi. Miksi sitä esitetään? Sen takia, että nähdään ja asiantuntijat näkevät, että suomalaisten ihmisten palvelut on turvattava tulevaisuudessa. Eivätkö meillä sitten toimi nämä sosiaali- ja terveyspalvelut? Toimii osa erinomaisesti. Vaikkapa erikoissairaanhoido on tasoltaan aivan maailman huippua, mutta sitten kun me menemme perustason palveluihin, niin taso vaihtelee eri puolilla Suomea. Ei pääse riittävän riipeästi lääkäriin, palveluko-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

kemus ei ole riittävän hyvä. Osa on joutunut turvautumaan vakuutus pohjaisiin ratkaisuihin, [Puhemies koputtaa] kun eivät usko enää julkisen palvelun riittävään palvelukokemukseen.

Ja sen takia, [Puhemies: Aika!] hyvät ystävät, arvoisa puhemies, tämä uudistus on toteutettava, jotta suomalaiset saavat tasavertaiset palvelut. [Leena Meri pyytää vastauspuheen vuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä. [Leena Meri: Eikö saa vastata, kun nimikin mainitaan?]

17.02 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Sote on jo keskuudessamme. Ammattilaiset sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja sosiaalitoimessa toteuttavat sitä jo työvuoro kerrallaan. Korona kirkasti soten ydintavoitteet. Sairaaloiden ja terveydenhuollon valmius on nyt koeponnistettu kaikin tavoin, ja Suomi on iskenyt maihin koronan aallot.

Maassa vallitsee viimeistään nyt vankka yksimielisyys siitä, että sairaalapaikkoja ja tehohoitovalmiutta on oltava saatavilla joka maakunnassa. Samaa ei voinut sanoa viime vuosien sairaalakarttarhoituksista, joissa keskittämistä tuli itseisarvo. Tämä uusi virus palautti meidät sairaanhoidon ja varautumisen ytimeen.

Sote-uudistus on nyt pidemmällä kuin koskaan aiemmin. Kansalaisten perusoikeudet on turvattava, ja kustannuskehityksen aallonhuippu on saatava painettua alas. Suomeksi sanottuna nykyiset palvelut ovat kalliita, pahimmillaan vaikuttamattomia ja palvelutaso vaihtelee liikaa asuinpaikasta riippuen. Soteen uppoaa yli 20 miljardia euroa vuodessa eli noin viidesosa julkisen talouden menoista, ja summa kasvaa joka vuosi vauhdilla. Tuo rahamäärä pitää saada poikimaan hyvinvointia jokaiselle suomalaiselle nykyistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Terveysrot näkyvät Suomessa monin tavoin. Varakkaat ja vähävaraiset sairastavat kansantautejamme lähes yhtä paljon, mutta heikommassa asemassa olevien odotettavissa oleva elinikä on tutkitusti lyhyempi. Peruspalveluja vahvistamalla... [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Soinikoski, pyydän hetken taukoa. — Voisitko mennä keskustelemaan salista ulkopuolelle, kiitoksia. — No niin, Soinikoski, olkaa hyvä.

Kiitos! — Peruspalveluja vahvistamalla ja yhdenvertaisuutta vahvistamalla tähän haasteeseen pystytään tarttumaan paremmin. Kun elämässä on vastoinkäymisiä, pitää oikean palvelun piiriin päästä helposti yhdeltä luukulta koulutustasosta tai varallisuudesta riippumatta. Oikea-aikainen apu on myös veronmaksajan etu.

Sote-rahoituksen arviointi siirtyy uuteen aikakauteen, kun rahoituksen määrittämiseen käytetään THL:n dataa hoidon tarpeesta ja kansallinen laaturekisteri auttaa kohdentamaan resursseja laadukkaisiin ja vaikuttaviin palveluihin. Kuntien ja maakuntien kannattaa panostaa ennaltaehkäisyyn ja perustason palveluihin, koska hyvinvoiva asukas on tuottoisa investointi omalle yhteisölleen. Pääsemme tulevaisuudessa mittaamaan hyvinvointia pelkien eurojen sijaan.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen keskeisimmät tavoitteet ovat terveyserojen kaventaminen, yhdenvertaisten palvelujen turvaaminen ja kustannusten hallinta. Kun puhutaan erikoissairanhoidon keskittämisestä, puhutaan viime hallituskaudella annetuista kirurgian

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

keskittämisen- ja pätevystysasetuksista. Ne vaikeuttivat sairaalatoimintaa eri puolilla Suomea, kun aluesairaaloissa kiellettiin anestesiaa vaativa leikkaustoiminta ja keskussairaaloille tuli paljon lisävelvoitteita. Toivon, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa löydetään tähän haasteeseen myös uusia ratkaisuja.

Faktat kohdilleen, ja kritiikki sinne, mihin se kuuluu. Tarvitsemme vahvaa yhteistyötä eri alueiden elinvoiman ja palvelujen turvaamiseksi. Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman alueellisten kehittämishankkeiden kohteet päätettiin jo lähes vuosi sitten. Toivon, että maakuntaliitot yhdessä kuntien ja kuntayhtymien kanssa ovat saaneet hitsattua yhteen pilotteja, joita voimme käyttää tienviittoina kohti parempia palveluja koko Suomessa. Hyvä sote tehdään yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

17.05 Anders Adlercreutz r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Monta vuotta on yritetty, monta ehdotusta on väsäty, yhdeksän tuotantokautta kaiken kaikkiaan, ja kaikki täällä istuvat puolueet ovat olleet tässä työssä mukana. Haaste on todellinen — terveystieteiden lisääntyvät, alueet eriarvoistuvat, kustannukset kasvavat — kaikki me tiedämme sen hyvin, ja ne meistä, jotka toimivat kuntatasolla päättäjinä, ovat sen kokeneet itse. Erikoissairaanhoidon kulut ovat se myrkkypilleri, joka perille tullessaan syksyllä saattaa keikauttaa koko kunnan budjetin. Se ei välttämättä ole ongelma isossa kunnassa, siellä hartiat ovat leveät jo ennestään, mutta pienessä kunnassa se voi helposti olla kuntatalouden kannalta tuhoisaa. Nyt tähän puututaan. Nyt terveydenhuolto siirretään leveämmille hartioille, ja näin helpotetaan kuntien taloutta ja lisätään kuntatalouden ennustettavuutta.

Mikä olisi sitten vaihtoehto? Kunnat eivät voi jatkaa näin. Nykytilanteen jatkuminen vie kuntataloudet entistä syvempään ahdinkoon: se vie pakkoliitoksiin, se vie palveluiden heikkenemiseen, se ei vie eteenpäin. Tämä olisi se opposition vaihtoehto, ja se ei ole vaihtoehto, se ei saisi olla vaihtoehto. Tarvitsemme leveämmät hartiat. Se tarkoittaa uutta organisaatiota. Sitä taas tulee johtaa demokraattisesti. Se tarkoittaa vaaleilla valittua valtuustoa. Sen tulee hallita koko hoitoketjua. Se taas tarkoittaa sekä perusterveydenhoidon että erikoissairaanhoidon integroimista saman katon alle samaan organisaatioon.

Arvoisa puhemies! Arvon kollegat, tämä on täysin looginen ratkaisu, ja kuten sanoin, tätä ei yritetä ensimmäistä kertaa. Aikaisemmin se on kaatunut monta kertaa: se on kaatunut poliittisiin erimielisyyksiin, se on kaatunut perustuslainvastaisuuteen. Nyt meillä on perustuslain mukainen ratkaisu. Nyt se ei kuitenkaan oppositiolle kelpaa. Perustuslain vastaiset kelpasivat, tämä taas ei. Integraation pirstaloivat kelpasivat, tämä ei. Isot maakuntahallinnot kelpasivat, tämä kevyempi ei. Demokratiavaje kelpasi; ongelman korjaava esitys, jossa on Uudenmaan erillisratkaisu, ei. Helsinkiä raskaasti kurittava kelpasi, ja tämä, jossa Helsingin ja koko pääkaupunkiseudun rahoitus on oleellisesti kokoomuksen viime kauden versiota parempi, ei kelpaa.

Arvoisa puhemies! Poliitiikka on tosiaan joskus taidetta, surrealista sellaista, ja, arvoisa puhemies, on kyse myös arvoista. Joko oppositio on kääntänyt täysin kelkkansa, tai sitten se on menettänyt muistinsa. Voi olla tässä tapauksessa, että sekä—että. Tässä otetaan huomioon kasvutekijät, otetaan huomioon monikielisyys, muuttovoitto, otetaan huomioon hyvinvoinnin edistäminen, rahoitusmallia on kehitetty merkittävästi. Rahoitusmalli ei ole täydellinen, ja sen kehittäminen jatkuu edelleen, mutta kauhuskenaarioiden rakentaminen ei ole vastuullista, eikä se, arvoisa puhemies, myöskään ole rehellistä.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Ärade talman! Vi måste hitta en lösning, och det här är en logisk lösning. Vi har arbetat vidare på den modell samlingspartiet stödde den förra perioden. Vi har gjort den mer demokratisk, vi har gjort den bättre för våra tillväxtcentra, vi har förstärkt integrationen. Vi har korrigerat det som var grundlagsvidrigt. Och paradoxalt nog så står vi nu här och diskuterar en interpellation. En grundlagsvidrig version passade nog, men här går gränsen. Om den duger för grundlagen, då duger den inte för samlingspartiet. Alla har vi våra kriterier, man kan väl säga: alla har vi våra egna värderingar.

Arvoisa puhemies! Kaikki eri versiot on käyty läpi tällä sote-polulla, ja vaikka oppositio niin toivookin, tekemättä jättäminen ei voi olla vaihtoehto. Eteenpäin on mentävä, on tunnistettava haasteet, on ajan mittaan korjattava mahdolliset epäkohdat. Se on vastuullista, ja siksi on päivänselvää, että hallitus nauttii niin eduskunnan, RKP:n eduskuntaryhmän kuin kansankin luottamusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.10 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Potilaiden tulee päästä perusterveydenhuoltoon helposti ja joustavasti niin, että tutkimuksiin, hoitoon ja kuntoutukseen päästään oikea-aikaisesti. Perusterveydenhuoltoa tulee vahvistaa ja ennaltaehkäisyä painottaa. Samoin viiveettä on päästävä tarpeellisten sosiaalipalvelujen piiriin. Laadukas erikoissairaanhoito ja siellä riittävä panostus myös koulutukseen ja tutkimukseen on turvattava. Samalla on huolehdittava, että hyvin toimivaa ei rikota. Toteutuisiko tämä nykyisessä hallituksen esityksessä? Valitettavasti moniin näistä haasteista esitys ei vastaa.

Riittävän kattavan ja toimivan sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi julkisen toimijan rinnalle tiiviiseen yhteistyöhön tarvitaan niin yksityisen kuin kolmannen sektorin toimijat. Hallituksen esitys ei kuitenkaan tätä tue vaan päinvastoin vaikeuttaa joustavia, kustannustehokkaita ja potilaslähtöisiä toimintamalleja. Julkisen toimijan on turvattava palvelujen saatavuus. Perustuslaista ei kuitenkaan johdu määritelmää, miten se tulisi tehdä. Sote-esityksen mukaan julkista palvelua tulisi ehdottomasti olla riittävä määrä, jota ei kuitenkaan tarkemmin määritellä.

Arvoisa puhemies! Hoivapalveluita tuottavat tuhannet pienet palveluntuottajat, joiden toimintamahdollisuudet on turvattava ja ostopalvelut tarkoituksenmukaisina mahdollistettava. Samoin riittävän suuren henkilökohtaisen budjetin ja palvelusetelin joustava käyttö on mahdollistettava. On sektoreita, joilla erityisosaamista ja kestäviä, asiakaslähtöisiä ja pitkäaikaisia palvelussuhteita erityisesti tarvitaan. Esimerkkinä voisi mainita toimivat vammaisten palvelut, vaikeavammaisten päivätoiminta ja palveluasuminen sekä vammaisten työtoiminta. Myös lisääntyvään vanhuspalvelujen tarpeeseen, niin kodinhoidon peruspalveluihin kuin tehostettuun palveluasumiseen, tarvitaan lisääntyvästi laadukkaasti tuotettuja palveluja. Samoin päihde- ja mielenterveyspalvelut kaipaavat ripeästi lisää kokonaisvaltaista ja ratkaisukeskeistä palvelua, johon päästään nopeasti. Resursseja, osaavia toimijoita tarvitaan. Yksityisen sektorin mahdollisuudet on hyödynnettävä. Samoin merkittävää työtä tekevät järjestöt on otettava tiiviisti palvelurakenteeseen mukaan. Innovaatioita ja teknologiaa on myös hyödynnettävä, mutta tämä on tehtävä potilaslähtöisesti, vuorovaikutteisen henkilökohtaisen kohtaamisen merkitystä unohtamatta. Teknologian hyödyntäminen on tehtävä myös hoitohenkilökunta ja sen ajankäyttö huomioiden. Potilasjär-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

jestelmien hoitaminen ei saa ahmia aikaa potilastyöltä, eikä hoitohenkilökunta saa olla kahlittuna potilastietojärjestelmiin. Tässä on parannettavaa.

Hyvällä yhteistyöllä kuntapohjaisesti on kehitetty hyvin toimivia palveluketjuja. Erillisinä yksikköinä Pirkanmaan ja koko Suomen lippulaivoina ovat toimineet julkisomisteiset yhtiömuotoiset Tekonivelsairaala Coxa ja Sydänsairaala. Näissä huippuosaaminen on yhdistetty pitkälle kehitettyyn potilaslähtöiseen, kustannustehokkaaseen toimintaan, johon niin potilaat, henkilökunta kuin julkiset omistajat, maksajat, ovat olleet erittäin tyytyväisiä. Sydänsairaala ainoana sairaalana Suomesta on päässyt maailman 200 parhaan sairaalan joukkoon. Coxasta ja Sydänsairaalaasta on täällä puhuttu paljon, mutta pitkät puheet eivät auta, vaan tarvitaan konkreettisia muutoksia hallituksen esitykseen, jotta näiden yksiköiden nykymuotoinen toiminta voisi jatkua.

Arvoisa puhemies! Maailmalla on monin paikoin huomioitu Suomen naisministerien rivistö. Naisten oikeuksista täällä on puhuttu paljon, mutta mitä ovat ne konkreettiset toimet naisten hyvinvoinnin edistämiseksi? Sote-esityksessä silmiin pistää jo ennestään matalista Kela-korvauksista luopuminen. Seksuaaliterveyttä ajatellen — niin nuorten, keski-ikäisten kuin kasvavan ikänaisten joukon — gynekologipalvelut ovat olennainen osa. Tällä hetkellä se on suurelta osin yksityisen sektorin varassa. Eikö hallitus halua, että naisille, myös keski- ja matalatuloisille, mahdollistettaisiin myös gynekologipalvelut? Samoin tärkeät silmääläkäripalvelut ovat hyvin pitkälti yksityisen sektorin varassa. Kela-korvauksia tulisi korottaa eikä suinkaan madaltaa tai poistaa.

Arvoisa puhemies! Sote-esitys [Puhemies koputtaa] ei valitettavasti vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin. Sote-uudistusta tarvitaan, mutta sen on parannettava nykyistä järjestelmää eikä rikottava jo toimivaa. [Puhemies: Kiitoksia, aika!] Kiireellä eteenpäin sen runnominen, monien kriittisten ja muutosesitysten huomiotta jättäminen ei vie sosiaali- ja terveyspalveluja parempaan.

Arvoisa puhemies, aivan viimeiseksi on todettava, että suomalaiset ansaitsevat parempaa kuin mitä nyt on tarjolla — siksi tämä välikysymys, ja siksi kannatan edustaja Ikosen esittämää epäluottamuslausetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Totean, että meillä on sovittu nämä yhteiset pelisäännöt sen takia, että jokainen vuorollaan puhuu, ja jos on tarvetta puhua enemmän kuin 5 minuuttia, niin sitten pyytää uuden puheenvuoron. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

17.16 Riitta Mäkinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta on tässä maassa yritetty tehdä jo toistakymmentä vuotta yhdeksän eri pääministerin johdolla. Sen tarve on kiistaton, koska nykyisen järjestelmän perusta on rikki. Tilanne on ja on ollut kestämaton jo pitkään. Rahoituksen painopiste on siirtynyt vaativiin erityispalveluihin perustason sijasta, ja samalla kunnista on tullut maksumiehiä, jotka eivät tähän kehitykseen ole enää aidosti päässeet tarttumaan.

Nyt tähän tulee muutos. Samalla kunnat pääsevät panostamaan opetukseen, päivähoidon, liikuntaan, kulttuuriin, työllisyyteen ja elinvoimaan. Valtaosa menojen kasvupaineesta liittyy tällä hetkellä nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, ja tämä muutos tulee helpottamaan myös kuntataloutta.

Useat aikaisemmat esitykset ovat kaatuneet perustuslaillisiin ongelmiin. Ensimmäistä kertaa historiassa meillä on uudistus, jolle perustuslakivaliokunta on näyttänyt vihreää va-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

loa kysymyksissä, jotka ovat nimenomaan uudistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta kriittisiä. Palvelujen rahoituksen on oltava riittävää, ja palvelujen saatavuus ja yhdenvertaisuus on taattava. Nyt nämä perusedellytykset täyttyvät, ja se on tässä avainasia.

Me keskitymme nyt oleelliseen: ihmisten sosiaali- ja terveystalouden parantamiseen, niiden saatavuuteen alueellisesti ja varallisuudesta riippumatta, palvelujen toimivuuteen ja hoitoonpääsyyn oikeaan aikaan ilman kohtuutonta odottamista tai ihmisten pompottamista luukulta toiselle.

Uudistus tehdään useammassa vaiheessa. Nyt säädetään perusteita, sillä on paljon asioita, joiden osalta tarvitaan erillistä lainsäädäntöä. Siksi tämä käsillä oleva laki ei ole sisältöä, mikä tuntuu nyt keskustelussa unohtuvan. Peruskiven valamisen jälkeen tulemme säätämään lakeja, joilla uudistetaan sisältöä. Näitä ovat muun muassa hoitotakuu sekä yliopistollisten sairaaloiden tutkimuksen ja kehityksen rahoituksen turvaaminen.

Palvelujen sisältöjen osalta uudistus on kuitenkin käynnissä, sillä Tulevaisuuden terveyskeskus -ohjelma käynnistettiin jo viime vuonna ja alueellisesti valmistelu on pitkällä. Nyt kentällä vain odotetaan kärsimättömänä, että tämä lakiesitys saataisiin viimein hyväksyttyä ja uudistus liikkeelle.

Arvoisa puhemies! Opposition välikysymys vilisee lukuisia, kymmeniä virheellisiä väittämiä, kuten olemme tänään kuulleet. Vastaan näistä muutama.

Hallinto ja byrokratia eivät lisääny uudistuksen myötä. Suomen 294 kunnasta poistuu valtava määrä hallinnollista työtä. Yli 150 kuntayhtymää tai vastaavaa vaihtuu 22 järjestäjään, ja sairaanhoitopiirit ja erityishuoltopiirit sekä kaikkien näiden työläs keskinäinen byrokratia häviävät.

Kokoomus on systemaattisesti toistanut, että SDP ideologisesti rajoittaisi yksityisten toimijoiden asemaa, ja esittää aivan käsittämättömiä väitteitä siitä, kuinka yksityinen toimijakenttä unohdetaan täysin sote-uudistuksessa. Tämä ei pidä paikkaansa. Me emme rakenna kokoomuksen haluamaa markkinamallia, koska palvelut on ehdottomasti taattava kaikissa olosuhteissa. Tätä vastuuta ei voi ulkoistaa, ja siksi sen on oltava julkisella sektorilla. Ihmisten oikeutta apuun ja hoitoon ei voida asettaa markkinoiden varaan tavalla, jota kokoomus peräänkuuluttaa.

Toisin kuin kokoomukselle, SDP:lle yksityiset palvelut eivät kuitenkaan ole ideologinen kysymys. Me tiedämme, että niin järjestöjä mutta myös yksityistä sektoria tarvitaan täydentämään julkisia palveluja, ja siksi me olemme halunneet säilyttää monituottajamallin. Se säilyy, ja tämä on fakta. Tosiasiallisesti hyvinvointialueet voivat tehdä jatkossakin ulkoistuksia, ne kilpailuttavat ja ne tekevät hankintoja, hyödyntävät edelleen palvelusetelitä ja voivat myös toimia sopimus pohjaisesti yhdessä kolmannen sektorin ja yksityisen sektorin kanssa. Toimijakentän ja tavallisten ihmisten pelottelu on tässä mielessä mielestäni kyseenalaista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus rakentaa kestävä pohjan tavallisten ihmisten tärkeille palveluille ja turvaa kansalaisten oikeuden yhdenvertaiseen, riittävään ja laadukkaaseen hoitoon. Annan ehdottomasti tälle uudistukselle ja sitä toteuttavalle hallitukselle tukeni, ja kuten kentän toimijat, myös itse odotan kovasti, että pääsemme viimein tekemään muutoksia, joita olemme kuntatasolla odottaneet jo vuosikautia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

17.21 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Näin kuntavaalien alla kannattaa hiljentyä sen äärelle, että hallitus on sote-esityksellään lakkauttamassa kunnat siinä muodossa kuin ne tunnemme. Puolet kuntien tehtäväkentästä ja rahoista otetaan niiltä pois. Päätöksenteko siirretään käytännössä valtion keskushallinnolle sekä suuriin aluekeskuksiin kauas paikallistasolta. Pienten kuntien mahdollisuudet vaikuttaa peruspalveluihinsa supistuvat lähes olemattomiin. Valta siirtyy hyvinvointialueiden suurille keskustaajamille. Pääkaupunki Helsinki on ainoa, joka säilyy kokonaisuutena kuntana jatkossakin.

Isompien kaupunkien sote-määrärahoja leikataan uudistuksessa niin paljon, että niiden asukkaiden peruspalvelut vaarantuvat. Esimerkiksi sairaanhoitopiiri HUSilta leikataan yli 100 miljoonaa euroa, Helsingiltä 65 miljoonaa ja Espoolta 100 miljoonaa, Uudeltamaalta yhteensä 400 miljoonaa euroa.

Hallituksen sote-malliin sisältyy myös vahvana keskitetyn suunnitelmatalouden leima. Hyvinvointialueet joutuisivat jatkossa laatimaan nelivuotissuunnitelmat rahoitukseensa ja hyväksyttämään investointinsa valtion keskushallinnolle.

Hallitus haluaa myös täysin ideologisesti rajoittaa yksityisen sektorin palvelutuotantoa. Sote-uudistuksessa rajoitetaan muun muassa yksityislääkärien mahdollisuutta hoitaa potilaitaan. Uudistuksen jälkeen vain julkisen sektorin virkalääkäri saisi päättää, onko potilaalla oikeus saada sairaanhoitoa eli päästä erikoissairaanhoidon. Lisäksi esimerkiksi julkisomisteinen yhtiö Sydänsairaala joutuisi ilmeisesti lopettamaan toimintansa.

Jos hallituksen sote-esitys toteutuu, hoitoon tulevat pääsemään varmin enää ne, joilla on varaa yksityiseen terveysvakuutukseen. Pienituloiset ihmiset joutuvat yhä piteneviin hoitojonoihin ja lääkäriin pääsy vaikeutuu entisestään. Terveysterot tulevat kasvamaan sekä eri tulotasoisten ihmisten välillä että alueellisesti. Sitäkö hallitus todella haluaa?

Tämä sote-uudistus tulee kasvattamaan julkisen talouden kestävyysvajetta. Tuottavuus ei tule paranemaan, sillä kokonaan uusi hallintotaso kuntien ja valtion väliin ja lisääntyvä byrokratia syövät sen rahan, joka pitäisi käyttää ihmisten hoitamiseen.

Sote-mallin kannustimet ovat pahasti pielessä. Rahoitusmalli on rakennettu niin, että hyvinvointialueiden kannattaa käyttää mahdollisimman paljon resursseja riippumatta palvelujen laadusta. Se kannustaa tuhlaamaan.

Jos jättäisimme koko uudistuksen tekemättä ja antaisimme edes osan sen rahoista lääkäreiden ja hoitajien palkkaamiseen terveyskeskuksiin, ihmisten palvelut paransivat huomasti. Tämä sote-uudistus sen sijaan heikentää hoitoonpääsyä nykyiseenkin verrattuna.

Uudistus ansaitsee nimen sosialisti-sote. Vaikka vastustin myös edellisen hallituksen sote-esitystä, niin se oli silti askeleen verran parempi kuin nykyinen, koska se olisi tuonut sote-palveluihin uutta tarjontaa ja uusia palveluntuottajia. Sosialisti-sote taas supistaa palveluntuottajien kirjoa nykyiseen verrattuna.

Sote-uudistus heikentää lähidemokratiaa. Uudistuksessa alueiden omat vaikutusmahdollisuudet palveluihinsa ja niiden rahoittamiseen heikkenevät. Se on huolestuttavaa. Palveluiden järjestämisvastuuta ei pitäisi missään tapauksessa siirtää pois paikallistasolta. Olisi pikemminkin järkevää kannustaa kuntia yhteistyöhön keskenään, mutta huomattavaa, silloinkin valta ja vastuu olisivat alueilla itsellään eivätkä ulkopuolisilla. Kunnilla on nykyään tällainen itsehallinto, ja sitä pitää vahvistaa eikä murentaa. Kaikessa toiminnassa on ylipäättään erittäin tärkeää, että valta ja vastuu ovat yhdellä ja samalla taholla. Nyt hallitus on tuhoamassa tämän tärkeän vallan ja vastuun tasapainon.

Sote-uudistuksen seurauksena peruspalveluiden saatavuus tulee siis eriarvoistumaan alueittain. Hallituksen malli, jonka keskeisinä tavoitteina on ollut kulujen karsiminen ja

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

hoitoonpääsyn nopeuttaminen, epäonnistuu näissä molemmissa tavoitteissaan. Sote-uudistus tulee kasvattamaan julkisia menoja, lisäämään byrokratiaa ja hidastamaan ihmisten hoitoonpääsyä.

Arvoisa puhemies! Olen järkyttynyt siitä tavasta, jolla hallituspuolueet runnovat tätä hanketta eteenpäin välittämättä siitä, että se sisältää monia todella isoja ongelmakohтия. Esimerkkinä tästä eilen sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokouksessa hallituspuolueet kieltäytyivät lähettämästä lakiesitystä lausunnolle eräisiin keskeisiin valiokuntiin tietyistä isoista asiakohdista, joihin perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota. Tätä valtavaa hallintouudistusta viedään eteenpäin puutteellisin tiedoin ja heikolla valmistelulla. Tätä menoa siihen tulee jäämään isoja valuvikoja, jotka vaarantavat kansalaisten peruspalvelut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

17.26 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisen tarve on ikääntyvässä Suomessa ollut tiedossa pitkään. Tästä syystä sitä, eli tätä sote-uudistusta, on tehty Suomessa jo 15 vuotta. Vallassa ovat tuona aikana olleet kaikki keskeiset puolueet, kuten täällä jo moneen kertaan on kuultu, kokoomus kenties pisimpään. Nyt kokoomus kuitenkin on perussuomalaisten tukemana kaatamassa sotea, siis vastustamassa uudistusta, jota itse vielä tovi sitten hallituksessa ajoi. Tässä kohtaa on kuitenkin todettava, että näiden oppositiopuolueiden valtakunnallisesta linjasta huolimatta uskon, ja monen kohdalta itse asiassa myös tiedän, että niin kokoomuksen kuin perussuomalaisten kannattajat lukuisissa kunnissa eri puolilla Suomea toivovat kuitenkin uudistuksen toteutumista ja suomalaisten palveluiden turvaamista. Näin ainakin meillä Satakunnassa.

Mistä sitten oikein on kyse? Miksi kokoomus ja perussuomalaiset haluavat kaataa uudistuksen, jota heidän omatkin kannattajansa ja jopa ehdokkaansa monin paikoin kannattavat? Kyse taitaa olla politikoinnista ja vaalikampanjoinnista. Kokoomus ja perussuomalaiset ajattelevat ehkä hyötывänsä kuntavaaleissa sotea vastustamalla ja luomalla vääristelyjä kauhukuvia sen vaikutuksista. Kokoomus esimerkiksi väittää, että sote on kuolinisku kunnille ja johtaa Amerikan-malliin, jossa vain rikkaat saavat hoitoa ja muut jätetään oman onnensa nojaan. Melko rajua tekstiä, joka tuntuu kaiken lisäksi olevan vahvasti irrallaan kuntien ja ihmisten todellisuudesta. Terveystenhoito, lastensuojelu, vanhustenhoito ja suomalaisten palvelut eivät saisi olla politiikan pelinappuloita.

Uudistusta on tehty ja tehdään, jotta lääkäriin pääsisi nopeammin, jotta perheitä autettaisiin ajoissa ja jotta ikäihmiset saisivat inhimillistä hoivaa. Kokoomukselle on kuitenkin todettava, että jos nyt joku on kuolinisku kunnille ja Amerikan-malli, niin se on se, että mitään ei tehdä. Sitähän soten kaatuminen tarkoittaisi. Sen tien päässä olisivat rahojen loppuessa kuntien pakkoliitokset ja räikeää eriarvoisuutta hoidon saatavuudessa — ihmisen lompakon paksuus ja asuinpaikka ratkaisisivat. Tätä ei voi hyväksyä, tätä keskusta ei voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Soten kaatumisen seuraukset olisivat vakavia myös Suomen taloudelle. Kustannusten nousun hillitsemisen kautta sotella on iso merkitys siinä, että talous saadaan kestävästi kuntoon ja että koko Suomessa säilyy elinvoima, että pienemmissäkin kunnissa on mahdollisuus panostaa koulutukseen ja osaamiseen sekä hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämiseen. Me keskustassa edellytämme, että palvelut pitää turvata tasa-arvoisesti jokaiselle suomalaiselle niin, että niissä pienimmissäkin kunnissa perustason palveluita tulevaisuudessakin pystytään parantamaan. On oikeus ja kohtuus, että rahoitusta koh-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

distetaan alueelle sen mukaan, mikä on palveluiden tarve. On selvää, että vanhemman ja sairastavamman väestön ikääntyvä maakunta tarvitsee henkeä kohti enemmän sote-rahoitusta kuin nuoremman ja terveemmän väestön kasvukeskus. Sitä tarkoittaa sosiaalinen oikeudenmukaisuus, sillä palvelut on turvattava kaikille asuinpaikasta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Loppuun on vielä todettava, että vaikka palveluiden turvaaminen ja ihmisistä huolehtiminen on sote-uudistuksen kaikkein tärkein syy ja tarkoitus, niin kyllähän tässä uudistuksessa on kyse myös päätöksenteon uskottavuudesta. Kysynkin teiltä, arvonne kollegat: Mitä luulette, jos uudistus jälleen 15 vuoden valmistelun jälkeen kaatuisi, parantaisiko vai heikentäisikö se ihmisten luottamusta politiikkaan, etenkin kun juuri sosiaali- ja terveyspalvelut ovat suomalaisten mielestä arjen tärkeimpiä asioita? Entä vahvistaisiko se vaikkapa ulkomaisten rahoittajien luottamusta suomalaisen poliittisen järjestelmän kykyyn viedä läpi uudistuksia tai laskisiko vaiko kenties nostaisi investoreiden ja rahoittajien arviota suomalaisen yhteiskunnan poliittisesta riskistä? Nämä arviot eivät tosiaan ole uudistuksen perimmäisiä syitä, mutta eittämättä soten kaatumisen vaikutukset heijastuisivat myös arvioihin Suomen poliittisen päätöksenteon vakaudesta sekä suomalaisen yhteiskunnan kyvystä uudistua ja kehittyä.

Arvoisa puhemies! Näistä kaikista syistä uudistus pitää mielestäni nyt viimein toteuttaa. Jos korjattavaa tai puutteita ilmenee, korjataan niitä matkan varrella. [Sari Sarkomaa: Miksei korjattaisi jo eduskunnassa?] Täysin valmista tuskin koskaan tulee, eikä pidäkään tulla. Päinvastoin, päättäjillä pitää olla koko ajan valmius kehittää yhteisiä palveluita paremmiksi.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt on mentävä eteenpäin ja vietävä uudistus läpi. 15 vuoden veivaamisen jälkeen olemme sen suomalaisille velkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

17.31 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Tässä oli erinomainen puhe edustaja Kallilta. Samat pointit, mitä itselläni oli paperilla. Hienoa, että päästään vihdoinkin 15 vuoden jälkeen eteenpäin. Kyllähän tällä kaikella veivaamisella on myös vaihtoehtoiskestä: se, että näin pienessä maassa kaikki keskeiset valiokunnat ja päättäjät vuodesta toiseen vääntävät sotea — senkin ajan voisi käyttää järkevään elinkeinopolitiikkaan, yrittäjyyden edistämiseen, investointien houkuttelemiseen ja niin edespäin. Olen ehkä siitä yllättynyt, että monta hienoa kollegaa, joka tästä haluaisi ilmeisesti vääntää vielä toiset 15 vuotta, ei elinkeinopolitiikka sen kummemmin kiinnosta.

Det är äntligen tid att få framåt den här vårdreformen som vi har hållit på med i cirka 15 år. På många håll i landet, bland annat i Österbotten, har man redan på frivillig väg gjort en hel massa av den här integrationen. Till exempel i Österbotten har vi också ett väldigt starkt centralsjukhus, och den här statliga reformen kommer att passa bra in med det som har gjorts lokalt.

Niin kuin tässä ollaan kuultu aikaisemmin, eri puolilla Suomea ollaan jo tehty paljon työtä tämän eteen, mikä on täysin linjassa tämän nykyisenkin reformin kanssa. Elikkä siinä mielessä kentällähän tämä ei ole ollenkaan niin dramaattista kuin miltä tässä nyt kuulostaa ja kuvitellaan. Hienoa, että päästään eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Tässä on peloteltu kaikenlaisilla Amerikan malleilla ja muuta, ja välillä tulee semmoinen kuva, että kunnilta täysin katoaa kaikki mahdollisuudet vaikuttaa, kun taas samasta puolueesta välillä kuulostaa siltä, että keskuskaupungeilla onkin kaikki valta siinä uudessa alueessa. Ja kuitenkin puhutaan pienestä maasta: koko Suomi 5,5 miljoonaa ihmistä, kuin kaupunginosa Shanghaissa, kaikki tuntee kaikki. Monin paikoin nämä samat ihmiset kuitenkin jatkavat myös tulevana vuosina sote-palveluiden kehittämistä, joten minun mielestäni tällaisen turhan pelottelun voisi kyllä jättää vähemmälle.

Ännu kort på svenska: Jag tycker att det är onödigt att man skrämmer upp varandra med allt från amerikanska modeller till olika försäkringsbaserade modeller. Det här kommer att bli riktigt bra, och som ledamot Kalli sade, världen blir inte färdig.

Ei tämä maailma valmiiksi tule tälläkään mallilla, mutta päästään ainakin eteenpäin ja kehittämään yhdessä sote-palveluita Suomessa. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Edustaja Östman poissa. — Edustaja Kvarnström.

17.34 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Den här interpellationen grundar sig enligt min bedömning på en stor mängd felaktiga påståenden och missvisande eller felaktiga tolkningar och måste därför förkastas. Däremot är det hög tid att äntligen förverkliga en vettig vårdreform. Vi har nu ett förslag som är grundlagsenligt och ett förslag som inte omfattar nedskärningar eller privatiseringskrav, och det är tydligen därför som oppositionen är så kritisk.

Kritiken i den här interpellationen tål inte en faktagranskning. Påståendena är felaktiga redan från första meningen. Den säger att regeringen har berett förslaget utan ett brett samarbete med dem som ordnar social- och hälsovårdstjänster. Sanningen enligt mig är att utlåtanderundan har varit mer omfattande än för tidigare reformförslag, trots att förslaget är mindre komplicerat nu. Påståendet stämmer alltså inte. Och så där går det vidare. Vi hinner inte gå igenom alla fel under ett anförande. De finns i tiotal, fyrtiotal, så jag tänker vidare bara tanger det problematiska.

Ärade talman! I interpellationen påstås att kommunernas ekonomi skrotas. Där här är enligt min bedömning ett absurt påstående. Det är sant att kommunernas roll förändras markant, men pengar och uppgifter som flyttar från kommunen till välfärdsområden går hand i hand synkroniserat. Det kommunerna blir av med är det ökande kostnadstrycket på social- och hälsovårdstjänster, och det är något som välfärdsområdena har bättre förutsättningar att tackla. Det handlar om de så ofta efterlysta breda axlarna.

Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen sote-uudistuksella vahvistetaan yhdenvertaista julkista terveydenhuoltoa. Toivon ja uskon, että uudistus viedään nyt vihdoin maaliin, ja jos näin käy, niin ihmisten pomputtelu luukulta toiselle loppuu ja hoitoonpääsy helpottuu.

Arvoisa puhemies! Kysymys rahoituksesta ja rahoitusmallista on ollut sote-keskustelun keskiössä, mikä on ihan ymmärrettävää. Se, mikä on enemmän yllättävää kuin ymmärrettävää, ovat puheet henkilöstön irtisanomisista Uudellamaalla. On vastuutonta väittää tällaisia, kun se ei pidä paikkaansa ollenkaan. Tosiasia on, että rahoitus ei vähene millään

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

hyvinvointialueella, päinvastoin se lisääntyy kaikilla. Alueiden rahoitus kasvaa tietenkin eri tahtia, sillä asukkaiden palvelutarpeet ovat erilaisia.

Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyksessä viitataan silloin tällöin asiantuntijoihin mutta tosi selektiivisellä tavalla. Kiinnitin huomiota myös siihen, miten sanaa ”ideologinen” on käytetty. Välikysymyksessä lukee, että yksityistä palvelutuotantoa rajoitetaan ideologisista syistä. Kirjoittajalla on ehkä käsitys, että ideologia ei kuulu päätöksentekoon tai on huono peruste tai että jokin on ideologista, jos se on huono ja muita syitä ei ole löydettävissä. Eli sanaa ”ideologinen” on käytetty vain retorisenä työkaluna, ja taustalla on negatiivinen ideologiakäsitys. Itse ajattelen, että ideologia kuuluu politiikkaan, vaikuttaa meidän pyrkimyksiimme. Uskon jopa, että yksityiset palvelut ovat ideologinen kysymys juuri kokoomukselle.

Arvoisa puhemies! Tällä sote-uudistuksella me haluamme, että sote-palvelut tulevaisuudessaakin ovat pääosin julkisia palveluja ja niitä täydentävät entiseen tapaan yksityiset palveluntuottajat sekä järjestöt ja se valinnanvapaus, joka on säädetty terveydenhuoltolaissa, säilyy ennallaan. Emme vain halua radikaalia markkinamallia emmekä yhtiöittämispakkoa. Palveluiden monituottajamalli on mahdollinen jatkossakin. Yksityinen ja kolmas sektori tekevät tärkeää työtä ihmisten palvelujen tuottajina. Kaikkia tarvitaan, mutta julkisella toimijalla pitää olla päävastuu.

Ärade talman! Språket är väldigt viktigt inom vården. Var och en måste få göra sig förstådd och förstå allt väsentligt som sägs i vårdsammanhanget. Det här förslaget beaktar de språkliga aspekterna och värnar om dem. Det är rätt och riktigt, väldigt viktigt. Var och en har rätt att använda sitt modersmål — svenska, finska eller samiska — och få tolkning.

En annan viktig aspekt gäller personer med någon typ av funktionsnedsättning. Deras rättigheter och fungerande service måste tryggas. FDUV, en riksomfattande intresseorganisation som arbetar för svenskspråkiga personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras närstående, säger i sitt utlåtande att organisationen anser att den nu föreslagna social- och hälsovårdsreformen är den bästa hittills eftersom förslaget tryggar serviceproduktionen och expertkunnandet men också river de murar som finns mellan specialomsorgsdistrikten och kommunerna i dag. Det här är enligt mig ett gott betyg, även om jag själv gör mig skyldig till att vara selektiv vad det gäller att citera experterna.

Ärade talman! Det är viktigt att beakta alla människor i olika situationer i den här reformen, och det finns skäl till att genomföra den. Det är inte utan anledning som regeringar har försökt få till stånd en reform i många år. Nu har vi äntligen en vettig modell, inte så mastodont som under föregående period, och en modell som varken privatiserar bort vården eller har nedskärningskrav, och vi har framför allt en modell som, trots att den ännu måste slipas lite, i stora bilden har fått grönt ljus av grundlagsutskottet. Att godkänna reformen i sommar är det [Puhemies koputtaa] enda rätta och ansvarsfulla. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, tack. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

17.39 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Keskityn tässä puheessani sote-uudistuksen seurauksiin Meri-Lapissa. Tämän sote-uudistuksen tärkein tavoite on yhdenvertaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden turvaaminen koko Suomessa. Lapissa me olemme tottuneet siihen, että palveluihin on pitkä matka ja lääkärille on vaikea päästä, joten odo-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tuksena oli tietysti palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden paraneminen uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Näin ei kuitenkaan ole nyt käymässä. Itse asiassa tässä on Meri-Lapin osalta käymässä päinvastoin. Sote-uudistus näyttäytyy meille vuosisadan suurimpana keskittämisenä, sillä siihen sisältyy ehto sairaalamme lakkauttamisesta vuonna 2032.

Arvoisa puhemies! Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon päivystystä Kemissä. Länsi-Pohjan keskussairaala on nykyisin monen erikoisalalan ympärivuorokautinen päivystys, ja sen päivystysvalmius vastaa pitkälti asetusten edellyttämää laajan päivystyksen sairaalan päivystysvalmiutta, ja se pitäisikin mielestäni sisällyttää terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentin laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksikköjen joukkoon lakkauttamisen sijasta. Perustelen tätä muutamilla faktoilla:

Länsi-Pohjan alue on luonteeltaan raskaan teollisuuden keskittymä. Alueella on useita suuronnettomuusvaaraa aiheuttavia teollisuuslaitoksia ja varastoalueita, ja niiden sijainnin seurauksena alueella liikkuu myös runsaasti suuronnettomuusvaaran aiheuttavia vaarallisten aineiden kuljetuksia. Valmiuden ylläpitäminen suuronnettomuuksien varalle on erityisen tärkeää, ja on selvää, että sairaalan lakkauttaminen nostaisi ensihoidon kustannuksia, koska valmiustason ylläpito nykyisellään tai edes kohtuullisena vaatisi huomattavaa ensihoitoyksikköjen lisäystä Meri-Lapissa, eikä se silti korvaisi oman päivystyssairaalan luomaa valmiustasoa. Sairaalan lakkauttaminen heikentäisi myös Lapin huoltovarmuutta merkittävästi, sillä tehohoitopaikat putoaisivat puoleen nykyisestä ja kyky varautua tuleviin pandemioihin tai suuronnettomuuksiin heikkenisi merkittävästi.

Mitä tulee kustannusten säästöön, niin me kaikki tiedämme, että suurin osa sote-palveluiden kustannuksista koostuu henkilöstökustannuksista. Kun sairaala lakkautetaan, niin toimenpiteet siirtyvät sen jälkeen Rovaniemelle tai Ouluun, ja se tarkoittaa myöskin sitä, että henkilöstökustannukset siellä nousevat samassa tahdissa kuin toimenpiteiden lukumäärä kasvaa, eli säästöjä ei ole siltä osin haettavissa. Myöskin ensihoidon kustannukset nousevat huomattavasti, koska ensihoitoyksiköjä joudutaan lisäämään, ja vain yhden yksikön lisääminen on ainakin miljoonan euron lisäkustannus vuodessa.

Arvoisa puhemies! Sairaalan lakkauttaminen johtaisi noin tuhannen työpaikan menetykseen Meri-Lapin alueella 2032. Työpaikkojen väheneminen johtaisi vuorostaan väestökadon kiihtymiseen alueella ja vaikuttaisi merkittävästi alueen elinvoimaisuuteen. Tämäkö on keskustan mainostamaa aluepolitiikkaa? Itse käsitän aluepolitiikan aivan toisin. Mielinkiinnolla jään odottamaan, meneekö keskusta demareiden selän taakse tässä uudistuksessa ja oikeasti lakkauttaa Kemin keskussairaalan Lapissa 2032.

Muutama sana myös sairaanhoitajien koulutuksesta. Lapin ammattikorkeakoulun Kemin kampukselta valmistuu vuodessa noin 130 sairaanhoitajaa, joiden perinteinen harjoittelupaikka on Länsi-Pohjan keskussairaala. Sairaanhoitajien opinnoista noin yksi kolmasosa suoritetaan käytännön harjoittelussa sairaalan eri osastoilla. Sairaala on lyhyen matkan päässä kampukselta. Jos sairaala lakkautettaisiin, olisivat lähimmät harjoittelupaikat Rovaniemellä tai Oulussa. Molemmissa kaupungeissa on omat sairaanhoitajakoulutuksensa, joten harjoittelupaikoista tulisi pula.

Arvoisa puhemies! Meri-Lapin osalta sote-uudistuksen toteutus nyt esitetyllä tavalla ei vastaa sen tavoitteita palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamisesta yhdenvertaisesti koko Suomessa, eikä sitä pitäisi tässä muodossa hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

17.45 **Sari Sarkomaa kok:** Kunnioitettu herra puhemies! Arvoisat edustajat! Täällä on nostettu esille huolia pelottelupuheista. On hyvä tässä aluksi todeta se, että me olemme nostaneet esille niitä asioita, jotka ovat nousseet asiantuntijalausunnoista. Ymmärrän, että hallituspuolueet haluavat omaa esitystään puolustaa, mutta eduskunta on sitä varten, että täällä kuullaan asiantuntijoita, ja jos epäkohtia nousee, niin olisi toivottavaa, että niitä voitaisiin myös korjata eikä ikään kuin puhua mustaa valkoiseksi. Siltä tämä keskustelu täällä on vähän tuntunut.

On tosiasia, että asiantuntijoiden arviot maakuntamallista ovat murskaavia. Jos tässä tiivistän asian: Olen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa asiaa seurannut ja eräitä sote-malleja tässä talossa myöskin käynyt läpi, ja kyllä tämä esitys on eriarvoisuutta, hoitojonoja ja kustannusten kasvua lisäävä, veroja kiristävä hallinnon uudistus, eli tämä on puhdas hallinnon uudistus, ja siitä puuttuu sitten itse se pihvi. Niin kuin täällä ministeri Kiuru sanoikin, niin mahdollisimman pian pitäisi tuoda toimia, jotka parantavat palveluita. Niitähän tässä itse esityksessä ei ole, eli se pihvi — keinot ja kannusteet parempien yhdenvertaisten palveluiden saamiseksi — tästä puuttuu. Päinvastoin tämä esitys rikkoo monin tavoin toimivaa. Kun puhutaan yliopistollisista sairaanhoitopiireistä, tutkimuksesta, opetuksesta — ihan meidän terveydenhuollon helmistä — niin niitä tämä esitys joko ei huomioi tai sitten ne rikkoo.

Kyllähän tämä yhtälö on tuhoisa, ja kysynkin, miksi te vasemmistovihreät kansanedustajat suljette silmät ja runnotte uudistusta, joka ei mitenkään vastaa näihin asetettuihin tavoitteisiin, uudistusta, joka heikentää nykyisiä hyviä palveluita. Eihän tällaista uudistusta, joka ei selkeästi ole parannus nykytilaan, kannata tehdä, ja ministeri Kiuru tietää, jos on perustelut tähän esitykseen lukenut — uskon, että on lukenut — että siellä perusteluissakaan ei ole sanottu, että tämä esitys parantaisi nykytilaa. Saattaa olla mahdollista, mutta mutta-kohtia on todella paljon, eli kannattaa nyt vielä lukea, ennen kuin hosutte tätä uudistusta hyväksymään.

No, miksi välikysymys? Siksi, että maakuntamalli on todellakin vahingollinen Suomelle mutta se on katastrofi pääkaupunkiseudulle. Se todellakin leikkaa Uudeltamaalta rahaa. Toivon nyt, että kansanedustajat lukevat ja katsovat esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan lausunnon, niin näkevät, mitä tämä rahoitusmalli tuo tullessaan. Uudeltamaalta tämä leikkaa HUSin omien arvioiden mukaan noin 400 miljoonaa euroa, itse HUSilta 100 miljoonaa ja esimerkiksi Helsingiltä, kotikaupungiltani, 100 euroa per asukas. Tämä ryöstää kaupunkien kassat, vaarantaa erityisesti lasten varhaiskasvatuksen ja koulutuksen rahat. Tämä hyydyttää kaupunkien investointeja ja elinvoimaa, ja sitä kautta tämä on haitaksi koko maalle. Kun katsoo uudistuksen hyviä tavoitteita, jotka me voimme jakaa, ja sitten näitä keinoja, niin kyllähän vasemmistovihreä maakuntamalli on karannut todella kauaksi siitä, mitä tavoiteltiin: ihmisten parempia palveluita.

Kun viime viikon kyselytunnilla kysyin, miksi maakuntamallissa tehdään Uudellemaalle ja Helsingille rahoitukseen nämä jättileikkaukset, niin silloin valtiovarainministeri Saarikko vastasi, että pääkaupunkiseudulla on parhaiten toimeentuleva väestö, jolla on eniten mahdollisuuksia työterveyshuoltoon ja on paljon varallisuutta. Siksi tällainen tasaava malli on perusteltu, näin hän sanoi. Vastaus on todella järkyttänyt monia. Moni kysyy, eivätkö vasemmistovihreät enää ajattele, että verovaroin järjestetyt palvelut kuuluvat kaikille. Eli varakkaista helsinkiläisistä puhuminen samaan aikaan, kun leikataan palveluita työttömiltä, lapsiperheiltä, yrittäjiltä ja palkansaajilta, on kyllä pöyristyttävää. Tämä on todella jär-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

kytys monille helsinkiläisille, jotka nyt koronan runtelemassa kaupungissa odottavat palveluita jonossa.

Kyllähän tässä mennään ihan hyvinvointiyhteiskunnan ytimeen eli kielletään se, että palvelut on tarkoitettu yhdenvertaisesti kaikille. Me kokoomuksessa ajattelemme: asut missä tahansa Suomessa, tienaat mitä tahansa, olet tuloton tai olet varakas, niin sinulle kuulu sosiaali- ja terveystyö yhdenvertaisesti. Tämän nyt valtiovarainministeri on rikkonut, enkä ole kuullut yhdenkään ministerin irtisanoutuneen tästä. Toivon, että ministeri Kiuru tästä irtisanoutuu, jos on tästä eri mieltä.

Ja sanon vielä, että kaikki suomalaiset maksavat veroja tulojensa mukaan, ja sen ei pitäisi kireän progression maassa olla kenellekään epäselvää. Eli jo nyt me rahoitamme verorahoilla palveluita siellä, missä veronmaksajia on vähemmän tai on vähäosaisuutta.

Ihan lopuksi totean, että tämä uudistus osoittautuu koulutusleikkaukseksi — saattaa olla historian suurin koulutusleikkaus, historian suurin veronkiristys. Kysyn nyt vielä, [Puhemies koputtaa] kun ministeri Kiuru istuu siinä: Tuleeko [Puhemies: Kiitoksia!] se maakuntaveron vai ei? Vasemmistoliitto on sanonut, että ilman sitä ei sotea tule, [Puhemies: Aika! Edustaja Ollikainen, olkaa hyvä!] ja keskusta on sanonut, että sitä ei tule. Mikä on totuus? [Puhemies: Kiitoksia, aika!] Toivon, että siihen saadaan, arvoisa puhemies, vastaus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Voi pyytää uuden puheenvuoron sitten, kun 5 minuuttia on mennyt. Täällä on monta ihmistä, jotka haluavat puheenvuoroja. — Edustaja Ollikainen.

17.50 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Olen itse ollut mukana politiikassa vuodesta 2009, ja olemme puhuneet periaatteessa yhdestä asiasta koko sinä aikana, sotea — itse asiassa jo ennen sitä elikkä melkein 15 vuotta. Ensin oli kuntapohja, sitten tuli viisi erva-aluetta, sitten tuli maakuntamalli, ja siinä on ollut monta eri välimallia. Itsekin olin sote-selvittäjänä demokratian näkökulmasta Pohjanmaalla 2014. Se oli muistaakseni seitsemäs versio silloin. Lähipalvelut äidinkielellä ja palvelua äidinkielellä, Vaasan keskussairaalalle täyden palvelun status, oli kaikkein tärkeintä silloin. Ja itse asiassa se täyden palvelun sairaalahan meillä nyt on, elikkä suuri kiitos siitä hallituskumppaneille, viime kaudella sitä ei ollut. Kiitos siitä.

Keskustelua on käyty aika kiivaana tämän päivän aikanakin, ja kyllähän se näin on, että täydellistä sote-mallia ei ole. Tässäkin pitää parantaa matkan varrella, aika paljonkin, mutta tulee myös muistaa, että kyse on todella isosta kokonaisuudesta. Ei Roomaakaan rakennettu päivässä, ei kahdessakaan. Eli sisältöä tulee kehittää matkan varrella, ja yhteiskuntakin muuttuu aika paljon vuosien mittaan.

Olen oman työkokemukseni kautta nähnyt, miten väkeä on siirtynyt muille aloille, koska päätöstä sotea ei ole pystytty tekemään. Sitä ei ole kerta kaikkiaan jaksettu odottaa. Monet ovat jo myös siirtyneet Ruotsiin ja Norjaan töihin, kun sote-päätöstä Suomessa ei ole pystytty tekemään.

Kun tässä aikaisemmin puhuttiin kunnista ja pakkoliitoksista, niin itse tosiaan olen ollut kunnanjohtajana ja myös päätöksentekijänä kunnassa. Voin taata sen, että monessa kunnassa just tämä, joka nostettiin esille, että monessa kunnassa pari isompaa erikoissairaanhoidon laskua voi nopeasti muuttaa kunnan taloutta, on sitten omalta osaltaan pois kunnan muusta toiminnasta, myös koulutuksesta. Siinä on tapahtunut myös niin, että on pitänyt tehdä säästöjä koulutuksen suhteen, tukitoimintoihin ja vastaavaan.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Det här handlar alltså om en väldigt stor helhet. Vi har diskuterat det i 15 år och utskotten har nu gjort sitt här och social- och hälsovårdsutskottet behandlar ärendet i riksdagen. Det är nu dags att gå vidare och godkänna detta i sommar.

Målet är alltså en jämlikare vård på sikt och det ska gälla alla åldrar. Integrationen är viktig, specialistsjukvård, primärsjukvård och den sociala biten och klienten ska vara i centrum. Datasystemen ska fungera och man ska hellre ha ett enluckesystem.

Det är otroligt viktigt att samarbetet med vårdbolagen fungerar också i framtiden, till exempel via servicesedlar. Också samarbetet med organisationer inom vårdsektorn är otroligt viktigt. Också till exempel närservicen är otroligt viktig, och samma sak gäller förstås service på modersmålet.

Det som man egentligen inte har pratat om här är kommunernas samarbete med välfärdsområdena, till exempel då det gäller stödtjänster och fastigheter. Det här är någonting som nog också måste jobbas på mer under den här kommande perioden. Jag vet att man i bland annat Österbotten har funderat en hel del på det här.

Då det gäller den här interpellationen så har man också pratat om en oro kring brist på kunniga, och där kan jag hålla med. Vi har brist på vårdare och läkare och här är ledarskapet jätteviktigt så att vi har det i framtiden.

Elikkä osajien saatavuus on kyllä kieltämättä suuri haaste, ja tähän tulee panostaa tulevana vuosina paljon. Meillä on esimerkiksi lääkäreistä, hoitajista, mutta myös muista suurta pulaa molemmilla kansalliskielillä, ja tämä koskee myös koulupsykologeja, koulukuraattoreita. Tässä näen, että on todella tärkeää, että tämä palvelu toimii hyvin kouluissa. Tähän ollaan myös huomioitu sivistysvaliokunnassa kirjauksia.

Det är nog ingen hemlighet att finansieringsfrågan har varit svår för SFP, men det här är betydligt bredare nu än under tidigare perioder. Ingen sote-modell är optimal, men det här är den bästa möjliga och nu är det dags att gå vidare enligt den här modellen, och kommer därför att stödja det förslag som regeringen nu kommer fram med. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

17.56 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Täällä usea kollega on aloittanut muistelemalla omia sote-veteraanimuistojansa ja pohtimalla, kuinka monessa erilaisessa uudistuksessa on jo ollut mukana. No, se kertoo siitä, että sotesta todellakin olisi syytä saada valmista. Ja minä uskon, että tässä salissa on hyvin yhtenäisiä näkemyksiä siitä, mitä me tavoittelemme tällä sote-uudistuksella. Kyllä suomalaisten terveyserojen kaventaminen ja tasalaatuisten hyvinvointipalveluitten saatavuus eri puolilla maata ovat äärimmäisen tärkeitä tavoitteita, mutta se ei kuitenkaan voi tapahtua sitä kautta, että me rikomme sellaista, mikä tällä hetkellä toimii, ja olemme romuttamassa tiettyjä toimivia kokonaisuuksia.

Erityisesti haluan nostaa tässä esille tämän tällä hetkellä hyvin toimivan sosiaali- ja terveysjärjestelmämme nykyisen vahvuuden eli julkisen ja yksityisen sektorin hyvän ja kustannustehokkaan työnjaon. Jos me sen hylkäämme, sen seurauksena tulee olemaan sotesektorin palveluitten romuttuminen mutta myöskin sitten kuntien elinvoima- ja koulutuspalveluitten leikkaukset sekä kasvavat kustannukset ja myöskin se, että haja-asutusalueella, maaseudulla, palveluitten saatavuus heikkenee.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

On ymmärrettävä se, että julkinen terveydenhoito ei selviä ilman järkevää ja tasapainoista kumppanuutta yksityisten palveluntuottajien kanssa. Tällä hetkellä erityisesti huolta herättää se, että hallitus on tällaisen monikanavarahoituksen purkamista pohtivan työryhmän asettanut ja tämä valmistelutyöryhmä siellä useissa näissä vaihtoehdoissa lähtee siitä, että Kela-korvausjärjestelmä tullessa romuttamaan. Ja sehän tarkoittaa silloin sitä, että pieni- ja keskituloisten on entistä vaikeampi saada erityispalveluita: muun muassa gynekologin ja silmälääkärin palvelut haetaan pääasiassa sieltä yksityissektorilta ja myöskin osin suun terveydenhuolto. Siinä mielessä kristillisdemokraatit haluaa tässä välikysymykseen osallistumalla luoda myöskin painetta sinne hallituksen suuntaan, että erityisesti näitä toimivia osia tässä nykyisessä järjestelmässä emme tällä uudistuksella olisi romuttamassa, ja me olemme katsoeet, että palvelusetelijärjestelmä ja esimerkiksi vammaispalveluitten kohdalla henkilökohtainen budjetointi ovat niitä tapoja, joilla voidaan varmistaa, että tulevaisuudessakin meillä on kattava ja hyvä palveluverkko.

Arvoisa puhemies! Tässä kuntavaalien alla ehkä muutama sana siitä, millä tavalla tämä sote-malli todennäköisesti tulee vaikuttamaan tuonne kuntakenttään ja sen rahoitukseen. Huoli on suuri, että kaupunkien ja kuntien talouteen tällä on iso merkitys, koska se leikkaa suoraan rahoitusta ja muuttaa myöskin sitten sitä rakennetta vahingollisesti. Tähän esitykseen sisältyy tämä kaupunkien tulojen lähestulkoon puolitus, ja kuitenkin sinne kuntiin jäävät sitten nämä velat ja omaisuuden vastikkeeton siirto ja myöskin verorahoituksen korvautuminen näillä valtionosuusjärjestelyillä. Ja sitten tietysti viimeisenä tämä hallituksen sisältä putkahtanut maakuntaveromalli, jonka osalta nyt näyttää siltä, että hallituksella itselläkään ei ole yksimielistä näkemystä, tulisiko sitä toteuttaa vaiko ei. Ja tämä kaikki tulee vaikuttamaan siihen, millä tavalla kaupunkien rahoituspohja pienentyy ja millä tavalla nämä kaupungit ja kunnat pystyvät tulevaisuudessa rahoittamaan kasvua ja elinvoimaa ja investointeja ja myöskin sitten ihan näitä jäljelle jääviä tehtäviä, esimerkkinä vaikkapa varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja muitten sivistyksellisten oikeuksien varmistaminen.

Erityisesti haaste tulee olemaan tällaisissa kasvukaupungeissa, joissa on useita investointitarpeita, ja siinä mielessä voisi sanoa, että tämä veropohjan kapeneminen alle puoleen nykyisestä ei tule mahdollistamaan investointien rahoittamista nykyjärjestelmää vastaavalla tavalla. Ja sitten kun kuntien velkaisuus kasvaa, niin tulevaisuudessa myöskin kuntien mahdollisuus saada rahoitusta sillä hinnalla, millä ne tällä hetkellä sitä saavat, pienenee, ja siinä mielessä voisi sanoa, että tässä sote-uudistuksessa ei olla uudistamassa pelkästään näitä sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita, vaan valitettavalla tavalla myöskin kuntien koko tehtäväkenttää, rahoitusta, valtionosuuksia. [Puhemies koputtaa] Kristillisdemokraatit on huolissaan siitä, että nämä negatiiviset vaikutukset kuntiin ovat suuret. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, ja edustaja Viljanen.

18.01 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! ”Tämä uudistus tehdään tuleville sukupolville ja tämä uudistus tehdään nyt.” Näihin sanoihin päätin puheenvuoroni 14. päivä joulukuuta sote-uudistuksen lähetekeskustelussa tässä salissa. Vaikka aikaa tuosta on kulunut jo melkein puoli vuotta, ei mieleni ole muuttunut, päinvastoin. Satojen asiantuntijakuulemisten jälkeen olen entistä varmempi: sote tarvitaan, ja se tarvitaan ihmisten vuoksi.

Sote-uudistusta on tehty kuin sitä kuuluisaa Iisakinkirkkoa. Rakentajat ovat matkan varrella vaihtuneet, mutta viimeistään perustuslakivaliokunta on rakennustarkastajan ominaisuudessa todennut, etteivät edellisten rakennelmien perustukset kannaa. Viime hallituskau-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

della sote-uudistukseen kaavailtu kustannusten leikkuri ja kokoomuksen ajama markkinamalli saivat perustuslakivaliokunnan tuomion. Virheistä on kuitenkin opittu, ja nyt vihdoin on saatu aikaan malli, joka läpäisi myös perustuslakivaliokunnan arvioinnin. Ymmärrän kokoomuksen johdolla tehdyn välikysymyksen, koska muuta mahdollisuutta yrittää kaataa kansalaisten tarvitsemaa uudistusta ei enää ole. Tämä on viimeinen oljenkorsi, pelkojen lietsontaa viime metreille saakka — ei niin väliä sillä, pitävätkö väitteet paikkansa vai eivät.

Arvoisa puhemies! Emme me ole tämän sote-uudistuksen myötä menossa Amerikan malliin, jossa ihmiset joutuvat turvautumaan yksityisiin terveysvakuutuksiin. Me nimitäin olemme jo viimeisen 10–15 vuoden ajan olleet menossa kohti yksityisten terveysvakuutusten mallia, ja voisikin sanoa, että Amerikan malli on täällä jo ja terveyserot ovat näin kasvaneet. Juuri siksi me nyt rakennamme yhdenvertaisempaa Suomea, jossa peruspalveluja parannetaan, ihmisten pompottelua luukulta toiselle suitsitaan, hoitoketjuja sujuvoitetaan ja näin myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien asema paranee. Jokaisella suomalaisella tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet laadukkaisiin sote-palveluihin asuinkunnastaan tai lompakon paksuudesta riippumatta.

Sote-uudistuksessa on kyse ihmisistä sekä heille parhaalla mahdollisella tavalla tuotettavista palveluista. Tässä uudistuksessa yksityiset palvelut sekä järjestöt ovat mukana rakentamassa toimivaa sote-kokonaisuutta. Me teemme uudistusta tietopohjalta, emme ideologisista syistä. Yksityisesti tuotetut palvelut ovat edelleen merkittävässä roolissa sote-palveluiden kokonaisuudessa. Monituottajamalli jatkuu, ja ostopalvelut sekä palvelusetelit ovat jatkossakin osa palvelujärjestelmäämme. Me teemme kokonaisuuden, jotta jokaisella Suomessa on mahdollisuus hyviin sote-palveluihin. Perusoikeuksien turvaaminen ei voi kuitenkaan jäädä vain sopimusten varaan, vaan ne on turvattava myös lailla.

Sote-uudistusta on nimitelty hallintohimmelin rakentamiseksi. Näin ei kuitenkaan ole. Jos palveluiden järjestäminen ja rahoittaminen siirtyy nykyisiltä noin 200 toimijalta 22 alueelle, puhutaan hallinnon rakentamisen sijasta merkittävästä hallinnon purusta ja selkeytyksestä. Miksi hallinnon yksinkertaistaminen sitten on tärkeää? Kun hallintoa yksinkertaistetaan, yksinkertaistuu myös ihmisten arki. Hallinnon yksinkertaistaminen tuo demokratiaa näkyvämmäksi ihmiselle. Jatkossa meillä toimii yksi demokraattinen taso, hyvinvointialue.

Demokratian vaaliminen on yksi sivistysvaltion kulmakivistä. Siksi demokratian toteutuminen on tärkeää myös sosiaali- ja terveyspalvelujen päätöksenteossa. Hyvinvointialueilla tehdään arkeen vaikuttavia päätöksiä, jolloin on reilua, että valta on asukkailla. Hyvinvointialueen edustajat edustavat koko maakuntaa tai hyvinvointialuetta, eivät yksittäisiä kuntia.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on tarpeen. Se tehdään, jotta suomalaisilla olisi mahdollisuus päästä nopeammin hoitoon, jotta matalan kynnyksen palvelut toimivat paremmin ja jotta tasa-arvo sekä kielelliset oikeudet toteutuvat. Me teemme uudistuksen ihmisen edellä. Uudistusta on odotettu pitkään, ja siksi sen toteutuminen on monelle tärkeää. SDP:n johdolla tämä uudistus on vihdoin menossa maaliin faktat ja ihmisten arkitarpeet edellä. Kukapa ei toivoisi arkensa sujuvan helpommin sekä saavansa hoitoa ja apua silloin, kun sitä tarvitsee, oli vaiva tai tuen tarve sitten millainen tahansa. Sen me sote-uudistuksen myötä teemme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Ranne.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

18.06 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen valmisteleva sote-uudistus suistaisi toteutuessaan Suomen sosiaali- ja terveystoimen toiminnalliseen ja rahoitukselliseen kaaokseen. Nyt esitetyssä välikysymyksessä käydään läpi yksityiskohtaisesti ja asiantuntevasti, vaan ei kuitenkaan kattavasti, mikä kaikki uudistuksessa on pielessä. En lähde ongelmia nyt tässä toistamaan, sillä tosiasia on, ettei tätä uudistusta voi pelastaa korjaamalla sen ongelmia.

Tällä ja kaikilla sitä edeltäneillä sote-uudistushankkeilla on ollut sama ongelma, ja se on tekeminen hallinto edellä, ylhäältä alaspäin. Pitäisi ymmärtää, että hallinto on tukifunktio ja seuraus toiminnan tarpeista, ei itsetarkoitus. Kun uudistuksen lähtökohdat ovat vääriä, ei kokonaisuutta voi korjata esityksen ongelmia viilaamalla. Narulla ei voi työntää, ja hallitus yrittää nyt narulla työntämisen maailmanennätystä. Tämä hanke on haudattava nyt, mutta samalla siitä ja sen edeltäjistä on vihdoinkin opittava, että seuraavaa hanketta ei perusteta samalla tavalla heti väärille lähtökohdille. Hallituksen sote-hankkeessa julistetaan kylä hienoja tavoitetoimia mutta keskitytään hallinto- ja rahoitusrakennelmiin. Jää puhtaasti uskon varaan, miten suunnitellut politiikka- ja hallintotoimet johtaisivat julistettuun lopputulokseen.

Uudistuksen lähtökohdan ja tavoitteen on oltava terveempi kansa. Uudistuksen keskeisen kysymyksen tulee olla, millaisia väestötason muutoksia haluamme ihmisten terveyteen ja sitä kautta sote-palveluiden tarpeeseen, mielenterveyden ongelmiin, tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin, diabetekseen, astmaan, hengitystieallergioihin, sydän- ja verisuonitauteihin ja niin edelleen. Esimerkiksi tyypin 2 diabeetikkojen määrää ei edes tilastoida vuosittain, mutta jos pelkästään lääkekorvauksia saaneiden henkilöiden määrä kasvaa keskimäärin yli 2 prosenttia vuodessa, on selvää, ettei kansanterveyttä paranneta eikä suoria menoja tai kansantaloudellisia tappioita saada kuriin sinänsä tärkeällä paremmalla tai edullisemmalla hoidolla, vaan vaikuttamalla ennaltaehkäisyyn.

Arvoisa puhemies! Väestötasolla tavoiteltavat muutokset eivät toteudu hallintopäätöksillä vaan kansalainen ja palveluprosessi kerrallaan. Tarjottavat palvelut ja niiden tuottamisen prosessit ja palveluverkko on suunniteltava lähellä kansalaisia siitä lähtökohdasta, miten ne toteuttavat tavoiteltua muutosta. Hallinto suunnitellaan ja optimoidaan sitten toiminnan tarpeisiin, ei päinvastoin. Terveyttä, toimintakykyä, diagnosointia ja toipumista tukevien palveluiden on oltava lähtökohtaisesti ilmaisia ja lähellä ihmistä, missä hän ikinä asuukin, koska muuten niitä palveluja ei käytetä. Sote-palveluissa kapasiteetti maksaa joka tapauksessa, eivätkä käyttämättömät palvelut vaikuta. Vaikuttavuus on avainsana. Kansanterveydelle ja palvelutarpeelle asetettavat tavoitteet on konkretisoitava mitattaviksi vaikutuksiksi ja vaikutuksia tuottaviksi prosesseiksi, jotka nousevat sieltä ruohonjuuritasolta väestöstä ja toteuttavista ammattilaisista käsin. Hallituksen sote-esityksen ainoat varmat vaikutukset ovat kustannusten kasvu, palveluverkon keskittyminen ja työnjaon kaaos. Mitattavia vaikutuksia kansanterveyteen tai talouteen ei edes yritetä asettaa. Kannustimet toimivat julistettua uudistuksen tarkoitusta vastaan.

Arvoisa puhemies! Seuraava sote-uudistus on suunniteltava ja toteutettava niin, että se asettaa konkreettisia kansanterveydellisiä tavoitteita sekä mittaa, tuottaa ja palkitsee tavoitteiden mukaista vaikuttavuutta. Soten uudistamisen on tuotettava lisää terveyttä, ei lisää hallintorakenteita ja kustannuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Edustaja Kiuru poissa. — Edustaja Honkonen.

18.11 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin on ollut monin tavoin hämmäntävää kuunnella tätä keskustelua, mitä tästä historiallisesta sote-uudistuksesta on nyt käyty. Tuntuu jopa ihan siltä, että nyt olisi tulossa jokin peruuttamaton mullistus. Oikeastaan puuttuu vain se, että olisi peloteltu heinäsiirkoilla ja muilla raamatullisilla vitsauksilla, koska niin paljon pelottelua on tämän keskustelun aikana kuultu tästä lakiesityksestä.

Ehkä pitää hiukan katsoa tätä nykytilaa, missä tällä hetkellä eletään, ja peilata sitä sitten menneeseen. Ylipäänsä, aina kun lainsäädäntöä tehdään ja isoja yhteiskunnallisia uudistuksia tehdään, on selvää, että niitä voidaan tulevaisuudessa muuttaa. Jos jotain ongelma-kohtia ilmenee, niitä voidaan muuttaa ja niitä voidaan hioa. Jos mietitään tätä edellistä sote-uudistusta, joka tehtiin — siis 70-luvulla tehtyä kansanterveysuudistusta, jolloinka luotiin koko maan kattava terveyskeskusjärjestelmä, omalääkärijärjestelmä ja kaikki tämä, neuvolajärjestelmä mukaan lukien — ja jonka pohjalle tämä nykyinen sote on järjestelty, niin sitä on lähes jokainen hallitus, jokainen eduskuntavaaleilla valittu eduskunta omalla tavallaan muuttanut ja korjannut paremmaksi, ja niin tulee varmasti tapahtumaan tälle nykyisellekin sotelle sikäli, kun siinä näitä ongelmakohtia ilmenee. Tällaista, näin mittaavaa, ihmisten palveluja, hallintoa, rahoitusjärjestelmää, verotusta monilla tavoin muuttavaa uudistusta ei pysty kerralla tekemään niin, etteikö siellä joitakin lastentauteja olisi, ja on aivan selvää, että tätäkin tullaan korjaamaan.

Jos katsotaan tätä nykytilaa, niin sehän on aivan selvä juttu, että eiväthän useat suomalaiset kunnat tänäkään päivänä todellisuudessa pysty vaikuttamaan siihen, mitä heidän sote-palveluillaan tapahtuu. Kunnat ovat monissa kuntayhtymämalleissa, isäntäkuntamalleissa käytännössä laskun maksajia. He eivät pysty näihin sote-palveluihin juurikaan vaikuttamaan, muuta kuin maksamalla sen vuosi vuodelta kasvavan laskun tavalla tai toisella, joko velkaantumalla tai sitten leikkaamalla muista peruspalveluista — koulutuksesta, nuorisotyöstä, katujen kunnossapidosta ynnä muusta. Monessa kunnassa, varsinkin maamme pienimmissä kunnissa, joita on kymmeniä, oikeastaan kaikki kuntien vapaaehtoiset palvelut, ei-lakisääteiset palvelut on leikattu pois kokonaan: ei ole kulttuuritointoa, ei ole juurikaan nuorisotyötä eikä montaa muutakaan sinänsä yhteiskunnallisesti erittäin tärkeää palvelua.

Tähän tämä nykytila on johtanut, ja selvästikin osa tässäkin eduskunnassa haluaa tämän nykytilan säilyttää nostamalla esiin tätä kuntayhtymämallia, jossa kunnat toimisivat edelleenkin laskun kuittajina, ja se tulisi kuristamaan muita palveluita ja aiheuttaisi merkittävän veronkorotuspaineen kuntaveroon, niin kuin kuulumme tässä. Jos tämä sote-uudistus toteutetaan, se kuntaveron korotuspaine Suomen kunnissa, siis se verorasite palkansaajille, on paljon pienempi kuin silloin, jos tämä sote-uudistus jätettäisiin toteuttamatta.

Täytyy kyllä ihmetellä tässä etenkin kokoomuksen linjaa, joka nyt tätä omaa kuntayhtymä-, sote-malliaan on nostanut esille. Kokoomus on vuosia, vuosia, useita vaalikausia taaksepäin hokenut sitä ja korostanut sitä, kuinka tämä sote-uudistus tarvitaan, kuinka tarvitaan leveämmät hartiat, sillä nykyinen malli ei kestä. Ja sitten kokoomus kerta toisensa jälkeen, niin Sipilän hallituksen aikana kuin kokoomuksen itse johtaman Kataisen hallituksen aikana, on ajanut seinään sote-uudistuksen koplaamalla siihen nämä perustuslain vastaiset elementit, kuntien pakkoliitokset eli tämän suurkuntahankkeen ja sitten tämän edellisen vaalikauden valinnanvapausmallin. Tämä valtapeli on ollut se suurin este, ettei maassamme edelleenkään ole sote-uudistusta saatu toteutettua. Sen takia ollaan tässä niin sanotussa Amerikan-mallissa, jossa kovaa vauhtia meidän terveydenhuolto yksityistyy ja näitä yksityisiä vakuutuksia ottavat sitten ne, jotka pystyvät.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Itse ajattelen niin, että — olen huomannut sen — kansalaiset suhtautuvat tähän sote-uudistukseen jo aika negatiivisesti ja vähän jo naureskellenkin, kun ei se eduskunta sitä saa aikaiseksi. Nyt ollaan siinä pisteessä, että tämä sote-uudistus pitää viimein toteuttaa. Tämän koko poliittisen päätöksentekojärjestelmänkin kannalta pitää päästä eteenpäin, tämä malli pitää hyväksyä. Meillä ei ole varaa näyttää kansalle, että eduskunta kerta toisensa jälkeen tässä epäonnistuu, vaan koska meidän kansalaisten, meidän suomalaisten, tasa-arvoiset palvelut sitä vaativat, tämä uudistus pitää viimein viedä läpi. Hallituksella on siihen uskottava malli, ja se on perustuslain mukainen. Uskon, että sillä pystytään nämä palvelut parhaalla tavalla turvaamaan, joten katson, että tämä välikysymys on kyllä aiheeton. [Sari Multala pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Meillä äsken oli aika laaja debatti täällä. — Edustaja Kiljunen Kimmo.

18.16 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Äsken oli laaja debatti, mutta siellä kyllä puheenvuorot eivät jakaantuneet sillä tavalla, että olisimme saaneet kaikki puhua, [Sari Multala: Juuri näin!] ja monet käyttivät siellä kaksi kolmekin puheenvuoroa. Toivoisi, että puhemiehistö vastaisuudessa vähän katsoo paremmin, kun me tässä salissa kuitenkin valmistaudumme näihin debatteihin, että kaikki saisivat puheenvuoroja.

Tämäkin minun puheenvuoroni on debattipuheenvuoro luonteeltaan. Valitettavasti debatoijia on tämän verran vähän.

Haluaisin kuitenkin ensimmäiseksi kiittää ministeri Kiurua. Erinomaisesti te olette koko päivän täällä istunut sieltä, kun tämä istunto alkoi, 13.30 alkaen olette ollut täällä koko ajan läsnä, mikä kertoo, kuinka vakavasti otatte tämän asian ja haluatte kuulla eduskunnasta tulevat sekä kommenttipuheenvuorot että nämä painavammatkin puheenvuorot, pitempiä- kaisemmat puheenvuorot.

Mutta minulla on tosiaan kommenttityyppisempi tämä minun lähestymistapani, ja pikkuisen jäin pohdiskelemaan — täällä on nyt debatoitu tänään ihan debatinkin tasolla — tämän välikysymyksen luonnetta. Meillä tehtiin aika perusteellinen työ omassa ryhmässämme sen suhteen, että todellakin löysimme 45 virhettä tästä välikysymyksestä, joko tulkin- tavorheitä tai sitten selkeitä ihan asiavirheitä. Se on varmaan ennätys laatuaan, arvoisa puhemies. Joku irvileuka jo totesikin tässä ohimennen, että pitäisikö tässä välikysymyksessä antaa epäluottamus itse asiassa oppositiolle, kun näin heikon välikysymyksen tekee sisäl- löllisesti, eli tässä on epäluottamusta näin päin katsottava.

Ja minulla, arvoisa puhemies, on 46. virhe, eli lisää tähän päälle vielä yhden virheen, tulkinnallisen virheen. Olemme kuulleet tänään edustaja Orpolta ja Kaumalta tuossa deba- tin aikana muun muassa, ja monet muutkin ovat käyttäneet sitä, että tässä luodaan hallin- tohimmeliä ja viedään vain yhä sekavammaksi tämä aluehallinto, ja tämä on se teidän läh- tökohtanne. Tämä on absoluuttinen virhe, ja haluan ministeriltä nyt suoraan kysyä, kun mi- nisteri on tässä paikalla:

Meillä tämä sote on ollut pitkä prosessi, mutta vielä pidempi prosessi Suomessa on ollut tämä aluehallinnon kehittäminen ja uudistaminen. Väliportaan hallinnon uudistamisesta on puhuttu jo 80-luvun lopulta asti. 90-luvulla muistan hyvin itsekin olleeni mukana, kun lää- niuudistuksia täällä tehtiin. Meillä on aito ongelma ollut siinä, että meillä on kaksi hyvin sekavaa aluehallintojärjestelmää. Se on joko valtiojohtoista valtion aluehallintoa tai sitten kunnista lähtevää delegoitua maakunnallista tai alueellista vallankäyttöä. Poikkeukselli-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

sen sekava ihan koko eurooppalaisessakin mitassa, millä tavalla tämä väliportaan hallinto on hoidettu meillä.

Ja nyt jos me katsotaan tämän soten tilannetta, niin tämä se vasta himmeli onkin. Täällä äsken Honkonen käytti hyvän puheenvuoron, kun hän puhui isäntäkunnista ja siitä, että on epäselvä tilanne, 300 kuntaa periaatteessa hoitaa näitä sote-asioita. Sen lisäksi meillä on olemassa kuntayhtymiä, sairaanhoitopiirejä. Sekava himmeli, arvoisat kokoomuksen edustajat, on tällä hetkellä. Onko, ministeri, sillä tavalla, että itse asiassa tämän sote-uudistuksen kautta, kun se toteutetaan nyt tällä tavalla keskitetysti, me rakennamme selkeämmän järjestelmän kuin tämä aikaisempi sekava himmeli, joka täällä on? Jos näin on, niin tämä on se 46. virheellinen lähestymistapa, [Puhemies koputtaa] mikä tässä välikysymyksessä on. Minä kyllä antaisin oppositiolle tässä suhteessa epäluottamuksen. [Leena Meri: Oh-hoh!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

18.20 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyrin minuutissa vastaamaan. Tämä oli yksi debatissa esillä ollut teema myöskin, mutta siinä ei valitettavasti ollut mahdollisuutta tarkemmin vastata niihin kysymyksiin, jotka liittyvät tähän keskusteluun laajemmista hartioista.

Täällä salissa debatissa kristillisdemokraatit esittivät, että täällä on nyt liian laajat hartiat, eli olisi pitänyt olla vähemmän alueita kuin 22. Kokoomus käsittääkseni esitti, että pitäisi mennä näillä nykyisillä hartioilla, ja se tarkoittaa nimenomaan sitä, että lähes 300 kuntaa näitä tehtäviä vielä hoitaa. Nyt käytännössä järjestämisvastuussa on 195 toimijaa tällä hetkellä, mutta kun te skaalaatte ja katsotte sinne, hoitavatko kunnat näitä tehtäviä, niin eivät hoida. 74 kuntaa näin ulkomuistista — viime kyselytunnilla oli minulla ne faktat mukana — enää 74 kuntaa hoitaa itse näitä tehtäviä. Loput ovat joko menneet kuntayhtymämalliin, siis isäntäkuntaperiaatteella, tai ovat vielä itse jollakin tavalla välillisesti hallinnossa mukana. Ne ovat välillisiä demokratiamalleja, ja tässä on ajatuksena, [Puhemies koputtaa] että nämä ovat puhtaita demokratiamalleja. Kyllä tämä on minusta ihan aito huoli, ja kyllä minusta edustaja Kiljunen on tässä ihan oikeassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja puhujalistaan. — Edustaja Kankaanniemi.

18.21 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Muistan todella vuonna 2006, kun silloinen hallinto- ja kuntaministeri Manninen kehitti tämän Paras-hankkeen, jolle taisi ministeri Enestam keksiä nimen, ja siitä alkoi tämä ruljanssi, jota edelleen käydään, ja malleja on ollut. Nyt ei kuitenkaan malli ole pääasia vaan se, miten ihmisille saadaan mahdollisimman tasa-arvoiset palvelut. Kaikillehan niitä ei tietystikään tasa-arvoisesti saa, koska ihmiset asuvat niin monilla alueilla ja erilaisissa oloissa ja tilanteissa, mutta parempi palvelutaso kuin mitä on nyt on tavoitteena. Nämä tavoitteet tälle uudistukselle sinänsä kaikki varmaan allekirjoittavat. Sen sijaan siitä, saavutetaanko tällä esityksellä, mikä on käsittelyssä, nämä tavoitteet, ollaan jo sitten hyvin eri mieltä.

Arvoisa puhemies! Suomen Kuntaliitto teki huhtikuussa kyselyn kunnille ja kuntayhtymille tästä käsittelyssä olevasta ehdotuksesta, kysyi mielipiteen, mitä mieltä siellä kunnissa ja kuntayhtymissä ollaan. Vastauksena oli, että kunnista ja kuntayhtymistä vain 16 prosenttia arvioi uudistuksen tavoitteiden toteutuvan melko tai erittäin hyvin. Siis ne tärkeät

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tavoitteet 16 prosentin mielestä toteutuvat melko tai erittäin hyvin. Vastaajista 14 prosenttia arvioi palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden toteutuvan melko tai erittäin hyvin, siis 14 prosenttia saatavuus ja saavutettavuus. Edelleen kuntien ja alueiden erityispiirteet on huomioitu melko tai erittäin huonosti 60 prosentin mielestä.

Tähän kyselyyn vastasi varsin laaja joukko kuntia ja kuntayhtymiä, ja kyllä meidän on siitä lähdettävä, että kunnissa ja kuntayhtymissä tunnetaan tämä uudistus tänä päivänä erittäin hyvin. Siellä on annettu moneen kertaan lausuntoja, siellä on valmisteltu alueittain tätä uudistusta ja niin edelleen, ja kuitenkin näiden asiantuntijoiden arvio uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta on näin jyrkästi kielteinen. Se yllätti minut ja varmaan monet muutkin, mutta se kertoo kyllä hyvin paljon tästä tilanteesta, mikä tässä on.

Arvoisa puhemies! Meillä ei tässä nyt synny mitään maakuntahallintoa sinänsä. Tässä kootaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustointia laajemmille alueille, harteille. Se on sinänsä oikea tavoite mielestäni. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuolto on syytä koota samojen hartioiden varaan, samoilta alueille, jolloin ne rajat, jotka niitten välillä ovat, voivat poistua ja kaikkien tämä monien erilaisten asioiden yhteistoiminta paranee. Henkilöstön, tilojen, laitteiden, hankintojen, ICT:n ja niin edelleen yhteismitallisuus ja yhteentoimivuus, järkevä käyttö, mahdollistuu.

Mutta onko tämä malli sitten kuitenkin huono? Tähän on valitettavasti todettava, että kun valtiovarainvaliokunnassa suuri määrä asiantuntijoita kuultiin tuossa talven ja kevään mittaan, niin kyllä sieltä tuli erittäin vahvaa palautetta siitä, että tämä rahoitusmalli ja siten toisaalta uhka, joka on tässä sisällä, palveluiden etääntymisestä, heikkenemisestä ja sitä kautta asiakkaiden tilanteen huononemisesta on todellinen vaara tässä uudistuksessa, ja näin ei todellakaan saa olla. Uudistuksen on vastattava niihin kysymyksiin, jotka on asetettu, ja tavoitteisiin, ja näin ei tässä tapahdu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Sankelo.

18.26 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Kuuntelin tuossa edustaja Honkosen pyynnöstä tarkkaan hänen puheenvuoronsa, kun hän sanoi, että kuuntelepa tämä puheenvuoro, niin mieli muuttuu. Täytyy kyllä todeta, että edustaja Honkonen on ihan asiallinen ja hyvä mies mutta hänen kehumansa sote-uudistus on kyllä huono, niin kuin myös edustaja Kaanniemi tuossa totesi.

Siis Marinin hallituksen kaavailema sote-uudistus lupaa kylmää kyytiä yrityksille, alueille ja ennen muuta sote-palveluita tarvitseville kansalaisille. Yrittäjävastavallisen pohjalaiskansanedustajana pidän hallituksen yritysvastenmielisyyttä, joka tästä kumpuaa, kummeksuttavana. Sote-uudistuksessa yritykset halutaan avoimesti ja johdonmukaisesti siirtää syrjään, kun hyväksi havaittuja ulkoistuksia maan hallituksen toimesta mitätöitäisiin laajalla rintamalla.

Tässä on kuultu päivän aikaan ministereiden todistelua uudistuksen erinomaisuudesta ja palvelutuotannon monipuolisuuden säilymisestä. On tietysti selvää, että omaa rakennelmaa puolustetaan. Kuitenkin monet kunnat ovat huolissaan siitä, että kustannustehokkuus vähenee ja palvelut loittonevat yhä kauemmaksi asiakkaiden luota tämän sote-mallin myötä. Ehkä on hyvä ottaa ihan esimerkkejä, ettei puhuta ihan niin kuin ilmassa olevista asioista: Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla — kun edustaja Lohi puhui, että joka postinumerossa pitää palvelun pelata — postinumerot 63100 Kuortane ja 63300 Alavus ovat saaneet terveyspalvelut toimimaan yksityisen palveluntuottajan avulla hyvin. Nyt tämä malli vesittyy

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tämän uuden ratkaisun myötä, ja näitten alueiden ihmiset ovat syystä huolissaan omasta palvelutilanteestaan. Eli onko, arvoisa ministeri, teidän viestinne tämän alueen asukkaille, että te ette ymmärrä näitä asioita? Vai olisiko syytä ottaa näitten alueitten ihmisten palaute tosissaan?

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että hyväksi havaittuja yhteistyökuvioita ollaan ideologisista syistä laittamassa hyllylle, viedään päätöksenteko kauas maakuntien laidoilta. Selvitysten mukaan Suomeen jää paljon kuntia, joilla ei tule olemaan yhtään valtuutettua ajamassa alueensa etua sote-palveluiden osalta. Siis Suomeen jää laajoja aukkoja, jotka ovat vain puhtaasti muiden alueiden hyvän tahdon varassa. Ja taas paikkakuntia ja konkretiaa: Etelä-Pohjanmaalta Evijärvi, Soini, Isojoki, Karijoki — näiden kuntien väestöpohja on sellainen, että se ei riitä valtuutetun saamiseksi läpi, tai tarvitaan vaaliuurnilla ihmeteltäviä ihmetekoja. Kävin eilen Isojoella ja Karijoella ja keskustelin ihmisten kanssa, ja he ovat oikeasti huolissaan tästä demokratiavajeesta, mutta onko tähänkin vastauksena hallituksella, että te ette siellä Karijoella tai Isojoella ymmärrä näitä asioita?

Arvoisa puhemies! Etelä-Pohjanmaalla sote-palveluiden rahoitus tulee jonkin verran vahvistumaan, mutta vastaavasti Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla se heikkenee. Nämä kaikki ovat siis Vaasan vaalipiirin alueella. Mutta Etelä-Pohjanmaakin saa tuta, sillä laskennallinen kuntaan jäljelle jäävän rahoituksen osuus on maakunnassa heikkenemässä. Luvassa on siis todennäköisesti koulutusleikkauksia. Omassa Vaasan vaalipiirissäni kerroin näitä lukuisia esimerkkejä, eikä tämän uudistuksen johdosta oikein voittajia löydy. Minkälainen uudistus on sellainen, joka romuttaa palveluita, kiristää verotusta ja vie päätöksenteon kansalaisten ulottumattomiin? Tähän on varmasti sitten hyviä vastauksia.

Arvoisa puhemies! Hallitushan on sosialisoinut sote-palvelut mutta samalla räjäyttää yksityisten terveysvakuutusten kysynnän. Voisi tähän lopuksi tiivistää, että nyt ollaan rakentamassa hyvinvointivaltiota ja markkinataloutta aivan vääristä materiaaleista. Lopputuloks ei tule tyydyttämään juuri ketään muita kuin sellaisia, jotka tämmöisiä hallintohimmeleitä rakastavat. Eli tarvitaan kokoomuslainen kuntapohjainen malli, [Puhemies koputtaa] jossa julkinen ja yksityinen sektori paikkaavat kättä ja parantavat sosiaali- ja terveyspalveluita ihmisten ehdoilla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja edustaja Kemppi.

18.32 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan sote vihdoinkin etenee ja on tänään salikeskustelussa. Minä olen ollut ihmeissäni tästä keskustelusta. Kokoomus ja perussuomalaiset haluavat nimittäin kaataa soten. Ymmärtävätkö vastalauseen esittäjät, että he ovat itse olleet tekemässä tätä mallia ja soten kaataminen tarkoittaisi eriarvoisuutta ja kuntien pakkoliitoksia, joita me monet olemme olleet todistamassa myös kuntapolitiikassa?

Tarkastelin tänään Kauppalehden julkaisemia kuntaveron muospaineita kuntien keskiarvosta laskettuna vuosille 2021—2025. Luvut kuvaavat hyvin tilanteen vakavuuden mielestäni. Sote tiputtaa kuntaveron korotuspainetta kotimaakunnassani Päijät-Hämeessä 0,6 prosenttia ja naapurimaakunnassani Kanta-Hämeessä 0,9 prosenttia, ja se on, kuulkaa, paljon se.

Sotea on alettu tekemään siksi, että myös tulevilla sukupolvilla olisi laadukkaat lähipalvelut. Suomen väestö on vinoutunut niin, että veronmaksajien määrä vähenee, ja sen me kaikki olemme tässä salissa itsekkin todenneet. Ilman muutosta yhtälö on varsin kestävä-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tön. Olemme nähneet, miten rahan puute johtaa palveluiden keskittämiseen ja varhaisen puuttumisen vähenemiseen kotikunnissamme ympäri Suomea. Ilman sotea ennalta ehkäisevää tukea on poistettu ja raskaan sarjan palveluita maksettu aina vain kauempana kotoa. Nykyminen jatkuminen merkitsee palveluiden rapautumista ja eriarvoisuuden kasvua. Se merkitsee myös pidemmällä aikavälillä suurempia kustannuksia, kun sairastavat odottavat jonossa oikeaa hoitoa ja tervehtyminen ja kuntoutuminen täten viivästyy. Tämän yhtälön me olemme todistaneet ympäri Suomea, ja olemme lähteneet siihen tekemään muutosta sote-uudistuksen myötä.

On kestämatöntä, että meidän varhaisen tuen palvelut, perustason terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut ovat aliresursoituja. On kestämatöntä, että mielenterveyden tuki tulee liian myöhään ja tehostettuun palveluasumiseen on välillä mahdoton päästä edes vakavan muistisairauden kanssa. Jokainen ikäihminen ansaitsee inhimillisen ja ihmisarvoisen hoivan, jota olemme tässäkin salissa kuuluttaneet, ei ennalta ehkäisevää tukea näivettävää näkymää. Myös muutostukennuksia, kuten palkkaharmonisaatiota ja siihen meneviä rahoja, on tässä salissa parjattu.

Oletteko tutustuneet nykytilanteeseen? Nythän esimerkiksi kotimaakunnassani Päijät-Hämeessä tehdään myös palkkaharmonisaatiota ihan ilman sotea ja ilman soten tuomia lisäeuroja. Uudistuksen muutostalannukset ovat siis nykyisessä mallissa ja hallituksen mallissa aika tavalla samoja tämän osalta. Esimerkiksi palkkaharmonisaatio on todistetusti tehtävä myös kuntayhtymämallissa. Esimerkiksi Etelä-Karjalan Eksote on yhtenäistänyt palkat ja siitä reippaasti maksanutkin. Parhaillaan Etelä-Karjalassa miettivät, miten näistä noin 30 miljoonan hintalapuista, kustannuksista selvittää. Samaa pohditaan meillä Päijät-Hämeessä.

Edelleen kuntien kontrolle nämä kustannuksetkin ovat menossa, mikäli me emme saa tähän jotain oikeudenmukaisempaa mallia tilalle. Me todella tarvitsemme tähän apua. Me tarvitsemme sotea. Sote-uudistuksen tarve on siis selvä, siksi sitä onkin yritetty puolet elämästäni. Pelottelu on, ikävä kyllä, yksi tapa saada kannatusta politiikassa, niin ikävää kuin se onkin ja ehkä minusta tänään tässä salissa näkynyt. Terveystenhuolto, neuvola, vanhus-
tenhoito ja suomalaisten lähipalvelut eivät kuitenkaan mielestäni kuulu siihen sarjaan, jota voi politikoida tässä salissa. Meillä tulisi olla yhteinen tavoite siitä, että nämä eivät ole pelinappuloita. Niistähän sotessa loppujen lopuksi on kysymys. Niiden vuoksi tätä uudistusta on tehty yli 15 vuotta kaikkien puolueiden osallistuessa vuorollaan.

Sote on keskustalle ennen muuta tasa-arvouudistus, ja sellaisena minä sen haluan pitääkin. Sen oleellisin kohta on tarveperusteiseen rahoitukseen siirtyminen. Tässä yhtälössä sekä Päijät-Häme että Kanta-Häme saavat lisää rahaa — ne ovat tämän mallin voittajia. Tälle uudistukselle on vaihtoehto, ja se on se, että mitään ei tehdä. Silloin kunnilta loppuvat rahat ja keskittämispaineet purkautuvat aika ajoin pintaan. Nyt on aika viedä sote-uudistus maaliin. Tarvitaan rohkeutta tehdä päätöksiä ja sitten täydentää niitä, jos haasteita selviää. [Puhemies koputtaa] Mikään malli ei lähdössä ole täydellinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Paatero.

18.37 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muutamia huomioita. Ihan ensin tästä kuntapohjaisesta mallista: kaudella 11—15 sitä testattiin, ja se ei mennyt perustuslakivaliokunnasta läpi siitä syystä, että oltaisiin siirretty toisen tason päätöksenteon valtaan niin suuri osa suomalaisen yhteiskunnan rahoituksesta.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Täällä oltiin huolissaan kuntien heikentymisestä. Kun se johtopäätös oli, että se johtuisi jotenkin sote-uudistuksesta tai liittyisi jotenkin siihen, niin toisinpäin: se johtuu siitä, että meillä on ikääntyvä väestö, kaupungistuminen jatkuu, jotenka myöskin verotulojen väheneminen aiheuttaa sen, että niissä kunnissa ei ole mahdollisuutta niihin kasvaviin kustannuksiin palvelutarpeen kasvaessa. Tämä on se syy, minkä takia kunnat eriytyvät.

Väite oli myöskin se, että kunnilta on leikattu — väärin. Tämän hallituskauden alussa nostimme jo ensimmäisenä syksynä kiky-leikkausten leikkaukset ensimmäiseen lisätalousarvioon, jonka teimme. Sen jälkeen paransimme niin, että indeksijäädytykset peruutettiin, edellisen kauden leikkaukset valtionosuuksiin palautettiin, ja tämän lisäksi olemme lisänneet niihin summiin, mihin on tullut lisää tehtäviä, sataprosenttisen korvauksen. Elikkä olemme parantaneet sitä kuntien peruspohjaa, miten kunta niistä asioista voi selvitä.

Kysymykseen siitä, mitenkä sitten nämä leikkaukset sen veroprosentin osalta, että onko kohtuullista, että kaikille kunnille tehdään sama veroprosentin leikkaus: Tässä kuntien tilanteet, jos me katsotaan vain veroprosenttiosuutta, ovat toisenlaiset kuin jos katsotaan sitä, kuinka paljon kunta käyttää palveluiden tuottamiseen valtionosuuksia. Siinä itse asiassa on vielä suuremmat erot. On kohtuullista, että näitä molempia katsotaan samanaikaisesti, ja tästä syystä sinne on tehty tämä tasausjärjestelmä seuraaville viidelle vuodelle kuntien osalta.

Ostopalveluista: Olemme juuri saaneet selvityksen, että julkiset ostot yrityksiltä ja kolmannelta sektorilta — kokonaisuudessaan julkisen puolen ostot — [Puhemies koputtaa] ovat 31 miljardia. Niistä aika iso osa on sote-palveluita myöskin, ja niitä tullaan yhä edelleenkin käyttämään. Ei tässä yhteiskunnassa edes selvitä käyttämättä näitä järjestöjen ja yritysten palveluita.

Yksi asia vielä, arvoisa puhemies. Ihmettelen sitä epäluottamusta paikallisiin päättäjiin, jotka tulevat näillä vaaleilla valituiksi. Täällä väitettiin, että he tuhlaavat kaikki rahat ja eivät ymmärrä palveluverkon merkitystä. Kyllä minä luottaisin hieman enemmän niihin tulviin valittaviin päättäjiin kuin näissä väitteissä, mitkä äsken kuulin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Berg.

18.40 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on etenemässä vuosien yrittämisen jälkeen vihdoinkin maaliin. Tästä selvästi säikähtäneenä kokoomus keksi esittää sotesta hallitukselle tässä vaiheessa välikysymyksen — heti perustuslakivaliokunnan esitystä puoltavan lausunnon valmistumisen jälkeen. Kokoomuksen välikysymys sisältää yli 40 vääriä tai väärin ymmärrettyjä väitteitä, ja kaikkiin näihin ei puheenvuorossa ole luonnollisestikaan mahdollista vastata, joten keskityn omassa puheenvuorossani lyhyesti ainoastaan monituottajamalliin. Ministeri Paatero vastasikin sopivasti juuri tässä ennen puheenvuoroani tuohon rahoituskysymykseen.

Arvoisa puhemies! Toisin kuin välikysymyksessä väitetään, yksityisesti tuotetut palvelut olisivat edelleen merkittävässä roolissa sote-palveluiden kokonaisuudessa. Monituottajamalli jatkuu, ja ostopalvelut sekä palvelusetelit ovat jatkossakin osa palvelujärjestelmää. Perusoikeuksien turvaaminen ei voi kuitenkaan jäädä vain sopimusten varaan, vaan ne on turvattava lailla. Hyvinvointialueen riittävällä omalla palvelutuotannolla varmistettaisiin julkiselle järjestäjälle kyky vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuseen liittyvistä tehtävistä sekä palvelujen turvaaminen kaikissa tilanteissa. Riittäväksi varautumi-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

seksi ei voida katsoa sitä, että hyvinvointialue varautuisi poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin pelkästään yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtävin sopimuksin. Uudistuksella siis turvataan tämän hetken palvelutuotannon toimivat mallit, joihin sisältyvät myös yhtiöiden toiminta sote-palvelujen tuottajina ja järjestöjen tuottamat palvelut. Yksi keskeinen tavoite on hyödyntää yksityistä ja kolmatta sektoria hyvänä kumppanina ihmisten palvelujen turvaajana. Uudistus ei myöskään vaaranna julkisomisteisten yhtiöiden toimintaedellytyksiä, kuten on väitetty, eli ihmisten ei tarvitse olla huolissaan siitä, etteikö lonkka- tai sydänleikkaukseen pääse myös uudistuksen jälkeen, tarvittaessa joko Coxaan tai Sydänsairaalaan. [Arto Satonen: Oletko lukenut Aamulehden?]

Palvelujen ja työvoiman hankkimista rajattaisiin esityksessä ennen kaikkea niissä palveluissa, jotka sisältävät julkisen vallan käyttöä tai jotka liittyvät olennaisesti hyvinvointialueen järjestämistehtävään. Ostopalvelujen ulkopuolelle rajattaisiin terveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys, joka on kriittisenä ja elintärkeänä toimintona vahvasti sidoksissa myös hyvinvointialueen valmiuteen ja varautumiseen liittyviin tehtäviin. Ympäri- vuorokautiseen päivystykseen olisi kuitenkin edelleenkin mahdollista hankkia tai vuokrata työvoimaa esimerkiksi yhtiöistä.

Kokoomus on ollut hallituksessa kaikilla aikaisemmillä tuotantokausilla viemässä sote-uudistusta eteenpäin. Nyt kun perustuslakivaliokunta antoi viimein vihreätä valoa uudistukselle, kokoomus yrittää kaataa välikysymyksellä uudistuksen valmistumisen. Kokoomus hyväksyi viime kaudella maakuntapohjaisen mallin, joka kuitenkin tiukan rahoitusraamin ja kokoomuksen erityisesti vaatiman markkinamallin vuoksi törmäsi perustuslakiin. Yhtenä perustuslaillisena vaatimuksena on ollut palvelujen järjestäjän velvollisuus riittävästä omasta palvelutuotannosta. Nyt kokoomus vastustaa perustuslakivaliokunnan edellyttämää hyvinvointialueiden riittävää omaa palvelutuotantoa. Herääkin kysymys, onko kokoomuksen lähtökohtana ajaa näillä vaatimuksilla uudistusta tarkoituksella sellaiseen kulmaan, että se kaatuisi jälleen perustuslaillisiin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus turvaa ihmisten tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset palvelut kukkaron paksuudesta ja asuinpaikasta riippumatta. Sote-uudistuksen myötä hoitoa ja tukea saa jatkossa jonottamatta. Jokainen pääsee jatkossa nopeammin hoitoon, ja matalan kynnyksen palvelut toimivat nykyistä paremmin. Uudistamme sosiaali- ja terveystalouden, jotta jokainen pääsee nopeammin hoitoon, matalan kynnyksen palvelut toimivat paremmin ja tasa-arvo sekä kielelliset oikeudet toteutuvat. Teemme uudistuksen ihminen, ei rakenteet, edellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koskela.

18.45 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Minäkin olen ihmeissäni, kuten edustaja Kemppi oli hetki sitten. Olemme tänään saaneet kuulla sekä hallituspuolueiden kansanedustajien että useamman ministerin suulla vakuuttelua siitä, miten sote-uudistuksessa ”kaikki saavat” sekä ”rahoitus hoidetaan jatkossakin riittävästi täysmääräisesti” — nämä olivat suoria lainauksia. En tiedä, johtuvatko nämä juhlalliset lupaukset vaaleista vai tietoisesta silmänpääntötempusta. Onpa tänään kuultu useassa puheenvuorossa sitäkin, kuinka jos sote-uudistusta ei tehdä, niin kuntaverot nousevat niin ja niin paljon enemmän kuin uudistuksen kautta, mutta aina unohdetaan kertoa se, että joku maksaa senkin laskun. Vaik-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

ka se sitten siirrettäisiin kunnilta pois, 13,26 prosenttia, niin se menee sitten toisaalle. Suomen kansa maksaa edelleenkin, veronmaksaja.

Tosiasia on, että valtiontalous on ollut viimeiset 12 vuotta alijäämäinen, ja arvioiden mukaan ainakin seuraavat viisi vuotta jatkuu sama meno. Kuntapuolella tilanne on vieläkin vaikeampi. Siellä 24 viimeistä vuotta ovat olleet myöskin alijäämäisiä — paitsi viime vuonna, kun jaettiin tämä ylimääräinen vaalimiljardi — ja myöskin seuraavat viisi vuotta näyttävät huonoilta, 29 vuotta yhteensä.

Edellisen hallituksen tavoite oli tehdä sote-uudistuksen avulla noin 3 miljardin säästöt. Nyt esillä olevan uudistuksen myötä arvioiden mukaan tulee ainakin samansuuruinen, ellei vähän suurempi eli 3—4 miljardin lisälasku veronmaksajille. Siis vaikka kaikkea luvataan, niin aina joku maksaa joko veroilla tai lainarahalla, siis lainaamalla lapsiltamme. No, tämä on tietysti hallitukselle tuttua. Ei ole pitkä aika, kun tukipaketin mukana meni 4 miljardia Etelä-Eurooppaan, mutta tämä sote tietysti koskee meitä jokaista, ja se on tärkeä asia, mutta minua huolestuttaa vain, kuinka se hoidetaan ja rahoitetaan. Lupauksia voidaan kyllä antaa.

Marinin hallituksen sote-uudistus ei näytä täyttävän kuitenkaan sitä tarkoitusta, jota var-ten uudistusta yleensä tehdään. Tämä uudistus ei hillitse sote-kustannusten nousua. Nykymallissa — tiedämme senkin kaikki tässä salissa — on myöskin omat hyvät puolensa vähän riippuen, missäpäin Suomea ollaan. Ainakin meillä tuolla Satakunnassa on moni asia ihan järjestyksessä ja pienellä viilauksella saataisiin asiat vielä paremmiksi, ei mitään isoja uudistuksia tarvita. Tämä sote-uudistus oikeastaan vain vaikeuttaa nykyisen mallin hyviä puolia korjaamatta nykymallin keskeisiä ongelmia.

Mielestäni tässä ei tarvita mitään uutta hallintotasoa mahdollisine uusine verotusoikeuk-sineen. Nyt meillä on kuntatasolla päättäjät päättämässä sote-palveluista, eivätkä he ole yhtään parempia siellä maakuntahallinnossa sitten aikanaan, koska siellä ovat samat henki-löt. Jatkossa vain pienten paikkakuntien asukkaiden asioista päättävät päättäjät, joilla ei ole kunnan käsitystä reuna-alueiden tilanteesta, ehkä ei ole motivaatiotakaan, ja päätöksente-ko karkaa näin kauas.

Täällä on useasti sanottu oppositiolle, että kertokaa nyt, mitä te haluatte ja mitä te tar-koitatte. Itse olen täällä kahden vuoden aikana useasti tuonut esiin, nostanut yhdeksi ongelman ratkaisijaksi tämän johtajuuskriisin, mikä on maassamme ja erityisen suuri jul-kisella puolella. Tiedämme, että johtajuusvajeen takia organisaatiot voivat menettää jopa 10 prosenttia liikevaihdosta, ja tiedämme, että etenkin julkisella puolella tämä on jo erit-täin tunnustettu ongelma, se on nähtävillä. Siellä voitaisiin ottaa enemmän oppia siitä, mi-ten asiat hoidetaan yksityisellä sektorilla. Hyvällä johtajuudella voidaan saada merkittäviä säästöjä ja voidaan saada purettua paljon päällekkäistä työtä.

Johtajuuteen panostamalla voitaisiin saada myös muut toimijat tehokkaammin mukaan. Tiedämme, että kolmas sektori ja yhteisötalous tekevät jo nyt ensiarvoisen tärkeää ja vai-kuttavaa työtä myöskin sote-alalla. Jatkossa sote-alan järjestöt ja yhdistykset entistä tii-viimmin yhteistyössä kuntien ja valtion kanssa saisivat paljon hyvää aikaan. Johtajuuteen panostamalla voisimme saada kolmannen sektorin ja julkisen vallan toimijat pelaamaan koordinoitummin keskenään. Asiakasta ei pitäisi pomputella toimijalta ja palveluntarjo-ajalta toiselle. Lisääntyvien mielenterveysongelmien edessä olisi hyvä tehdä palveluver-kostosta mahdollisimman selkeä ja asiakkaalle helppo — yhtenä esimerkkinä.

Sote-palveluissa pitää myös tähdätä pitkäaikaisiin asiakassuhteisiin, ja sillä tavalla ra-kennettaisiin myös luottamusta ja jatkuvuutta.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Arvoisa puhemies! En voi kannattaa hallituksen sote-esitystä. Se ei tarjoa ratkaisuja ongelmiin vaan saattaa jopa luoda lisää ongelmia. Kannatankin siis välikysymyksessä esitettyä epäluottamusesitystä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Virolainen poissa, myös edustaja Kärnä poissa. — Edustaja Eskelinen paikalla.

18.50 Seppo Eskelinen sd: Arvoista puhemies! Kyllä tämä on yksi tämän hallituskauden sekavimmista ja erikoisimmista keskusteluista ollut, se kyllä pitää myöntää. [Arto Sato-
nen: Sekavimmista esityksistä!] On puhuttu hallintohimmeleistä. Niistäkään en ymmärrä, mistä hallintohimmeleistä. Nykyisten kuntayhtymien nimi muuttuu, kuntayhtymien valtuustojen nimi muuttuu hyvinvointivaltuustoiksi. Se on se hallintohimmeli sitten. Perussuomalaisen malli minulle ei ole ainakaan täällä auennut. Kokoomuksen malli meillä on tiedossa.

Sosiaali- ja terveysuudistusta on yritetty pitkälti yli kymmenen vuotta eri malleilla ja rakenteilla saada aikaiseksi. Kun tuolla vaalikentillä nyt viime viikkoina on liikkunut, niin ihmiset ottavat edelleen aktiivisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin kantaa ja heidän yhteinen viestinsä ja ykkösasiansa on, että tehkää nyt lopultakin se uudistus.

Täytyy kyllä ihmetellä näitä puheita ja väitteitä ja jopa vääristelyjä tässä salissa, jotka varmaan, iso osa, menevät kuntavaalien piikkiin ja osa on pelkkää ideologista kumartelua sidosryhmien suuntaan. Opposition väitteitä rahoituksen vähenemisestä, hoitopääsystä, yksityisen ja järjestöjen roolista, henkilöstön asemasta, erikoissairaanhoidon heikentymisestä ja järjestöjen tuottamien palveluiden roolista on tosiaan ollut kymmeniä tänä iltana. [Sari Sarkomaa: Kaikki suoraan valiokuntien lausunnoista!] Minusta täällä ovat kyllä hyvin ministerit ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet asioihin puuttuneet ja pääosin oikeet asioita.

Ongelma ei ole uudistus, vaan opposition on vain yksinkertaisesti mahdotonta hyväksyä julkiseen terveydenhuoltoon perustuvaa mallia, jolla taataan yhdenvertaiset palvelut ympäri Suomea ja toimivat palvelut kukkaron paksuutta mittaamatta yhteistyössä yksityisen ja järjestökentän kanssa. Tavoitteena on ihmisten välisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen.

Palveluiden ja talouden näkökulmasta nykyinen kuntapohjainen malli on vanhanaikainen ja ainoita maailmassa, ja kunnille — erityisesti pienille kunnille — malli on haasteellinen monella tapaa, niin myös talouden näkökulmasta. Erikoissairaanhoidon vuosittaiset vaihtelut, lääkäripula ja hoitopääsy ovat sysänneet kuntien talouden ja kuntalaiset hyvin eri asemaan eri kunnissa.

Uudistuksen mallihan ei ole uusi, sillä sote-palveluiden integrointi on onnistuneesti toteutettu jo muutamassa maakunnassa: Siun sote, Eksote ja Kainuu muun muassa. Itse olen seurannut tietysti Pohjois-Karjalan terveydenhuoltoa läheltä Siun soten kautta. Uudistuksen myötä on otettu isoja harppauksia palveluiden tuottamisen malleissa, rahoituksen kestävydessä, ensihoidon järjestämisessä ja tukipalveluiden järjestämisessä kohti tulevan lainsäädännön tavoitteita. Vuonna 2017 toimintansa aloittanut hyvinvointialue on pystynyt keskimäärin 1,7 prosentin kasvulla palvelut tuottamaan ja yhdessä on pystytty palveluverkkokin hyväksymään. Lisäksi työnjako erikoissairaanhoidon kanssa on hyvin yhteistyössä sovittu. Eivät sinänsä kaikki haasteet ole poistuneet. Jatkuva lääkäripula, terveyden-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

huollon henkilöstön saatavuus sekä kuntien ja hyvinvointialueen rahoitusraamin vuosittainen rakentaminen on ollut haasteellista, mutta yhdessä se on tehty kuntien kanssa.

No, uudistuksen osalta tietysti on parannettavaa, ja oma kritiikkini koskee oikeastaan ainoastaan rahoitusta parin maakunnan osalta. Ymmärrän tämän rahoitusmallin vaikeuden ja sen kakun jaon, mutta kyllähän tässä vähän Lapin ja Pohjois-Karjalan osalta hammasta kiristää. Tasausleikkuri vie meiltä molemmilta yli 100 euroa asukasta ja vuotta kohden, ja Pohjois-Karjalassa se on yli 20 miljoonaa euroa vuoteen. Laskekaapa, Uusimaa ja Helsinki, kun kovaa ääntä pidätte, mitä se tarkoittaisi alueellanne. Rahoituksen korjaus olisi ollut noin 0,2 prosenttia kakun sisällä, raamin sisällä näille, jos olisi korjattu pahimmin leikkurista kärsiviä alueita.

Mutta tällä mennään, arvoisa puhemies. Sote-uudistus tarvitaan, ja viimeistään nyt sen aika on. On vastuutonta koronan ja terveydenhuollon haasteet tunnistaen jarruttaa lainsäädännön valmistumista ja hyvinvointialueiden perustamista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen Ari.

18.56 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Suhtaudun erittäin kriittisesti sote-esityksen opiskelijahuollon psykologien siirtämiseen sote-maakuntiin. Opiskeluhuollon psykologien työtehtävä on edistää koko ikäluokan mielenterveyttä ja oppimista ja ehkäistä ongelmien syntyä ja pahenemista jo ennaltaehkäisevästi. Tärkein painopiste on koko kouluyhteisön yhteisöllisessä työssä, jota tehdään koko koulun ja sen ihmisten kanssa. Sen lisäksi koulupsykologi työskentelee yksittäisten opiskelijoiden tukemiseksi.

Emme voi myöskään unohtaa opettajien hyvinvointia ja jaksamista. On varmistettava, että opiskeluhuoltoon esitettyjen uudistusten vaikutuksia yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhuollon työn resursseihin ja toteuttamiseen seurataan ja tarvittaessa niihin puututaan. Tämän lisäksi tarvitaan tarpeeksi lisäresursseja lasten ja nuorten mielenterveyden lähipalveluihin erityisesti huomioiden opiskeluhuollon tarpeet. Olisinkin kysynyt tässäkin: tuleeko niitä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Multala.

18.57 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen tavoitteet ovat hyviä, mutta tämä uudistus ei valitettavasti niitä toteuta. Ensinnäkin rahoitusmallista: Se ei kannusta kustannusten hillintään ja on lisätulonsiirto kasvavilta kaupungeilta maakuntien hyvinvointialueille. Ministeri Paatero vakuutteli täällä, että kustannusten kasvulle on kyllä jarru. Valitettavasti näin ei ole. Kun hyvinvointialueet tarvitsevat enemmän rahaa kuin sen 80 prosenttia tarveperusteisesta rahoituksestaan, lähtevät he lakki kourassa ministeriöön pyytämään lisää rahaa. Ja onhan se raha heille myönnettävä, koska palvelut on turvattava, näin sanoo perustuslakikin, ja seuraavana vuonna tarveperusteinen rahoitus on taas entistä korkeampi. Näin ollaan nousevien kustannusten kierteessä. Hallituksen malli ei siis sisällä kannusteita alueille huolehtia kustannusten hillinnästä vaan päinvastoin: sote-uudistus pahentaa kestävyysvajetta, ei paranna sitä. Jos ette minua usko, uskokaa asiantuntijoita.

Tämän perustavanlaatuisen kannustinongelman lisäksi maakuntamallin aiheuttamat muutuskustannukset lisäävät sote-palveluiden menoja vuoteen 2031 asti, ja valtiovarainministeriön arvion mukaan hallituksen malli maksaa ensimmäiset 15 vuotta kumulatiivisesti enemmän kuin jos ei tehtäisi mitään. Hallituspuolueet ovat havitelleet maakuntave-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

rosta paikkaajaa maakunta-sote-esityksensä vakaviin valuvikoihin, kannustinongelmiin. Edes parlamentaarinen maakuntaverokomitea ei kuitenkaan suositellut veron käyttöönottoa. Silti vasemmistoliitto on ministeri Jussi Saramon suulla asettanut maakuntaveron soten etenemisen ehdoksi. Ihmisillä on oikeus tietää, onko maakuntaveron tulossa vai ei.

Arvoisa puhemies! Monimutkaisten ja viheliäisten haasteiden, kuten vaikkapa segregaaion, torjunta edellyttää laaja-alaista otetta. Erityisesti pääkaupunkiseudulla meillä on alueiden ja ihmisten välinen segregatio kasvanut. Soten eriyttäminen toiseen hallintoon vaikeuttaa näiden ongelmien ratkaisua.

Täällä puhuttiin esimerkiksi vihreiden suulla kauniisti paljon palveluita tarvitsevien tilanteesta. Tällaisia ihmisiä on paljon erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla. Nyt neuvolapalvelut viedään kauemmaksi varhaiskasvatuksesta, ja mikä huolestuttavinta, ennaltaehkäisevä oppilas- ja opiskeluhuolto viedään kunnista toiseen hallintoon. Tässä uudistuksessa siis heikennetään ongelmien havaitsemista ajoissa, ja meillä jo ennestään heikoissa kanTIMISSA ollutta ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa heikennetään entisestään.

Valtiovarainministeri Saarikko totesi viime viikolla kyselytunnilla, että Suomen suurimmissa kaupungeissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, on Suomen parhaiten toimeen tuleva väestö, jolla on eniten mahdollisuuksia työterveyshuoltoon sekä paljon varallisuutta. Keski- ja hyvätuloiset saavat siis ministerin mukaan kiertää kasvavat jonot yksityisellä vakuutuksella tai kattavalla työterveyshuollolla, kun kaupungeissa asuvat vähävaraiset eläkeläiset, työttömät ja pitkäaikaissairaat saavat jonottaa apua viikkotolkulla. Onko hallitus todella rakentamassa Suomen suuriin kaupunkeihin sote-palveluiden luokkayhteiskuntaa? Onko tämä se, mitä vihreät ja sosiaalidemokraatitkin haluavat?

Arvoisa puhemies! Järkyttävintä ja samalla huolestuttavinta tässä uudistuksessa on kuitenkin se, mitä se tekee kasvavien kaupunkien kyvyille huolehtia jäljelle jäävistä palveluistaan ja kannusteille huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista. Ministeri Saarikko myönsi kyselytunnilla, että kyseessä on tietoinen tulonsiirto pois kaupungeista. Mutta toisin kuin Saarikko antaa ymmärtää, näin tapahtuu jo nyt valtionosuusjärjestelmän kautta. Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen maksavat lähes 90 prosenttia kaikista tasausjärjestelmän maksuista. Soten myötä vain viedään satoja miljoonia enemmän kuin nyt. Se oli uutta, että keskusta tavoittelee muun vasemmiston tavoin julkisen sektorin laajentamisen lisäksi yhä suurempaa varallisuuden tasausta.

Arvoisa puhemies! Kasvavissa kaupungeissa, kuten Vantaalla, joka on kasvanut viime vuosina suhteellisesti eniten, tämä uudistus on suora koulutusleikkaus. Kun jäljelle jäävät koulutuksen ja sivistyksen palvelut, meiltä viedään näiden palveluiden rahoituksesta nykyisen rahoituslaskelman mukaan 14 miljoonaa euroa. Ensimmäisenä vuonna veroja ei voi nostaa, mutta sitä seuraavana vuonna käytännössä tämä leikkaus johtaa joko sivistyspalveluiden leikkaamiseen tai veronkorotuksiin tai molempiin. Mitä te vastaatte, ministerit, esimerkiksi vantaalaisille? Millä tavalla meidän on tarkoitus rahoittaa valtionosuusriippuvaisena kaupunkina tulevaisuudessa meidän koulutuspalvelumme ja meidän kasvavien kaupunkien investointimenot?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru, 1 minuutti.

19.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että otetaan tämä koulutusleikkausväitekin tässä yhdessä käsittelyyn. Tänäkin päivänä tässä debatissa koko ajan annettiin ymmärtää, että nyt tehdään koulutusleikkauk-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

sia. Minä toivoisin, edustaja Multala, etteivät rahat mene sekaisin. Kuulkaas, se vasta olisi sote-leikkaus, jos näitten kuntien nykyisten todellisten toteutuneiden kustannusten pohjalta me emme tekisi tätä rahasiirtoa. En ole itse valmis siihen, että täällä tehdään jo alun perin soteen säästöjä. Ja jos te haluatte ja väitätte, että nämä rahat eivät siirtyisi todellisten kustannusten mukaan, niin sellaista me emme voi täällä salissa tehdä, koska se on ihmisten palveluihin, sote-palveluihin leikkaus. Ja nyt kun tätä koulutusleikkausta te viljelette täällä puheenvuoroissa — tämä ei ollut ensimmäinen kerta, kun kuulin sen, eli varmasti kokoomuksen ryhmän lunteissa lukee, että nyt tehdään koulutusleikkauksia — niin haluan sanoa, että koulutusleikkaus olisi todellinen myös sote-puolella, jos toteutuneista kustannuksista [Puhemies koputtaa] ei niitä siirrettäisi juuri niin kuin tosiasiat puolestapuhuvat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt se lupaamani minuutti on täynnä. — Edustajat Multala ja Sarkomaa haluavat vastata. Multala ensin, Sarkomaa seuraavaksi, minuutti.

19.04 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, mitä ministeri Kiuru kuunteli, mutta ei varmasti ainakaan kuullut, mitä sanoin omassa puheenvuorossani. Puhuin kaupungin jäljelle jäävistä verotuloista ja niistä valtionosuuksista, millä kunta tulevaisuudessa rahoittaa omaa toimintaansa. Suurin jäljelle jäävä tehtävä on koulutuksen, sivistyspalveluiden, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon, kuten vaikka liikuntapalveluiden, rahoittaminen. Näiden rahoittamiseen nykyisen rahoitusmallin laskelmien mukaan kaupungille jää 14 miljoonaa euroa vähemmän. Millä rahoitetaan sen kasvavan kaupungin kasvava oppilasmäärä, kun rahaa on käytössä vähemmän? Siihenhän minä haluaisin teiltä vastauksen. Tämä on se kysymys, johon emme ole saaneet vastausta. Silloin vastaus on: joko verot nousevat tai koulutus- ja sivistyspalveluista leikataan. Keksittekö tähän näin jonkun kolmannen ratkaisun, jolla tämä ongelma hoituu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sarkomaa.

19.05 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Ministeri Kiuru, kun me käymme täällä eduskunnassa keskustelua, niin olisi perusteltua, että ministerit vastaisivat asiallisesti edustajille, kun täällä kysytään. En tiedä, mihin lunttilappuihin siinä viittasitte, mutta se, mihin kokoomuksen kansanedustajat viittaavat, on tämä: Puhun nyt kotikaupungistani Helsingistä. Kuntaveron tuottoa jää Helsingille alle 5 prosenttia. Helsinki on kasvava kaupunki, ja suurin huoli suurista kaupungeista on tullut tähän teidän esitykseenne siitä, riittävätkö rahat sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen, uusiin kouluihin, päiväkoteihin, opettajien palkkoihin, niihin investointeihin, että rakennetaan näitä kouluja ja päiväkoteja. Toivon, että te vastaatte tähän. Suurin huoli on tullut varmasti Vantaalta. Kaupunginjohtaja Viljanen on sanonut, että Vantaa ei pärjää. Toivon todella, että tähän vastaatte.

Toinen koulutusleikkaukseen johtava asia on se, [Puhemies koputtaa] että tämä esitys kiihdyttää kustannusten kasvua ja jostakin rahat täytyy löytyä. [Puhemies: Ja minuutti on täyttynyt] Jos sotesta ei leikata, niin se on koulutus. Toivon, että vastaatte.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Paatero.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

19.06 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Jos yritän avata tätä myöskin.

Kaikki kuntapäättäjät tietävät, mistä valtionosuudet koostuvat kunnissa. Siellä on kaksi isoa elementtiä: Toinen on tämä tarveperustaisuus eli ikä ja sairastavuus, joka on se siirtyvä osa sinne hyvinvointialueelle, ja toinen on 0—15-vuotiaiden osuus, joka on pääasiassa siihen sivistystoimeen. Sen lisäksi on pienempiä määriä, jotka tulevat olosuhdetekijöistä, kielikysymyksistä, maahanmuuttajien määrästä ja muista merkityksellisistä. Tässä ei tietenkään olla tätä suhtaa muuttamassa, ja se on totta, että eri kunnissa on käytetty eri määriä tähän peruspalveluiden tai sitten sivistyksen puolelle, mutta suurin osa muutoksista varmasti tulee veropuolelle.

Joka tapauksessa verotulot puolittuvat, ja monissa kunnissa ne ovat juuri niin, että niistä on suurin osa tähänkin mennessä käytetty sosiaali- ja terveystaloudelle. Sen takia summa on koko valtion tasolla juuri se sama summa, mikä sinne siirretään, mitä sote-palveluihin on käytetty. Kuntakohtaisesti tästä tulee eroja, ja siitä syystä näitä tasausjärjestelmiä [Puhemies koputtaa] sinne otetaan mukaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puhujalistaan. — Edustaja Kivisaari.

19.07 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Perustuslain mukaan jokaiselle suomalaiselle pitää turvata riittävät sosiaali- ja terveystaloudet. Nykyinen järjestelmä on tulossa tiensä päähän kustannusten kasvaessa hallitsemattomasti. Myös väestörakenne haastaa meitä voimakkaasti tulevaisuudessa.

Sotella on ollut kiire jo pitkään. Eduskunnassa kaikki valiokunnat ovat antaneet nyt lausuntonsa. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että sote-esitys ei sisällä perustuslain näkökulmasta ongelmallisia esityksiä. Toivoo siis on, että tämä kauan kaivattu uudistus saataisiin nyt maaliin. Lopullinen tai täydellinen tämäkään malli tuskin on, vaan sen kehittämistä on jatkettava myös käytännön kokemusten kautta.

Puhemies! Keskusta haluaa saada soten valmiiksi, jotta hoitoonpääsy ja palvelut turvataan koko Suomessa. Tällä hetkellä ne eivät ole tasa-arvoisia, vaan hoitoonpääsy on asuinpaikan ja varallisuuden perusteella joko nopeaa tai hidasta. Myös vastuu palveluista on jakautunut liian monelle ja pahimmillaan ihmisiä pompotellaan luukulta toiselle.

Useilla kunnilla on myös suuria vaikeuksia sote-palveluiden järjestämisessä. Tällä hetkellä kuntien on liki mahdotonta vaikuttaa erikoissairaanhoidon kustannuksiin. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhdistäminen saman toimijan alle on yksi tärkeimmistä keinoista kustannusten hallitsemiseksi. Yleisesti myös tiedetään, että potilaita ohjautuu kalliiseen erikoissairaanhoidon turhan herkästi. Uudistuksen myötä päättävältä ja lompakko olisivat samalla toimijalla, mikä vahvistaisi perusterveydenhuoltoa ja edistäisi kustannustehokkuutta.

Puhemies! Sotea on tehty aivan liian kauan. Kykenemättömyytemme löytää ratkaisun on jo maksanut paljon. Paljon asioita seisoo nyt paikallaan, ja pitkään näin on tapahtunut, ja odottaa soten valmistumista. Kansalaisten on lupa odottaa parempaa ja laadukkaampaa asioiden hoitoa. Kunnat voivat siirtää painopisteen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Me poliitikot voimme luottaa siihen, että irtopisteitä ei tästä asiasta ole enää jaossa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Wihonen on poissa. — Edustaja Keto-Huovinen.

19.11 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Uudistuksen tavoitteet ovat hyviä, mutta hallituksen sote-uudistus on hukannut alkuperäisen päämääränsä: palveluiden parantamisen ja kustannustehokkuuden. Se on joutunut tuuliajolle. Toisin sanoen koko uudistuksen päämäärä on hämärtynyt ja hallitukselle on tärkeämpää tehottoman uudistuksen ja monimutkaisen hallintohimmelin runnominen läpi hinnalla millä hyvänsä. Hallitus näyttää viittaavan kintaalla asiantuntijoille ja heidän esittämilleen huolille.

Tässä päämäärättömyyden alhossa muistuttaisin hallitusta alkuperäisten tavoitteiden seuraamisesta. Tämä hallituksen sote-uudistus jättää tuhannet suomalaiset — niin seniorit, lapsiperheet kuin pitkäaikaissairaat — jonoihin vaille tarvitsemaansa hoitoa. Tällä mallilla jokainen suomalainen tulee tuntemaan jonkun, jonka hoito viivästyy. Mikäli sote-uudistuksessa ei onnistuta luomaan järjestelmää, joka parantaa palveluita kustannustehokkaasti ja turvaa ne myös tulevaisuudessa, on uudistus yksiselitteisesti epäonnistunut. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että hallituksen terveydenhuollon uudistus sen alkuperäisen päämäärän sijaan johtaa lähidemokratian rapautumiseen, tulonsiirtojen lisäämiseen, verotuksen kiristymiseen ja kunnissa käytössä olevien yksityisen ja kolmannen sektorin toimivien yhteistyöratkaisujen kitkemiseen.

Hallituksen päämääräsokeudesta kielii myös tapa tyypistää kaikki sote-kritiikki opposition jankkaamiseksi. Oppositio ei ole ainoa taho, joka kritisoi sote-uudistusta, sillä pelkääntään asiantuntijakuulemisten ja -lausuntojen pohjalta hallitus voisi tehdä johtopäätöksen, että uudistus sisältää monia ongelmia. Vaikka uudistusta on paikkailtu sieltä sun täältä, siitä huolimatta asiantuntijapalautteita on sivuutettu. Asiantuntijoiden vakavat ja perusteellista paneutumista edellyttävät huomiot ja muutosesitykset olisi mielestäni tarkoituksenmukaista huomioida ja esitystä korjata, ennen kuin sote-lait tulevat voimaan.

Tällä hetkellä uusi maakuntahimmeli luo uuden hallinnon kerroksen sekä verotuksen tason unohtaen kokonaan ihmisten toiveen saada parempia terveydenhuoltopalveluita. Tämä hallintohimmeli ei paranna yhtään sairasta, ei poista mielenterveysongelmia eikä vähennä lastensuojelun tarvetta. Se ei tuo maakuntien terveyskeskuksiin yhtään uutta lääkäriä eikä kotihoitoon yhtään uutta hoitajaa. Samalla kuitenkin kustannukset nousevat ja verotus kiristyy.

Arvoisa puhemies! Terveydenhuollon kustannusten kasvu on todellinen ongelma väestön ikääntyessä, mutta kaikkien kustannustehokkuutta edistävien kannustinten puute sote-uudistuksessa tulee räjäyttämään sote-menot täysin uusiin sfääreihin. Tämän hetken kustannustasolla uudistus aiheuttaa pelkääntään kotikunnassani Mäntsälässä 2,1 miljoonan euron leikkaustarpeen, joka vastaisi ainakin 35 hoitajan irtisanomista. Yhtään ylimääräistä hoitavaa käsiparia meillä ei kuitenkaan ole. Tämänkaltaisten budjettivajeiden kattamiseksi uutta maakuntaveroa käytettäisiin väistämättä verotuksen kiristämiseen. Tätä faktaa ei saa puhutuksi mustasta valkoiseksi, vaikka hallitus miten vakuuttelisi. Veronkiristys kohdistuisi jo entuudestaan kireään ansiotuloverotukseemme. Tämä tarkoittaisi sitä, että omasta työstä jää entistä vähemmän käteen, mikä vaikuttaisi meistä jokaisen talouteen, muun muassa ostovoimaa heikentäen.

Me kaikki varmasti toivomme omalta osaltamme, että tämän monta vaalikautta kestäneen uudistuksen kanssa päästäisiin vihdoinkin maaliin. Tämä sote-väsymys ei kuitenkaan saa missään nimessä oikeuttaa huonoja päätöksiä, tehottomia ratkaisuja tai jopa oikeudellisten

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

periaatteiden tallomista. Koko uudistuksen tavoitteena on alun perin ollut taata ihmisille nopeampi pääsy hoitoon ja hillitä sote-menojen kasvua parantamalla kustannustehokkuutta. Hallituksen esittämässä uudistuksessa nämä molemmat tavoitteet vesittyvät, ja malli on katastrofi muun muassa uusmaalaisten palveluille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Huttunen.

19.16 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Tulen Pohjois-Karjalasta. Tulen maakunnasta, jossa väsyttiin odottamaan, että sotesta tulisi ikinä mitään valmista. Tämä meidän väsymyksemme kulminoitui vuonna 2014, eli siitä on jo seitsemän vuotta, kun päätimme lähteä rakentamaan yhdessä yli puoluerajojen maakunnallista sosiaali- ja terveystalveta yhdistävää Siun sotea. Kannustimena meillä kyllä toimi kokoomus, mutta kannustin oli kokoomusministeri Virkkunen ja hänen karttajarjoituksensa, jossa oli kuntia, joiden yhdistämistä suunniteltiin, kuulemma kuntatalouden tasapainottamisen toivossa. Näissä karttajarjoituksissa meiltä hävisi jopa maakuntakin alta, kokonaan pois maailmankartalta. Istuin jo tuohon aikaan valtuuston puheenjohtajana Outokummussa ja olin useissa eri neuvotteluissa mukana toteamassa tätä näytelmää. Tätä emme halunneet silloin, emmekä halua tulevaisuudessakaan.

On totta, että sote-kulut toivat jo tuolloin suurimman haasteen kuntataloudelle ja että vanhalla kuntapohjaisella mallilla ei ollut enää mahdollista jatkaa. Erikoissairaanhoidon kulut paisuivat lähes joka kunnassa, niin kuin on tänäänkin monesti todettu. Väki ikääntyi, hoidon tarve kasvoi. Siksi lähdimme rakentamaan Siun sotea, maakuntamallin toiminnallista pohjaa.

Kuntayhtymämalli, jossa raha kiertää edelleen kuntien kautta, ei kuitenkaan tuo ratkaisua kaikkiin ongelmiin. Sen olemme saaneet toimintamme aikana monta kertaa huomata. Olenkin aivan varma, että ainut mahdollisuus taata hoitopääsy, henkilökunnan jaksaminen sekä uuden henkilökunnan saaminen työpaikalle on valmisteilla oleva sote-ratkaisu, mistä tänään keskustellaan.

Nykymenon jatkuminen Suomessa merkitsee palvelujen rapautumista ja eriarvoisuuden kasvua. Se merkitsee myös pidemmällä aikavälillä suurempia kustannuksia, kun sairaat joutuvat odottamaan jonoissa oikeaa hoitoa, tervehtyminen ja kuntoutuminen viivästyvät, ihmiset ja palvelut kärsivät.

No, nyt kokoomus ja perussuomalaiset haluavat kaataa tämän soten. Se tarkoittaisi lisää eriarvoisuutta, se tarkoittaisi lisää kuntien pakkoliitoksia. Se johtaisi todelliseen Amerikan malliin, ja se olisi kuolinisku monelle kunnalle.

Keskusta haluaa taata lähipalvelut eri puolilla maakuntaa asuville ihmisille. Lähipalveluita ei voida tuottaa ainoastaan sähköisinä, vaan terveystalveta pitää olla saatavana myös paikan päällä. Toimimme siis siten, että sosiaali- ja terveystalveta on saatavilla kattavasti jokaisen kunnan alueella riippumatta siitä, onko kunnan alueelta edustajaa maakuntavaltuustossa. Valtuutettujen tehtävä on ajatella koko maakunnan etua ja koko maakunnan ihmisiä.

Keskustan valinta on selvä: me puolustamme hyvinvointiyhteiskuntaa, edistämme tasavertoisempia ja toimivampia palveluja ja käytämme yhteisiä varoja vastuullisesti. Tehty ratkaisu mahdollistaa myös jatkossa yrityksille ja järjestöille sosiaali- ja terveystalveluisa vahvan roolin julkisen sektorin hyvänä kumppanina.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Me emme siis Pohjois-Karjalassa jääneet odottamaan valtakunnallista uudistusta vaan lähdimme yhdessä rakentamaan ennakkoon maakunnallista Siun sotea, ja hyvä, että lähdeittiinkin. Jaan kuitenkin saman huolen kuin esimerkiksi edustaja Eskelinen jakoi täällä rahoitusleikkurista, joka kohtelee joitakin maakuntia, kuten Pohjois-Karjalaa, kaltoin. Toivonkin, että tähän kiinnitettäisiin jatkossa jatkovalmistelussa vielä huomiota. Nyt kuitenkin vihdoinkin — vaikka se kuinka ärsyttää, sanon tämän edelleen ääneen — me tarvitsemme tämän sote-uudistuksen maaliin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

19.20 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tällä sote-uudistuksella ymmärtääkseni oli alun perin kolme tarkoitusta: nopeampi hoitopääsy, terveyserojen kaventaminen ja kustannuskehityksen hillitseminen. Mikään näistä kolmesta ei tule toteutumaan. Se ei ole vain minun mielipiteeni, vaan se on kuultu esimerkiksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa asiantuntijoiden taholta. Ja miksi asia on näin? Sen vuoksi, että kun meidän pitäisi kannustaa siihen, että ihmiset käyttäisivät omaa rahaansa myös terveydenhoitoon, niin esimerkiksi Kela-korvauksia olisi pikemminkin pitänyt kasvattaa kuin kuihduttaa. Nyt siinä käy niin, että kun esimerkiksi hammaslääkärille meno yksityiselle tulee paljon kalliimmaksi, niin kaikki ovat siellä kunnan jonossa ja kaikkien hoito viivästyy, jonot pitenevät ja kaikkien palvelu huononee. Jos osa olisi mennyt omalla rahallaan pääosin yksityiselle, niin silloin olisi myöskin nopeammin palvelu toiminut kunnan puolella. Seuraus tästä tulee olemaan se, että ne, joilla siihen on rahaa, ottavat vakuutuksen, ja sen jälkeen meidän terveyserot ovat vielä suuremmat kuin ne ovat tällä hetkellä. Ja kustannuskehityksen hillitseminen — siitä ei tule yhtään mitään, sen hallitus on jo itsekin myöntänyt.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin nyt paneutua tässä vielä hieman tarkemmin yhteen yksityiskohtaan, joka erityisesti Pirkanmaalla mutta, tiedän, myös koko Suomessa on puhuttanut, ja se on Sydänsairaalan ja Coxan asia. Ja kun nyt täällä on ministeri Kiuru paikalla, haluan esittää teille suoran kysymyksen. Otan nyt kaksi sanatarkkaa lainausta, koska tästä asiasta on täällä annettu hyvin epämääräistä tietoa aikaisemmin käydyssä debattikustelussa. Tänään Aamulehdessä Sydänsairaalan toimitusjohtaja Pasi Lehto sanoo näin: ”Meillä on paljon kiireellisiä ja päivystyksellisiä potilaita. Olemme luoneet näille potilaille hyvän ja nopean hoitopolun. Meillä pääsee hätätilatoimenpiteeseen heti vaikka keskellä yötä.” Hän jatkaa, että jos Sydänsairaala ei voi päivystää, se on kiireellisen toiminnan jatkamisen kannalta erittäin hankalaa.” Ja kysynkin nyt: mitä te vastaatte näille potilaille, jotka ovat aidosti huolissaan siitä, jatkuuko tämä Sydänsairaalan toiminta nykyisellä tavalla, jatkuuko Coxan toiminta nykyisellä tavalla?

Arvoisa puhemies! Toinen sanatarkka lainaus perustuslakivaliokunnan lausunnosta, se kuuluu näin: ”Valiokunnan saaman selvityksen mukaan julkisomisteisten yhteisöjen aseman järjestäminen nyt ehdotetusta sääntelystä poikkeavalla tavalla vaikuttaisi esimerkiksi sote-järjestämislain sisältöön. Lisäksi selvitettäväksi tulisi mahdollisesti muun muassa EU-oikeudellisia kysymyksiä. Perustuslakivaliokunta on pitänyt välttämättömänä ja hyvään lainsäädäntötapaan kuuluvana, että etenkin silloin, kun laajakantoiseen hallituksen esitykseen esitetään tehtäviksi hyvin merkittäviä ja esityksen perusratkaisuihin olennaisesti vaikuttavia muutoksia, asian valmistelu osoitetaan valtioneuvoston tehtäväksi. Hallitus voi tällöin antaa asiasta joko kokonaan uuden esityksen tai perustuslain 71 §:ssä tarkoitettua täydentävän esityksen.” Kysyn nyt, ministeri Kiuru, teiltä aivan suoraan: aikooko hal-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

litus antaa uuden esityksen tai täydentävän esityksen, jotta voidaan varmistaa se, että Coxa ja Sydänsairaala saavat jatkaa toimintaansa nykyiseen tapaan, vai aiotteko te viedä tämän sote-uudistuksen valiokunnassa ja suuressa salissa läpi ilman, että meillä on tarkkaa tietoa siitä, mitä Coxalle ja Sydänsairaalle tulee tapahtumaan ja miten jatkossa hoidetaan niitä potilaita, joita ympäri maata Coxaan ja Sydänsairaalaan tulee? Haluaisin saada tähän kysymykseen vastauksen. — Kiitoksia, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Kinnunen.

19.25 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että saamme elää terveempinä ja pidempään. Kun väestö ikääntyy, tarvitsemme aikaisempaa enemmän myös palveluita. Syntyvyyden lasku vähentää työikäisten määrää ja verotuloja. Tarvitsemme sote-uudistuksen, jotta voimme hillitä kustannusten kasvua ja turvata palvelut myös tuleville sukupolville. Sote-uudistuksen tarpeellisuuden varmasti, ainakin toivottavasti, allekirjoittavat kaikki tässä salissa.

Viime kaudella kuultiin kertomuksia väsyneiden sairaanhoitajien pyynnöistä saattaa sote lopultakin loppuun. He ovat odottaneet. Pienet ja vähän isommatkin kunnat ovat rahoitushaasteiden keskellä helisemässä erityisesti erityis- ja erikoissairaanhoidon kulujen kanssa. Monet ovat vedonneet, että saattakaa nyt nämä vuosikymmenen harjoitus lopulta maaliin. Tämä on tarkoitus.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta ovat olleet valmistelemissa ja tekemässä kaikki keskeiset puolueet. Sitä on yritetty eri malleilla edistää. Perustuslailliset haasteet ovat koituneet muiden kuin maakuntapohjaisen mallin esteeksi.

Viime kauden perusteellista työtä on edistetty eteenpäin, ja saimme toissa viikolla perustuslakivaliokunnan oikeudellisen arvion valmiiksi, eikä tähän malliin sisälly merkittäviä perustuslaillisia esteitä. Valiokunnan huomiot ovat sosiaali- ja terveysvaliokunnan työstettävänä. Tällä nykymallilla päästään kuitenkin eteenpäin.

On hyvä myös kysyä, mitä siitä seuraisi, jos sote kaatuisi. Monen kunnan rahat loppuisivat, kuntia olisi pakkoliitosten edessä, hoitojonot pitenisivät, syntyisi eriarvoisuutta. On kysymys hyvin tärkeistä ihmisen arkeen vaikuttavista asioista: terveydenhuollosta, lastensuojelusta, vanhustenhoivasta, pelastustoimesta. Suomalaiset odottavat 15 vuoden valmistelujen jälkeen, että uudistus valmistuisi.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee katsoa Suomea kokonaisuutena. Suomi on suuri maa, jonka eri laidoilla vallitsee toisistaan hyvin paljon poikkeavia olosuhteita. Meidän tulee turvata hyvän elämän edellytykset ihmisille siellä, missä he ovat onnellisimmillaan, siellä, missä he ovat kotonaan asuinpaikasta riippumatta.

Tässä sote-uudistuksen mallissa rahoitusta kohdennetaan palvelujen tarpeen mukaan eri puolille Suomea. Yritykset ja järjestöt toimivat edelleen julkisen palvelun tukena. Maakunnilla säilyy riittävä oma palvelutuotanto. Monituottajamalli kuitenkin säilyy. Nopeammin lääkäriin, suoraan vaalien kautta vaikuttamista, vähemmän hallintoa. Nykyisestä yli 200 toimijan himmelistä päästään reiluun 20 sote-järjestäjään. Tässä on sote-uudistuksen keskeinen sisältö. Toivon, että tässä keskustelussa muistetaan nämä keskeiset luvut.

Arvoisa puhemies! Tämäkään malli ei ole ongelmaton, mutta se on riittävän hyvä pohja palvelujen jatkuvalle kehittämiselle. Sote ei tule kerralla valmiiksi. Nyt se kuitenkin etenee, ja se on hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Marttinen on poissa, myös edustaja Ovaska on poissa. — Edustaja Wallinheimo on paikalla.

19.30 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen sote-uudistuksessa on monta kriittistä kohtaa, mutta itse keskityn tässä puheenvuorossa siihen tärkeimpään, siihen, miten tämä nyt kaavailtu esitys toteuttaa sille asetettuja tavoitteita: pääseekö jatkossa nykyistä helpommin lääkäriin tai muihin tarvitsemiinsa palveluihin, ja onko hoidon laatu nykyistä parempi? Senhän takia tätä sote-uudistusta on ollut tarkoitus tehdä. Ikävä kyllä, vastaus näihin kysymyksiin on suurimmaksi osaksi ”ei”. Uudistus lisäisi hallintoa mutta ei lyhentäisi terveyskeskusjonoja. Siitä tähän hallituksen sote-malliin istutettu ideologinen viritys pitää huolen. Hyviä tuloksia tuottanutta monituottajamallia ajetaan alas, ja ostopalveluita, ulkoistuksia ja alihankintoja rajoitetaan. Ei ihme, että esimerkiksi Jyväskylässä tai Kinnulassakin ollaan tästä kaikesta huolissaan.

Arvoisa puhemies! Esimerkiksi meillä Jyväskylässä neljä terveysasemaa on ulkoistettu vihreiden ja SDP:n tuella. Käytännössä meillä näissä ulkoistuksissa on ollut kapitaatiopohjainen hinnoittelu, mikä on kannustanut vaikuttavaan hoitoon ja pitänyt kustannukset kurissa. Samalla se tärkein eli tavallisten jyväskyläläisten tyytyväisyys ulkoistuksiin ja erityisesti palveluiden saantiin on korkea. Kuvaavaa on se, että ulkoistettujen terveysasemien kiireetön T3-luku lääkärille on 8 päivää, kun kaupungin omissa terveysasemissa vastaava luku on 29 päivää. Kysynkin, arvoisa puhemies, aivan vilpittömästi esimerkiksi meidän jyväskyläläisten puolesta sitä, mikä on peruste romuttaa tämä järjestely. Miksi hallitus haluaa sote-uudistuksellaan vaarantaa nämä hyväksi koetut ja yhdessä rakennetut palveluväylät?

Vastaavasti Kinnulassa kunnan tekemän ostopalvelusopimuksen avulla on pystytty turvaamaan kuntalaisille toimivat ja laadukkaat perusterveydenhuoltopalvelut sekä iäkkäille suunnattuja sosiaalihuollon palveluja. Kinnulalaiset itse katsovat, että yhteistyö palveluntuottajien kanssa on ollut hyvää ja toimivaa. Ulkoistus on koettu toimivaksi tavaksi tuottaa palveluita ja turvata nopea hoitopääsy kunnassa, johon aiempina vuosina on ollut suuria vaikeuksia rekrytoida esimerkiksi lääkäreitä. Kinnulan kunnan näkökulmasta hallituksen sote-kaavailussa mietityttääkin eniten se, miten syrjäiselle pikkupaikkakunnalle jatkossakin turvataan toimivat ja riittävät palvelut, mikäli kunnan ja yksityisen palveluntuottajan laaja ulkoistussopimus tulee tosiasiassa esityksen myötä mitätöidyksi. Miten käy esimerkiksi tämän pohjalta mahdollistetun iäkkäiden palveluasumisen tai neuvolapalveluiden?

Arvoisa puhemies! Haluaisin kuulla maakunnan hallituspuolueen edustajien kommentteja kaavailun sote-uudistuksen vaikutuksista myös maakunnan palo- ja pelastustoimeen. Hallituksen ydinministerit ovat toki jo myöntäneetkin sote-uudistuksen merkitsevän leikkauksia palo- ja pelastustoiminnan valtakunnalliseen rahoitukseen yhteensä noin 80 miljoonaa, mutta tästä niukkuudesta Keski-Suomi saa muita isomman siivun osakseen. Suhteessa nykytilaan uudistuksesta syntyvä vaje pelastustoimen resursseihin Keski-Suomen hyvinvointialueella olisi 12 euroa per asiakas eli yhteensä runsaat 3,2 miljoonaa. Ei tällaista voi varmaan hyväksyä. Ei, hyvä hallitus, tehdä sote-uudistusta keskisuomalaisen arjen turvallisuuden kustannuksella. Siksi sote-uudistukseen kaavailtua pelastustoimen rahoitusta pitää saada kuntoon ja rahoitusmallissa olevat valuviat pitää korjata. Ongelmanahan tässä on pelastustoimen kannalta se, että kaavailussa uudessa rahoitusmallissa ei esitetä konkreettista palomuuria pelastustoimen ja sote-toimen rahoituksen välille. Tiedämme, että tulevana vuosina Suomen väestö ikääntyy ja paineet sote-menojen puolella kasvavat.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Tämä tulee johtamaan hyvinvointialueilla tulevaisuudessa säästöpaineesiin. Ja koska sote-menoista on vaikea laajan lakisääteisyytensä vuoksi säästää, on todennäköistä, että hyvinvointialueilla säästöjä tullaan etsimään pelastustoimen puolelta.

Ja loppuun, arvoisa puhemies, totean vielä sen, että kun täällä on muutamissa puheen-vuoroissa verrattu tätä nykyistä sotea vaikkapa viime vaalikauden sote-ehdotukseen, niin tärkein ero on mielestäni talous. Silloinhan sote-uudistusta tehtiin myös talouskylki edellä, kun tässä Marinin hallituksen versiossa sillä ei tunnu olevan mitään väliä. Ero kustannuk-sissa on vuosikymmenessä kuitenkin melkoinen, voi olla jopa 6–7 miljardia euroa. Siksi tästäkin näkökulmasta vielä kyllä harkitsisin sitä, [Puhemies koputtaa] kannattaako tehdä tällaista uudistusta, joka heikentää palveluita, lisää alueellisia eroja ja [Puhemies koputtaa] maksaa nykyisille ja tuleville sukupolville entistä enemmän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Könttä.

19.35 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Opposition välikysymys sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisesta on monikärkiohjus, jossa ei tiedetä, mitä pitäisi kritisoi-da, joten on päätetty kritisoida vähän kaikkea. Kärkenä välikysymyksessä on sote-sosialis-mi, joka luo Suomeen Yhdysvaltain mallisen kapitalistisen terveydenhuoltojärjestelmän, siis sosialistisen kapitalistisen terveydenhuoltojärjestelmän. Tässä on harjoitettu todellista poliittista akrobatiaa, kun kritisoidaan sekä sosialismista että kapitalismista — kaikille kaikkea.

Kokoomuspuolueen ja perussuomalaisten irtaantuminen sote-uudistuksen suunnasta ja sen välttämättömyydestä on erikoinen poliittinen kärrynpyörä. Kyse on kuitenkin lähes sa-masta mallista, jota sekä kokoomuspuolue että perussuomalaiset vielä omalla hallituskau-dellaan kannattivat. Perussuomalaisten peruskunta—piirikunta-sote-malli on käytännössä melkein kopio keskustan kotikunta—maakunta-mallista. Kokoomuksen nykyisestä sote-mallista ei saa selvää. Uudistaa pitää, mutta ei niin kuin hallitus esittää. ”Ei tehä mittään” on kokoomuksen mallin nimi.

Tämä noin viisisivuinen ja 13 kysymystä sisältävä välikysymys on kuin eläisi Päiväni murmelina -elokuva. Oppositiopuolueilla ei ole esittää mitään uutta panosta uudistuksen eteenpäin viemiseksi — he listasivat vain viisi sivua ongelmia ilman yhtään ratkaisua. Hal-litus on kuitenkin sitoutunut viemään nyt jo yli 12 vuotta valmistellun uudistuksen maaliin ja edistää sitä määrätietoisesti. Sotessa ollaan nyt pidemmällä kuin koskaan ennen.

Keskustalle uudistuksessa on tärkeintä, että ihmiset saavat parempia palveluita, jonot ly-henevät ja sosiaali- ja terveyspalvelumme rakennetaan kestäväälle maakuntapohjalle.

Keväällä 2017 vasemmisto-oppositio teki välikysymyksen sosiaali- ja terveyspalvelu-jen uudistamisesta, viisisivuisen ja 11 kysymystä sisältävän. Keskustan, perussuomalais-ten ja kokoomuksen hallituksen sote-uudistusta puolusti kansanedustaja Heinonen, kun hän Itä-Hämeessä 13.4.2017 kirjoitti seuraavasti:

”Oppositiopuolueilla ei ollut esittää mitään uutta panosta uudistuksen eteenpäin viemi-seksi — he listasivat vain viisi sivua ongelmia ilman yhtään ratkaisua. Hallitus on kuiten-kin sitoutunut viemään nyt jo yli 10 vuotta valmistellun uudistuksen maaliin ja edistää sitä määrätietoisesti. Sotessa ollaan nyt pidemmällä kuin koskaan ennen.

Kokoomukselle uudistuksessa on tärkeintä, että ihmiset saavat parempia palveluita, jo-not lyhenevät ja sosiaali- ja terveyspalvelumme rakennetaan kestävämmälle perustalle.”

Viisaasti sanottu, edustaja Heinonen.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Miksi vuosikausia valmisteltua sote-uudistusta tarvitaan? Linaan edustaja Petteri Orpon sanoja maaliskuulta 2018: ”Suuret terveystyöryhmät pääsee tässä tilanteessa, jos järjestäjät on niin heikkoja, pääsevät valtaamaan tämän maan kerrallaan, koska kunnat eivät pysy, ne on liian heikkoja. Siksikin me tarvitaan uudistus, jotta me saadaan tämä hallintaan. Jos katsotaan kokonaisuutta, on tällä hetkellä yli 300 kuntaa järjestäjänä. Meillä on 150 kuntayhtymää, jotka tuottaa näitä palveluita ja järjestää. Sitten meillä on koko valtio, aluehallinto, sairaanhoitopiirit, meillä on elyt, avit. Nyt mennään 18 maakuntaan. Tässä tapahtuu siis merkittävä byrokratian purku. Samaan aikaan tämä on todella iso uudistus, ja täytyy sanoa, että minä olen alkanut pitämään myös tästä hallintomallista.” Viisaasti sanottu, edustaja Orpo.

Yksi opposition perusteluja vastustaa uudistusta on myös puhe uudesta kolmannesta hallinnon tasosta. Perusteluiden on tässä uudistamisessa oltava kohdallaan, jotta oppositio ymmärtää uudistamisen tarpeen myös tältä osin. Siksi lainaan viisaita sanoja korkealle arvostamaltani edustaja Kanervalta Loimaan Lehdessä huhtikuussa 2018:

”Olen ollut viime viikkoina hämmästynyt siitä, kuinka kiihkomielisesti vireillä olevaan sote- ja maakuntauudistukseen suhtaudutaan. Kyse on suuresta muutoksesta, mutta mitään vallankumouksellista ei ole tapahtumassa.

Yksinkertaistaen voisi sanoa, että sotessa tavoitteena on, että ihminen pääsee perusterveydenhuollossa lääkärin vastaanotolle haluamassaan aikataulussa ja jos jatkotoimia tarvitaan, kaiken pitää sujua järkevällä tavalla, siis integroidusti, niin kuin sanotaan.”

Viisaasti sanottu, edustaja Kanerva.

Tosiasia on, että sote-uudistus keventää päätöksenteon nykyisistä parista sadasta erilaisesta julkisesta toimijasta noin 20:een maakuntien kokoiseen ja ihmisen näköiseen demokraattiseen alueeseen.

Erona maakuntamalliin nykyiset valtuutetut valitaan epädemokraattisesti ilman vaaleja puoluetuimistojen hämärissä kabineteissa. Tulevissa maakuntavaaleissa kansa päättäisi itse, kenelle se antaa päätösvallan palveluista. Sitä kutsutaan demokratiaksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi siteeraan vielä toiseen otteeseen edustaja Kanervaa, joka niin viisaasti on kirjoittanut:

”Uudistusta on tehty jo kaksikymmentä vuotta. Asiaa valmistelemassa on ollut ministereitä kaikista suurista puolueista. Osa esitetyistä malleista on todettu perustuslain vastaisiksi tai poliittisesti mahdottomiksi. Siksi on melkoista vastuuttomuutta edistää uudistuksen lykkäämistä taas seuraavalle vaalikaudelle tai väittää, että nykyinen toimii. [Puhemies koputtaa]

Monipuoluemaassa on kyettävä yhteistyöhön, ei määräälemään.

On ymmärrettävä, että sote- ja maakuntauudistuksen kaltaisessa reformissa kaikkien on joustettava. [Puhemies koputtaa] On syytä vakavasti toivoa, että eduskunnalla on malttia ja viisautta tehdä välttämätön sote- ja maakuntauudistus.”

Kyllä oli viisaasti kirjoitettu edustaja Kanervalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on aika täynnä. — Ja edustaja Kiviranta.

19.41 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella sote-uudistus törmäsi ennen kaikkea perustuslaillisiin ongelmiin, jotka nykyisen hallituksen sote-uudistuksessa on pyritty välttämään. Kokoomuksen valinnanvapaus olisi vähitellen saattanut ajaa merkittäviä osia Suomen julkisesta terveydenhuollosta kansainvälisille pääomasijoittajille.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Meidän on syytä pitää yhteiskunnan avaintoiminnot suomalaisessa omistuksessa ja omassa päättäväisyydessämme. Siksi nyt eduskuntakäsittelyssä olevassa sote-uudistuksessa on luovuttu valinnanvapaudesta siinä muodossa, missä kokoomus sitä ajoi. Sen sijaan 21 hyvinvointialuetta ja Helsinki erillisenä palveluiden järjestäjänä voisivat edelleen hankkia sosiaali- ja terveystalveta palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta, mutta ne nähdään enemmän täydentävinä palveluina. Hyvinvointialueiden on kuitenkin pidettävä huolta riittävästä omasta palvelutuotannosta.

Arvoisa puhemies! Uudistuksessa on avainasemassa tuottavuuden nousu, sillä vain sitä kautta voimme saavuttaa pitkän aikavälin kustannussäästöjä. Sote-uudistuksen täytyy vastata heikentyvän huoltosuhteen tuomiin kustannushaasteisiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Talvitie.

19.43 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistusta on tosiaan tehty se 15 vuotta. Haluan uskoa, että salissa laadasta laitaan on yhteinen tavoite siitä, että on tärkeää taata yhdenvertaiset palvelut Helsingistä Utsjoelle. Yksi ongelma, mikä tällä hetkellä on, on se, että ihmisten on päästävä ripeästi, paljon ripeämmin, hoitoon. Kukaan ei siellä jonoissa parane, ja me kaikki, jotka olemme kuntapäättäjiä, tiedämme ja kuulemme niitä tarinoita, miten ihminen on käynyt viidellä, kuudella lääkäriillä, hoitajalla, ja ihmisiä pomputellaan siellä jonoissa.

Minulla on tapana kirjoittaa muistikirjaan erilaisia asioita, ja kun aloitin Oulun kaupunginvaltuutettuna 2005, olin myös maakuntavaltuutettuna. Sattumoisin viime kesänä löysin muistikirjan sieltä vuodelta 2005 — kunta- ja palvelurakenneseminaari, Oulu, 19. lokakuuta 2005 — jossa siis ministeri Manninen ja ministeri Heinäluoma keskusta- ja demarihallituksesta kertovat, että nyt on katsottava 20 vuoden päähän, tai siis vuoteen 2020, joka itse asiassa on nyt jo elettyä elämää. ”Suomi on 20 vuoden päästä Italian jälkeen Euroopan seniorivaltaisim maa, ja sosiaalipalvelut kasvavat 2 prosenttia joka vuosi. Kuntarakenne luo hyvinvointipalvelut mutta myös edellytykset elinkeinoelämälle. Tarvitsemme vahvoja kuntia, vahvoja alueita, jotka ovat elinkeinokykyisiä. Kuntien itsehallinnosta on pidettävä kiinni, ja kuntien henkilöstö mukaan uudistamaan palvelu- ja rakenneuudistusta.” Sitten olen oikein alleviivannut tänne, siis lokakuussa 2005: ”Tavoitteena, ettemme luo byrokraatia” ja ”taka-alalle pikkupolitikointi ja katse vuoteen 2020”, joka nyt on jo elettyä aikaa.

On tietenkin valitettavaa, että tätä uudistusta on tehty 15 vuotta, mutta kyllä on maailma myöskin muuttunut tämän 15 vuoden aikana. Uskommeko me tosissamme siihen 2020-luvulla, että me tarvitsemme massiivisen hallinnon uudistuksen siihen, että me saamme siis ihmisille parempaa palvelua, joustavat ja toimivat hoitopolut ja sen ripeän hoitoonpääsyn? Kaikkein olennaisintahan tässä tilanteessa pitäisi olla se, että nämä kaikki asiat ovat potilaslähtöisiä, eivät hallintolähtöisiä.

Tätä uudistusta on kritisoitu siitä, että kannusteet näille itsehallintoalueille ja hyvinvointialueille puuttuvat, kannusteet siitä, miten takaamme tavoitteiden toteutumiset. Tätä oikeastaan toivoisin, että ministeri Kiuru voisi kommentoida, koska arvostan sitä, että ministeri on ollut paikalla koko tämän keskustelun ajan kuuntele massassa. En ainakaan itse ole kuullut, kun olen työhuoneestani kuunnellut, mitkä ovat ne kannusteet, joilla tämä ripeä hoitoonpääsy, joustavat, toimivat hoitopolut ja myöskin sitä kautta kannusteet terveyden edistämiseen mutta myöskin parempiin palveluihin, yhdenvertaisiin palveluihin itsehallintoalueille annetaan.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Tiedämme myöskin kaikki, että kun ihmiset tekevät sote-alalla merkittävän osan sitä työtä, vaikka siellä on digitalisaation ja erilaisten tekniikoiden myötä myöskin tuottavuutta, niin oleellista on hyvä johtaminen, ja sitä kautta myöskin voidaan saada tuottavuus paremmaksi. Toivoisin, että myöskin siihen ministerit toisivat oman osuutensa, miten tämä uudistus nimenomaan parantaa hyvää johtamista, mikä on olennainen asia myöskin sote-uudistuksessa.

Sitten, arvoisa puhemies, tästä rahoituksesta on ollut jonkin verran keskustelua, ja on toivottavaa, että ainakin ne ongelmat, mitkä hallintovaliokunnassa kohtasimme ja kuulumme sairaanhoitopiirien edustajilta liittyen kuntarahoitukseen ja siihen liittyviin luototukseen ja sopimuksiin, toivottavasti tullaan korjaamaan. — Kiitos. Jatkan toisessa puheenvuorossa, koska 5 minuuttia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hopsu on poissa, myös edustaja Nurminen on poissa. — Mutta edustaja Valtonen, olkaa hyvä.

19.48 Elina Valtonen kok: Arvoisa puhemies! Nyt tehdään Suomeen vuosikymmeniksi vaikuttavaa hallintouudistusta. On jokseenkin käsittämätöntä, että paikalla ensinnäkin tällä hetkellä on vain vähän kansanedustajia. Kiitän kuitenkin ministereitä, että olette jaksaneet tässä tuntien ajan kuunnella tätä puhetta.

Edustaja Könttä sanoi, että oppositio on käyttänyt ikään kuin tällaista sarjatuliasetta. No, toden totta on käyttänyt, koska tässä sote-uudistuksessa puhutaan niin mittavasta mallista, jossa kritisoitavaa on monessa kohtaa, ja tähän ei ole oppositiopolitiikkaa, vaan me luettelemme kerta kaikkiaan niitä kritiikin kohtia, joita olemme saaneet kuulla nyt pitkin talvea ja kevättä asiantuntijoiden toimesta valiokunnissa.

Jos mietitään asiantuntijalausuntoja, niin aika hämmästyttävääkin tämä koko sote-käsittely meni kehysriihen yhteydessä, kun yhtäkkiä tuntui siltä, että keskusta ikään kuin olisi viheltänyt pilliin ja hallituspuolueet sielläkin — kun jossain oli kriittisiä ääniä — pikemminkin tahtoivat kiirehtiä lausunnot ulos valiokunnista, ja sittemmin mietinnöt ja merkittävä osa esimerkiksi lisätietopyynnöistä olivat jääneet saamatta.

Nyt on niin, että itseäni huolestuttaa eniten se, että täällä salissa ei ole yhtään vihreää kansanedustajaa, jos oikein näen. Päivälläkään en kovin montaa puheenvuoroa kuullut entiseltä kaupunkipuolue vihreiltä siitä, minkä takia he tosiaan tämän hallituksen puitteissa tuovat Suomeen uuden maakuntakerroksen, joka tulee erityisesti kaupunkilaisia rasittamaan kolmella eri tavalla.

Ensimmäinen on se, että tämä malli tulee viemään kaupungeilta, erityisesti suurilta kaupungeilta, merkittävän osan tuloista, ja siltä osin, vaikka toki sote-menotkin siirtyvät, tehdään leikkaus kaupunkien elinvoimaan — ja puhutaan miljoonien menetyksistä, jotka jollain tavalla joudutaan kompensoimaan. Se tarkoittaa sitä, että kaupunkilaiset tulevat tulevaisuudessa kolmella eri tavalla tässä maksumiehiksi ja -naisiksi. Ensimmäinen on se, että jos joudutaan kompensoimaan ne viedyt tulot, niin se edellyttää joko veronkorotuksia tai sitten leikkauksia jossain muualla. Erityisen haitallista olisi se, jos ne leikkaukset kohdistettaisiin koulutukseen, sivistykseen, siihen, joka kuitenkin luo meille sitä tulevaisuutta ja hyvinvointia tässä maassa, ja erityisesti tämä kohdistuu niihin alueisiin, joille vielä syntyy lapsia.

Toinen puoli on se, että tämä maakuntauudistus on erittäin kustannustehoton — asiantuntijat ovat arvioineet, että tämä malli tuo paitsi muutoskustannuksena sen 3 miljardia niin

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

myös useamman sata miljoonaa vielä siihen päälle, vuosi vuodelta enemmän, sen takia, että tässä mallissa ei ole minkäänlaista kustannusjarrua vaan pikemminkin kustannuskiihdytin. Jos mietitään kansantaloustieteen perusopintoja 1.0.1, niin siellä suunnilleen ensimmäisenä opitaan, että mitään budjetointia ei kannattaisi tehdä niin, että tulevan vuoden budjetti rakennetaan edellisen päälle, varsinkaan tilanteessa, jossa valta ja vastuu eivät kohtaa, kuten tässä mallissa. Nythän on niin, että jos kesken vuoden maakunnassa rahat loppuvat kesken, sitten sitä pyydetään valtiolta lisää, valtio sitä toimittaa, ja kas kummaa: ensi vuoden talousarvio on korjattu sillä summalla ikään kuin automaattisesti ylöspäin. On selvää, että meillä ei ole tähän malliin varaa.

No, kolmas puoli vielä, miten kaupunkilaiset — puhun nyt tietoisesti kaupunkilaisista sen takia, että aloitin tämän keskustelemalla vihreiden kanssa, jotka eivät täällä salissa ole, eikä puheenjohtaja Maria Ohisalokaan ole koko päivänä täällä ollut... Kolmas puoli on se, että koska tämä malli asiantuntijoiden mukaan ei helpota hoitoon pääsyä vaan vaikeuttaa sitä, se tulee tarkoittamaan sitä, että ne ihmiset, joilla on maksukykyä, tulevat ottamaan vakuutuksia tai tulevat maksamaan omasta pussistaan tai työnantajan pussista itselleen ikään kuin oikotien palveluihin.

No, tässä on tosiaan kolminkertainen kustannusrasitus, mutta minun ja kokoomuksen näkemystä hyvinvointivaltiosta tämä ei vastaa. Me ylläpidetään kahden kerroksen väkeä tässä maassa, ja sen takia kokoomus on sitä mieltä, että vihreiden tulisi kaataa tämä sote, jos muu hallitus ei siihen kykene.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko. — Pysytään nyt puhujalistalla. Hetki sitten debatoitiin.

19.54 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on ansiokkaasti keskusteltu välikysymyksestä liittyen sosiaali- ja terveydenhuoltouudistukseen, ja kun on ollut näin pitkään — vuodesta 1980 — sote-alalla, niin tietää joka ikisen vaiheen. Olen sydämeeni taltioinut muun muassa ministeri Kiurun lauseet vuosien varrella siitä, mitä ei missään nimessä pitäisi tehdä. Varmasti muistattekin, kun viime kaudella vastustitte raivoisasti tällaista maakuntamallia ja tämän tyyppistä. No, täällä on sanottu myöskin, että tässä kysymyksessä, joka on esitetty opposition taholta, on yli 40 virhettä. Olen kuunnellut joka ikisen lauseen ja puheenvuoron täällä tänään, ja sielläpä niitä virheitä vasta onkin: on yli 100 virhettä löytynyt ymmärryksestä sotea kohtaan, aivan virheellistä tietoa.

No, mutta itse tähän asiaan. Hallituksen esittämää sotea ei mielestäni pitäisi hyväksyä.

Nyt maahamme ollaan luomassa uudistusta, joka keskittää sote-palveluita entisestään ja tuo byrokratiaa lisäävän kalliin julkishallinnon portaan lisää. Tämä hankaloittaa kansalaisten hoidon saamista ja sujuvuutta.

Soten maksajiksi joutuvat maamme suuret kaupungit erityisesti pääkaupunkiseudulla. Myös monet nykyiset maakunnat menettävät sote-rahoitusta verrattuna nykyiseen muun muassa siksi, että laskelmissa ei huomioida riittävästi väestön kasvavaa palvelutarvetta.

Lisäksi tämä maakuntaudistus keskittää sote-vallan suurille kaupungeille. Lähes puolet kunnista on saamassa vain nolla tai enintään yhden paikan tuleviin aluevaltuustoihin. Myös valtion ohjausvalta kasvaa. Eivät nämä mitään itsehallintoalueita ole, vaan siellä on kaksi ministeriötä, jotka tulevat ohjausta lisäämään.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Yksityiset palveluntuottajat halutaan karsia mahdollisimman vähiin. Jopa julkisomisteisten osakeyhtiöiden toiminta halutaan lopettaa. Näistä esimerkkeinä ovat Tampereella toimiva Coxa ja Sydänsairaala.

Edustaja Satonen kysyi täällä kysymyksiä, ja olen täällä salissa tänään niin kauan, että niihin saadaan vastaukset.

Yksi esityksen suurimmista ongelmista kansalaisten kannalta on se, ettei hallituksen esittämä sote vastaa ollenkaan niihin ongelmiin, joiden vuoksi uudistus tarvitaan. Esityksen mukaan — OECD:n selvitysten mukaan siis, muun muassa OECD on selvittänyt — Suomen terveydenhuollon ongelmat ovat erityisesti perusterveydenhuollon saatavuudessa ja palveluketjujen sujuvuudessa. Liian monessa kunnassa perusterveydenhuollon palveluja ja sosiaalihuollon palveluja joutuu odottamaan liian kauan. Jonoissa odottaessa taudit ja ongelmat pahentuvat ja niiden hoito on entistäkin vaikeampaa. Palvelujen pirstaleisuus ja muut palveluketjujen ongelmat heikentävät erityisesti moniongelmaisten ja pitkäaikaissairaiden ihmisten hoidon ja palvelujen laatua ja vaikuttavuutta.

Eikä tässä vielä kaikki. Saadun tiedon mukaan muun muassa Lännen Media 17.4. uutisoi hallituksen pöydällä olevia esityksiä yksityisen hoidon ja tutkimuksen Kela-rahoituksen lopettamisesta, Kelan kuntoutustoiminnan siirtämisestä suunnitelluille hyvinvointialueille, lääkekorvausten poistamisesta yksityislääkäreiden määräämistä lääkkeistä ja matkakorvausten poistamisesta yksityiseen hoitoon tai tutkimukseen matkustamisesta. Yksityisen hoidon ja tutkimuksen Kela-korvausten poistaminen vaikuttaisi erityisesti niihin potilaisiin, jotka tarvitsevat lastenlääkärin, silmälääkärin, hammaslääkärin ja gynekologien palveluja — siis juuri niitä palveluja, joita ei julkiselta sektorilta saa riittävästi tai ei ollenkaan. Kuvitteleeko hallitus, että tulevassa sotessa nämä palvelut hoituvat julkisena palveluna, vaikka ne eivät ole tähänkään mennessä hoituneet?

Entä sitten Kelan kuntoutustoiminnan siirto hyvinvointialueille? Luuleeko hallitus tässäkin kohdassa, että nykyistä Kelan järjestämää ja rahoittamaa kuntoutusta tuottavat ammattilaiset siirtyvät hyvinvointialueille töihin ja siten varmistettaisiin kuntoutuspalvelut? Jos hallitus näin kuvittelee, sillä todellakaan ei ole oikea tilannekuva.

Lääke- ja matkakorvausten poistokaavailut yksityislääkärin — siis myös monen työterveyslääkärin — määräämistä lääkkeistä ja yksityisen hoidon ja tutkimuksen matkoista ovat erityisen järkyttäviä. Ne viimeistään paljastavat hallituksen ideologiaperusteisen yksityis-sektoriallergian, mikä on todella vakava ja vertaansa vailla.

Me tarvitaan sote-uudistus. Me tarvitaan kansalaisten tarpeista lähtevä sote-uudistus. On kuitenkin luotava sellainen järjestelmä, jossa sosiaali- ja terveyspalvelut sekä perus- ja erikoispalvelut integroidaan kansalaisten tarpeista lähteviksi kokonaisvaltaisiksi palvelukokonaisuuksiksi. — Jatkan tästä toisessa puheenvuorossani, ja sitten minulla on neljä kysymystä ministeri Kiurulle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Ikonen, olkaa hyvä.

19.59 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Kun viikko sitten luin täällä tämän välikysymyksen, niin esitin siinä joukon kysymyksiä. Kävin äsken läpi näitä kysymyksiä peilaten niitä tämän päivän keskusteluun ja siihen, miltä osin olemme saaneet vastauksia, ja valitettavasti aika monta kysymystä meillä on täällä tänään vielä vailla vastausta. Ajattelin, että käyn ihan nyt läpi nämä kysymykset, mitä hallitukselle esitin. [Arto Satonen: Oikein!]

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Ensimmäinen näistä kysymyksistä oli se, miksi hallitus runnoi uudistusta epäkohtineen väkisin läpi keskellä koronavirusta. Tähän emme ole vielä saaneet vastausta. Toivon, että voimme saada vastauksen ja perustelut siihen, miksi tällaisena aikana resurssit kohdennetaan tähän.

Toinen kysymys oli se, miksi hallitus toi eduskuntaan esityksen, joka ei vastaa sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamiselle asetettuihin tavoitteisiin eli ei edistä ihmisten hoitoonpääsyä eikä hillitse kustannusten kasvua. Tähän kysymykseen kuulumme tänään tavoitteiden toistamista useampaan otteeseen, mutta emme oikeastaan kuulleet, miten se ratkaistaan, miten näihin tavoitteisiin päästään tämän hallinnon uudistuksen kautta. Vastauksia tähän kysymykseen ilmeisesti ei ole.

Kysyin myös, miksi eduskuntaan ei ole tuotu esitystä hoitotakuun parantamisesta eikä terapiatakuusta. Ei tullut vastausta, eikä myöskään näitä esityksiä ole tänne meille vielä tuotu.

Neljäs kysymys oli, miksi hallitus keskittyy palveluiden uudistamisen sijaan hallinnon uudistukseen, joka ei lyhennä jonoja ja joka lisää ihmisten eriarvoisuutta. Ei vastausta tähänkään.

Miksei hallitus edistä toimillaan osaavan henkilöstön saatavuutta vaan vaikeuttaa sitä? Ei vastausta.

Miksi hallitus haluaa romuttaa yliopistotasaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen ja erikoissairaanhoidon tulevaisuuden sekä sivuuttaa täysin yliopistollisten sairaaloiden kritiikin ja hädän? No, tätä kysymystä sivuttiin vähän ehkä vähätellenkin ja kerrottiin, että tuodaan esityksiä sitten myöhemmin. Ajattelen itse, että tämä on asia, jota ei voi jättää auki. Sitä ei voi jättää odottamaan. Kyse on tutkimuksesta, koulutuksesta ja tätä kautta meidän koko erinomaisen erikoissairaanhoidomme tulevaisuudesta.

Kysyin myös, miksi hallitus toteuttaa sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavalla, joka kustannusten kasvun hillitsemisen sijaan kasvattaa kustannuksia seuraavan kymmenen vuoden aikana eikä todennäköisesti pienennä julkisen talouden kestävyysvajetta edes pitkällä aikavälillä. Tähän saimme vähän ristiriitaisen vastauksen. Toisaalta kerrottiin, että kustannuksia hillitään, ja toisaalta kerrottiin, että kaikki saavat lisää. Aika ristiriitainen tunne, mutta ajattelen, että tämä keskustelu ehkä vahvistaa sitä kuvaa, etteivät nämä kustannusten hillintäkeinot tässä esityksessä kaiken kaikkiaan ole kovin uskottavia. Esimerkiksi tämä täällä mainittu 80 prosentin kustannusten kasvun jarru: sillä ei ole merkitystä, jos kustannukset korvataan kuitenkin jälkikäteen.

No, sitten oli kysymys, miksi hallitus ei luovu maakuntaveron valmistelusta, vaikka asiantuntijoiden mukaan sen käyttöönotto nostaisi kokonaisveroastetta, kiristäisi työn verotusta sekä kasvattaisi alueellista eriarvoisuutta. Täällä kuulumme tähänkin hyvin ristiriitaisia vastauksia, ja myös tähän toivoisin hyvin selkeää vastausta. Toisaalta kuulumme, että maakuntaveron toteutetaan sovitun aikataulun mukaisesti eli vuonna 2026, mutta toisaalta kerrottiin, että tässä noudatetaan maakuntaverokomitean linjaa. Olin itsekin tämän komitean jäsenenä ja tiedän, että komitea taas osaltaan päätyi siihen, että nimenomaisesti vuonna 26 ei tulisi tätä maakuntaveron käyttöönottoa. Siellä oli hyvin kriittisiä huomioita tähän veroon. Kumpi näistä täällä esitetyistä väitteistä nyt pitää paikkansa?

Sitten kysyisin, miksi hallitus haluaa rajoittaa uudistuksella yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden sekä julkisomisteisten yhtiöiden mahdollisuuksia tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluita. No, ensinnäkin tämän monituottajuuden osalta täällä esitettiin väite, että se jatkuu, mutta toisaalta kuitenkin me tiedämme ja olemme kuulleet, että sitä rajoitetaan

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

hyvin monin tavoin. Täällä on puhuttu sopimusten irtisanomisesta, on puhuttu alihankinnan rajoittamisesta, on puhuttu tehtävistä, jotka rajataan ainoastaan julkisesti tehtäviksi. Siellä on monta yksityiskohtaa, joilla tätä toimintaa rajataan. Julkisomisteisista yhtiöistä erityisesti Sydänsairaala edelleen huolettaa. En ole kuullut täällä sellaista ratkaisua, että se saataisiin turvattua, sen nykytoiminta sellaisena kuin se on.

Miksi hallitus toteuttaa sosiaali- ja terveystalouden uudistusta tavalla, joka romuttaa kuntien talouden, vie erityisesti kasvavilta kaupungeilta investointikyvyn sekä johtaa kunnissa koulutusleikkauksiin? Tämä ongelma tunnistettiin, mutta siihen ei tuotu konkreettista ratkaisua.

Sitten täällä oli kysymys päätöksenteon keskittymisestä ja sen keskittymisestä myöskin ministeriöön. Tästä puhuttiin, kansanvaltaisuudesta, mutta toisaalta myönnettiin myöskin se, että päätöksenteko on keskittymässä tässä uudistuksessa.

Vielä lopuksi täällä kysyttiin, onko hallitus tietoinen näistä negatiivisista vaikutuksista, mitä tällä uudistuksella on [Puhemies koputtaa] talouden kestävyysvajeeseen ja eri alueisiin ja kuntien asemaan ja näihin. [Puhemies: Aika!] Emme saaneet tähän vastausta, ja en tiedä edelleenkaan tämän pohjalta, tiedostaako hallitus näitä ongelmia, [Puhemies: Aika, kiitos!] mutta toivon, että tämä keskustelu on herättänyt hallituksen, niin että viimeistään tämän pohjalta tähän viimeiseen kysymykseen, vetääkö hallitus esityksensä pois, voidaan vastata ”kyllä”. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

20.05 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Minusta tässä keskustelussa, jota nyt olemme käyneet käytännössä sieltä noin kahdesta alkaen — siitä — sitten tulee noin kuusi tuntia — nyt edustaja todisti minusta aika hyvin sen, että kuulanko, mitä yritetään sanoa. Otan nyt vaikka yhden esimerkin alkuun riippuen siitä, miten puhemies suo.

Te väititte täällä, että me emme aio hoitaa tätä yliopistosairaaloiden asemaa. Te vielä sanotarkasti, minulla ei nyt ole sitä kirjallista välikysymystä tässä, mutta sanotarkasti väititte siinä väitteitä, jotka eivät pitäneet paikkaansa, ja kun tämä keskustelu alkoi, niin kävin tämän asian läpi. Nyt te äsken otitte tämän saman asian jälleen uudelleen esiin.

Haluan nyt sanoa teille, että me sovimme sote-uudistuksen aikaansaamiseksi tällä hallituskaudella, että tämä on niin sanottu runko, tämä on rautalankamalli, miten nämä rakenteet järjestetään. Kun me teemme myöhemmin substanssilakien päivityksiä, niin olen samaa mieltä siitä, että yliopistosairaaloiden asemaa pitää selkeästi kehittää edelleen myös lainsäädännöllisessä mielessä. Siitä ei ole minkäänlaista kinaa. Mutta nyt me keskustelemme tästä isosta kuvasta, ja olen täällä jo kyselytunnilla sanonut muistaakseni kahdesti, mutta ainakin kerran, kun tätä on kysytty kokoomuksesta ja väitetty, että tähän ei oteta kantaa: haluan teille sanoa, ellei muistini petä viime kaudelta — ja minulla on yleensä aika hyvä muisti — että viime kaudella tätä teille tärkeää asiaa ei ollut myöskään tässä, [Eduskunnasta: On!] koska nämä kuuluvat substanssilain päivittämiseen.

Tämä on nyt rautalankamalli siitä, miten asioihin suhtaudutaan. Me hoidamme tätä asiaa, mutta niin kuin totesin, niin te väititte esimerkiksi, että yo-sairaaloiden asemaa ei tunnisteta tässä lainsäädännössä, ja juuri kello kahdelta totesin teille, että se on täällä mukana aivan samalla tavalla kuin nyky-lainsäädännössäkin. Eli minä en voi käydä sellaista miekkailua, jossa näitä tosiasioita ei haluta tunnistaa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Te väititte täällä myös toisena esimerkkinä — esimerkiksi näiden teidän maakunnassanne tärkeiden yhtiöiden asema — täällä vielä väitettiin joitakin aikoja sitten, että Fimlab ei säily ja esimerkiksi Coxa ei säily eikä Sydänsairaalakaan säily. Ja nyt kun me olemme käyneet tätä keskustelua täällä, niin vielä käydään vihjailemassa, että näiden yhtiöiden asemaa ei voitaisi turvata tässä. [Arto Satonen: Entä Sydänsairaala? Heidän toimitusjohtajansa sanoi niin!] Me olemme tehneet kaikkemme näiden perustuslakivaliokunnan reunaraamien puitteissa, että nämä yhtiöt tulisivat säilymään. Ja vielä kerran sanon esimerkiksi Fimlabin ja Coxan osalta, että näihin ei tarvita minkäänlaisia erityisiä muutoksia perustuslain reunaraamien pohjalta. Joitakin täytyy Sydänsairaalaan tehdä. [Arto Satonen: Teettekö te sen esityksen?] Se on perustuslakivaliokunnan tuoreen lausunnon reunaraamien pohjalta, jotka sitten on otettava huomioon [Arto Satonen: Koska se tehdään?] tulevan Pirkanmaan hyvinvointialueen toiminnan järjestämisessä. Mutta niin kuin totesin, minä olen todella tyytyväinen, että nämä yhtiöt säilyvät, ja täällä oppositio on väittänyt koko ajan toisin. Ja nyt pitää sitten tulla esiin, jos ollaan sitä mieltä, että nämä yhtiöt ovat loppumassa.

Tässä on nyt joitakin esimerkkejä, enkä lähde tällaiseen kinaamiseen. Me olemme tuoneet tänne koko hallituksen välikysymyksen vastauksen, ja olemme nämä väitteet käyneet todella huolellisesti läpi. Voimme tehdä vielä pidemmänkin analyysin, jos sellaista julkinen keskustelu haluaa, niin että tiedämme, onko joku väite missä kulmassa ja missä se ei ole.

Lopuksi totean, arvoisa puhemies, että minusta on tärkeää käydä myös rehellisyyden nimissä sitä keskustelua, mitä koronakriisin aikaan tehdään. Täällä minulle esitettiin alun perin, että koronakriisissä ei voi tehdä mitään. Sitten sama porukka sanoo, että miksi ette ole tehneet enemmän, miksi ei ole tuotu jo vanhuspalvelulain toisen vaiheen uudistusta, joka on lähdössä aivan kohta jo lausuntokierrokselle. Hoitajamitoitus tuli jo, ja samassa yhteydessä on hoidettu koronakriisiä ja laitettu tämä sotien iso raami kuntoon, ja sanotaan, että tätäkään ei olisi saanut tehdä. Meillä on todella kriittiset kannat perustuslakivaliokunnasta otettu siihen, että meillä on akuutti tarve tätä järjestelmää uudistaa. Tämä koronakriisi haastaa meidän järjestelmää erityisellä tavalla tässä hetkessä, ja silmien kiinni laittaminen, laput silmillä kulkeminen tällaisessa kriisissä kertoo siitä heikkoudesta, että ei ole ihme, ettei näitä asioita ole saatu ennen kuntoon. [Puhemies koputtaa] Mutta minun vahtivuorollani näin ei tule tapahtumaan. Me tulemme sote-uudistuksen tällä hallituskaudella viemään läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Paatero.

20.10 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Täällä aikaisemmin, hetki sitten, puhuttiin pelastustoimen rahoituksesta. Sehän tulee määräytymään pääasiassa asukasmäärän mukaisesti ja lisäksi asukastiheyskertoimen, ja sitten on se 30 prosentin riskieroin. Elikkä SM käy VM:n kanssa keskenään tämän läpi, että mille alueille minkäkin perusteisesti tätä riskiä erityisesti on, esimerkiksi raja-alueet tai lentokenttä- tai ydinvoimalapaikkakunnat muun muassa. Mutta samanaikaisesti totesimme — kun täällä oli kysymys siitä, että kun se on yleiskatteellista — että se on tälläkin hetkellä yleiskatteellista. Ihan samalla tavalla kuntien budjeteista katsotaan, mikä osa laitetaan pelastustoimen rahoitukseen. Ja totesimme sotea käsiteltäessä, SM:n oma arvio oli, että tällä hetkellä vajausta on melkein 80 miljoonaa siitä rahoituksesta, mitä lainsäädännössä toisaalta veloitetaan pelastustoimen tehtäviksi. Sieltä puuttuu 79 miljoonaa euroa rahaa. Tulimme siihen tulok-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

seen, että tämä on huomioitava, kun tästä sotien rahoituksesta tulevaisuudessa huolehditaan.

Sitten muutama muu huomio. Tässä oli jotenkin epämääräisesti vihjailtu, että kun jollain alueella tulee palvelutarpeen poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen lisärahoituksen tarve, se jäisi seuraavana vuonna sen saman alueen pohjiin. Näin ei tule käymään. Se ei jää sinne pohjiin, vaan se katsotaan koko valtakunnan alueella. Jos kaksi kertaa sama alue tarvitsee lisärahoitusta, se joutuu arviointimenettelyyn. Ja vuosittain käydään VM:n, STM:n ja SM:n kanssa keskustelut ja katsotaan läpi, miten ne palvelut tuotetaan, mihin rahaa käytetään ja mitkä ovat lisärahoituksen tarpeet, vai onko niitä, ja kuinka hyvin palveluiden laatu sinne saadaan tuotettua.

Sitten uudelleen tähän kysymykseen, johon vastasin alkupuheenvuorossani. Kustannusten kasvua hillitään. Se ei tapahdu heti, vaan siinä 2030-luvulla, ja tämä on huomioitu myös julkisen talouden suunnitelmassa. Tämä tulee. Se ei onnistu samanaikaisesti kuin meillä palvelutarve kasvaa ikääntyvän ja sairastavan väestön osalta. Samanaikaisesti ei voida leikata, mutta se taittuu se kasvu, ja niin se vaikuttaa myös julkisen talouden suunnitelmaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen poissa. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

20.13 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ja kiitos ministerille, kun on paikalla vielä. Tähän heti kärkeen tahdon sanoa, että en tullut tänne mitään kinaamaan, vaan tulin kertomaan tässä kolmessa minuutissa minun kantani tästä sote-uudistuksesta.

Tämän sote-uudistuksen käsittely pistää miettimään, mikä uudistuksen tarkoitus on. Esityksessä on listattu monta kaunista tavoitetta, mutta lähempi tarkastelu ja asiantuntijoiden kuulemiset ovat osoittaneet, ettei uudistus toteuta oikein mitään niistä.

Sote-palveluiden käyttäjien asema tuskin paranee, vaikka palvelut järjestetään isommilla harteilla. Hyvinvointialueella ei ole käytössä järjestämiseen nykyistä enempää rahaa. Rahoituksen vajavaisuus johtaa todennäköisesti siihen, että monista pienistä kunnista lakkautetaan sote-palvelut kokonaan. Esimerkiksi minä ja minun vaimoni pyöritetään pienellä paikkakunnalla yritystoimintaa, ja kyllä siellä kuntalaiset pohtivat päivittäin tätä asiaa, että ei kai meidän palveluitamme viedä esimerkiksi Saloon tai Turkuun. Näissä kunnissa asukkaat joutuvat tulevaisuudessa tyytymään virtuaalisiin palveluihin tai matkustamaan pitkän matkan päähän hoitoa saadakseen. Tämä voi olla uudistus, mutta ei se ainakaan parannukselta kuulosta.

Uudistus ei myöskään paranna kuntien ahdinkoa. Vaikka kunnilta otetaan hyvinvointialueelle merkittävä kuluerä, monen kunnan osalta kunnallisverotuloista lohkaistaan suurempi osa kuin sote-toimialan osuus on ollut budjetista. Tämä taas tarkoittaa, että kunnan talous heikentyy eikä vahvistu. Kun kuntien pitää edelleenkin järjestää pienellä veropotilla muut palvelut, seurauksena voi olla leikkauksia koulutuksesta tai koulujen lakkauttamisia.

Kuntien järjestämisvastuu on tähän asti varmistanut, että omasta kunnasta saa perustason sote-palvelut. Tämä uudistus lakkauttaa lähipalvelut monesta pienemmästä kunnasta, senhän kertoi hallituksen esitykseen sisältyvä pohdinta tyhjilleen jäävistä sote-kiinteistöistä.

Ymmärrän, että tämä kelpaa hyvin vihervasemmistolle, jota eivät maaseudun asiat hirveästi kiinnosta, mutta sitä en voi ymmärtää, miten keskusta kehtaa lakkauttaa omilta kan-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

nattajiltaan palvelut. Näinkö te, arvoisa keskusta, kiitätte ihmisiä, jotka ovat vuosikymmeniä teitä äänestäneet?

Arvoisa herra puhemies! On sanomattakin selvää, että tämä uudistus vie vallan pois kunnilta ja kuntalaisilta. Hyvinvointialueilla valta keskittyy maakuntien keskustaupungeille, mutta tämäkin valta on vain näennäistä, rahoituksesta kun päätetään ministeriössä. Tässä on meneillään ennennäkemätön vallansiirto äänestäjien demokraattisesti valitsemilta päättäjiltä ministeriön virkamiehille. Hyvinvointialueiden päättäjät saavat kumileimasimen roolin. He voivat vain hyväksyä päätökset, jotka ministeriöstä heille sanellaan. Todellista itsehallintoa ei jää.

Tämä uudistus ei tule säästämään kustannuksia, parantamaan palveluita eikä lisäämään demokratiaa. Muutuskustannukset lasketaan sadoissa miljoonissa, mutta rahaa tämä hallitus osaa tuhлата, se on jo monta kertaa nähty.

Asiantuntijat ovat yrittäneet herätellä valiokuntia uudistuksen todellisiin seurauksiin, mutta hallituspuolueet ovat kirjoittaneet virkamiesten valmistelemaat lausunnot uusiksi ja sensuroineet kritiikin.

Hyvä hallitus, tällaisen uudistuksen vieminen läpi on erittäin lyhytnäköistä. Te olette ajamassa sote-palvelut alas suuressa osassa maata. Tässäkin asiassa sälytätte suomalaisille veronmaksajille valtavan laskun, jonka maksaminen jää seuraaville hallituskausille.

Arvoisa herra puhemies! Jos uudistus johtaa huonompaan lopputulokseen kuin lähtötilanne, sitä ei kannata tehdä. Nyt on aika puhalttaa peli poikki. Kannatan opposition yhteistä epäluottamuslausetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kopra, olkaa hyvä.

20.16 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Me lainsäätäjät olemme täällä sitä varten, että hoidamme Suomen ja suomalaisten asioita niitä parantaaksemme, emme huonontaaaksemme. Sote-uudistuksen kanssa on nyt kuitenkin toteutumassa juuri tämä jälkimmäinen vaihtoehto, eikä sen siksi pidä antaa tapahtua.

Uudistuksen tarpeellisuudesta olemme varmasti kaikki suurin piirtein samaa mieltä. Hallituksen malli ei kuitenkaan täytä niitä oleellisimpia kohtia, joiden vuoksi se on tarpeen. Ihmisten hoitoonpääsyn erityisesti perustason palveluissa pitää parantua eikä keskittyä ideologioiden edistämiseen tai hallinnon lisäämiseen.

Suomessa on jo nyt sote-palveluissa toimiva ja kustannustehokas monituottajamalli, jossa julkinen ja yksityinen sektori täydentävät toinen toisiaan. Sitä ei pidä romuttaa vaan rakentaa uudistus, joka lähtee ihmisten tarpeista ja mahdollistaa eri toimijoiden väliset luontevat kumppanuudet.

Esimerkiksi monissa pienissä kunnissa sote-palvelut on nyt voitu turvata oman kunnan alueella nimenomaan ostopalvelun kautta, ja siihen pitää olla mahdollisuus tulevaisuudessakin. Eikö jo lähipalveluiden nimi tarkoita sitä, ettei ihmisen tarvitse mennä niiden perässä monien kuntarajojen yli?

Ei ole myöskään mitään järkeä ajaa alas toimivia ja arvostettuja julkisomisteisten yhtiöiden toimintoja. Esimerkkeinä paljon puhutut Coxa ja Sydänsairaala lienee mainittu tässä salissa jo tarpeeksi monta kertaa.

Lisäksi on tärkeää, että myös osuuskuntien sekä järjestöjen toimintamahdollisuudet turvataan. Kaikilla toimijoilla pitää Suomessa olla tilaa ja vapaus toimia. Siitä hyötyvät palveluiden käyttäjät, kaikki me suomalaiset. Pelkkä hallintouudistus julkista sektoria laajen-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tamalla ei tätä tarkoitusta palvele. Luvassa onkin monessa mielessä eriarvoistumista. Julkisella puolella jonot kasvavat, ja ne, joilla on mahdollisuus, ostavat vakuutuksen. Tämä kehitys ei ole suomalaisen ihmisen näkökulmasta hyvästä.

Palveluiden saatavuuden pitäisi olla tässä uudistuksessa se ykkösjuttu, mutta kustannusten hillintäänkään ei hallituksen mallissa ole eväitä. Sote-uudistus uhkaa jopa syventää kestävyysvajetta. Lisäksi veroasteen kasvu on todennäköistä suunnitellun maakuntaveron myötä. Se on kestävämpi kansalaisten kukkarolle. Pakko on myös tässä kohtaa muistuttaa siitä, ettei maakuntaveron käyttöönottoa suosita edes sitä selvittänyt parlamentaarinen komitea.

Merkittävin kuntakohtaisiin valtionosuuksiin kohdistuva muutos tapahtuu verotuloihin perustuvassa valtionosuuden tasauksessa. On todellakin hyvä kysymys, miten kunnat selviävät jatkossa tehtävistään ja investoinneistaan, kun yli 60 prosenttia kunnallisveroista ja noin kolmannes yhteisöveroista siirtyisi hyvinvointialueiden rahoitukseen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi täytyy ihmetellä vielä ääneen sitä, miksi ihmeessä sote-uudistusta ei voida edistää vapaaehtoiselta pohjalta. Meillä on kuitenkin eri puolilla Suomea hyviä esimerkkejä näistä jo olemassa. Omalla kotiseudullani vapaaehtoinen sote-kuntayhtymä Eksote on toiminut jo pitkään, naapurimaakunnassa Kymenlaaksossa Kymsote parisen vuotta. Toivoisin todellakin, että kunnille ja alueille annettaisiin mahdollisuus itse löytää sopiva suurempi kokonaisuus sote-palveluiden turvaamiseen.

Myöskään suomalaista lähidemokratiaa ei pidä heikentää viemällä pienemmistä kunnista päätösvaltaa. Joku hallituspuolueen edustaja täällä päivällä leveili sillä, että kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet uudistuksen myötä paranisivat. Eihän tässä kyllä nyt niin ole käymässä. Vaikutusmahdollisuudet vähenevät, ja maakuntamallin myötä päätöksenteko siirtyy kauemmas ihmisistä. Asiat menevät nyt huonoon suuntaan, sillä hallitus on unohtanut tärkeimmän: ihmisen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

20.20 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Ministerit Paatero ja Kiuru, kiitos, että olette täällä vielä iltasella kuuntelemassa eduskunnan viestiä. Käsittelyssä on sosiaali- ja terveysalan uudistukseen liittyvä välikysymys. Monen hallituksen aikana ja eri kokoonpanoilla yhdeksän pääministerin voimin on rakennettu sote-uudistusta alkaen aina vuodesta 2007. Viime kaudella erityisesti kokoomuksen suosima markkinamalli kuitenkin lopulta törmäsi perustuslakiin, jonka jälkeen silloinen pääministeri Sipilä kaatoi hallituksensa. Se on ollut soten rakentamisen yksi dramaattisimpia käänteitä, mutta hyvää siinä oli kuitenkin se, että tilanne silotti tietä ja käänsi uudistuksen vahvemmin oikealle uralle. Ja nyt tällä kaudella Marinin hallitus on vihdoinkin sorvannut sote-esityksen sellaiseen muotoon, jolla se voi edetä. Perustuslakivaliokunta ei nähnyt esityksessä perustuslaillisia esteitä, joten sen käsittely jatkuu sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Sote-uudistus on aika saattaa maaliin. Tulossa on uudistus, joka parantaa ihmisten palveluita ja jolla rakennetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävämpää tulevaisuutta. Markkinamallin sijaan saamme vahvasti julkiseen järjestämiseen perustuvan mallin, jossa kuitenkin yksityiset ja kolmas sektori voivat toimia vahvasti edelleen niin kuin nykyäänkin. Tämä uudistus on myös mittava byrokratian poistamisen uudistus, kun 294 kunnasta poistuu valtava määrä hallinnollista työtä ja yli 150 kuntayhtymää tai vastaavaa organisaatiota poistuu, esimerkiksi sairaanhoitopiirit ja erityishuoltopiirit ja kaikkien näiden keskinäinen

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

byrokratia. Suomessa on 22 pelastuslaitosta, ja 20 keskussairaalaista 5 on yliopistollisia sairaaloita, jotka huolehtivat 24/7 siitä, että pysymme hengissä ja terveinä. Tulevaisuudessa näiden elintärkeiden julkisten palvelujen päättäjät valitaan suorilla vaaleilla.

Monet ovat ihmetelleet sitä, että nyt — tässä vaiheessa, kun sote vihdoinkin alkaa rakentua sellaiseksi, että se voi toteutua — kokoomus on tätä kaikin käytettävissä olevin välinein jarruttamassa, uudistusta, jota on 15 vuotta sorvattu. Jarrutuksessa tämä välikysymys on ihan hyvä työkalu, pitää käydä keskustelua tietysti, mutta pitkään jatkunut ihmisten peloteltu eri kanavilla on mennyt vahvasti liioitteluksi ja vääristelyksi. Kannatusta vastustamiselle on kerätty maakunnissa ja kaupungeissa vähän kyseenalaisin puheenvuoroin. On muun muassa julkisista sairaaloista puhuttu, niiden alasajosta, on peloteltu joukkoirtisanomisilla, vaikka kaikki tietävät, ettei se sote-alalla voi olla todellisuutta. Sote-alalla tarvitaan rutkasti lisää tekijöitä tällä vuosikymmenellä, koska puolet työntekijöistä on eläköitymässä.

Tässä sote-uudistusmallissa isoimpana ongelmana oikeistolla on se, että tämä uudistus ei avaa julkista rahoitusta vapaasti terveysbisneksen käyttöön. Ryhmäpuheemme pitänyt Aki Lindén totesi, että tämä kokoomuksen välikysymys on asiasisällöltään heikoin, mitä on vastaan tullut. Ja faktantarkistuksen jälkeen sen todettiin sisältävän 45 virheellistä väitettä tai vääriä tulkintaa. Hän myös lupasi, että niihin palataan useasti tänään. Vääriä tulkintoja on hyvä käydä läpi, koska niitä oikomalla asioita selviää paremmin.

Yksi iso väite on, että uudistusta ei voi kutsua uudistukseksi, se vie palveluita väärään suuntaan. Mutta vuodesta 2000 vuoteen 2016 erikoissairaanhoidon kulut kasvoivat 50 prosenttia, terveydenhuollon kulut 70 prosenttia ja yksityisen terveydenhuollon liikevaihdot 50 prosenttia. Terveyskeskusten lääkärivastaanotto toiminnan kulut kasvoivat 0 prosenttia. Tähän kehitykseen haetaan tällä muutosta. Me emme halua kasvattaa edelleen erikoissairaanhoidon kuluja ja yksityisen terveydenhuollon liikevaihtoa perustason hoitopäätöksen kustannuksella. Haluamme, että ihmiset saavat sujuvan hoidon terveyskeskuksissa, että neuvola toimii perheiden tukena, että vanhushoivassa riittää tekijöitä niin koteihin tuotavissa palveluissa kuin palveluasumisessakin. Haluamme, että sosiaali- ja terveyshuollon resurssit jaetaan nykyistä tasaisemmin niin, että voimme vahvistaa etenkin perustason terveys- ja sosiaalipalveluja ja ihmisten arkea lähellä olevia palveluita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

20.25 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Runnetaan uudistus läpi. Uudistusta ei kannata tehdä kokonaisuudistuksena. Korjataan niitä asioita, jotka ovat rikki, ei rikota toimivaa. Nyt ei ole massiivisen hallintouudistuksen aika. Nämä ovat hyviä sloganeita. Niitä ne ovat olleet jo yli kymmenen vuotta, melkein 15 vuotta. Luulen, että jokainen meistä on näitä sloganeita käyttänyt tuon kuluneen 15 vuoden aikana. Olemme tulleet tilanteeseen, jossa koko poliittinen uskottavuus on uhattuna sote-uudistuksen kautta. Jos emme pysty ratkaisemaan ihmisille tärkeimpiä arjessa olevia palveluita ja niiden saatavuutta, se on myöskin politiikan kriisi. Sen vuoksi näitä sloganeita on kuultu jo aivan riittävästi. On mentävä itse uudistuksen toteuttamiseen.

Ja juuri niin, alusta asti asiantuntijat ovat uskoneet Marinin hallituksen sote-uudistukseen siitä syystä, että se keskittyy juuri sosiaali- ja terveyspalveluidemme ydinkysymykseen: hoitopäätösyyn. Tavoitteenamme on perusterveydenhuollon vahvistaminen niin, että se yhtä aikaa nopeuttaa hoitopäätösyä ja vastaa palvelutarpeen kasvun nousuun kes-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tävästi. Suomessa painopisteen tulee siirtyä erikoissairaanhoidosta sairauksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Erikoissairaanhoidolle on tietenkin paikkansa, mutta inhimillistä ja taloudellista on hoitaa ihmisten terveyttä ajoissa. Nyt annettava lakipaketti uudistaa raamit eli rakenteet, mutta meillä on samalla edellytykset uudistaa sisältö eli palvelut. Esitystä ei ole lähdetty tekemään järjestelmä vaan arjen tarpeet edellä.

Ihmisen kohtaaminen on tärkeää sote-palveluissa. Moni palvelu on nykyisin kuitenkin kynnyksen takana. Ihmiset eivät pääse hoitoon eivätkä myöskään uskalla hakeutua lääkärille, vaan sinnittelevät liian pitkään kotona ajatellessaan, että eivät halua rasittaa entisestään jo ruuhkautuneita palveluita. Edellä mainituista syistä ihmiset ovat myös hakeutuneet yhä herkemmin julkisen sijaan yksityisille vastaanotoille. Tämä näkyy myös lisääntyneinä vakuutuksina etenkin lapsiperheiden kohdalla, jotka tarvitsevat palveluilta myös joustoa. Yksityisellä on paikkansa julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon rinnalla, mutta hyvinvointivaltiossa lähtökohdan tulee yhdenvertaisuuden vuoksi olla se, että julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin voi luottaa ja julkinen vastaa ihmisten tarpeisiin. Tähän kykenemme, kun uudistamme sekä rakenteet että palvelujärjestelmän toimivammaksi.

Arvoisa puhemies! Näin suuresta uudistuksesta löytyy väistämättä myös kysymysmerkkejä ja korjattavaa. Korjauksia on myös luvattu tehdä. STM on esimerkiksi esittänyt virkälääkärivaatimuksen väljentämistä niin, että myös yksityisen tehtäväksi voitaisiin antaa erikoissairaanhoidon otetun potilaan hoidon tarpeen arviointi ja hoitoratkaisujen tekeminen. Välikysymyksen väittämä siitä, että uudistus edellyttäisi lääkäreiltä aina virkasuhdetta, ei siis pidä paikkaansa.

Välikysymyksestä löytyy valitettavasti edellä mainitun lisäksi muita virheellisiä väittämiä. Oppositioista väitetään, että ideologisesti vastustaisimme yksityistä palvelutuotantoa. Kuten ministeri Kiurukin puheenvuorossaan totesi, se ei yksinkertaisesti ole totta. SDP on vahvasti sitä mieltä, että myös yksityistä puolta ja palveluita tarvitaan. Esimerkiksi vanhus-ten hoivapalveluja olisi mahdotonta nykypäivänä ja tulevaisuudessa toteuttaa yksin julkisesti tuottamalla. Monet yksityisen sektorin tuottamat palvelut, unohtamatta tietenkään kolmatta sektoria ja erityisesti sen tuottamia elintärkeitä sosiaalipalveluja, ovat laadukkaita ja luotettavia.

Uudistuksessa ei siis ole kysymys siitä, että yksityinen palvelutuotanto haluttaisiin lakauttaa. On kuitenkin tärkeää tehdä selväksi se, että yksityinen palvelutuotanto voi tuottaa palveluita, [Puhemies koputtaa] mutta järjestämisestä vastaa aina julkinen palveluntuottaja. Siksi on huolehdittava siitä, [Puhemies: Aika!] että jokaisella alueella on riittävä oma palvelutuotanto myöskin jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Multala, olkaa hyvä.

20.31 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Opposition tehtävänä on nostaa esiin epäkohtia, ja sitä me olemme tässä parhaamme mukaan päivän myötä yrittäneet tehdä. Ymmärrän, että hallituspuolueet puolustavat tätä uudistusta, ja ymmärrän myös sen, että ajattelette, että korjataan se, mitä ei voida täydelliseksi tehdä, sitten joskus myöhemmin. On kuitenkin monia kysymyksiä, joihin täällä ei olla saatu vielä selkeää vastausta. Se, että ministeri toteaa, että asia hoituu, ei vielä ole vastaus siihen, miten se hoituu. Toivon, että tämän päivän aikana kuullaan vielä vastaus siihen, miten esimerkiksi Sydänsairaalan toiminta Tampereella jatkossakin turvataan, sillä perustuslakivaliokunnan lausuntohan toteaa, että tämä on mahdollinen malli mutta jos halutaan toisenlainen malli, eli sellainen, joka tur-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

vaa yhtiömuotoisen toiminnan nykymuodossaan, silloin tarvitaan uusi, täydennetty esitys, ja se taas vaatii lisää aikaa. Onko hallitus siihen valmis, vai millä tavoin aiotte Sydänsairaalan jatkon turvata? Toivottavasti vastauksen kuulemme vielä tänään.

Arvoisa puhemies! Osallistuin hallituksen julkistaessa tätä sote-malliaan ruotsinkielisen Ylen keskusteluun, ja kanssani keskustelemassa oli entinen RKP:n kansanedustaja ja ministeri Ulla-Maj Wideroos, ja hän kritisoi erityisesti sitä ikään kuin kustannusleikkuria siinä, että tässä todella jotkut alueet häviävät ja jotkut voittavat, ja todella totesi toki, että hyvä, että tähän saatiin hieman parannusta nyt lausuntokierroksen jälkeen. Kuitenkin eniten mieleeni jäi se, että hän hieman ehkä lakonisestikin totesi, että olettehan ymmärtäneet, että jos keskustan kanssa haluaa olla samassa hallituksessa, niin silloin tulee maakuntapohjainen sote, [Keskustan ryhmästä: Hyvä!] ja näin se taitaa, hyvät kansanedustajakollegat, olla. [Keskustan ryhmästä: Kyllä!]

Arvoisa puhemies! Sinällään ymmärrän sen, että on joku malli otettava pohjaksi, mutta mikä tahansa malli vain sen vuoksi, että se on yhden hallituspuolueen hallituksessa olemisen ehto, ei ole järkevä. Nyt kun täällä vihdoin on jälleen yksi vihreiden kansanedustaja salissa, niin haluan kysyä teiltä ja puolueeltanne: oletteko todella ymmärtäneet, mitä tämä maakuntapohjainen, hyvinvointialuepohjainen sote tulee tekemään kasvavien kaupunkien palveluille? Puhun nyt erityisesti niistä jäljelle jäävistä palveluista, joista täällä aikaisemmin käytiin lyhyt keskustelu. Kun otetaan esimerkiksi kotikaupunkini Vantaa, josta nykyisten rahoituslaskelmien mukaan lähtee rahoitusmallissa noin 14 miljoonaa euroa — toki se summa elää, mutta se on joka tapauksessa miinusmerkkinen luku — ja sen jäljelle jäävät palvelut ovat käytännössä sivistyspalveluita — koulutuspalvelut isoimpana, nuoris-, liikunta- ja kulttuuripalvelut — ja kunnan verotuloista viedään merkittävä osa ja iso kaupunki tulee hyvin valtionosuusriippuvaiseksi, niin millä rahoitetaan jatkossa nämä koulutuspalvelut? Eli vaihtoehdot ovat joko koulutus- ja sivistyspalveluista leikkaukset tai veronkorotukset. Sitten toinen kysymys on: miten rahoitetaan tulevat suuret investoinnit, joita täällä pääkaupunkiseudullakin on suunniteltu esimerkiksi pääkaupunkiseudun nostamiseksi raiteille? Meillä Vantaalla suunnitellaan esimerkiksi raitiolinjaa, ja kyllä tällaisten isojen investointien rahoittaminen jatkossa tulee olemaan erittäin haastavaa. Tällä hetkellä kamppailemme jo sen kanssa, kuinka rahoitamme kasvavassa kaupungissamme kaikki ne päiväkodit ja koulut, joita kasvava oppilasmäärä tarvitsee.

Arvoisa puhemies! Tässä mallissa on siis erityisesti näiden jäljelle jäävien palvelujen kannalta erittäin suuria haasteita, enkä ole vielä itse keksinyt ratkaisua siihen, minkä vuoksi tämä uudistus olisi kaupunkien kannalta järkevä. Sen lisäksi, että se vaikeuttaa jäljelle jäävien palvelujen rahoitusta, se ei sisällä kannusteita siihen, että kaupunki huolehtisi paljon palveluita tarvitsevien henkilöiden — olivat sitten lapsiperheitä tai vanhuksia — hyvinvoinnista ennaltaehkäisevästi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

20.36 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Me tiedämme, että korkeatasoinen lääketieteellinen tutkimus tuo meille joka päivä uusia mahdollisuuksia hoitaa yhä vaikeampia sairauksia, todellista täsmähoitoa. Useat aiemmat hallitukset ovat luottaneet siihen, että tämän päivän tutkimus on huomisen hyvää hoitoa. Toivoakseni tämäkin hallitus jakaa tämän käsityksen.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Yliopistosairaaloissa ollaan valtavan huolissaan tutkimusrahoituksen leikkauksista, kun kuntarahoituksen osuus jää pois, ja ollaan huolissaan myös kansallisten erityistehtävien rahoituksesta eli valmiussuunnittelusta, koulutuksesta, innovaatiotoiminnasta, uusien menetelmien käyttöönotosta ja yleisestikin erilaisista tutkimuksista. Kuuntelin erittäin huolellisesti ministeri Kiurun vastausta, mitä tutkimukselle käy. Ymmärsin siitä, että nyt tehdään tämä niin sanottu kehikko tai raami ja sitten sen jälkeen substanssilait päivitetään. Se ei siltikään poista kysymystä siitä, missä ne rahat ovat, millä momentilla ne ovat. Kun kuntarahoitus jää pois, niin se kokonaissumma ei voi pysyä samana.

Toinen asia, mistä olen huolissani, on digitalisaatio ja sen hyödyntäminen. Ministeri Kiuru, te viime viikolla tässä salissa sanoitte, että digitalisaatio etenee, että uskokaa, että näin on. Uskon sen, mutta en ole aivan varma, onko se nopeus riittävä, kun tässä sote-uudistuksessa ei ole kannusteita tuottavuuden lisäämiseen. Me tiedämme sen, että jo nykyteknologioita hyödyntäen olisi mahdollista säästää sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa noin 10 prosenttia kokonaiskustannuksista. Me tiedämme myös sen, että uusien innovaatioiden avulla voimme tulevaisuudessa viettää pidemmän vanhuuden älykodissa, tarkkailla terveyttämme mobiilisovelluksilla — sitä tosin teemme jo tänä päivänäkin — tai printata jopa varaosia kehoomme 3D-tulostimilla. Tämä kannustimien puuttuminen herättää ihmetystä, koska suomalaisella terveysteknologialla on valtava potentiaali. Terveysteknologia on kasvava korkean teknologian vientiala, mikä tuo Suomeen vientituloja hyvinvoinnin kasvattamiseksi. Kun sitä kasvuahan meidän pitäisi saada aikaiseksi tässä maassa, niin tiedustelin ministeri Kiurulta: mitä kannustimia ja ohjausta on tarkoitus luoda, jos on tarkoitus luoda, terveysteknologian hyödyntämiseen koko valtakunnan tasolla?

Kolmas huolenaiheeni koskee erityishuoltopiirejä. Erityisen tuen ihmiset nimittäin tarvitsevat elämänmittaisia palveluita. Meillä on Suomessa tällaisia suuria ylimaakunnallisia kuntayhtymiä ja myös ruotsinkielinen kuntayhtymä, ja nämä ovat huolissaan palveluketuista, palveluiden integraatiosta ja moniammatillisesta osaamisesta, onko sitä saatavilla vielä jatkossakin. Olen ymmärtänyt, että on käyty keskusteluja tai jopa annettu suosituksia siitä, että nämä kuntayhtymät sopisivat keskenään, olisiko tulevaisuudessa yksi kuntayhtymä, joka johtaisi, olisi isäntäkunta ja muut siinä jäseniä. En ole aivan varma, että se on se malli, jolla me pidämme huolta kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten palveluista.

Neljäs huolenaiheeni liittyy siihen, mitä jo aiemmissakin puheenvuoroissa on tullut esiin, että päätöksenteko keskittyy. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa aluevaltuustoon tulisi 79 paikkaa, joista jo pelkästään Turulla olisi 38 paikkaa elikkä lähes puolet. Sillä mallilla jo kaksi kuntaa, kaksi kaupunkia, pystyisi päättämään kaikkien varsinaissuomalaisten ihmisten sote-palveluista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ymmärsinkö niin, että ministerillä on jo kiire seuraaviin tilaisuuksiin? Onko tässä nyt semmoisia kysymyksiä, joihinkä näette, että vastauksia pitää tulla? [Arto Satonen: Kyllä!] — Ministeri Kiuru.

20.41 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia tästä erittäin hedelmällisestä keskustelusta. Olemme aloittaneet noin kello kahdelta selvittämään näitten eri soteen liittyvien kysymysten tosiasiallista tilaa. Nyt olemmekin käyneet tuntikausia keskustelua siitä, mitkä ovat vastaukset näihin erilaisiin väitteisiin.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Tässä äsken viitattiin yliopistollisen sairaalan asemaan. Niin kuin tässä aikaisemmin jo totesin sekä välikysymysvastauksessa että varsinaisessa vastauksessani, kerrataan vielä: Siis lainsäädännössä ei nykyisin säädetä yliopistollisten sairaaloiden tehtävistä tai erillisrahoituksesta ja tässäkin pohjassa sitä ei nyt tehdä. Siellä kuitenkin säädetään keskitetyistä erityistason sairaanhoidon tehtävistä, ja me tunnemme ne niinä muotoiluina, että Suomessa on olemassa viisi yliopistollista sairaalaa. Tämä kokonaisuus säilytetään, mutta opposition välikysymyksessä annettiin ymmärtää, että ei säädettäisi näistäkään, ja tähän kiinnitin huomiota jo aikaisemmin.

Niin kuin olen jo todennut aikaisemmin myöskin kyselytunneilla — tai ainakin yhdellä kyselytunnilla muistan todenneeni tästä asiasta sen — minäkin pidän tärkeänä, että lainsäädäntöä pitää kehittää näillä alueilla, mutta se kuuluu substanssilainsäädäntöön. Me teemme nyt täällä tätä isoa rakenteellista kuvaa, ja nämäkin asiat otetaan tähän mukaan, mutta niin kuin todettu, nyt on keskityttävä tässä kokonaisuudessa siihen, että ylipäätään tämä iso rakenne tiedetään, ja tältä osin ei tehdä, niin kuin tässä oppositio aikaisemmin jo väitti, muutoksia näihin.

No, tässä loppupuolella tätä keskustelua on ollut myös toinen väite, ja se on ikään kuin se ihanuus, että mentäisiin tällä vapaaehtoisella rakenteella. Itsekin pidän hienona, että kenttä on liikkunut näiden sote-vuosien aikana, jotka ovat olleet aika armottomia siinä, että valtakunnallista lainsäädäntöä ei ole saatu aikaseksi, ja kenttä on jo äänestänyt niin sanotusti jaloillaan. Näitä integroituja perus- ja erityistason ratkaisuja meillä on tässä maassa, mutta se, mikä sieltä puuttuu, on valtion rahoitus.

Tästä minusta tänään käyttivät hyvän puheenvuoron sekä edustaja Torniainen että edustaja Mäkisalo-Ropponen. Kyllä niitä tarpeita vielä on sovittaa myöskin se valtion rahoitus sinne kokonaisuuteen, eli kumpaan luotetaan tänä hetkenä, kuntien vai viime kädessä valtion mahdollisuuden turvata rahoitus sote-alalla? Ymmärrän, että kokoomus vastustaa nimenomaan tätä valtionrahoitusta, mutta jos me haluamme turvata kestäväällä tavalla sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden, niin tässä tapauksessa ratkaisu näistä vaihtoehdoista on sitten päädytty laittamaan valtion käsiin.

Tähän kokonaisuuteen näyttää liittyvän semmoinen jonkinlainen harha, että tämä nykyinen järjestelmä ei maksaisi mitään. Tiedätkö, hyvät edustajat, että erityyppiset kunnat ja kuntayhtymät ovat itse päättäneet ratkaista yksistään tämän koronarokotteen ajanvarauksen digitalisaation? Kysymys onkin se, pitäisikö kuitenkin ajatella, että kaikki 195 toimijaa eivät yritä ratkaista kaikkea itse, vaan tehtäisiin mieluummin vähän isommin yhdessä, jotta tämä tulisi edullisemmaksi.

Kyllä meidän kaksi isointa muutuskustannusta tässä ovat:

Varautuminen nimenomaan muutuskustannuksiin tämän digitalisaation hyödyntämisen kautta, joka on aivan olennainen juttu. Me olemme julkisessa terveydenhuollossa yksityistä sektoria todella paljon kauempana digiasioiden järjestämisessä. Siihen on satsattava rahaa, ja minun sydäntäni särkee, kun kuulen niitä puheenvuoroja, jos ajatellaan, että nämä muutuskustannukset ovat sellaisia, mitkä voidaan vetää rastilla yli. Nyt on sen aika, että nämä tarvitaan tähän mukaan.

Toinen on sitten tämä 250 miljoonan verotasaus, joka tässä tulee, eli 250 miljoonaa kevennetään verotusta.

Nämä ovat ne isoimmat muutuskustannukset, ja kun me ajattelemme palkkaharmonisatiota — siinä on vielä kolmas — niin tässä on kysymys siitä, että kun meillä on 195:n kenttä, niin kyllä siellä palkat ovat näillä toimijoilla hyvin erilaisia. Kun ne tulevat nyt 22 toi-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

mijan järjestelmään, niin totta kai siellä palkkaharmonisointion näkökulmasta myös moni hoitaja saa lisää, palkankorotusta. Minusta se on tänä aikana kohtuullista, että nämä palkat olisivat myös suuremmin vertailtavissa, [Puhemies koputtaa] ja sitäkin näytetään täällä vastustavan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Paatero.

20.46 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Kiitos, puhemies! Tässä omalle tontilleni tuli viime puheenvuoroissa eniten huolta ehkä tästä kuntien tulevasta selviämisestä, ja tähän varmaan se iso vastaus on sama rahoitusperusta. Elikkä jos ja kun viime kerralla jäi rahoitusperusta kiinni niitten silloisten maakuntien rahoituksen osalta — ei voitu taata, että sillä rahoituksella, joka oli allokoitu, ne palvelut olisi saatu — niin samalla tavalla tämä sama rahoitusperusta on ollut myöskin aina kuntien talouteen liittyvänä niin, että niille kunnille pitää aidosti olla ne rahoitukset hoidettuna.

Tässä samanaikaisesti pitää huomioida, että meillä tapahtuu monta isoa muutosta. Sote on todella iso muutos, mutta toiseen suuntaan kuntiin tulee lisää tehtäviä, kun tämä työllisyyspalvelukokonaisuus siirretään vakituisesti kuntien hoidettavaksi, elikkä me tarvitsemme myöskin tähän suuntaan menevän valtionosuusmuutoksen. Ja toisaalta, kun me mietitään kokonaan kuntien tulevaisuutta, niin samanaikaisesti katsotaan, jotta itsehallinnollisuus kunnissa säilyy, miten se kuntien rahoitusperusta suhteessa tehtäviin hoidetaan niin, että siellä ovat sekä valtionosuudet että myöskin verotulot, jotta nämä kokonaisuutena kattavat kaikki ne palvelut, jotka kunnille sitten ovat merkityksellisinä tulevaisuudessa järjestettävänä.

Teknologisiin ratkaisuihin: Tänään sain olla vastaanottamassa teknologianeuvottelukunnan raportin, joka on tehty — viittaaan kollega Kiurun puheenvuoroon — yhteistyössä julkisen ja yksityisen sektorin kanssa, ensimmäisen kerran on tehty. Näin voidaan oppia näistä hienoista suomalaisista ylpeyden kohteista, malleista, millä näitä digitalisointeja, millä tätä uutta teknologiaa voidaan hyödyntää myöskin täällä sote-puolella. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satoselle vielä vastauspuheenvuoro.

20.48 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Toivoisin, että ministeri Kiuru voisi kuulla vielä tämän kysymyksen. [Paula Risikko: Eivät kai ministerit pois lähde?] No, hän ei halunnut sitä kuulla. [Sari Sarkomaa: Eikä varsinkaan vastata!] Kerron silti, mitä ajattelin: Nyt kyllä meistä jompikumpi on ymmärtänyt väärin tämän perustuslakivaliokunnan näkemyksen liittyen tähän Sydänsairaala-asiaan. En nyt käy uudestaan lukemaan tätä perustuslakivaliokunnan lausunnon kohtaa, jonka luin täällä jo kertaalleen, mutta minusta tämä sanoo kyllä täysin selvästi, että jotta tämä Sydänsairaalan asema nykyisessä muodossaan turvataan, niin se tarkoittaa sitä, että hallituksen pitää tehdä siitä täydentävä esitys tai antaa kokonaan uusi esitys. Kysyin sitä ministeri Kiurulta varsin selvästi, että aikooko hallitus antaa tämän täydentävän esityksen ennen kuin tämä sote-uudistus tullaan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa loppuun käsittelemään, mutta siihen en saanut vastausta. Mutta kiitän puhemiestä, että sain tämän puheenvuoron.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

20.49 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Aiemmassa puheessani totesin jo, että oppositio ei todellakaan ole ainoa taho, joka kritisoi hallituksen sote-uudistusta. Pelkästään asiantuntijakuulemisten ja lausuntojen pohjalta voi todellakin vetää johtopäätöksen uudistuksen ongelmallisuudesta.

Yhtenä esimerkkinä näistä asiantuntijakuulemisissa esiin nousseista ongelmista ovat muun muassa lakivaliokunnassa esiin nousseet juridiset haasteet, jotka valiokunta yksimielisesti nosti lausunnossaan esille. Suurimmat haasteet liittyvät esimerkiksi muutoksenhakuun ja oikeusturvan saatavuuteen sekä virkavastuun epäsymmetriaan, joka uudistuksen myötä pahenee merkittävästi, koska sote-työntekijät voivat joutua keskenään erilaiseen rikosoikeudelliseen virkavastuuseen sen perusteella, kuka on heidän työnantajansa.

Jos yksityisellä töissä oleva työntekijä tekisi työssään virheen, kyseeseen voisi tulla esimerkiksi rikoslain 40 luvun 9 §:n mukainen virkavelvollisuuden rikkominen. Julkisella puolella töissä olevan työntekijän rikosoikeudellinen virkavastuu olisi selkeästi suppeampi rajoittuen lahjus- ja salassapitorikoksiin. Tämä asettaa työntekijät hyvinkin erikoiseen asemaan, kun tehdessään ammatillisesti samaa asiakastyötä heidän rikosoikeudellinen vastuunsa olisi erilainen. Tämä herättää täysin aiheellisesti kysymyksen sääntelyn asianmukaisuudesta yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Ihmetystä herättää erityisesti se, että tämä epäsymmetriaongelma on nyt käsittelyssä olevassa esityksessä täysin samanlaisena kuin edellisellä eduskuntakaudella olleessa esityksessä. Eli ongelmat ovat olleet tiedossa jo useamman vuoden, ja en voi ymmärtää sitä, ettei asiaa ole korjattu niin, ettei tätä ongelmaa olisi enää tässä esityksessä, ottaen huomioon sen, että lakivaliokunta on tähän kiinnittänyt jo aiemmin huomiota.

Huolta kannan myös muutoksenhakuun ja oikeusturvaan liittyvistä kysymyksistä, joiden osalta esitykseen tehtiin ministeriön johdolla merkittäviä muutoksia aivan loppumetreillä. Mukaan otettiin muun muassa markkinaoikeus, jota ei esityksen valmistelun yhteydessä oltu kuultu lainkaan — ei kuultu lainkaan, vaikka se on muun muassa hankintalain osalta merkittävä lain soveltaja.

Aikataulusyistä emme valiokunnassa voineet kuulla asiantuntijoita enää uudelleen näiden muutoksenhakusäännösten muuttamisen jälkeen. En pidä tällaista lainvalmistelua hyvänä.

On hyvin huolestuttavaa, että uudistusta viedään kiireellä eteenpäin välittämättä esiin tulleista ongelmista. Ainut oikea keino tässä tilanteessa olisi ottaa asiantuntijoiden, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten sekä yliopistollisten sairaaloiden näkemykset huomioon ja niiden pohjalta tehdä malli, joka osuu oikeaan maaliin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

20.53 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämän sote-uudistuksen rahoitusmalli on katastrofaalinen monille isoille kaupungeille ja erityisesti Uudellemaalle. Se on ongelmallinen ja asettaa Uudenmaan epätasa-arvoiseen asemaan muuhun maahan nähden. Uudella maalla on 1,7 miljoonaa asukasta, ja täältä ollaan viemässä 400 miljoonaa.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on kehittänyt tulevan sote-järjestelmän rahoituksen pohjaksi tarvevakiointiin perustuvan rahanjakomallin, mutta tässä mallissa on valitettavasti useita puutteita. Se ei esimerkiksi huomioi sote-palvelujen tuottamisen alueellisia kustannuseroja, ja se malli on hyvin diagnoosipainotteinen, ja siltikin sieltä puuttuu joitain diagnooseja, jotka ovat usein niitä kustannuksiltaan kalliimpia. Se, että tämä tarvevakioin-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

timalli perustuu pitkälti tähän sairauspainotteisuuteen ja diagnooseihin, aiheuttaa sen, että siellä ei ole sosiaalipalveluiden tarpeita huomioitu juuri lainkaan. Siellä on käytetty suppea määrä sairausluokituksia, ja ne ovat keskenään epäsuhtaisia. Eli tämä rahoitus perustuu väärin mittareihin, ja siitä johtuu myöskin tämän rahoituksen epäsuhta.

Rahoitusmalli ei myöskään huomioi yliopistosairaaloiden erityistehtäviä. Tämä lakiesityshän ei itse asiassa edes huomioi koko yliopistosairaaloita. Uudenmaan alueella johtuen tästä Uudenmaan erillISRatkaisusta HUSille on määritelty eri asema, mutta kokonaisuudessaan tässä lakiesityksessä yliopistosairaaloiden asema ja rahoitus jää säätämättä, mikä aiheuttaa merkittävää epävarmuutta erikoissairaanhoidon laadun jatkumisen ja korkeatasoisen suppeiden erikoisalojen tutkimuksen ja tieteen osalta. Uudenmaan erillISRatkaisu edellyttää myös tiedon integraatiota, ja täällä alueella on nyt esityksessä se vaara, että mennään yhteisrekisterin sijaan kaikille hyvinvointialueille omiin rekistereihin, eli tiedonkulku Uudenmaan toimijoiden välillä heikkenisi nykytilanteeseen verrattuna niin, että se johtaisi 2000-luvun alussa voimassa olleeseen toimintamalliin, jossa potilastietojen hyödyntäminen erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä edellyttäisi aina erillistä suostumusta, mikä sitten johtaisi pahimmillaan asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumiseen. Tämä hankaloittaisi asiakkaiden sujuvaa palvelua ja ammattilaisten työtä.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on useita ongelmia, jotka vaarantavat uudistuksen tavoitteiden toteutumisen. Tässä rahoitus jakaantuu väärille perusteille, ja se tulee aiheuttamaan eriarvoisuutta ja kansan kahtia jakaantumista. Se ei huomioi esimerkiksi maahanmuuttajien syrjäytymistä, segregatiota, lastensuojelun tarpeita, perhetyön tarpeita, joiden rooli erityisesti kasvukeskuksissa on suuri, ja se ei myöskään huomioi kasvavan väestön tarpeita ja niihin liittyviä investointitarpeita, jolloin kunnat joutuvat tässä kohtuuttomaan asemaan, koska niillä ei ole mahdollisuuksia investoida kouluihin, päiväkoteihin ja muuhun, mitä tarvitaan kasvavan väestön palveluihin.

Arvoisa puhemies! Täällä ministeri Paatero nosti esiin, että työvoimapalvelut siirtyvät kuntiin, mutta kysymys herääkin, miksi nuorten työpajat ja kuntouttava työtoiminta kuitenkin on tarkoitettu sote-alueille. Kiinnitän huomiota myöskin siihen, mihin edustaja Keto-Huovinen täällä kiinnitti: lakivaliokunnassa oli nostettu esille näitä epäkohtia esimerkiksi oikeusturvaan, muutoksenhakuun, rikosvastuuseen liittyen. Myös perustuslakivaliokunta nosti esiin esimerkiksi Helsingin itsehallinnollisen aseman, [Puhemies koputtaa] siihen liittyvät epäselvyydet. Esitimme valiokunnassa, että pyydettäisiin vielä lisälausunnot lakivaliokunnalta ja hallintovaliokunnalta, [Puhemies: Aika!] mutta tähän ei suostuttu, meidät äänestettiin siinä nurin. Ihmetyttää, ettei tällaista massiivista lakiuudistusta voida tehdä huolella ja vastata jo täällä näihin kysymyksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

20.58 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Ja itse asiassa onnittelut uudelleen palaamisesta sinne puhemiehen tehtävään! [Puhemies: Kiitos, kiitos!]

Tässä edellisessä puheenvuorossa toin esiin sen, että valitettavasti tämä Marinin hallituksen sote-uudistus ei toteuta niitä tavoitteita, mitkä sille on asetettu ja jotka toisaalta me yhtenäisesti salin laidasta laitaan myöskin olemme allekirjoittaneet kukin ja jakaneet tämän 15 vuoden aikana. Mutta tämä hallituksen sote-uudistus ei tosiaan hillitse kustannusten kasvua vaan päinvastoin kiihdyttää. Hallintovaliokunnassa olimme tästä asiasta huolissamme, ja erityisesti myöskin sen takia, että se heijastuu kasvavien kuntien ja kaupunkien

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

kykyyn investoida ja tulevaisuudessa järjestää kaikki ne muut palvelut, jotka kunnille jäävät. Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimeen liittyvät turvallisuuspalvelut ovat arkipäivää ympäri Suomen: rahalliselta arvoltaan ne käsittävät noin 20 miljardia euroa vuodessa julkisia varoja, ja noin 200 000 ihmistä on töissä näissä palveluissa. Sen takia on ollut tärkeää tämä kustannusten kasvun taittaminen. Mutta hallitus on toistuvasti viitannut tässä uudistuksen aikana valtiovarainministeriön laskelmaan uudistuksen kustannusurasta, jonka mukaan kustannuskehitys kääntyisi laskuun 2030-luvulla. Mutta, kuten edellisessäkin puheenvuorossa toin esiin, tästä esityksestä puuttuvat täysin ne kannusteet, miten tähän tavoitteeseen pystyttäisiin itsehallintoalueilla maakunnissa vastaamaan. Näiden kannustimien pitäisi nimenomaan olla näille laadukkaille ja tehokkaille palveluille ja niiden tuottamiseen. Myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannustimet ja kertoimet ovat puutteellisia.

Asiantuntijakuulemisten perusteella hallituksen esitykseen sisältyvät keskeiset pitkän aikavälin kannustinelementit pikemminkin kannustavat menojen lisäämiseen, ja näin ollen kaikkien tiedossa oleva kestävyysvaje vain syvenee. Valtiovarainministeriön arvion mukaan hallituksen malli maksaa ensimmäiset 15 vuotta kumulatiivisesti enemmän kuin jos ei tehtäisi siis mitään, ja näin ollen sitä puhetta, mitä täällä salissa on kuultu — että ei ole varaa jättää tätä uudistusta tekemättä sen takia, että kustannukset kasvavat, vaan nyt on tehtävä vaikka sitten huono uudistus — ainakaan valtiovarainministeriön arviot eivät tue, vaan kustannusjarrun sijaan sote-uudistus on kustannuskiihdytin.

Sitten, mitä tulee vielä näihin muutuskustannuksiin, ict-investointeihin ja noin 175 000 työntekijän siirtymiseen uuden työnantajan palvelukseen ja siihen siirtymiseen liittyvään palkkojen harmonisointiin: tästä on erilaisia rahoituslaskelmia esitetty, mutta valitettavasti on niin, että Kuntatyöntekijäin ja Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön muutuskustannukset ovat hyvin erisuuruisia.

Sitten ihan pieni mutta kuitenkin tärkeä asia on vielä tämä vammaisten henkilöiden oikeudet, joka puhutti myöskin hallintovaliokunnassa. Muun muassa yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistosta toimistopäällikkö Rainer Hiltunen totesi, että yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo kuitenkin, että hallituksen esityksessä ei ole riittävästi arvioitu ja esitetty ratkaisuja muuhun kuin asuinpaikkaan liittyvän eriarvoisuuden vähentämiseksi. Lisäksi yhdenvertaisuuden käsitteen esittämisessä hallituksen esityksessä korostuu näkemys siitä, että yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikkien samanlaista kohtelua, ja me tiedämme kaikki, että jos näin tehdään, niin se ei todellakaan tarkoita sitten sitä, että vammaiset saisivat tarvitsemaansa erityispalvelua.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti nyt — ministerit eivät kyllä enää täällä ole paikalla, mutta olisin mielelläni kuullut vastaukset ministereiltä siihen, miten tätä Helsingin kaupungin ohjausta tullaan yksinkertaistamaan tässä STM:n toivottavassa, täydentävässä esityksessä, mihin myös perustuslakivaliokunta otti kantaa mutta mistä hallintovaliokuntakin omassa lausunnossaan ja käsittelyssään vastuuta peräänkuulutti. [Puhemies: Aika!] Ohjausjärjestelmä oli sen kaltainen, että se jo itsessään kymmeniä, ellei satoja, virkamiehiä työllisti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

21.04 Joonas Könttä kesk: Arvoisa puhemies! ”Kun edellisillä vaalikausilla on tyrmätty isäntäkunta- ja kuntayhtymämalli, palvelun järjestäjänä jää jäljelle vain maakunta. Maakuntauudistusta on moitittu siitä, että se luo uuden kolmannen tason kuntien ja valtion kes-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

kushallinnon väliin. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Sairaanhoidopiirit, maakuntien liitot, ely-keskukset ja TE-toimistot edustavat jo nyt väliportaan hallintoa, samoin kuin kuntien toimintaa laveammin edustavat kuntayhtymät.

Uudistusta on tehty jo 20 vuotta. Asiaa valmistelemassa on ollut ministereitä kaikista suurista puolueista. Osa esitetyistä malleista on todettu perustuslain vastaisiksi tai poliittisesti mahdottomiksi. Siksi on melkoista vastuuttomuutta esittää uudistuksen lykkäämistä taas seuraavalle vaalikaudelle tai väittää, että nykymalli toimii.

Olen tietenkin nähnyt lukemattomia kertoja, että jokaisella yhteiskunnallisella uudistuksella on monta puolta ja laaja-alaisia vaikutuksia. Jos puolueiden ehdottomana vaatimuksena on vain oman mallin toteutus sitä piiruakaan muuttamatta, kiista ei pääty koskaan. Maakuntauudistuksessa taas yhteen lyödään useita olemassa olevia organisaatioita, jotta Suomessakin toteutuisi muun Euroopan lailla maakunnallinen demokratia. Ei uusia hallinnon tasoja, vaan päinvastoin, kootaan yhteen lukuisa määrä nykyisiä ja hoidetaan se kansanvaltaisella tavalla eli järjestetään vaalit, kuten lähes kaikkialla muualla Euroopassa.

Monet hankkeen kriitikot vetoavat asiantuntijoihin. Tässä suhteessa olisin hyvin varovainen. Myös asiantuntijat lausuvat mielipiteensä omista lähtökohdistaan, puolustavat omaa reviiriään ja maailmankuvaansa. Sitä paitsi juuri sote- ja maakuntauudistuksessa asiantuntijoiden mielipiteet heiluvat erityisen paljon laidasta laitaan. Olet sitten ääriivasemalla tai äärioikealla, löydät taatusti asiantuntijan, joka on kanssasi samaa mieltä. Yhtä mieltä asiantuntijat eivät ole, eivät tässä asiassa, kuten eivät yleensääkään.”

Arvoisa puhemies! Joudun pahoittelemaan, mutta unohdin mainita kyseessä olevan sitaatti edustaja Kanervan kirjoituksesta Loimaan Lehdessä huhtikuussa 2018. Pahoittelen ja pyydän istuntosalin virkamiestä, että lisäätte äsken sanottuni ympärille sitaatit, vaikka olen tietysti tästä sisällöstä itse vastuussa ja täysin samaa mieltä kuin korkealle arvostamani edustaja Kanerva.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

21.07 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on paljon keskusteltu sote-uudistuksesta, ja täytyy nyt tässä sanoa, että totta kai siis kokoomus haluaa myöskin, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa uudistetaan ja nimenomaan niin, että se vastaisi niihin tarpeisiin, mitä ongelmia meillä on. Onkin luotava sellainen järjestelmä, jossa sosiaali- ja terveystalvet sekä perus- ja erikoistalvet integroidaan kansalaisten tarpeista lähteviksi kokonaisvaltaisiksi palvelukokonaisuuksiksi.

Erityisesti perustason palveluiden vahvistaminen on vaativa tehtävä. Esimerkiksi nykyisin terveyskeskuksista puuttuu joko rahaa tai työntekijöitä, useimmiten molempia. Eli tarvitaan lisää rahaa, lisää osaavia ja motivoituneita työntekijöitä sekä hyvää johtamista. Koska lisätyöntekijöitä ei tuosta noin vain kuitenkaan mistään oteta, ehdotan, että uskalletaan hyödyntää yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa, niin tekevät muutkin maat. Julkisen ja yksityisen terveydenhuollon yhteistoimintaa on maassamme kehitetty monin eri tavoin vuosien varrella. Hyödynnetään rohkeasti niitä kokemuksia. Joka tapauksessahan julkinen sektori pitää ne piuhat käsissä, ja mielestäni sitäkään ei tarvitse vasemmistohallituksen tietenkään murehtia. Tässähän vain ajatuksena kokoomuksella on, että täydennetään yksityisellä.

Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelujen pikainen vahvistaminen on välttämätöntä, ei ainoastaan sairaiden ihmisten vaan myös erikoissairaanhoidon kustannusten

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

hillitsemisen kannalta. Mitä nopeammin se tehdään, sen parempi, nimittäin korona-aika on lisännyt hoidon tarvetta ja hoitojonoja. Sen sijaan emme tarvitse lisää hallintoa, emme myöskään sellaista sotea, jossa ei ole kytköstä kunnan muuhun toimintaan. Suuri osa ihmisten hyvinvointiin vaikuttavista asioista on nimenomaan kunnissa, muun muassa asuminen, koulutus, liikkuminen, harrastukset sekä kulttuuri- ja sivistyspalvelut. Soten järjestäminen kannattaa pitää kuntien käsissä, siten julkinen sektori pysyy palvelujen järjestäjänä, joten sitäkään todella ei tarvitse murehtia, etteikö se pysyisi julkisen sektorin käsissä. Tästä viime kaudella puhuivat nimenomaan sosiaalidemokraatit. Kuinka monta kertaa te käytitte täällä sellaisen puheenvuoron, että tämä kannattaa pitää kuntien käsissä? Nyt se on kuitenkin sitten menossa kunnilta pois.

Suomessa on monia hyviä esimerkkejä kuntayhtymistä, joissa sote-palvelujen järjestäminen on laajemmilla harteilla ja palvelut integroidaan apua tarvitsevan ihmisen parhaaksi. Palvelujen tuottamisessa hyödynnetään myös yksityistä sektoria ja järjestöjä. Miksi maassamme ei tueta erilaisin kannustein vapaaehtoisten sote-kuntayhtymien syntymistä, vaikka ne olisivat kaikkein järkevin ratkaisu? Siinä pysyisi kuntapohjaisuus.

Viime kaudelta muistan ilolla sen, kun keskustapuolueessa olivat edustajat Pekkarinen ja Anttila ja he molemmat olivat sitä mieltä, että sen kuntapohjaisuuden pitäisi säilyä, ja nimenomaan sen, että kunnat olisivat tuottajina. Kannatin sitä lämpimästi, ja kokoomus oli sitä mieltä, että kunnat olisivat pysyneet tuottajina, mutta se ei valitettavasti keskustalle käynyt mitenkään. Olsimme halunneet jo silloin, että kunnat olisivat olleet siinä näkyvisä, aivan niin kuin sosiaalidemokraatitkin vielä viime kaudella puhuivat.

No, onneksi näihin sote-uudistuksen juttuihin ja tähän kritiikkiin on myös media tarttunut. Otetaan esimerkki. Vastaava päätoimittaja Arno Ahosniemi kiteyttää asian kolumnissaan Kauppalehdessä 7.5.: ”Hallituksen sote-esitys on niin susi, ettei sitä missään nimessä pidä hyväksyä.”

No, sitten tässä lyhyesti vielä loppuun. Minulla oli ministeri Kiurulle muutama kysymys. Valitettavasti hän ei jäänyt niitä tänne kuulemaan, vaikka sitä itse asiassa pyysin. Ennen aikoinansa kun oltiin välikysymyksessä, muistan kun olin peruspalveluministerinä ja taisin seitsemään tai yhdeksään vastata, täällä oli sellainen kirjoittamaton sääntö, että täällä salissa ollaan niin kauan kuin on tuota välikysymyskeskustelua, mutta nyt ovat vähän asiat muuttuneet. Olsin siitä syystä halunnut ministeri Kiurulta kysyä, että kun hän lupasi Savonlinnan keskussairaalalle, että siellä säilyy päivystys, niin mihin se päätös jäi ja mihin se lupaus on jäänyt. Kannattaisi palata siihen vielä. Sitten myöskin keskittämisasiasetuksesta olisin kysynyt: kun tuossa vuodenvaihteessa tehtiin erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetukseen muutoksia, miksi pyyhittiin pöytää nimenomaan Keski-Suomen sairaanhoitopiirillä? Se asetushan lähti siitä, että Keski-Suomen sairaanhoitopiiri olisi siinä mukana, ja sitten se vain yhtäkkiä sieltä otettiin pois, ministeri Kiurun toiveesta todennäköisesti. Tämä olisi ollut hyvä saada selville. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

21.12 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos välikysymyksestä ja sen herättämästä keskustelusta. Sote on iso uudistus, ja sitä täytyykin ruotia huolella, ja siinä varmasti on kysymyksiä ja kohtia, joita edelleenkin täytyy korjata. Sinänsähän esitys on huomattavasti parempi kuin kokoomuksen viime kaudella ajama malli, joka oli suorastaan katastro-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

faalinen. Kiitos suomalaisen demokratian, se uudistus ei edennyt, ja totta kai asiantuntijat olivat erittäin kriittisiä sen mallin osalta. Nyt sitten mallia pidetään toteuttamiskelpoisena.

Mutta totta kai on asioita, joita tässäkin sotessa täytyy korjata. Kyseessä on enemmänkin hallintouudistus, joka ei vielä sinänsä määritä sitä, kuinka terveyspalvelut järjestetään tarkasti, tai saadaanko parempia vai huonompia terveyspalveluita. Tämänkaltaisten isojen uudistusten vaikutukset nähdään vasta kymmenen vuoden jälkeen tai vieläkin pidemmän ajan päästä. Siinä mielessä on äärimmäisen tärkeätä ajatella, että tässä on kuitenkin erittäin iso uudistus, jonka asiantuntijoiden nostamat kipukohdat pitää mielestäni saada korjattua. Ei ole mieltä siinäkään vertailla liikaa edellisiin malleihin tai varsinkaan perustella, että edelliset mallit tai tämä pitkä aika, jota sotea on tehty, jotenkin sitten kuittaisivat tämän mallin, vaan kyllä pitää olla huolellista työtä ihan jokaisen sote-mallin osalta. Ja ehkä vähän kummeksun sitä puhetta, jota asiantuntijatiedosta aikaisemmassa puheenvuorossa, sitä edellisessä, käytettiin. Kyllä totta kai asiantuntijoilla on erilaisia näkökulmia, mutta ei se tarkoita sitä, että ne olisivat jotenkin arvottomia näkökulmia, vaan sellaisia, joita varmasti on syytä huomioida ja käyttää hyödyksi. Totta kai sitten eduskunta tekee sen viimeisen punninnan, ja myöskin se punninta sisältää aina arvovalintoja ja tiettyjä linjauksia, minkätyyppisiä asioita halutaan edistää.

Sotellahan on hyviä tavoitteita, ja se, mikä tässä varmasti onnistuu, on se, että perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon osalta voidaan toteuttaa parempaa integraatiota, mutta sitten, totta kai, niitä rajapintoja voi syntyä kuntien ja tämän uuden hyvinvointialueen välille. Kasvukaupunkien investointikyvyn turvaaminen on äärimmäisen tärkeätä, ja tähänkin ovat valiokunnat ja asiantuntijat kiinnittäneet huomiota. Täytyy varmistaa, että kaupungit pystyvät edelleen investoimaan esimerkiksi MAL-sopimusten velvoitteisiin. Niiden investointikyvystä pitää pitää huolta. Sehän haaste tässä on toki, että nyt sitten tätä lainakantaa vastaan on enää vähemmän rahoitusta käytössä.

On myös syytä harkita juuri tätä yhtä erittäin varteenotettavaa keinoa parantaa kuntien asemaa jättämällä kiinteistöveroista suurempi osuus kuntiin tai jättää kiinteistövero kunnille. Mielestäni tämä on ollut varsin perusteltu ehdotus. Ja sitten sen tarvekerroinmallin osalta — joka on iso päätös, miten se on määritetty — on totta kai äärimmäisen tärkeätä, että siellä on huomioitu riittävästi väestönkasvu, vieraskielisten lasten ja nuorten määrä ja tämäntyypisiä tekijöitä, jotka nostavat kustannuksia, ja tähän toki ovat monet valiokunnat tosiaankin kiinnittäneet huomiota. Kuntien talouden tasapaino ja lainanhoitokyky, investointikyky ei saa heiketä, ja tähän toki valtio voi vaikuttaa. Pitää myöskin pohtia, miten valtionosuusjärjestelmä sitten palvelee tätä uudistusta.

Sen lisäksi tosiaankin tässä tarvekerroinmallissa on huomioitava yliopistosairaaloiden rahoitus selkeämmin, että yliopistosairaaloilla on keskimääräistä korkeammat kustannukset. Myöskin kunnat ovat aiemmin rahoittaneet yliopistosairaaloita, mutta nyt sitten jatkossa eivät sitä tee, ja on erittäin tärkeätä pitää huolta siitä, että tutkimuksen ja koulutuksen rahoitus on kunnossa. Ongelmahan Suomessa on se, että sote-palveluihin ollaan liian vähän rahoitusta osoitettu, jos verrataan muihin Pohjoismaihin. Meillä on aika pieni osuus bkt:stä edelleen sote-palveluihin osoitettu, ja tässä ei olla sellaisia leikkureita tekemässä kuin koomus oli tekemässä viime kaudella ihmisten palveluihin, mutta kuitenkin tässäkin arvioidaan, [Puhemies: Aika!] että vain 80-prosenttisesti tämä palvelutarve katetaan. [Sari Sarkomaa: Sehän on leikkuri, edustaja Holopainen!] Eli on vielä tekemistä, mutta tässä on toki paremmat edellytykset kuin viime kaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Ikonen, olkaa hyvä.

21.18 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään useaan otteeseen verrattu tätä viime kauden uudistukseen, ja ajattelin, että näissä on oikeastaan kaksi tosi olennaista eroa. Jos mietitään sitä, mitä tällä uudistuksella tavoitellaan — ihmisten hoitoon pääsyä ja rahojen riittävyyttä — niin juuri ne mekanismit, joilla näihin on vastattu, ovat poissa tästä uudesta uudistuksesta, ja se on suurin ero. Viime kaudella oli keinoja, millä pyrittiin hillitsemään kustannusten kasvua jo tällä vuosikymmenellä, ja myöskin keinoja, joilla palvelujen saatavuutta parannettiin. Mutta kukaan ei haikaile nyt näihin aikaisempiin, vaan olennaista on se, että opitaan niistä aikaisemmista kierroksista ja todetaan, että nyt ei tarvita tällaista massiivista hallinnon uudistusta eikä verotuksen tasoa.

Kun täällä on kysytty siitä, mikä on kokoomuksen malli, niin kokoomus julkaisi oman vaihtoehdonsa viime joulukuussa, ja siitä on täällä salissakin useampaan otteeseen keskusteltu. Ajatus on se, että lähdetään parantamaan ihmisten hoitoon pääsyä. Siihen me olemme esittäneet lukuisia keinoja. Otetaan ihminen itse kuskin paikalle, lisätään hänen vaikuttamisen ja valinnan mahdollisuuksiaan. Otetaan tieto ja teknologia hyötykäyttöön. Parannetaan osaajien hyvinvointia ja kiinnitetään huomiota osaajien saatavuuteen neljänneksi. Viidenneksi, kyllä mekin nähdään, että leveämpiä harteita tarvitaan, mutta ne voivat rakentua kuntapohjaisesti evoluution kautta, ja siihen voidaan työntää vauhtia, ja sitten vielä rahoitusta tulee kehittää kannustavammaksi.

Täällä on nyt käytetty esimerkiksi Pirkanmaata esimerkkinä siitä, että pitäisi viedä tätä uudistusta eteenpäin, koska esimerkiksi siellä on mennyt hyvin tämä valmistelu. Niin on. Siellä on tehty tosi hyvää työtä, ja se voidaan laittaa toimeen, mutta ei se vaadi tätä hallinnon uudistusta, mitä nyt ollaan viemässä massiivisesti valtakunnan tasolla.

Meidän viesti on siis se, että me päästään nykylainsäädännön pohjalta välittömästi liikkeelle ja lähdetään hoitoon pääsy edellä. Niin me päästään eteenpäin paljon sujuvammin ja ennen kaikkea ihmislähtöisemmin, eikä hallintolähtöisesti.

Sitten olisin vielä lopuksi... — Nyt valitettavasti ministeri Kiuru on jo poistunut täältä, mutta kun hän esitti näitä väitteitä, ensinnäkin ehkä referoi minua vähän väärin, niin ajattelen, että näistä yliopistosairaaloista edelleenkin kannan huolta, siitä, että täällä ei ole niitä. Edustaja Holopainen tässä hyvin toi esiin myöskin sen, että kyllä täältä esityksestä toistaiseksi puuttuu se koulutuksen ja tutkimuksen rahoitus, ja se on se olennainen asia, mikä ainakin itseäni huolettaa, että ne ovat jäämässä sitten tulevaisuuteen. Välillä on palloteltu, että niitten piti tulla tässä lakipaketissa, piti tulla Sote 100 -lakipaketissa, ja nyt ne ovat tulossa joskus myöhemmin. Toinen kysymys, mihin hän viittasi: Nyt ei pääse korjaamaan sitäkään ministerille, mutta hän puhui näistä julkisyhtiöistä, ja tosiaan edelleen oma käsitykseni on, että Sydänsairaalan toimintaan, ilmeisesti Fimlabiin ja osittain Coxaan on löydetävissä parannuksia, mutta Sydänsairaalan rooli on käsittääkseni edelleen auki, ja tästä ainakaan itse en ole tietoinen, [Puhemies koputtaa] että siihen olisi ratkaisuja löydetty. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Autto, olkaa hyvä.

21.21 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Suomi on lähes mittarilla kuin mittarilla mitattuna yksi maailman parhaista maista, ja yhteiskuntamme kehitys viimeisen 150 vuoden aikana on varmasti maailmanhistoriallisesti vertaansa vailla. Miten yhdestä maan-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

osamme köyhimmästä maasta on kehittynyt maa, jota maailmalta ihaillen katsotaan ja todella yhdeksi maailman menestyneimmistä maista arvioidaan?

Uskon, että aivan keskeinen tekijä tässä kaikessa on ollut se, että vuoden 1865 kunnallisasetuksella päätettiin viisaasti uudistaa paikallinen hallinto niin, että niistä asioista, joista ihmisten on järkevää yhdessä huolehtia, huolehditaan kunnan toimesta. Tuona aikana pohdittiin tietysti sitä, minkälainen aluejaotus sitten näillä uusilla perustettavilla kunnilla olisi järkevää olla. Aikanaan valittiin varsin kaukonäköisesti silloinen seurakuntajako myös kunnallisen hallinnon aluejaoksi, ja se on palvellut hyvin toistasataa vuotta niin, että kunta on ollut kuntalaisten itsehallinnollinen ihmisen kokoinen yhteisö. Kunnat ovat aikojen saatossa huolehtineet siitä, että koululaiset ovat oppineet lukemaan ja laskemaan, ja viime vuosikymmeninä kunnat ja kaupungit myös kuntina ovat huolehtineet siitä, että suomalaiset lapset pääsevät eivät enempää eivätkä vähempää kuin maailman parhaisiin kouluihin. Kunnat ovat huolehtineet siitä, että kuka on tarvinnut hoitoa tai hoivaa, on sitä saanut oikeaan aikaan, ja kunnat ovat pitäneet huolta vaikkapa maailman parhaasta infrastruktuurista, joka takaa turvallisen ja sujuvan arjen.

Arvoisa puhemies! Nyt sitten elämme aikaa, jolloin nimenomaan tämä hoidon ja hoivan järjestäminen tuntuu käyvän niin suureksi tehtäväksi, että on esitetty, ja varmasti aivan perustellusti, tarpeita muuttaa tätä huikean hienoa järjestelmää, joka meillä Suomessa on ollut. Mutta olen sitä mieltä, arvoisa puhemies, että tarvitaan enemmän evoluutiota kuin revoluutiota. Tätä on yritetty suuren hallinnon vallankumouksen kautta uudistaa nyt varmasti lähes 20 vuoden ajan, ja uskon niin, että kaikkein nopeimmat ovat jo huomanneet, että ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista tehdä yhtä niin suurta hallinnonuudistusta kerralla kuin mitä vaikkapa nyt edelleen maan hallitus kaavailee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja niihin liittyvän hallinnon uudistamiseksi. Olisi paljon tarkoituksenmukaisempaa suunnata kaikki se aika, energia ja ennen kaikkea varmasti ne taloudelliset voimavarat, joita sitoutuu tämänkin hankkeen edistämiseen, suoraan siihen, että parannamme palveluiden laatua, autamme ihmiset sieltä hoitajonoista hoitoon, kuntoutumaan takaisin työelämään tai muuten elämässä eteenpäin.

Suomalainen järjestelmä on vuosikymmenten saatossa kehittynyt järkeväksi monituottajamalliksi, jossa erilaiset palveluitten tuottajat ovat pystyvät mahdollisimman tehokkaasti hyödyntämään pienen maamme niukkoja resursseja yleiseksi hyväksi. Uskon, että esimerkiksi suomalainen erikoissairaanhoito on lajissaan maailman parasta ja suomalaisten pääsyä erikoissairaanhoitoon voidaan varmasti kyllä edistää muutenkin kuin tämän valtavan hallinnon uudistuksen kautta.

Arvoisa puhemies! Esittelisin mielelläni kohta muutamia avoimia kysymyksiä, joita mielessäni on tähän asiaan liittyen. On varmaankin niin, että kun on tämä yhteisesti sovittu puhe-aika, niin en tässä puheenvuorossa niihin vielä palaa, mutta palaamme myöhemmin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Selvä, kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

21.26 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta on yritetty viedä läpi usealla eri hallituskokoonpanolla noin 15 vuotta, ja tästä nykyisen hallituksen sote-mallista tulee helposti sellainen kuva, ettei enää edes tiedetä, mitä ollaan korjaamassa ja miksi. Kuten aiemmista puheenvuoroista on myös käynyt selväksi, mallia tunnutaan vievän eteenpäin,

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

koska sen luomiseen on mennyt niin kauan. On väitetty, että ihmiset odottavat sote-mallia. Ei, ihmiset eivät ole kiinnostuneita siitä, tuleeko tämä uusi sote-malli vai ei, vaan he ovat kiinnostuneita vain siitä, pääsevätkö he hoitoon, kun tarve on, ja jos pääsevät, mihin hintaan, niin suorina maksuina kuin veroina.

Sote-uudistuksella hoitoon pääseminen ei helpotu, ei saada tehokkuutta, ja kustannuksetkin ovat todella pitkään suuremmat kuin silloin, jos ei tehtäisi yhtään mitään. Tämä malli ei tule kannustamaan uusia hyvinvointialueita kustannustehokkuuteen, ja paikallisilla päättäjillä tulee olemaan vähäisemmät mahdollisuudet päättää alueen palveluista ja palveluverkosta. Tämä on erityisen huolestuttavaa kehitystä omankin vaalipiirini alueella. Esimerkiksi pienempien Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kuntien päättäjien mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon kaventuvat nykyisestä. Nähtäväksi myös jää, jäävätkö tulevat hyvinvointialueiden valtuustot pelkiksi kumileimasimiksi vailla todellista vaikutusmahdollisuutta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen omilla alueillaan.

Kotikaupunkini Oulu antoi myös oman lausuntonsa sote-uudistukseen. Oulussakin sosiaali- ja terveyspalvelut tuotetaan monituottajamallilla, jolloin palveluiden tuottavuutta on lisätty ja toisaalta hillitty sote-kustannusten kasvua. Lausunnossa painotettiin, että monituottajuuden jatkuminen olisi turvattava. Nyt näin ei ole, vaan jopa ideologisiin perustein yksityistä palvelutuotantoa pyritään rajoittamaan. Jos uudistuksen tarkoituksena on saada tarpeelliset sote-palvelut mahdollisimman lähelle ihmisiä kustannustehokkaasti, tämä uudistus ei vastaa tarkoitustaan. Tällaisen jättimäisen kertauudistuksen tekeminen ei ole onnistunut edellisiltäkään hallituksilta, vaan se on kaatunut ennemmin tai myöhemmin, jopa kalkkiviivoilla. Tässä uudistuksessa korjataan sellaisiakin asioita, jotka eivät ole rikki, ja toisaalta uudistetaan hallintoa siten, että päätöksentekomahdollisuudet kapenevat ja valta keskittyy.

Kuten välikysymyksessäkin todetaan, sote-uudistus tulisi tehdä asteittain ja palastellen, uudistaa siellä, missä uudistamista tarvitaan. Sote-puolella riittää kyllä työtä, jotta voimme vastata sekä korona-ajan hoitovelkaan että ikääntymisen ja sairastavuuden haasteisiin. Mutta tämä tapa, jossa negatiivista lausuntopalautetta on jopa häivytetty valiokunnissa ja sote-uudistusta ajetaan läpi pää kolmantena jalkana, ei ole oikea.

On ollut hämmäntävää kuunnella tätä keskustelua ja huomata, miten te hallituspuolueiden edustajat yksi kerrallaan tunnustatte, ettei tämä teidän mallinne ole täydellinen ja että vikoja taatusti on mutta ne voidaan korjata sitten joskus jälkikäteen. No, jos näin suuret epäilykset on jo valmiiksi, kannattaisiko vielä hiukan ottaa takapakkia? Vai pelottaako teitä, että hallitus kaatuu, ja sote-uudistus hyvinvointialueineen on vietävä maaliin keinolla millä hyvänsä sitä ennen? Eihän valmiiksi kehoja lainsäädäntöä pidä runnoa läpi, sitä on tässä talossa tehty ajan saatossa aivan tarpeeksi.

Arvoisa puhemies! Peräänkuuluttaisin vielä parlamentarismia. Kyllä meillä koko eduskuntana ja kaikkien puolueiden edustajilla tulisi olla mahdollisuus osallistua paremmin tähän jokaista suomalaista koskettavaan asiaan. Voisimme varmasti yhteistyöllä löytää ratkaisumallit paljon paremmin ja siten, että kaikki täällä eduskunnassakin voisivat uudistuksen allekirjoittaa ja toisaalta olla toimeenpanemassa sitä joka puolella Suomea. Uskon, että sillä tavalla voitaisiin löytää paras mahdollinen malli sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiseksi, jotta ihmiset pääsisivät hoitoon ja muiden tarvitsemiensa palveluiden piiriin kaikkialla Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

21.31 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Olen ensimmäistä kautta istuva kansanedustaja enkä lähde perkaamaan edellisiä tehtyjä tai tekemättömiä asioita soten suhteen. Totean vain ihan maalaisjärjellä, että kun sotea on kerta väännetty lähes pari vuosikymmentä, niin se ei ole helppo kokonaisuus. Se, että se ei ole helppo kokonaisuus, tyhjentää mielestäni hallituspuolueiden keskeisen argumentin soten eteenpäin runnomisesta, joka on siis se, että sitä on tehty niin kauan ja nyt se on aika saada maaliin. Vaikka urheiluihminenä ymmärrän maaliin pääsyn tärkeyden, niin tiedän myös, ettei maaliin pidä päästä keinolla millä hyvänsä. Pitkään kestänyt matka ei ole syy matkan loppumiseen vaan se, että löydetään oikeat ratkaisut ja mallit, joihin suomalaiset ja Suomi voivat jatkossa nojata.

Soten päättävöitteet ovat paremmat palvelut ja kustannusten hillintä. Valitettavasti tämä uudistus ja sen uusi byrokratiataso maakunnat eivät vastaa näistä kumpaankaan. Itse asiassa ne heikentävät molempia. Samalla monituottajamalli on vaarassa, eli tämä heikentää yrittäjien asemaa sote-palveluiden tuottajina.

Monet esityksen kirjaukset tulevat johtamaan hoitopääsyn heikentymiseen. Tuhannet suomalaiset — työttömät, lapsiperheet, eläkeläiset, pitkäaikaissairaat — jäävät jonoihin odottamaan, kun hallitus uudistaa hallintoa. Itse asiassa on vaara, että tulemme näkemään eriarvoistumisen kasvua Suomessa, kun yhä kasvavissa määrin ne, joilla on varaa, tulevat turvautumaan terveysvakuutuksiin ja sitä kautta parempiin palveluihin samaan aikaan, kun pienituloiset jäävät loukkuun heikentyvien terveyspalveluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Sitten se toinen suuri ongelma eli rahoitus.

Kyllä, muutos maksaa aina. Siksi olisi alkuun hyvä kysyä, tarvitaanko näin mullistavaa uudistusta ja maakuntamallia. Maakuntamallin aiheuttamat muutoskustannukset lisäävät sote-palveluiden menoja vuoteen 2030 asti. Se on pitkä aika se. Samalla kun rahaa palaa armottomalla tahdilla, on hyvin todennäköistä, että maakunnilla on yhä vähemmän kannusteita talouden kunnossa pitämiseen. Me tiedämme kokemuksesta, mitä kannusteiden puutteesta seuraa.

No, tähän hallituksen ratkaisuna on tietenkin uusi verotaso eli maakuntaverot. Tosin nyt tässä ei tiedä kukaan, onko se tulossa vai ei. — Avoimuus, sehän oli yksi hallituksen pääarvoista. — Maakuntaverot on jo asiantuntijoiden selvityksessä todettu surkeaksi ajatuksiksi. Se lisäisi työn verotusta eli tekee työntöön yhä houkuttelemattommaksi. Sinänsä tämä hallituksen suunta ei yllätä, mutta olisi siihen hyvä edes hetkeksi pysähtyä miettimään, mitä me oikeasti haluamme Suomessa lisää.

Minä sanon ”ei” maakuntaverolle, ”ei” työn verotuksen kiristämiselle ja ”kyllä” ahkeruudelle, viitseliäisyydelle ja mahdollisuudelle vaurastua työtä tekemällä.

Arvoisa puhemies! Harmittaa erittäin paljon, että kymenlaaksolainen ministeri Paatero poistui jo salista, mutta siitä huolimatta tutkitaanpa yhtä sote-uudistuksen jättihäviöjää, Kymenlaaksoa ja vielä tarkemmin Kouvola.

Tänään Ylen nettisivuilla oli hieman dataa Kouvolan tilanteesta. Siellä sanottiin, että jos Kouvola olisi kymmenen hengen kylä, kolme asukkaista olisi yli 64-vuotiaita, kuusi 15—64-vuotiaita ja yksi lapsi. Tästä yksinkertaistuksesta voimme selkeästi ymmärtää, että hoitoa tarvitsevien määrä tulee vain kasvamaan. Tästä huolimatta kouvolaalaiset ovat uudistuksen häviöjiä. Meidän sote-palveluistamme häviää hallituksen virkamiesten arvion mukaan reilu 6 miljoonaa euroa, eli me päädyimme rahoittamaan muun Suomen sote-palveluja, ja tämä siis mallissa, joka ei edes hillitse niitä kustannuksia. Eihän tämä voi mennä näin.

Ministeri Saarikko sanoi viime torstaina kyselytunnilla: ”Suurimmissa kaupungeissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, on Suomen parhaiten toimeentuleva väestö, [Puhemies

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

koputtaa] jolla on eniten mahdollisuuksia työterveyshuoltoon, ja kyllä, täällä on myös eniten väestöä, jolla on varallisuutta. [Puhemies: Aika!] Minusta on oikein, että me rakennamme rahoitusmallin, joka tasaa näitä eroja Suomessa alueiden ja ihmisten välillä.”

Arvoisa ministeri Saarikko, toivotan teidät tervetulleeksi Kymenlaaksoon ja Kouvo-laan. [Puhemies: Aika!] Meillä on upeita, ystävällisiä, vieraanvaraisia ihmisiä, mutta en millään keksi, en siis millään, mitä oikeudenmukaista siinä on, että otetaan rahat pois heidän sote-palveluistaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Asell, olkaa hyvä.

21.37 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Ryhmäpuheemme pitänyt Aki Lindén totesi tässä, että faktantarkistuksen jälkeen noin 45 erilaista virhettä tai väärintulkintaa on tässä välikysymyksessä. Nyt kun on kuunnellut tietysti ministeripuheita tässä ja myöskin sote-valiokunnassa olevia kansanedustajia, jotka varmasti ovat perillä asioista, niin on ihmetyt-tänyt se, kuinka erilaisesti näitä asioita nähdään, kuullaan ja ymmärretään. Mutta minä otan nyt muutamia, mitä tässä listauksessa on, mitä on täsmennetty ja näitä väitteitä kumottu.

Esimerkiksi on väitetty, että tätä on valmisteltu suljetusti ilman laajapohjaisuutta. Tässä on käyty laajempi lausunto- ja asiantuntijakierros kuin aiemmissa uudistusesityksissä, vaikka itse esitys on vähemmän monimutkainen. Viime kauden esitys oli muuttamassa koko palvelutuotannon tavalla, josta ei ennen eduskuntavaaleja ollut edes vihjattu. Siksi laajan valmistelun ja parlamentaarisen työn vaatimus on perusteltu.

Myöskin väite ”ei paranna hoitopääsyä”: esitys luo kuitenkin edellytykset rahoittaa peruspalveluja nykyistä paremmin, ja juuri niissä on tällä hetkellä hoitopääsyn vajetta.

Myöskin epäillään, että rahat eivät riitä palveluihin ihmisten ikääntyessä. Rahoitus kasvaa EU:ssa ja Suomessa arvioidun ikääntymisen aiheuttaman tarpeen mukaisesti elikkä 1,2 prosenttia reaalisesti vuodessa 2023—24 ja prosentin vuodesta 2025 alkaen.

”Ei sisällä keinoja, joilla hoitopääsy paranisi” on väärä tulkinta. Sote-paketti luo nykyistä paremmat edellytykset sisällön uudistamiselle. Sote-uudistuksen tavoitteisiin vastataan niin järjestämisrakenteiden kuin palvelujen sisällön uudistuksella. Myös sisältöuudistus on hyvässä käynnissä. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmassa on vuonna 2020 myönnetty yhteensä 70 miljoonaa euroa valtionavustuksina tulevien hyvinvointi-alueiden mukaisten alueiden hankkeille, joilla parannetaan hoitopääsyä ja perustason palveluita, kuten lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuutta.

Sitten myöskin väite, että ”ei lisää ihmisten oikeutta vaikuttaa hoitoonsa”. Mutta valinnanvapaus, joka on säädetty terveydenhuoltolaissa, säilyy ennallaan.

Sitten väite ”ideologisista syistä rajoitetaan yksityistä palveluntuotantoa”. Tämä uudistus ei ole ideologinen, eikä juurikaan rajoiteta. Sen sijaan luodaan selkeät säännöt, mikä on välttämätöntä, koska erityisesti terveydenhuollossa ei voi päästää yksityisiä yrityksiä liiaksi isännän asemaan, sen sijaan rengin asema on toimiva.

Tässä on vielä muutamia, mutta jatkan niitä vaikka myöhemmin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Koponen Ari, olkaa hyvä.

21.40 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Jo hallitusohjelmassa hallitus lupaa, että pää-töksenteko pohjautuu asiantuntijoihin ja tutkittuun tietoon, mutta ei se tässäkään taida niin olla. Toinen hieno esimerkki on tämä oppivelvollisuuden laajennus ja etenkin sen aikatau-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

lu. Kyllä siinäkin sai suurennuslasilla etsiä sellaisia asiantuntijoita tai seurantaryhmän jäseniä, kenen mielestä tämä aikataulu oli sopiva.

En saanut ministeri Kiurulta aikaisemmin vastausta, mutta olisin vain halunnut häneltä kysyä vielä, että varmistetaanhan, että opiskeluhuoltoon esitettyjen uudistusten vaikutuksia yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhuollon työn resursseihin ja toteuttamiseen seurataan ja sitten tarvittaessa epäkohtiin puututaan. Mutta ei sitä vastausta taida tulla vielä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

21.41 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Salikeskustelussa esille nousivat pelastustoimi ja pelastustoimeen soten vuoksi väitetyt kohdistuvat leikkaukset. Pelastustoimen rahoituksen tiukkuus ei ole uusi ongelma. Keskustelussa esitetyt huolet kuvaavat valitettavasti paljolti pelastuslaitosten nykytilaa. Pelastustoimen palveluiden turvaaminen sekä laadun ja saatavuuden ylläpitäminen ovat vaatineet jo pitkään ratkaisuja. Ongelmaan on nyt lähdetty etsimään vastauksia osana sote-uudistusta.

Sote-uudistuksessa pelastustoimen tehtävien järjestäminen siirtyy hyvinvointialueille. Pelastustoimi on nykyisin kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa, ja tehtävää hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Uudistuksen jälkeen tästä vastaavat 21 hyvinvointialuetta sekä Helsinki, joka vastaa omasta pelastuspalvelujen järjestämisestä. Lisäksi Suomessa toimii sopimuspalokuntia, jotka muodostavat tärkeän osan pelastustoimesta, ja siksi niiden toiminnan varmistaminen on tärkeää. Erityisen tärkeitä sopimuspalokunnat ovat nykyisinkin harvaan asutuilla alueilla. Uudistus ei siis ole kaventamassa palveluverkkoa, sillä pelastustoimen nykyinen aluejako vastaa pääosin muodostettavia hyvinvointialueita. Apua saa hänen hetkellä jatkossakin, ihan niin kuin ennenkin. Siitä on turha ihmisiä pelotella.

Jaan toki huolen pelastustoimen rahoitukseen menneinä vuosina muodostuneesta merkittävästä rahoitusvajasta, mutten halua osoittaa syyttävällä sormella siitä ketään. Kaikilla kunnilla ei ole nykyisellä rahoitusmallilla ollut mahdollisuuksia taata riittävää rahoitusta pelastuslaitoksen toimintaan, ja sen vuoksi on vain yritetty selvitä tilanteesta vuodesta toiseen. Tämä olemassa oleva rahoitusvaje ei johdu nykyhallituksesta tai sote-uudistuksesta.

Sote-esityksessä todetaan, että pelastustoimen tehtävien siirtyessä uudistuksessa kunnilta hyvinvointialueille myös pelastustoimen rahoitusvastuu siirretään kunnilta valtiolle. Tällä varmistetaan, että kaikilla hyvinvointialueilla on edellytykset toteuttaa lakisääteiset tehtävät, vaikka asukkaiden palveluntarve ja hyvinvointialueiden tilanne on yksilöllinen. Esityksen mukaan yksittäisellä hyvinvointialueella on myös oikeus saada valtiolta lisärahoitusta, jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen tai pelastustoimen palvelujen järjestämisen. Esitys siis sisältää vastuun huolehtia myös pelastustoimen riittävästä rahoituksesta.

En väitä, että tulevaisuus olisi silti taloudesta huoleton, vaikka hyvinvointialueiden rahoitus tulee alueille yleiskatteellisenä. Palveluiden tarpeen kasvu aiheuttaa jo itsessään lisäpaineita ennestään tiukkaan rahoitukseen. Vaaleissa valituilla aluevaltuustojen päättäjillä on jatkossa tärkeä tehtävä ja paljon vastuuta kohdentaessaan valtion rahoitusta koko alueen sosiaali- ja terveystalveluihin sekä pelastustoimeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

21.44 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa herra puhemies! Helsinkiläisenä kansanedustajana ja Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajien neuvottelukunnan puheenjohtajana haluan todeta sen, että neuvottelukunnan puheenjohtajisto, joka koostuu oppositio—hallitus-rajojen yli kokoontuvasta joukosta, on ottanut hyvin vahvasti kantaa tähän maakunta-sote-esitykseen. Kannanotossa totesimme vahvan huolen erityisesti kasvavien kaupunkien investointikyvystä ja elinvoiman turvaamisesta, kun niiden verotuloja ja kiinteää omaisuutta siirtyy sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueille. Tähänhän kiinnitti huomiota myös lainsäädännön arviointineuvosto.

Puheenjohtajistomme tähdentää yhteistyössä — siinä on Tiina Elo vihreistä, Eveliina Heinäluoma sosiaalidemokraateista, minä, ja Slunga-Poutsalo perussuomalaisista — että uudistuksen yhteydessä kuntien kyky huolehtia jäljelle jäävistä tehtävistä eli erityisesti investoinneista, koulutuksesta ja varhaiskasvatuksesta on varmistettava. No, varmistetaanko se? Se on vielä hyvin epäselvää. Me vaadimme ratkaisua HUSin rahoitukseen sekä opetuksen ja tutkimuksen rahoittamiseen. Tämä on selkeä vaade Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajilta. Toteutuuko tämä? Se on hyvin epäselvää. Näyttää, että esitystä viedään eteenpäin vastoin sitä, mitä tämän alueen kansanedustajat vaativat.

Nostimme esille Uudenmaan sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoituksen niukkuuden ja sen, etteivät metropolialueen erityispiirteet tule riittävästi huomioiduiksi laskelmissa. Kasvukeskuksissa esimerkiksi palkat, vuokrat ja erilaiset palveluiden hankintaan liittyvät kustannustekijät ovat muuta maata korkeammat. Neuvottelukuntamme puheenjohtajisto katsoo, että nämä sen esille nostamat asiat, jotka tässä tiiviisti nyt nostan esille, on korjattava ennen kuin eduskunta hyväksyy tämän hallituksen esityksen. Ja tämän ovat allekirjoittaneet todellakin sosiaalidemokraatit ja vihreät ja oppositiopuolueet.

Toivon todellakin, arvoisa puhemies, että täällä kuullaan kansanedustajia, edes hallituspuolueiden kansanedustajia. Jos te ette kuuntele oppositiota ettekä kuuntele asiantuntijoita, niin kuulkaa nyt edes oman ryhmänne kansanedustajia. Totean vielä sen, että Tampereen pormestari Lauri Lyly on todella huolissaan näistä samoista asioista ja hän toivoo, että olisi kuultu suuria kaupunkeja ja että tehtäisiin nämä muutokset täällä eduskunnassa vähintään ennen kuin tämä esitys viedään eteenpäin. Eli Lauri Lyly toivoo sote-uudistukseen vielä merkittäviä muutoksia. Hän on todennut, että kuntapohjainen järjestelmä olisi parempi, ja hyvin samoilla viisailla sanoilla kuin täällä esimerkiksi edustaja Risikko on todennut.

Arvoisa puhemies! Olen todella huolissani siitä, että täällä suljetaan silmät ja korvat kansanedustajien näkemyksiltä. [Puhemies koputtaa] Toivon, edustajat Holopainen ja Salonen, että vastaatte, [Puhemies koputtaa] kuunteletteko te edes oman puolueenne kansanedustajia. Näin vakava vaade on tullut esimerkiksi edustaja Heinäluomalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

21.48 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Salonen piti hyvän puheenvuoron pelastustoimesta — sanon tämän siitä syystä, että kannan itse entisenä sisäministerinä tosi suurta huolta pelastustoimen rahoituksesta. Siinä on nimittäin samanlainen tilanne kuin näissä sote-alueissa ja hyvinvointialueissa, että siellä osa menettää ja osa saa enemmän. Mutta siellä on ongelmana se, että siellä tätä tavoite- ja vaativuustasoa nyt ollaan nostamassa, ja se tarkoittaisi sitä, että pitäisi saada enemmän sitä rahoitusta. Toinen ongelma on se, että se on yleiskatteellista eli se raha ei ole korvamerkittyä, ja jokainenhan meistä ymmärtää sen, että kun se raha ei ole korvamerkitty, niin kun tulee palvelutarpeen lisään-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tymistä ikääntyvän väestön kautta, niin se tarkoittaa sitä, että se sote on se, joka hyvin paljon tarvitsee rahaa. Kyllä minä olen todella huolissani siitä ja olen vähän pettynyt siihen, että ministeri Ohisalo ei ole puolustanut pelastustoimea julkisuudessa oikeastaan yhtään, ja olen kiitollinen siitä, että edustaja Salonen nosti sen täällä esille.

No, sitten muutama kohta, mitkä haluan tässä nostaa.

Tiedän, että kunnallisesta työpajatoiminnasta on meillä sivistysvaliokunnassakin puhuttu ja myöskin edustaja Asell on ollut siitä kuulemassa. Nythän kunnallinen työpajatoiminta loppuu, eli kunnat eivät voi enää tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta, kun se siirtyy sinne hyvinvointialueille. Kun sitten samanaikaisesti kuitenkin työllisyyspalvelut siirretään kuntiin, niin siinä on sellainen ristiriita, että siellä on paljon sellaisia syrjäytymisuhan alla olevia nuoria, jotka tarvitsisivat kunnallista työpajatoimintaa, ja sitä kannattaisi mielestäni kuntien kanssa yhteistyössä tehdä.

Sitten yksi sellainen erityisen suuri huolenaihe tuolla sivistysvaliokunnassa ovat nämä koulukuraattorit ja koulupsykologit, kun ne sitten viedään sinne hyvinvointialueille tämän esityksen mukaan. Kun ajattelee sitä, että meillä on valtava hoitovelka siellä mielenterveyspalveluissa, niin kuka uskoo, että sen päivän jälkeen, kun tätä hoitovelka aletaan purkaa, sitten riittäisi vielä niitä koulupsykologeja sinne kuntiin? No, ei riitä, sen pystyy sanomaan jo tässä vaiheessa. Elikkä olen kyllä tosi huolissani tästä tilanteesta.

Täällä on sellainen kummallinen ristiriita, että ministeri Kiuru sanoi ensiksi, että tässä saatavuus lisääntyy ja kaikki hoituu, mutta sittenhän te sanoitte, että tämä ei ole sisällöllinen uudistus vaan tämä on vain iso kuva ja tämä on rakenne. Niin, me jokainen tiedämme, että tämä on hallintomalli ja sitten ei kyllä mitenkään taikasauvalla, sillä hallintomallilla ja hallinnon lisääntymisellä, se sisältö parane.

Ja sitten haluan korjata sen väärän tiedon, mitä täällä on levitetty: viime kaudella ei kaatunut perustuslakivaliokuntaan tämä valinnanvapausmalli, vaan maakuntamalliin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Autto, olkaa hyvä.

21.51 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Edellä edustaja Risikko toi todella erittäin hyvin esille sen, mitä on usein tässä keskustelussa väärin väitetty, että viime vaalikauden malli olisi kaatunut perustuslakivaliokunnassa tämän valinnanvapauden takia. Sehän ei pidä paikkaansa, vaan nimenomaan tämä maakuntamalli oli tuolloin ongelma. Nyt tällä kertaa tietysti se, että perustuslakivaliokunta näkee mahdolliseksi sinänsä perustuslain näkökulmasta säätää tällaisen uudistuksen, ei tietenkään missään nimessä tarkoita sitä, että tämä uudistus olisi hyvä tai millään tavalla tarkoituksenmukainen tehdä.

Tässä edellä ovat puhuneet tämän salin parhaimpiin asiantuntijoihin kuuluvat edustajat, edustaja Sarkomaa, edustaja Risikko ja edustaja Ikonen, ja en halua lähteä toistamaan toistamisen vuoksi heidän esiin nostamiaan asioita näihin näkökulmiin. Varmasti toivottaisiin vielä tässä eduskuntakäsittelyn yhteydessä todella vastauksia, joita hekin ovat omissa puheenvuoroissaan nostaneet esiin, tai kun edustaja Kaunisto omassa erinomaisessa puheenvuorossaan toi esille tämän alueellisen epäoikeudenmukaisuuden, joka tähän uudistukseen liittyy, niin kyllä nämä ovat asioita, kysymyksiä, joihin täytyy tulla vielä selkeitä vastauksia.

Tosiaan, arvoisa puhemies, ensimmäisessä puheenvuorossani kuvasin sitä, mikä on ollut Suomen menestystarina viimeisen 150 vuoden aikana, enkä siihen nyt palaa, mutta haluan korostaa sitä, että kun valta ja vastuu on pidetty samoissa käsissä, niin silloin saadaan

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

vastuullista päätöksentekoa ja hyviä tuloksia. Nythän tässä uhkaa käydä niin, että kun vastuu rahoituksesta jää valtiolle ja valta katoaa jonnekin, se tuskin on niillä hyvinvointialueiden valtuustoilla, se on sitten jatkossa jossain epämääräisesti ministeriön ja hyvinvointialueitten välisissä neuvotteluissa, ja ei oikein tiedetä sitä, miten ne kulkisivat, valta ja vastuu, rahoitus ja palveluitten järjestäminen, käsi kädessä, niin on aivan päivänselvää, että avataan sellainen vaaran lähde, että jo nyt nopeimmin kasvavat menot, eli sosiaali- ja terveydenhuollon menot, tulevat kaikella todennäköisyydellä kasvamaan ennennäkemätöntä vauhtia. Tähän selvästikään ei hallitus ole edes yrittänyt rakentaa kannusteita, siihen, että hyvinvointialueilla kannattaisi pyrkiä löytämään malleja, joilla edistettäisiin terveyttä, malleja, joilla edistettäisiin mielenterveyttä, malleja, joilla ylläpidettäisiin ihmisten toimintakykyä niin, että mahdollisimman vähän sitten tarvitsisi hoitaa sairauksia. Se on ihan päivänselvä lähtökohta, että sairaudet pitää hoitaa, ja lähtökohtana pitää olla, että Suomessa pitää olla maailman paras sairaanhoito, mutta kun rakennetaan sitä hallinnollista mallia, niin siinä pitäisi olla nimenomaan kannusteita siihen, että ylläpidetään sitä terveyttä ja näin vältetään kustannuskasvua. Tässä mielessä uhkaa käydä niin, että tässä tulee tällainen loputon pitkä valtion piikki, jonne kaikki vyöryttävät kustannuksia.

Nyt sitten tänäänkin on käytetty hallituksen suunnalta eri foorumeilla täysin ristiriitaisia puheenvuoroja siitä, miten tätä piikkiä hallitaan. Esimerkiksi vasemmistoliiton, joka on kuitenkin hallituspuolue — ymmärtääkseni hallitus näistä yhteisesti sopii — puheenjohtajana tällä hetkellä toimiva Jussi Saramo on antanut tänään julkisuudessa ymmärtää, että ei voi tulla tätä maakunta-sote-uudistusta ilman tätä maakuntaveroa, ja samaan aikaan täällä eduskunnan salissa hallituksen ministerit puhuvat, että mitään maakuntaveroa ei ole tulossa. Tähän täytyy saada selvyys, että onko tulossa vai eikö ole tulossa tällaista maakuntaveroa. Itse pidän aivan täysin poissuljettuna ajatuksena sitä, että Suomeen tehtäisiin uusia verotuksen tasoja, ja siksi ei pidä tehdä myöskään näitä uusia hallinnon tasoja.

Arvoisa puhemies! Tässä olisi varmasti monia huolia liittyen monituottajamalliin ja siihen, miten tämä uhkaa heikentää suomalaisten terveyspalveluita, mutta en halua keskustella suotta pitkittä. Olisin ministeriltä kysynyt vielä, miksi he haluavat erityisesti ajaa Länsi-Pohjan keskussairaalan toiminnan alas. Se on mielestäni kohtuutonta. Mehiläinen Länsi-Pohja on ymmärtääkseni tehnyt hyvää työtä palveluitten laadun ja saatavuuden osalta ja pystynyt hallitsemaan kustannuksia. Minun käytettävissäni olevien tietojen mukaan [Puhemies koputtaa] aivan kaikkien sairaanhoitopiirien kärkipäässä on ollut heidän kustannuskehityksensä positiivisessa mielessä. Tätä olisin halunnut kysyä, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean vain, että me ollaan jatkettu tätä keskustelua lähes kahdeksan tuntia ja täällä on vielä viisi puheenvuoroa tähän ja sen jälkeen muihin asioihin toistakymmentä puheenvuoroa, joita muut edustajatoverit ovat odottaneet, että pyydän ottamaan tämän huomioon. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

21.56 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Risikolle asiantuntevasta puheenvuorosta. Pelastustoimeen liittyen olen ihmetellyt samaa, että miksi tästä ei puhuta enempää. Miksi ministeri Ohisalo ei ole puolustamassa pelastustoimea?

Pelastustoimelle esitetty rahoitus on jo alkuunsa riittämätön, se on täällä todettu. Ehdotetussa lakisääteisen pelastustoimen palvelutason rahoituksessa on merkittävä vuosittainen kokonaisvaje. Itse asiassa tämän vastauksen sain kirjalliseen kysymykseeni ministeri Ohisalolta.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Rahoitusvaje ei ratkea hallintorakenteen muutoksella. Otan jälleen kerran esimerkiksi Kouvolan, kerta meidän rahat ovat taas kerran vaarassa: Suomen suurin kaupunki ilman keskussairaala. Lähin keskussairaala on 50 kilometrin, kuoppaisen, tukkoisen ja vaarallisen tien päässä. Onko oikeudenmukaista kouvolaalaisille, jos ambulanssihenkilökunnan resurssit eivät riitä tai kuljetuksen laatu ei ole ykkösluokkaa? Valta ja rahat ja ennen kaikkea mahdollisuus priorisoida — se on hallituksella.

Yleisesti haluan vielä todeta sote-uudistukseen liittyen, että toivon todella, että olen näiden kaikkien huolieni kanssa väärässä. Mutta jos te, arvoisa hallitus, runnotte tätä uudistusta eteenpäin ilman, että kuulette näitä ihmisten huolia, niin te ette tee Suomesta turvallisempaa maata, te ette vahvista Suomen julkista taloutta. Te teette vain uudistuksen, koska sitä on niin hirveän pitkään yritetty tehdä.

Uudistuksen tehtävä on tehdä parempaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

21.58 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on tuotu esiin, että jotenkin heikentäisi yksityisten palveluiden asemaa. Tässähän aika samantyyppinen rakenne jatkuu. Meillä on edelleen erittäin paljon työterveyspalveluita, jotka ovat taas työnantajan ja tämän terveysyhtiön välisiä sopimuksia. Se ei ole ratkaisu siihen, että ihmisten palvelut voidaan taata. Ja kyllä meillä on semmoinen periaate, että ihmiset saavat sote-palveluita ihan tuloista riippumatta ja myöskään keskituloiset ja hyvätuloiset eivät joudu maksamaan syöpähoidoista ja niin edespäin. Elikkä tällaisesta periaatteesta toki pitää pitää huolta, ja julkisella loppupeleissä on se vastuu.

Jos katsotte näitä terveysvakuutuksia, joista nyt on puhuttu ja maalailtu niiden kautta uhkakuvia, niin ei se lapsenkaan terveysvakuutus kata kalliita hoitoja, vaan kyllä siellä lopulta julkinen vastaa, ja siksi on tärkeätä, että julkisella on myös sitten se homma hanskassa. Kuten edustaja Asell toi esiin, ei ole mitenkään toivottavaa esimerkiksi nykytilanne, jossa lastensuojelusta niin merkittävä osuus on yhtiöillä. On todettu, että se ei ole toimivaa, lasten kannalta paras ratkaisu, eikä se ole myöskään edullisinta.

Elikkä kyllä meillä on ihan perusteltuja syitä sille, miksi julkisella on oltava myös tässä vastuuta, ja siksi nämä uhkakuvat ovat kyllä aika tarpeettomia. Päinvastoinhan siinä kokoomuksen ajamassa markkinamallissa olisi aiheutunut merkittäviä lisäkustannuksia ja myöskin hyvin epävarma tulevaisuus. Kyllä kaikissa maissa reguloidaan myös yksityistä puolta. Sitten jos on tämmöinen perhelääkärimalli, niin sitäkin lainsäädännöllä ohjataan, ja siellä on paljon pieniä toimijoita, jolloin syntyy sitä kilpailua herkemmin, mutta meillä on taas jo nyt markkina keskittynyt parille isolle yhtiölle, eikä siinä ole syytä antaa näiden yhtiöiden määrittää sitä, miten sote-palvelut järjestetään, niin perustavanlaatuisesti kuin kokoomus aina haluaa.

Mutta tosiaankin tässä edelleen monituottajamalli on mahdollista, ja se todellakin jatkuu. Edelleen iso osa näistä terveyspalveluista vielä on yhtiöillä työterveyden kautta, mikä ei tässä rakenteessa tule ratkaistua eikä ole tullut aikaisemminkaan. Siihen ei ole ollut eväitä eikä uskallustakaan puuttua niin isosti, tämän soten rakenteisiin. Mutta kaikki ihmiset, myös työterveyspalveluiden käyttäjät, [Puhemies koputtaa] tarvitsevat myös niitä julkisia sote-palveluita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on aika täynnä. — Edustaja Asell.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Otan uuden puheenvuoron.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ottakaa, olkaa hyvä.

22.02 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Tässä aikaisemmin sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Paula Risikko esitti huolestuneen kantansa just nimenomaan tästä oppilashuollon tilanteesta ja siirtymisestä nyt jatkossa näille hyvinvointialueille sillä ajatuksella, kuinka esimerkiksi koulupsykologeja ja muita on saatavilla oppilaitoksissa. Mutta tähän sote-lain pykäliinhän on kirjattu se, että koulupsykologien ja oppilashuollon ammattilaisten pitää olla kouluissa tai niitten välittömässä läheisyydessä. [Sari Sarkomaa: Ongelma onkin, että niitä johdetaan sotesta!] — Mikä ongelma se on, jos johdetaan sotesta? Pääasia on, että ammattilainen on oppilaiden lähellä. Tälläkin hetkellä on sote-sektorin alla kunnissa oppilashuollon ja sivistyspuolen asiantuntijoita. Minä olen kysellyt kyllä myöskin omasta kunnastani, ja tilanne hoituu. Se ei ole ehkä siitä kiinni, ehkä sitten siitä, että niitä ammattilaisia on riittävästi. Myöskin tähän mitoitusasiaan on sitten tietysti tekeillä hankkeita, jotka auttavat siihen, että niitä on riittävästi.

Mutta näihin faktantarkistusväitteisiin vielä palaan tässä hetkeksi.

Eli kun on ollut väitteitä, että rahoituksen leikkauksia eräillä alueilla tehdään, niin vuonna 2029 kokonaisrahoitus on kaikilla alueilla suurempi kuin nykyisin. Sote-rahoituksen kasvu johtuu pääosin ikääntyvän väestön palvelutarpeen kasvusta. Eräillä alueilla ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu on hitaampaa, toisaalta rahoitusta kasvattaa väestönkasvu.

On väitetty myös, että tämä johtaa terveysvakuutusten lisääntymiseen, mutta tässä hetkessä on semmoinen tilanne, ja se kuvaa tätä nykytilaa ja kehitystä, ellei siihen puututa. Sote-uudistus turvaa ihmisten tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset palvelut kukkaron paksuudesta tai asuinpaikasta riippumatta. Tällä hetkellä ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa sote-palveluiden saatavuudessa eri puolilla maata. Hyvinvointialueiden laskennallinen rahoitus on pitkälti tarveperusteista. Se huomioi näin erot esimerkiksi alueiden ikärakenteessa ja sairastavuudessa ja sosioekonomisissa tekijöissä.

Myöskin sitten kun on väite, että ostopalveluja rajoitetaan perusteettomasti, niin yksityisesti tuotetut palvelut olisivat edelleen merkittävässä roolissa sote-palveluiden kokonaisuudessa. Monituottajamalli jatkuu, ja ostopalvelut sekä palvelusetelit ovat jatkossakin osa palvelujärjestelmää.

Ja sitten kun on väite, että ei ole toimenpiteitä henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi, niin hyvinvointialue suurempana ja monialaisempana järjestäjänä on houkuttavampi työnantaja. Se pystyy tarjoamaan paremmin koulutus-, tutkimus- ja erikoistumismahdollisuuksia sekä vaihtelevia työtehtäviä. On myös käynnissä useita toimia sote-alan henkilöstön turvaamiseksi, muun muassa koulutuspaikkojen lisääminen.

Kun on väite, että tämä johtaa palvelujen keskittämiseen, niin ei johda, ellei alue itse niin päättä. Kun pelastustoimi täällä oli jo esillä, se, että se jäisi sote-palvelun jalkoihin ja kärsisi siitä, niin palvelutason heikkenemistä nykytasosta pelastustoimen osalta ei ole millään alueella odotettavissa, sillä toimintaorganisaatio sekä toimipisteet säilyvät ennallaan, samoin pelastustoimen kokonaisrahoitus säilyy ennallaan.

Sitten väite ”rahoituksen kehitys ei kattaisi tarpeita”: Se perustuu tarpeisiin enemmän kuin nykyinen rahoitus. Lisäksi rahoituksen kohdentumista ja riittävyyttä seurataan, ja rahoitukseen vaikuttavia määräytymistekijöitä ja painokertoimia kehitetään edelleen.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Myöskin sitten on väite, että tämä ”heikentää vakavasti erikoissairaanhoidoa”. Ei heikkennä, mutta uudistus keskittyy perusterveydenhuollon kehittämiseen ja painopisteen siirtämiseen siihen, jotta kallista erikoissairaanhoidoa tarvitaan vähemmän. [Sari Sarkomaa: Edustaja, esityksessähän ei ole mitään pykälää liittyen tuohon! Luette väärää puhetta!]

”Opetus ja tutkimus heikkenevät” on väite. Opetuksen ja tutkimuksen rahoitus riippuu jatkossakin vuosittaisesta budjettipäätöksestä, kuten nykyäänkin.

Arvoisa puhemies! Tässä joitain kommentteja, oikaisuja niihin väärin tulkintoihin, joita faktantarkistuksessa on huomattu ja joita on tulkittu joko tahattomasti tai tahallaan, mutta uskoisin, että enimmäkseen on tahallaan tulkittu väärin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Ikonen.

22.06 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä oikeastaan sosiaalidemokraateille toteaisin, että erimielisyys on eri asia kuin virhe. Ja kun tässä kuuntelin päivällä edustaja Lindénin esityksiä, kun hän syytti, että täällä meidän opposition yhteisessä välikysmyksessä olisi virheitä lukuisia määriä, niin olen koettanut kuunnella, ja nähdäkseni näissä on kyse enemmänkin siitä, että te olette vain eri mieltä tulkinnasta, kuin siitä, että siellä asiallisia virheitä olisi, ja tartun näihin. Oli hyvä, että edustaja Asell vähän avasi, mistä oli kyse, koska en edustaja Lindénin kautta tähän päässyt kiinni.

Jos puhutaan tästä suljetusta valmistelusta, sanoitte, että siitä syyttäminen on virhe, niin jos palaatte viime syksyn lausuntoihin, kunnat ja Kuntaliitto muun muassa käyttivät hyvin painokkaita sanankäänteitä siitä, miten suljetusti tätä uudistusta oli valmisteltu ja heitä ei oltu otettu tässä mukaan. Ja olihan myöskin niin, että kun käytiin tämä laaja lausuntokierros, jossa yli 800 tahoa antoi lausuntonsa, ne olivat monet usean kymmenen sivun mittaisia ja niistä vedettiin johtopäätökset kahdessa viikossa. Siinä ei kovin syvällisesti ehditty ottaa huomioon niitä lukuisia huolia, mitä tässä tuli. Tälläkin hetkellä täällä nähdään aikamoista runnomista ja kiirettä, ja sitä kautta ei ehditä tehdä tarvittavia muutoksia. Kysyisin, onko myös keskusta valmis ottamaan lisäajan siihen, että korjataan niitä alihankintakirjauksia siellä ja otetaan uusi perustuslakivaliokunnan kierros, tai onko SDP valmis odottamaan, että löydetään ratkaisu tähän julkisyhtiöitten tilanteeseen. Tuskinpa — näyttää siltä, että kiire on niin kova.

No, sitten täällä puhuttiin tästä hoitoonpääsystä, ja edustaja Asell tässä kertoi, että se luo rakenteen, mutta itsekin kerroitte sen, että tähän hoitoonpääsyyn tuodaan sitten erillisiä sisältölakeja. Eli niitä ei tällä lakipaketilla ratkaista, vaan siihen vaaditaan erillisiä ratkaisuja.

Ostopalveluista puhuitte, että ne ovat osa järjestelmää, mutta kyllä täällä olen tänään itsekin luetellut useampia tapoja, millä tavoin tämä lakiesitys rajoittaa ulkoisten palveluntuottajien hyödyntämistä.

Kuraattoreista ja psykologeista puhuitte, ja kyllä se muuttaa sitä, että he ovat nykyisin osa tätä kouluyhteisöä, sitä kouluarkea ja lähellä sitä nuorten arkea, ja se, jos ne siirtyvät sinne maakunnan työnjohdon alle, muuttaa tätä logiikkaa. Tämänkin toivat sekä kuraattorit että psykologit ja heidän edustamansa tahot vahvasti esiin omissa lausunnoissaan, eli tämäkin argumentti meillä perustuu ihan meille tuotuun asiantuntijanäkemykseen, ja tähän löytyy useampia lausuntoja.

Samoin keskittäminen: Nyt juuri tehtiin tällainen selvitys, missä osoitettiin, että todennäköistä on, että päätöksenteko keskittyy alueilla, ja täällä on ministereitä myöten todettu, että päätöksenteko keskittyy myöskin ministeriöön, ja se on tarkoituksellista ollut

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

vielä näissä hallituksen tavoitteissa. Eli kyllä tämäkin on täällä ihan ääneen myönnetty, että näin on tapahtumassa, ja lukuisia muitakin asioita.

Totean tähän loppuun vain, että me olemme poimineet nämä esiin nostetut huomiot useista lausunnoista [Puhemies koputtaa] eli ne eivät ole meidän mielipiteitämme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Salonen.

22.10 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Vakuutan, että olen kyllä kuunnellut niin sote-alan asiantuntijoita kuin myöskin kansanedustajia, jotka sosiaali- ja terveydenhuollosta puhuvat. Olen kuunnellut heitä vuosikausia, niin viime kaudella kuin tällä kaudella kuin vielä yhdellä aikaisemmalla kaudella. Minusta alkaa tuntua siltä, että me olemme tämän soten myötä rakentaneet ikiliikkujan. Harmi vain, että se ikiliikkuja ei tee mitään hyvää, se vain tuottaa politiikan puhemyllyä, niin kuin tänäänkin täällä. En uskalla väittää, että nyt annettava lainsäädäntö ratkaisisi kaikki sosiaali- ja terveydenhuoltomme ongelmat, mutta jos olette rehellisiä, voiko yksikään kansanedustaja millään hallituskokoonpanolla väittää näin tuomalla sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tähän saliin? Käsi sydämellä — ei voi.

Me tiedämme, että sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmat ovat monisyisiä: meillä on ison järjestelmätason ongelmia, siellä on pienempiä yksittäisiä ongelmia. Ja yksi lakipaketti ei ikään kuin ratkaise tätä kaikkea. Se on aivan epärealistinen odotus edes. Mutta eteenpäin meidän on siitä huolimatta vain mentävä ja tehtävä tästä mahdollisimman hyvä, sellainen, jolla me pääsemme alkuun, viemään eteenpäin tätä tarpeellista uudistusta, ja sitten sitä myötä on jatkettava aina siellä palvelun sisällöllisellä tasolla. Jos emme nyt vie eteenpäin sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamista, niin se on kohtuutonta hoitohenkilöstölle, kunnille mutta myös jokaiselle suomalaiselle, joka tällä hetkellä ei pääse lääkäriin.

Otetaan esimerkki tästä tämänhetkisestä akuutista tilanteesta, joka on koronan myötä noussut esille, lasten ja nuorten pahoinvointi. Nuorten ahdistus on kasvanut, ja he tarvitsevat tällöin toki ensi alkuun erilaisten mielenterveystoimistojen palvelua mutta myöhemmin mahdollisesti myöskin psykiatrian palveluita. Psykiatrian palvelut ovat osa erikoissairaanhoidon palveluita. Me tiedämme, että lastensuojelun tarve kasvaa. Lastensuojelun palvelut taas ovat osa kuntien palveluita. Me tiedämme, että jopa maailmanlaajuisesti perheväkivalta on kasvanut, ja perheväkivaltaan palvelut haetaan pääsääntöisesti järjestöjen tuottamina ja auttamina. Tästä on kysymys sote-uudistuksessa, että näiden kaikkien eritasoisten palveluiden integrointia tavoitellaan, siis sitä, [Puhemies koputtaa] että nämä palvelut eri tasoistaan huolimatta vastaisivat ihmisten tarpeeseen, ja siitä on sote-uudistuksessa kysymys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on aika täynnä. — Edustaja Sarkomaa.

22.13 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Totean vielä vahvan huoleni siitä, mitä valtiovarainministeri on tässä salissa vastannut minulle kyselytunnilla. Saarikko toteasi sanatarkasti näin: ”Mitä tulee tähän rahoitusmalliin, minuakin häiritsee se, että useassa puheenvuorossa korostetaan, miten suuret kaupungit tulevat kärsimään tästä uudistuksesta. Suurimmissa kaupungeissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, on Suomen parhaiten toimeentuleva väestö, jolla on eniten mahdollisuuksia työterveyshuoltoon, ja kyllä, täällä on

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

myös eniten väestöä, jolla on varallisuutta. Minusta on oikein, että me rakennamme rahoitusmallin, joka tasaa näitä eroja Suomessa alueiden ja ihmisten välillä.” Että mitä?

Tämä hänen puheenvuoronsa on saanut aikaan valtavan tulvan. Tavalliset helsinkiläiset — eläkeläiset, työttömät, yrittäjät, palkansaajat, kaupunkilaiset — ovat luulleet, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta tehdään sillä perusteella, että kun maksat verosi tai jos et kykene veroja maksamaan, niin voit luottaa siihen, että ne, jotka maksavat veroa, maksavat myöskin palvelusi, eli tienaat mitä tahansa, vaikka et tienaa mitään, niin saat yhdenvertaiset palvelut riippumatta siitä, missä asut. Nyt te olette rikkomassa hyvinvointiyhteiskunnan keskeisintä ydintä sillä, että ajatellaan, että helsinkiläisiltä ja pääkaupunkiseudun ihmisiltä voidaan leikata paljon enemmän, täällä ihmiset voivat sitten käyttää varallisuuttaan ja hankkia palveluita, ottaa vakuutuksia. Eli rangaistaan siitä, että täällä on hyvätuloisia, rangaistaan koko väestönosaa, sitähän tämä Saarikon puheenvuoro tarkoittaa.

Ei yksikään ministeri, ei pääministeri, eivät hallituspuolueiden kansanedustajat, te ette ole irtisanoutuneet tästä valtiovarainministerin linjasta, joka on todella kylmä ja kova. Olin sin toivonut, että tämän keskustelun aikana tai sosiaali- ja terveysvaliokunnassa oltaisiin irtaannuttu tästä.

Arvoisa puhemies! Kenellekään ei pitäisi olla epäselvää se, että jo nyt helsinkiläiset ja kaikki suomalaiset maksavat progressiivista verotusta ja sillä veron tuotolla maksetaan sitten palveluita, siirretään rahaa niille alueille, missä ei ole riittävästi verotuloja. Kysynkin, eikö tämä riitä. Ja eihän tämä riitä. Tämän päälle on vielä tulossa maakuntaverot, joka kiristäisi ihmisten verotusta. Kyllä me pääkaupunkiseudulla ollaan huolissamme siitä, että heikkenevistä palveluista, kaupungin elinvoiman kutistamisesta ja mahdollisista koulutusrahojen leikkauksista vastapainoksi saamme sitten vielä maakuntaveron, joka kiristää ihmisten verotusta. Sanon kyllä ”ei kiitos”.

Me tarvitaan enemmän veronmaksajia, me tarvitaan työtä ja yrittäjyyttä, jotta suomalaiset hyvinvointiyhteiskunnan palvelut voidaan maksaa. Mielestäni tämä esitys on sellainen, että sitä ei pitäisi hyväksyä. Se pitää hylätä.

Ja tosiaankin toivon, että vielä ennen kuin puhemies keskustelun päättää, joku irtisanoutuu tästä ministeri Saarikon puheenvuorosta. Se oli todella hyvinvointiyhteiskunnan ytimeen menevä ja sitä musertava puheenvuoro.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen Mari.

22.16 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on kyllä liikkunut nyt aika paljon väärää tietoa siitä, mitä verotusoikeus tarkoittaa ja mitä asiantuntijat siitä ovat sanoneet. Täällä ovat kokoomuksen edustajat jopa sanoneet, että asiantuntijat ovat vastustaneet maakuntien verotusoikeutta, ja tähän ei pidä paikkaansa, vaan hyvin suuri osa asiantuntijoista, joita valiokunnat ovat kuulleet, esimerkiksi VATT, ovat omien selvitysten perusteella päätyneet siihen, että toki tarvittaisiin maakunnille tai hyvinvointialueille, ylipäätään alueille, joilla on päätävävalta, myöskin päätävävaltaa rahoituksesta. Sehän lisää kannustimia ja kannustaa toimimaan kustannustehokkaasti, ja se on toki myös investointien ja lainansaannin kannalta merkityksellistä ja myöskin mahdollistaa sen, että alueilla, joilla niitä verotuloja muodostuu, sieltä joku siivu sitten sinne jääkin.

Aika erikoista, että edustaja Sarkomaa tässä vastustaa maakuntaverotusta. Ylipäätään meillä on kuntia, joiden välillä tuloerot ovat paljon suurempia kuin näiden muodostuvien hyvinvointialueiden välillä on, ja kuntia on paljon enemmän. Eihän kukaan perustele, että

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

meillä pitäisi luopua kuntien verotusoikeudesta. Äärimmäisen tärkeä asia alueiden itsehallinnon kannalta ja kansanvaltaisuuden kannalta, ja sitä ovat asiantuntijalausunnot kyllä tukeneet.

Sitten tästä pelastustoimesta toteaisiin, että totta kai sen rahoitus on myös sellainen, jota on kyllä tärkeä seurata. Tästähän esimerkiksi HaV on omassa valiokunnan lausunnossaan todennut, että Helsingin kaupungin erityispiirteitä ovat pelastustoimen kannalta muun muassa kaupunkirakenteen aiheuttamat liikenteelliset haasteet ja myöskin pendelöinnin vaikutukset henkilömäärään. Pääkaupungissa on myöskin yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kannalta tärkeitä toimintoja ja kriittistä infrastruktuuria, ja valiokunta pitää tärkeänä, että nämä erityispiirteet voidaan ottaa huomioon rahoituksen määräytymistekijöissä. Se on tärkeää.

Sitten myöskin yksi huomio vielä rahoitusmallista ja kustannuksista, että on totta kai välttämätöntä, että todellisia kustannuksia huomioidaan, eli silloin alueiden väliset kustannuserot on huomioitava. Eivät pitkät etäisyydet ole ainoa alueiden erityispiirre, ja ne on nyt erittäin vahvasti huomioitu tässä mallissa, mutta sieltä puuttuu paljon semmoisia erityispiirteitä, joita pitäisi huomioida, tai siellä puuttuu sitä painoarvoa niillä tekijöillä. Esimerkiksi kustannukset ja kustannuserot on nyt sellainen tekijä, jota ei ole huomioitu, ja kun me tiedetään, että kiinteistökulut ovat huomattavasti korkeampia kaupunkialueilla, niin silloin, jos tätä jaetaan huomioimatta kulueroja, [Puhemies koputtaa] niin silloinhan samaan palveluun saa vähemmän rahaa. Perustuslakivaliokunta on myöskin huomioinut...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, edustaja Holopainen, aika on täynnä.

...että tämä hyvinvointialueiden kustannusten kasvun indeksi on myös keskimääräinen, jolloin sitä olisi korjattava niin, että korkean kustannuksen alueet saavat sen todellisen kulun mukaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Salonen.

22.20 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi tuon esille yhden esimerkin, jossa mustaa väkisinkin väitetään valkoiseksi, ja se tekee minut kovin surulliseksi, koska tuntuu siltä, että emme kuule tai halua kuulla toinen toisiamme, ja se tietenkin aina heikentää itse asioiden eteenpäinviemistä. Se esimerkki tulee tästä koulujen psykologeista. Olen myös itse ollut huolissani tästä aivan samasta asiasta, joka täällä on nyt kokoomuksen toimestakin esille nostettu, eli siitä, siirtyvätkö koulujen psykologit pois kouluista. Muistan itse käyneeni ministerin ja ministerin esikunnan kanssa tästä keskustelua ja tuoneeni esille myös sitä huolta, jota koulujen psykologit ovat ihan varmasti jokaiselle meille päätöksentekijälle myöskin tuoneet.

No, mitä tehtiin? Ei siis sen takia, että minä asiasta keskustelin, vaan: mitä yleisesti tehtiin, kun tämä huoli usealta taholta esille nousi? Tähän tehtiin muutos, jossa siis haluttiin täsmentää sitä, että koulujen psykologit sijaitsevat koulussa tai siinä lähietäisyydellä. Mutta siitä huolimatta tätä väitettä viljellään edelleen.

Rehellisesti pitäisi sanoa, että te epäilette soten johtoa. Te epäilette siis sitä, että soten johto esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudissa olevan psykologivajeen vuoksi siirtää vaikka lausuntojen kirjoitusta kouluun. Sitähän te epäilette, eikö niin? Miksette sano sitä ääneen? [Sari Sarkomaa: Ei, me sanomme ääneen, mitä tarkoitamme!] On turha enää väit-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

tää, että koulujen psykologit siirtyvät pois, koska näin ei ole, se on korjattu. Jos teillä on syntynyt uusi huolenaihe, niin puhukaa siitä rehellisesti.

On oltava täsmällinen, jotta virheet voidaan korjata. Kaiken syyttäminen ja virheellisten väitteiden levittäminen vie valitettavasti pohjaa tältäkin välikysymykseltä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sarkomaa.

22.22 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Salonen, tämä keskustelu olisi paljon eteenpäinvievämpää, jos te kuuntelisitte, mitä täällä oppositiopuolueen kansanedustajat sanovat. Sote-malli olisi paljon parempi, jos te kuuntelisitte, mitä ammattilaiset sanovat, esimerkiksi Psykologiliitto.

Se, että psykologit säilyvät ja oppilashuolto säilyy koulussa, [Kristiina Salosen välihuuto] on kirjattu ja korjattukin siihen hallituksen esitykseen. Mikä on ollut suurin huoli, on ollut se, että kun koulussa ja kouluhallinnossa on johto, tietämys, se asia, mitä koulussa ja kouluhallinnossa on, niin se tietämys ei siirry tämän maakuntamallin myötä sinne sote-hallintoon. Sote-hallinnossa tulee olemaan iso resurssipula esimerkiksi mielenterveyspalveluista ja esimerkiksi siitä, kun terapiatakuuta te ette toteuta, vaikka te olette luvanneet. Niin Psykologiliitto kuin rehtorit ja opettajat, kuten myös kokoomus ja käsittääkseni koko oppositio, ovat huolissaan siitä. [Kristiina Salosen välihuuto] Kun sitä ryhdytään sieltä isosta maakunnasta ohjaamaan, niin eiväthän he tiedä, mitä siellä koulussa tarvitaan, ja oppilashuollon pitäisi olla siellä koulun tukena, tukemassa. [Kristiina Salosen välihuuto] — Minulla on nyt puheenvuoro. [Puhemies koputtaa] Puhemies, kummalla on puheenvuoro? Oppositiolla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Olkaa hyvä, edustaja Sarkomaa.

Arvoisa puhemies! Niin opettajien, psykologien kuin koko oppilashuollon huoli on se, että sitä ryhdytään ohjaamaan aivan toisiin asioihin kuin mitä siellä tarvittaisiin, jotta voitaisiin tukea lapsia ja nuoria ja normaalia kehitystä ja auttaa opettajia. Te viette keskeisen resurssin pois nyt sinne maakuntahallintoon.

Monet vihreät, esimerkiksi Helsingin kaupungin apulaisjohtaja, ovat sanoneet, että hieinoa, nyt tulee resursseja mielenterveyspalveluiden hoitamiseen. Eli se medikalisoituu, ryhdytään niin kuin hoitamaan. Se on tosi iso riski.

Minä kyllä tässä luottaisin enemmän psykologeihin, opettajiin ja rehtoreihin kuin teidän puolihuolimattomasti heittämiinne näkemyksiin, kaikella kunnioituksella. Eli me kyllä tiedämme, mistä me puhumme. Me kuuntelemme opettajia, psykologeja ja rehtoreita. Eli pidetään se oppilashuolto sillä tavalla, että sen kohdentamisesta päättävät koulu ja opettajat, eikä jätetä opettajia yksin. Olen todella huolissani nuorista ja siitä, että tämäkin tärkeä voimavara viedään kouluista pois. Harkitkaa vielä ja kuunnelkaa, mitä me sanomme. [Kristiina Salosen välihuuto]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Autto.

22.24 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Lyhyesti vain haluan todeta vähän laajemmassa kontekstissa sen saman huolen, jonka edustaja Sarkomaa toi tässä edellä erittäin hyvin esiin liittyen oppilashuoltoon ja koululaistemme hyvinvointiin. Jos mietitään sitä, että

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

maan hallitus on vaikkapa päätynyt siihen, että työvoimapalvelut on järkevä järjestää jatkossa kunnallisesti, koska kunta on kuitenkin se ihmisen kokoisten asioiden hoitamiseen sopiva yhteisö, niin kyllähän nimenomaan nämä kaikenlaiset sosiaalihuollon palvelut myös olisi järkevää järjestää kunnassa, siellä ihmisen kokoisessa hallinnossa, eikä etäännyttä niitä kovin kauas maakuntatasolle. Tätä keskustelua kaiken kaikkiaan käydään kovin voimakkaasti sairaanhoitovetoisesti, ja toisaalta taas sitten tähän sairaanhoitoonkaan nämä maakunnat eivät varmastikaan ole optimaalinen taso palveluita järjestää, elikkä tässä mielessä tässä ollaan tekemässä tällaista yhden koon mallia, joka ei sovi mihinkään tarkoitukseen. Tässä mielessä mielestäni tämä opposition välikysymys on ollut erittäin perusteltu, ja todella yhdyn tähän opposition epäluottamukseen: hallitus ei nauti eduskunnan luotamusta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2021 vp

Lakialoite LA 1, 2/2019 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 6/2021 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Mennään keskusteluun. Edustaja Lehto.

Keskustelu

22.26 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen ensimmäisessä käsittelyssä me perussuomalaiset äänestytimme monta pykälämuutosehdotusta, jotka hallituspuolueiden edustajat kuitenkin äänestivät kumoon. Nyt tässä toisessa käsittelyssä teen vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavanlaisesti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin varmistaakseen, ettei sellaisia kotouttamispalvelun piirissä olevia henkilöitä, joiden henkilöllisyydestä tai rikostaustasta ei ole saatavilla luotettavaa selvitystä, hyväksytä harjoitteluun sellaisille työpaikoille tai muihin tehtäviin, joissa he ovat henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisten kanssa.”

No, miksi sitten me perussuomalaiset jätämme tällaisen lausuman, niin me perussuomalaiset pidämme erityisen ongelmallisena sitä, että TE-toimiston vastuulla olevan, maahanmuuttaja-asiakkaille suunnattuun kotouttamiskoulutukseen osana kuuluvan käytännön harjoittelun näkökulmasta kunnat ja erityisesti varhaiskasvatuksen yksiköt ovat osoittautuneet halutuiksi työpaikoiksi, mutta kyseinen käytännön harjoittelu on kestoaltaan kuitenkin niin lyhyt, ettei se oikeuta rikosrekisteriotteen nähtäväksi saamiseen, ja kotouttamispalvelun piirissä olevien henkilöiden osalta rikostaustan luotettava selvittäminen on usein muutenkin mahdotonta. Me perussuomalaiset katsomme, ettei tällaista harjoittelua tulisi järjestää siten, että se vaarantaa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten tai koululaisten turvallisuuden, eikä sellaisia henkilöitä, joiden rikostaustasta tai edes henkilöllisyydestä ei voida

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

saada luotettavaa tietoa, tule laittaa sellaisiin tehtäviin, joissa he työskentelevät henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisten kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäkynen Jukka.

22.28 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Koska selvityksen mukaan rikostaustan omaavia henkilöitä pyrkii työskentelemään lasten parissa eikä vaikutusarviointia ole tehty esimerkiksi siitä näkökulmasta, missä määrin kaltoinkohtelua olisi mahdollista estää, jos rikosrekisteriote pyydetäisiin poikkeuksetta myös lyhytaikaisissa työtehtävissä, tämä on merkittävä puute ottaen huomioon, että kaikissa lapsia koskevissa toiminnoissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Kannatan edustaja Lehdon tekemää vastalauseita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Salonen.

22.29 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Antamalla työnantajille ja muille työnantajien rinnastettaville tahoille mahdollisuus selvittää työnhakijoiden rikostaustaa myös alle kolme kuukautta kestävässä työskentelytilanteissa hallitus edistää alaikäisten suojelua, ja se on tärkeää. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla toimii paljon sijaisia, joilla ei täyty olleenkaan kolmen kuukauden työskentelyn aikarajan vaatimus yhden vuoden aikana, ja siten rikostaustan selvittäminen ei ole nykyisen lain mukaan mahdollista.

Tämä on tärkeä ja tarpeellinen esitys, mutta yhdyin myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausumaehdotukseen siitä, että lisäselvityksiä tarvitaan. Valiokunta esittää, että eduskunnan tulee edellyttää valtioneuvostolta pikaisia toimia selvittää ja arvioida kokonaisvaltaisesti lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvää lainsäädäntöä ja sen uudistamistarpeita. Yhdyin myös sen edellyttämiseen, että kaikissa tulevilla lainsäädäntöhankkeissa laaditaan lapsivaikutusten arviointi, joka sisällytetään osaksi hallituksen eduskunnalle antamia esityksiä.

Myöskin lakivaliokunta on omassa lausunnossaan tuonut esille tärkeitä seikkoja. Lakivaliokunta on katsonut, että sitä, että oikeuden sijasta kyse olisi velvollisuudesta, puoltavia seikkoja ovat esimerkiksi lastensuojelun näkökulman vastuukysymykset ja yhtenäinen soveltamiskäytäntö, sillä mikäli jotkut työnantajat käyttävät oikeutta ja toiset taas eivät, niin tämä voi luoda epäjohtamukaisuutta. Kuitenkin myöskin lakivaliokunta on lausunnossaan nostanut esille hallituksen esityksessä valittua sääntelymallia puoltavia asioita, esimerkiksi sijaisten tarvetta, joita yleisimmin tarvitaan äkillisesti esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Sijaisen palkkaaminen ei saisi yksittäistapauksissa estyä siitä syystä, että rikosrekisteriotetta ei aikapulan vuoksi voida tarkistaa, jos työnantaja kuitenkin harkitsee henkilön soveltuvaksi. Ja jos tämä sijaisten saaminen viivästyisi, niin se sitten taas johtaisi esimerkiksi lapsiryhmissä laittomaan henkilöstötilanteeseen, joten näin ollen katson, että tämä vie asiaa eteenpäin mutta vaatii jatkoselvittelyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Purra.

22.32 Riikka Purra ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Meidän perussuomalaisten mielestä ketään sellaista ihmistä, jonka henkilöllisyydestä tai taustasta ei ole varmuutta, ei missään nimessä pitäisi päästää työskentelemään alaikäisten tai lasten kanssa. Tietenkin toivoisin,

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

että tämä olisi myös lainsäädännössä mahdollistettu näin. Ja kuten tämä perussuomalaisen vastalauseen lausuma kertoo, niin erityisesti tämä koskee kotouttamiskoulutuksessa tai kotouttamiseen liittyvässä harjoittelussa mukana olevia maahanmuuttajataustaisia ihmisiä. Ja ehdottomasti pitäisi olla mahdollisuus kaikissa tilanteissa selvittää tätä taustaa, ja mikäli taustasta ei ole saatavilla selvitystä, niin silloin pitäisi tällainen työskentely tai harjoittelu alaikäisten kanssa kokonaan evätä.

Kuten edustaja Mäkynen kuvasi, niin valitettavasti tällaisen rikostaustan omaavia henkilöitä ja lapsista väärällä tavalla kiinnostuneita ihmisiä usein pyrkii työskentelemään lasten pariin, joten tällaiset rajaavat ajanjaksot, kuten kolme kuukautta, ovat täysin vääriä signaaleja myös tällaisille ihmisille, koska sen väärinkäytöksen ehtii kyllä valitettavasti tehdä vaikka yhdessä päivässä, jos niikseen tulee.

Tässä kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että lapsiasiainvaltuutettu oli lausunnossaan valiokunnalle kiinnittänyt huomiota siihen, että näitä sääntelyvaihtoehtoja ei ollut arvioitu lainkaan lapsen oikeuksien kannalta vaan ainoastaan esimerkiksi työnantajan kannalta — minkälaista taakkaa työnantajalle kohdistuu — eli koko vaikutusarviointia ei tehty esimerkiksi siitä näkökulmasta, missä määrin lasten kaltoinkohtelu olisi mahdollista estää, jos rikosrekisteriote pyydetäisiin poikkeuksetta myös näissä lyhytaikaisissa työ- ja palvelusuhteissa. Meidän mielestämme juuri tämänkaltaiset esitykset ovat niitä, joissa tämä lapsivaikutusten arviointi pitäisi ehdottomasti aina tehdä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkustaja-alus Estonian hylyn rauhoittamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 7/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 7/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskusteluun, edustaja Salonen.

Keskustelu

22.34 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kun taannoin juttelimme ruotsalaiskollegoiden kanssa, niin siellä nousi hyvin vahvasti esille Estonian hylyn ympärillä käyty keskustelu, ja se tuntui olevan Ruotsin politiikassa hyvinkin kuuma keskustelunaihe silloin. Ja tällöin me jouduimme täällä toteamaan, että emme ole käyneet Suomessa samanlaista keskustelua kuin mitä Ruotsissa ja Virossakin varmasti on käyty tämän Estonian hylyn osalta.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on, että syksyllä 2020 julkaistusta filmimateriaalista ilmenevien repeämien merkitys Estonian uppoamiseen voidaan asianmukaisesti selvittää. Ruotsalaisessa tv-dokumentissa näytettiin materiaalia hylyn kyljessä olevista kahdesta repeämästä, joita ei oltu aiemmin raportoitu. Ja selvittämisen jatkamiselle on näiden uusien ja konkreettisten ja merkittävien löydösten perusteella asianmukaiset perusteet. On kuitenkin kriittistä, että selvittämistoimet rajoittuvat niin ajallisesti kuin laadullisesti vain

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

välttämättömään ja että niissä noudatetaan suhteellisuusperiaatetta ja sekä vainajien että hautarauhan asianmukaista kunnioitusta.

Hallitus on ottanut sääntelyehdotuksessa ja sen perusteluissa huomioon Suomen, Ruotsin ja Viron välisen hylkyä koskevan sopimuksen edellyttämän hautarauhan kunnioittamisen sekä suhteellisuusperiaatteen toteutumisen, joten esitys ei ole perusoikeuksien kannalta ongelmallinen.

Tapauksen avaaminen ei ole kevyt päätös, mutta totuus onnettomuuden taustalla on syytä selvittää. Toivon, että tutkimusten myötä onnettomuuden uhrin ja omaiset saavat vihdoin ansaitsemansa rauhan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kilpi.

22.36 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Muutama sananen tästä Estonia-tapauksesta. Kyseinen hylkyhän on uhrien viimeinen leposija, ja sinne meneminen on erityisen korkean kynnyksen takana. Kuitenkin näitten uusien kuvamateriaalien ja löydösten takia näen kyllä hyvin tarpeellisenä sen, että asioita selvitetään näinkin suuressa katastrofissa. Tämä alushan on uponnut Suomen talousalueelle, ja siinäkin mielessä se asia kuuluu Suomelle. Näkisin erityisen tärkeänä sen, että jos ja kun sinne sitten mennään, niin se tapahtuu hallitusti ja valvotusti, ja kuten tässä lakivaliokunta on todennutkin, niin olisi hyvä, että tällaisesta operaatiosta Rajavartiolaitos olisi sitten jyvällä, että mitä siellä tapahtuu ja mitä siellä ylipäätään sitten tehdään. Tämä on erityisen tärkeätä, että tällaisessa tilanteessa asiat hoituvat asiaankuuluvalla tavalla. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 81/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saatavien perinnästä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, saatavien perinnästä annetun lain 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja luottotietolain 24 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 8/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään keskusteluun. Edustaja Salonen.

Keskustelu

22.38 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Me kaikki tiedämme, että koronaviruksen aiheuttanut paljon murheitä terveyden osalta mutta myöskin talouden osalta ja yritysten talouden osalta. Tämä hallituksen esitys on jatkoa covid-19-epidemian yrityksille aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien helpottamiselle, siis osa sitä, ja nyt on tarkoitus jatkaa jo

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

olemassa olevaa väliaikaista lainsäädäntöä. Tällä on tarkoitus jatkaa helpotusta aina ensi kevääseen asti.

On kuitenkin tärkeää huomioida se, että samanaikaisesti valmistellaan perintälakiin parhaillaan pysyviä muutoksia muiden kuin kuluttajasaatavien perinnästä hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. Tavoitteena onkin antaa tätä asiaa koskeva hallituksen esitys syysistuntokaudella 2021. Nyt olisi tarkoitus, että tällä väliaikaisella säännöksellä voitaisiin sitten tehdä ikään kuin katkeamaton silta siihen syksyllä tulevaan lainsäädäntöön.

Tärkeää on myöskin huomioida tässä voima-aallon pituudessa se, että koronavirusepidemiasta aiheutuvat yritysten taloudelliset vaikeudet tuskin tulevat ihan välittömästi poistumaan, ja sen vuoksi on tärkeää, että voidaan suojata tällaisia velallisyriityksiä niin, ettei maksuhäirintämerkintöjä synny nopeasti ilman tarvittavaa viranomaisprosessia, joten tätä hallituksen esitystä on tärkeää saada nopeasti eteenpäin, jotta voidaan yritysten taloustilannetta tältä osin helpottaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 59/2021 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä maatalouden luopumistuen ansiotulorajaan covid-19-epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä

Hallituksen esitys HE 77/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 9/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, edustaja Autto.

Keskustelu

22.41 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tämä asia on ollut käsittelyssä meillä maa- ja metsätalousvaliokunnassa, ja asia on toki yksimielinen, joten eduskunta voi nyt täällä suuressa salissa varmasti hyvillä mielin tämän myös hyväksyä.

Mutta sen haluaisin, arvoisa puhemies, tässä nyt kuitenkin todeta tuosta mietinnöstä, nostaa esiin, että kun luopumiskorvausta saavat henkilöt voivat käydä maatalouden töissä näin pandemia-aikana menettämättä luopumiskorvauksen mukana tulevia etuuksiaan, niin tätä olisi syytä valiokunnankin mielestä selvittää, että pitäisikö järjestelyn olla pysyvä.

Tämä pandemia-aika on varmaan yllättänyt suomalaiset, niin laajasti kuluttajat kuin päätöksentekijätkin, kuinka riippuvainen suomalainen ruoantuotanto on ulkomaisesta työvoimasta. Ja jos meillä on ammattitaitoista väkeä, joka on vakituisesti maaseudulla ja olisi kykenevää ja halukasta työskentelemään maaseutuelinkeinojen ja ruoantuotannon parissa, niin varmasti olisi perusteltua, että he voisivat sitä tehdä myös muuten kuin poikkeusoloissa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Uskon näin, että tämä pandemiatilannekin on entisestään vain lisännyt suomalaisten kuluttajien kiinnostusta kotimaista ruokaa kohtaan, ja kun vain maan hallitus pidättäytyisi esimerkiksi jatkuvista verotuksen kiristyksistä, niin suomalaisilla kuluttajilla olisi myös ostovoimaa ostaa hyvää ja terveellistä kotimaista ruokaa.

Tämänpä vuoksi, arvoisa puhemies, esitän, että tosiaan maa- ja metsätalousministeriö ja asianmukaiset ministeriöt lähtisivät selvittämään sitä, voisiko tämä menettely olla pysyvä, kuten valiokuntakin mietinnössään toteaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 77/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, edustaja Simula.

Keskustelu

22.44 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä muutetaan eläinten kuljetuksista annettua lakia lisäämällä valvonnan järjestämiseen ja valvontaan liittyviä viranomaisten tehtäviä siten kuin EU:n virallista valvontaa koskevan asetuksen täydentäminen vaatii.

Lain keskeisin periaate on, ettei eläimille saa aiheuttaa turhaa kärsimystä kuljetuksissa. Kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuva eläinten kuljettaminen vaatii pätevyyden, jonka voivat tämän lainmuutoksen myötä jatkossa antaa ammatti- tai ammattikorkeakoulut, joilla on alan vaatimaa osaamista. Valiokunnassa pidettiin tärkeänä, että muun kuin kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvan toiminnan tarkempi määrittely vähentää eri viranomaisten erilaisia tulkintoja eläinkuljetuslain vaatimusten soveltamisesta. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan muita kuin kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvia kuljetuksia ovat esimerkiksi kuljetukset, joissa yksityishenkilö kuljettaa lemmikkieläimiä tai joissa yksityishenkilö, jolla ei ole hevosiin liittyvää yritystoimintaa, kuljettaa omia harrastehevosiaan tai jonkun toisen harrastehevosta korvauksetta tai korkeintaan polttoainekuluja vastaan. Samantapaisia esimerkkejä löytyy hyvin paljon, joten jatkossa onkin tärkeää, että lainsäädännön soveltamisen tueksi tullaan tekemään Ruokaviraston ohjeistusta.

Valiokunta siis korostaa, että uudella määritelmällä ei ole tarkoitus muuttaa sääntelyn soveltamisalaa tai laajentaa kaupallisten kuljetusten tulkintaa miltään osin. Toisin sanoen ei siis ole tarkoituksenmukaista, että harrastuskoirien kuljettamista alettaisiin katsoa niin

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

sanotusti kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuviksi kuljetuksiksi, jolloin koiraharrastaja joutuisi hankkimaan pätevyyden kuljettaakseen koiria kisoihin, näyttelyihin tai kokeisiin. Siitä huolimatta on tietysti tärkeää, että eläinten turvalliseen kuljettamiseen kaiken kaikkiaan kiinnitettäisiin aiempaakin enemmän huomiota, oli syy tai tausta eläimen kuljettamiselle mikä tahansa.

Arvoisa puhemies! Tullille säädetään tässä esityksessä lisää toimivaltaa, mikä parantaa viranomaisien mahdollisuuksia puuttua seura- ja harrastuseläinten kuljetusten epäkohtiin. Mutta kuten valiokunnan mietinnöstäkin käy ilmi, pidämme tärkeänä riittävien valvontaresurssien turvaamista. Ei voida olettaa, että kenties uuttakin osaamista ja uusia tehtäviä vaativa toimivallan lisääminen ei aiheuttaisi kasvavaa tarvetta resurssien suhteen. Ei ole tarpeen luoda sellaista lainsäädäntöä, jota ei pystyttäisi valvomaan siellä, missä toimivalta asiassa on.

Eläinten kuljetusten valvonta Tullin toimesta rajoilla on selkeä keino saada myös tolkkua koiranpentujen salakuljettamiseen, ja tätä valiokunta piti todella tärkeänä, jotta pystyttäisiin kitkemään niin kutsuttua pentutehtailua ajoissa jo ennen kuin koira on uudella omistajalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Koponen Ari.

22.47 Ari Koponen ps: Puhemies! Eläinkuljetukset ovat tärkeässä asemassa eläinten oikeuksista puhuttaessa. On ehdottoman tärkeää huolehtia, etteivät eläimet kärsi kuljetusten aikana ahtaista oloista, ruuan ja juoman puutteesta sekä stressistä. Tässä hallituksen esityksessä eläinkuljetuksia koskevaa lainsäädäntöä täsmennetään, yhtenäistetään ja selkeytetään, mutta valvonnan osalta se ei tuo merkittäviä muutoksia. Tullille kuitenkin annetaan toimivaltaa lisää, mikä on hyvä asia. Pääosin asiat Suomessa ovatkin hyvin, mutta esimerkiksi Euroopassa tapahtuu järkyttäviä epäkohtia liittyen erityisesti teuraskuljetuksiin. Lakimuutoksella ammatillisille oppilaitoksille sekä ammattikorkeakouluille luotaisiin mahdollisuus järjestää pätevyyskokeita, mikä on kannatettava uudistus, mutta samalla tulee huolehtia koulutuksen alueellisesta saatavuudesta. Tähän saakka Ruokavirasto on lähes yksinomaan järjestänyt kokeet yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

22.48 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan, tämä on ollut maa- ja metsätalousvaliokunnassa mietinnöllä — ja se on aivan yksimielinen mietintö — joten tämänkin mietinnön varmasti täysistunto voi nyt hyvillä mielin hyväksyä.

Tässä edellä edustajat Simula ja Koponen puhuivat hyvin näistä eläinkuljetuksiin liittyvistä eri näkökulmista, ja voin hyvin näihin heidän esiin nostamiinsa asioihin yhtyä, enkä lähde kertaamaan niitä.

Mutta aivan pari asiaa.

Ensinnäkin haluan sanoa vahvan kiitoksen suomalaisille viljelijöille, suomalaisille ruoantuottajille siitä, että meillä tuotetaan maailman puhtainta ja varmasti monin tavoin maukkaintakin ruokaa täällä keskikesän yöttömän yön olosuhteissa, joissa myös nuo erilaiset aromit sitten korostuvat, joten siinä mielessä voimme olla iloisia siitä, että meillä on hyvää kotimaista ruokaa näissä arktisissa, haastavissa olosuhteissa. Suomihan on maailman pohjoisin tällainen viljanviljelymaa.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Mutta kun mennään tähän eläinpuoleen, niin kyllä suomalainen kotieläintuotanto on varmasti myös maailman eettisintä. Tässä mielessä, kun puhutaan vaikkapa eläinkuljetuksista, jotka myös edustaja Koponen nosti hyvin esiin, niin kun eläimet joutuvat esimerkiksi Keski-Euroopassa matkustamaan pitkiäkin matkoja hyvin vaikeissa, esimerkiksi kesäaikaan tukalan kuumissa, olosuhteissa, niin on aivan selvää, että se ei ole eettisesti läheskään sillä tavoin kestävää kuin ruoantuotanto Suomessa. Siinä mielessä haluankin esittää paitsi vetoomuksen täällä kollegoille, että tuemme suomalaista, kotimaista ruoantuotantoa eri tavoin, mitä lainsäätäjät pystyy asiassa tekemään, myös tietysti osoittaa kiitoksen sinne suomalaisille ruoantuottajille, että kuluttajina saamme näistä hyvistä kotimaisista elintarvikkeista nauttia.

Mutta tämän mietinnön voimme nyt yksimielisesti sisällöltään hyväksyä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Wienin katsastussopimuksen muutosten hyväksymiseksi ja sopimuksen voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 78/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 78/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 206/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.51 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilökorttilakia, passilakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia ja ulkomaalaislakia. Lausunnon asiasta on antanut myös perustuslakivaliokunta.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Ehdotetut henkilökorttilain ja ulkomaalaislain muutokset täydentäisivät unionin kansalaisten henkilökortteja sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettäviä oleskeluasiakirjoja koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Henkilökorttilailla säädettäisiin asetusta täydentävästi muun muassa sormenjälkien ottamisesta, henkilökortin teknisestä osasta ja sen tietoturvas- ta sekä sormenjälkien ja kasvokuvien lukemisesta. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan tehtäväk- si vähäisiä teknisluonteisia ja selventäviä muutoksia. Henkilökorttilakiin ehdotetaan lisät- täväksi säännös sormenjälkien tallettamisesta henkilökorttirekisteriin. Henkilökorttiin tal- letetaan jo nykyisin kasvokuva. Ehdotettu muutos merkitsee sitä, että henkilötodistuksena ja matkustusasiakirjoina käytettävät passi ja henkilökortti sisältävät jatkossa samat biomet- riset tiedot.

20 vuoden enimmäissäilytysaika on hallintovaliokunnan mielestä välttämätön biomet- risten tunnisteiden osalta, jotta henkilökortin ja passin hakijoiden luotettava tunnistaminen voidaan varmistaa. Vertaamalla asiakirjan hakijan biometrisiä tunnisteita rekisterissä ole- viin tietoihin pyritään estämään muun muassa oikeudeton esiintyminen toisena henkilönä sekä henkilökortin hakeminen usealla eri henkilöllisyydellä. Luotettavilla ja turvallisilla matkustusasiakirjoilla ehkäistään paitsi asiakirjaturvallisuuden puutteesta johtuvia väärin- käyttöjä myös sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia.

Henkilötietojen säilytysaikoja sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötie- tojen käsittelyä koskevan sääntelyn toimivuutta on tarkoitus arvioida sisäministeriön aset- tamassa hankkeessa, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida poliisin henkilötietolainsää- dännön toimeenpanoa Poliisihallituksessa ja sen alaisessa poliisihallinnossa eduskunnan edellyttämällä tavalla ja laatia ehdotus asiaa koskevaksi selvitykseksi hallintovaliokunnal- le.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuk- sia perusteltuina. Valiokunta haluaa korostaa erityisesti yleisesti sitä seikkaa, että lainsää- dännöllä ei pidä aiheuttaa kansalaisille, viranomaisille tai yrityksille tarpeetonta hallinnol- lista taakkaa. Mietinnössä erityisen huomionarvoista on myös se, että hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevaan henki- löön kohdistuneen törkeän seksuaalirikoksen ja siihen liittyvän henkirikoksen selvittämi- seksi.

Tietojen käyttämiseen varsinaisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen ulkopuolelle jää- viin tarkoituksiin on perustuslakivaliokunnan mielestä kyseessä olevan kaltaisten laajojen biometrisiä tunnisteita sisältävien rekisterien yhteydessä ollut syytä suhtautua kielteisesti. Voimassa olevan poliisin henkilötietolain mukaan henkilökorttilaissa ja passilaissa säädet- tyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä biometrisiä tietoja saa käyttää muuhun kuin asiakirjan myöntämistä ja valmistamista koskeviin tarkoituksiin vain, jos se on välttämä- töntä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai muun katastrofin tai rikoksen koh- teeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi.

Sisäministeriössä on tehty vuonna 2014 arviomuistio passisormenjälkitietojen käyttämi- sestä vakavimpien rikosten torjunnassa. Sen mukaan sormenjälkien hyödyntäminen vaati- si perustuslakivaliokunnan mukaan selkeää yhteyttä passirekisterin sormenjälkien alkupe- räiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen. Tällaista selkeää yhteyttä vakavimpien ri- kosten torjumisen ja passisormenjälkien alkuperäisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

välillä ei työryhmän selvityksen perusteella löytynyt. Tuolloin todettiin, että passirekisterin osalta pääasiallisena käyttötarkoituksena voidaan pitää henkilön luotettavaa tunnistamista ja asiakirjan aitouden varmistamista. Näin ollen passirekisteriin talletettujen sormenjälkitietojen käytön laajentaminen vakavimpien rikosten selvittämiseen ei työryhmän enemmistön näkemyksen mukaan tuolloin ollut mahdollista.

Kuitenkin EU-lainsäädännössä on ollut havaittavissa kehityskulku, jossa sormenjälkien hyödyntäminen rikostorjunnassa on rajoitetusti mahdollista. Perustuslakivaliokunta on arvioinut tämäntyyppistä käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista muun muassa nykyistä poliisin henkilötietolakia koskevassa lausunnossaan. Lausunnossa todetaan, että kyse on ollut ehdotuksesta, jonka mukaan ulkomaalaislain perusteella käsiteltäviä biometrisiä tietoja olisi voitu jatkossa käyttää alkuperäisen käyttötarkoituksen lisäksi silloin, jos tietojen käyttäminen on välttämätöntä Eurodac-asetuksessa tarkoitettujen terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta ehdottaa yksimielisessä mietinnössään, että eduskunta hyväksyy lausuman, jonka mukaan sisäministeriö selvittää oikeudelliset ja muut edellytykset sellaiselle lainmuutokselle, jolla passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Tämä tulee tehdä joko osana poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa koskevaa selvitystä tai antamalla hallintovaliokunnalle asiasta erillinen selvitys viimeistään syysistuntokauden 2022 alkuun mennessä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Autto.

22.58 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Lyhyesti vain kaksi näkökulmaa liittyen tähän hallintovaliokunnan mainioon mietintöön, jonka edellä valiokunnan puheenjohtaja Purra hyvin esitteli.

Ensinnäkin tähän lausumaehdotukseen. Olen hallintovaliokunnan kanssa täysin samaa mieltä siitä, että tulee ilman muuta selvittää passirekisterissä olevien tietojen hyödyntämisen mahdollisuus ainakin kaikkein vakavimpien rikosten ennaltaehkäisyssä, selvittämises-
sä ja torjunnassa. Tässä mielessä kiitan hallintovaliokuntaa siitä, että tuotte tämän lausuman koko eduskunnan käsittelyyn.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökulma. Aikanaan nuorena miehenä vaalikaudella 2011 itsekin olin hallintovaliokunnan jäsen, ja silloin myös passilaki ja henkilökorttilaki olivat pöydällä. Tuolloin muistan niin, että kun kovin hankalaksi tavallisen kansalaisen elämä on tehty sillä, että passi tai henkilökortti on voimassa vain viisi vuotta kerrallaan, niin perusteluna oli se, että EU-asetuksessa, joka sääntelee passin tai käytännössä myös henkilökortin teknistä osaa, ei ole voitu mahdollistaa pidempiä asiakirjojen voimassaoloaikoja, koska tämä asiakirjan tekninen osa ei siis teknisesti omannut pidempää käyttöikää.

No, silloin se oli uutta teknologiaa, mutta jos ajatellaan, että nyt 10 vuotta siitä kulu-
nut, niin voitaisiinko ajatella niin, että meille olisi kertynyt sellaista tietoa siitä, mikä näiden asiakirjojen todellinen tekninen käyttöikä on, ja jos se on vaikkapa nyt 10 vuotta, kun tässä on 10 vuotta kulunut, niin ainakin nyt 10 vuoteen voitaisiin pidentää tämä asiakirjojen voimassaolo.

Itse uskon, että voitaisiin kyllä sinänsä ihan rohkeasti pidentää sitä paljon pidemmäksi-
kin aikaa, ja todennäköisesti teknologia toimisi. Jos se ei toimisi, niin sitten varmasti ne vi-

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

kaantuvat asiakirjat vain korvattaisiin, mutta kansalaisille elämä tehtäisiin jossain määrin helpommaksi ja näihin henkilöllisyyspapereihin ja matkustusasiakirjoihin liittyvät menetyt tarkoituksenmukaisemmiksi. Tästä lähettäisin mielelläni eduskunnan terveiset näin tämän keskustelun kautta myös ministeriöön.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 206/2020 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesiliikennelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 11/2021 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Mennään keskusteluun. Edustaja Kilpi.

Keskustelu

23.01 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain muutama sana vesiliikenteestä ja sen valvonnasta. Olen itse tehnyt vesiliikennevalvontaa sangen paljon ja omakohdaisesti nähnyt sen tietenkin myös hyvin paljon tuolla vesistössä liikkuvana muutenkin, minkälainen liikennekulttuuri siellä ylipäätään vallitsee ja minkälaiset tiedot ja taidot ylipäätään siellä vesillä liikkujilla on. Ne ovat hyvin kirjavat ja hyvin usein puutteellisetkin, ja senkin takia on hyvin aiheellista päivittää vesiliikennelakia moneltakin osin.

Täällä on — yhtenä esimerkkinä voisin oikeastaan hallituksen esityksestä poimia — sulkukanavilla liikkumiset. Yleensä asia on siis niin, että avattavien siltojen, avokanavien ja sulkujen kohdilla on 9 kilometriä tunnissa tuo nopeusrajoitus, mikä on hyvin selkeästi merkitty siellä merkein. Äärettömän usein vesillä liikkujat eivät ymmärrä, että se tarkoittaa 9:ää kilometriä eikä 9:ää solmua. Tämä on semmoinen perusesimerkki siitä, mitenkä hyvin heppoisilla tiedoilla ollaan siellä liikenteessä ja minkälaisia vaaratilanteita sitten syntyy tällaisissa kapeissa liikenneväylissä, kun mennään ihan eri nopeuksilla kuin millä saisi liikkua.

Sehän on sillä tavalla, että kun tuonne vesille lähdetään, niin sitä jotenkin laitetaan semmoinen moodi päälle, että täällä voi tehdä kaikkea muuta kuin mitä esimerkiksi tuolla tien päällä voi tehdä. Ei ymmärretä sitä, että jos se vahinko sattuu siellä vesillä, niin apu ei olekaan niin kuin just välittömästi siinä paikan päällä vaan vaaratilanne voi ollakin hyvin paljon vakavampi kuin mitä se esimerkiksi tuolla tien päällä liikkuesssa on. Senkin takia on hyvä, että lakia päivitetään, ja näkisin kyllä mielellään sen, että vesillä liikkujien velvollisuuksia siitä, millä tavalla siellä toimitaan, myöskin kiristettäisiin.

Tämä lakimuutos parantaa vesiliikenteen turvallisuutta ja myöskin vahvistaa valvontaa, jolloinka tämä on äärimmäisen kannatettava asia. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 68/2021 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 54/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028

Hallituksen esitys HE 46/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 46/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 253/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 8/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 2.6.2021 pidettävään täysistuntoon.

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 2.6.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 23.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen